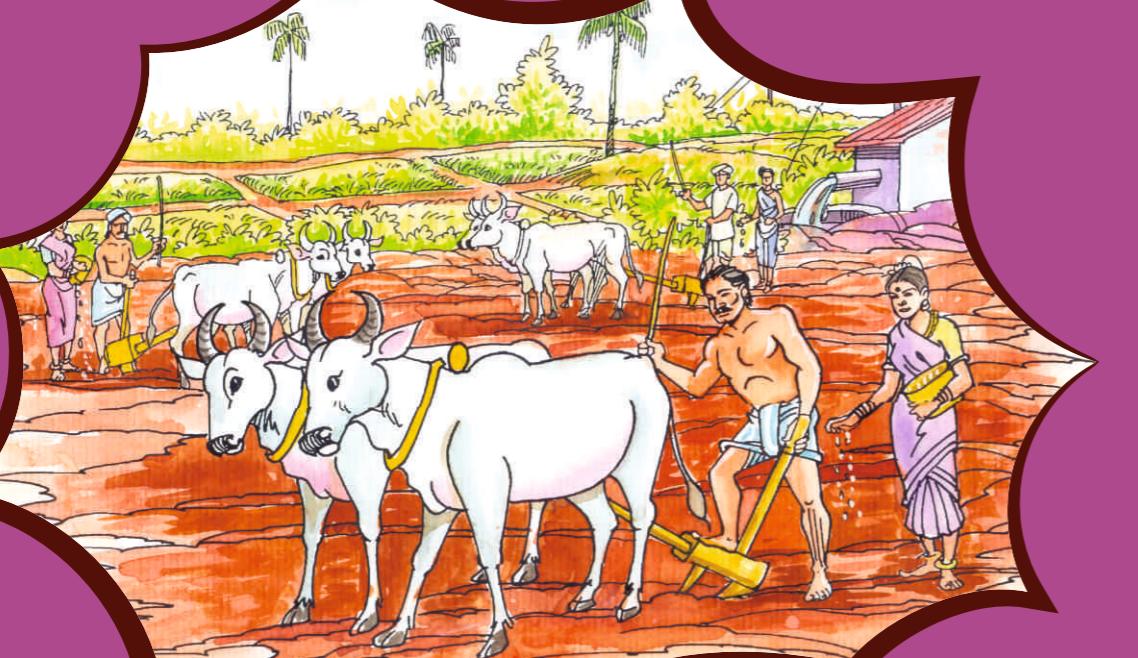

శ్రీ విశాల మానవతా సమతా
సాధనమే మా మనోరథం
భావిలోక కల్యాణ సుస్థిర
స్థాపనమే మాదృఢశపథం.
ఒక అడుగేనీ చెదరనీము - చెదరనీము
ఒక క్షణమేనీ వృధాపోనీము - వృధాపోనీము
శ్రీరస్తు పుభుమస్తు శాంతిరస్తు దీవించు.
- శ్రీ దేవులపల్లి కృష్ణశాస్త్రి

State Council of Educational Research & Training
Andhra Pradesh

తెలుగు నీటి - 7

తెలుగుబాటు

సమగ్ర శిక్షా, అంద్రపుదేశ్ ప్రభుత్వం వాలిచే ఉచిత పంపిణీ

తెలుగు వాచకం

C1B3H4

भारत राज्यांग - హార విధులు

1. राज्यांगमुनकु बहుధై వుండుట, దాని ఆదర్శాలను, సంస్కరణ, జాతీయ పతాకమును, జాతీయ గీతమును గౌరవించుట;
2. జాతీయ స్వైతंत్ర్య పోరాటమునకు స్వాత్మాదర్శములను మనస్సుయందు ఉంచుకొని వాటిని అనుసరించుట;
3. भारत सार्वभौमత्वं, ऐक्यत, अభిందతను సమర్పించుట మరియు సంరక్షించుట.
4. దేశమును రక్షించుట మరియు కోరినపుడు జాతికి సేవ చేయుట;
5. भारत ప్రజల మధ్య మత, भाष, प्रौंంతీయ, వర्ग వైవిధ్యములను అధిగమించి, సామరస్యమును, సోదర భావమును పెంపాందించుట, ప్రైల గౌరవం తగ్గించు ఆచారములను విడనాడుట;
6. మన ఉమ్మడి సంస్కृతినీ, సుసంపన్న సంప్రదాయాలను గౌరవించి రక్షించుట;
7. అడవులు, సరస్సులు, నదులు, అడవి జంతువులతో సహా ప్రాకృతిక పరిసరాలను కాపాడి అభివృద్ధి చేయుట మరియు సమస్త జీవుల యొదల కరుణార్థత కలిగి వుండుట.
8. శాస్త్రియ దృవ్యాఖ్యాని, మానవతావాదాన్ని, జిజ్ఞాసను, సంస్కరణ తత్త్వాన్ని పెంపాందించుకొనటం;
9. ప్రజల ఆస్తిని సంరక్షించుట, హింసను విడనాడుట;
10. ప్రయత్నాలు, సాధనల ఉన్నతస్థాయిలను నిరంతరం అందుకొనునట్లుగా వైయుక్తిక, సమిష్టి కార్య రంగాలన్నింటిలో శ్రేష్ఠత్తుసం, కృషి చేయుట ప్రాథమిక కర్తవ్యమై వుండవలెను.
11. ఆరు నుండి పద్మాలుగు సంవత్సరముల వయస్సు కలిగిన బాలునికి లేదా బాలికకు తలి తండ్రి లేదా సంరక్షకనిగావస్తు వ్యక్తి తనబిడ్డ లేదా సందర్భానుసారము తన సంరక్షితునికి విద్యార్థునకు అవకాశములు కల్పించవలెను.

(అధికరణ 51 A)

విద్యాహక్కు చట్టం

6 నుండి 14 సంవత్సరముల పిల్లలందరికి ఉచిత నిర్వంద ఎలిమెంటరీ విద్యనందించడానికి ఉద్దేశించబడినవి. ఇది ఏప్రిల్ 1, 2010 నుండి అమల్లోకి వచ్చింది.

చట్టంలోని ముఖ్యంగాలు:

- పిల్లలందరికి అందుబాటులో పారశాలలను ఏర్పాటుచేయాలి.
- పారశాలలను మౌలిక వసతులను కల్పించాలి.
- పిల్లలందరిని వయస్సుకు తగిన తరగతిలో చేర్చించాలి.
- వయస్సుకు తగ్గ తరగతిలో చేర్చిన తర్వాత తోటి వారితో సమానంగా ఉండటానికి ప్రత్యేకశిక్షణ ఇప్పించాలి.
- ప్రత్యేక అపసరాలు కల్గిన పిల్లలకు సాధారణ పిల్లలతోపాటు విద్యకొనసాగించడానికి తగువసతులు విర్మాటలు చేయాలి.
- బడిలో చేర్చుకొనికి ఎలాంటి పరీక్షలు నిర్వహించరాదు. ఎటువంటి రుసుము, చార్టీలు వసూలు చేయరాదు.
- బడిలో చేర్చిన పిల్లల పేరు తీసివేయడం, అదే తరగతిలో కొనసాగించడం చేయరాదు.
- పిల్లల్ని శారీరకంగా, మానసికంగా హింసించరాదు.
- వయస్సు నిర్ధారణ పత్రం, ఇతర ధృవీకరణ పత్రాలు లేవేనే కారణం చేత పిల్లలకు బడిలో ప్రవేశాన్ని నిరాకరించరాదు.
- తగిన అర్దతలున్న వారిని మాత్రమే ఉపాధ్యాయులుగా నియమించాలి.
- పిల్లలు నిర్దేశించిన సామాన్యాలు సాధించేలా బోధనాభ్యసనం, మూలాయంకనం ఉండాలి.
- ఎలిమెంటరీ విద్య పూర్తయేవరకు పిల్లలకు ఎలాంటి బోర్డు పరీక్షలు నిర్వహించరాదు.
- పద్మాలుగు సంవత్సరాలు పూర్తయినపుటికినీ, ఎలిమెంటరీ విద్య పూర్తయేవరకు పారశాలలో పిల్లలు కొనసాగవచ్చును.
- బలహీన వర్గాలకు, ప్రతికూల పరిస్థితులను ఎదుర్కొంటున్న బృందాలకు చెందిన పిల్లలు ఏ విధమైన విషక్తతకు గురికాకుండా చూడాలి.
- రాజ్యాంగంలో పాంచవరిచిన విలువలకు అనుగుణంగా, విద్యార్థులను భయం, అందోళనకు గురిచేయసి రీతిలో వారి సర్వతోముఖాభివృద్ధికి తోడ్పడే పాయప్రణాళిక రూపొందించాలి.

తెలుగు బాట - 7

తెలుగు వాచకం

విడవ తరగతి (ప్రథమ భాష)

పార్యపుస్తక అభివృద్ధి, ప్రచురణ సమితి

శ్రీ ఎస్. సురేష్ కుమార్ ఐ.ఎ.ఎస్

కమీషనర్, పారశాల విద్య & స్టేట్ ప్రాజెక్ట్ డైరెక్టర్, సమగ్ర శిక్ష ఆంధ్రప్రదేశ్

క. వెట్టిసెల్వి ఐ.ఎ.ఎస్

ప్రత్యేక అధికారిణి, పారశాల విద్య, ఆంధ్రప్రదేశ్

డా. బి. ప్రతాపరెడ్డి, M.A; B.Ed; Ph.D;

సంచాలకులు, రాష్ట్ర విద్యాపరిశోధనా శిక్షణ సంస్థ, ఆంధ్రప్రదేశ్

క. రవీంద్రనాథరెడ్డి, M.A; B.Ed;

సంచాలకులు, ప్రభుత్వ పార్య పుస్తక ముద్రణాలయం, ఆంధ్రప్రదేశ్

సమన్వయకర్త

డా. కాటూబత్తిన సుబ్రహ్మణ్యం

M.Sc; M.A; M.Ed; M.Phil; Ph.D;

ఆచార్యులు, రాష్ట్ర విద్యాపరిశోధన శిక్షణాసంస్థ

ఆంధ్రప్రదేశ్, విజయవాడ.

సంపాదకులు

ఆచార్య రాచపాశెం చంద్రశేఖర్ రెడ్డి

విశ్రాంత ఆచార్యులు, శ్రీకృష్ణదేవరాయ విశ్వవిద్యాలయం,
అనంతపురం.

ఆచార్య సి.ముణ్ణాలీని

విశ్రాంత ఆచార్యులు, తెలుగు విశ్వవిద్యాలయం హైదరాబాద్,
తెలుగుశాధిపతి, సిలికానాంధ్ర విశ్వవిద్యాలయం, అమరికా.

ఆచార్య గుజ్జరమూడి కృపాచారి

విశ్రాంత ఆచార్యులు,
ఆచార్య నాగార్జున విశ్వవిద్యాలయం, గుంటూరు.

డా॥ కాసుకొల్లు బాలకృష్ణ

అధ్యక్షులు, తెలుగు విభాగం
ఎన్.ఆర్.ఆర్ & సి.వి.ఆర్ ప్రభుత్వ డిగ్రీ కళాశాల
విజయవాడ

ఆచార్య డా. డి. చంద్రశేఖరరెడ్డి

విశ్రాంత ప్రధానాచార్యులు,
అంధ సారస్వత పరిషత్ ప్రాచ్యకళాశాల, హైదరాబాదు

© Government of Andhra Pradesh, Amaravati

*First Published 2021
New Impression - 2022, 2023*

All rights reserved

No part of this publication may be reproduced, stored in a retrieval system, or transmitted, in any form or by any means without the prior permission in writing of the publisher, nor be otherwise circulated in any form of binding or cover other than that in which it is published and without a similar condition including this condition being imposed on the subsequent purchaser.

The copyright holder of this book is the Commissioner of School Education, Amaravati, Andhra Pradesh.

This book has been printed on 70 G.S.M. SS Maplitho
Title Page 200 G.S.M. White Art Card

సమగ్ర శిక్షా, వారంతాల విద్యార్థాలు,
ఆంధ్రప్రదేశ్ ప్రభుత్వం వాలచే ఉచిత పంపిణీ

Printed in India
at the A.P. Govt. Text Book Press
Amaravati
Andhra Pradesh

ముందుమాట

ప్రాథమికోన్నత స్థాయిలో విద్యార్థులను సమున్వయంగా తీర్చిదిద్దడానికి భాష ఎంతో కీలకమైనపాత్ర నిర్వహిస్తున్నది. వారిలో నైపుణ్యాలను సాధించడానికి భాష ప్రధానసాధనం.

జాతీయ విద్యాప్రణాళిక-2020 (NEP-2020), నిర్భంధ ఉచిత విద్యాపూక్కు చట్టం-2009లను అనుసరించి పార్శ్వపుస్తకం విద్యార్థులలో ఆలోచనలను రేకెత్తించే విధంగా, అన్వేషణలకు అవకాశం కల్పించేవిధంగా ఉండాలి. సాంఘిక, సాంస్కృతిక, సాంకేతిక అవసరాలను తీర్చేవిధంగా ఉండాలి. కళ-భాష-జ్ఞాన సంప్రదాయాలను, సైషిక విలువలను విద్యార్థులలో పెంపాందించాలి. జాతీయభావం, ఆత్మవిశ్వాసం, సహకారం, సమగ్రతను కలిగించాలి. విద్యార్థులు సేర్చుకున్న అంశాలను స్వీయమూల్యంకనానికి ఏ మేరకు ఉపయోగించగలగుతున్నారో తెలుసుకోవడానికి వీలుకల్పించేదిగా ఉండాలి.

జాతీయవిద్యా శిక్షణ పరిశోధనాసంస్థ (NCERT) వారి మార్గదర్శకాలనుసరించి విద్యార్థులకు ప్రత్కాల భారత్వాన్ని తగ్గించడానికి 2020 విద్యా సంపత్తరం నుండి సెమిస్టర్ విధానాన్ని తీసుకురావడం జరిగింది. విద్యా సంపత్తరంలోని మొదటి సగభాగాన్ని మొదటి సెమిస్టర్గాను, చివరి సగభాగాన్ని రెండవ సెమిస్టర్గా నిర్ణయించడం జరిగింది. ఈ పార్శ్వపుస్తకం “విద్యవిశిష్టత, మానవస్వభావం, మానవసంబంధాలు, సహానుభూతి, సైషికత, సంస్కృతి - సంప్రదాయాలు, ఆశావహద్యక్షధం, వ్యక్తిత్వవికాసం, కళలయందు ఆసక్తి, ప్రేరణ, సామాజికసేవ, స్వార్థి” మొదలైన అంశాల ఆధారంగా రూపకల్పన చేయడం జరిగింది. మరియు పాఠ్యాంశాలలో అంతర్భాగమైన “వదకేళి, నీతి, చమత్కారపద్యాలు, ఆలోచించండి-చర్చించండి, మీకుతెలుసా?, చదవండి-ఆనందించండి పేరుతో ఇష్టబడిన కథలు, సంభాషణ, ఏకప్రాతాభినయం, పద విజ్ఞానం, వ్యాకరణ విజ్ఞానం” మొదలగునవి విద్యార్థులలో భాషాభిరుచిని పెంపాందించడంతో పాటు వ్యక్తిత్వ వికాసానికి, సామాజికస్వహాకు దోహదవడుతాయి. ఈ పార్శ్వపుస్తకంలో ఇచ్చిన కూత్తార్కోడ్లలోని విస్తృత సమాచారాన్ని ఉపాధ్యాయులు చక్కని వనరుగా ఉపయోగించుకొని విద్యార్థులకు సరికాత్మ ప్రపంచాన్ని పరిచయం చేయవచ్చు.

నూతన పార్శ్వపుస్తకాలను ప్రతిపోత్సవకంగా రూపొందించడానికి చేయుతనిస్తూ, కావాల్సిన సూచనలు, సలహాలు అందిస్తూ, మార్గ నిర్దేశం చేసిన ఆంధ్రప్రదేశ్ ముఖ్యమంత్రి గౌరవనీయులు ల్రీ వై.యు.స్. జగన్ మోహన్ రెడ్డి గారికి హృదయపూర్వక ధన్యవాదాలు. రూపకల్పనలో ప్రత్యక్షంగా పాల్గొని, సమీక్ష నిర్వహించి, అంతర్జాతీయ ప్రమాణాలతో నాణ్యత గల పార్శ్వపుస్తకాల తయారీలో మార్గదర్శనం చేసిన పారశాల విద్యాశాభామాత్యులు గౌరవనీయులైన లీ బోస్టన్ సత్యానారాయణ గారికి ప్రత్యేక కృతజ్ఞతలు.

ఈ పార్శ్వపుస్తక రూపకల్పనలో దిశానిర్దేశం చేసిన పారశాల విద్య ప్రత్యేక ప్రధాన కార్యదర్శి లీ బుదితి రాజశేఖర్, ఐ.ఎ.ఎన్ గారికి, సలహాలు, సూచనలు ఇచ్చిన పారశాల విద్య కమీషనర్ & స్టేట్ ప్రాజెక్ట్ డ్రెట్కర్ సమగ్ర శిక్ష, లీ ఎన్. సురేష్కుమార్, ఐ.ఎ.ఎన్.గారికి, ఆంగ్ర మాధ్యమ ప్రత్యేక అధికారిణి, పారశాల విద్య కె. వెల్సైల్వీ, ఐ.ఎ.ఎన్.గారికి, ఆకడమిక్ ఆడ్యోజరీ బోర్డు సభ్యులకు, సంపాదక బృందానికి, సలహాదారులకు, విషయనిపుణులకు, పార్శ్వపుస్తక రూపకల్పనలో పాల్గొన్న ఉపాధ్యాయులకు, లే అవుట్ డిజైనింగ్ చేసినవారికి, చిత్రకారులకు ప్రత్యేక కృతజ్ఞతలు.

ఈ పార్శ్వపుస్తకం పిల్లల భవిష్యత్తుకు అవసరమైన భాషాసామర్థ్యం, నైపుణ్యం, జ్ఞానం పెంపాందించడానికి తోడ్పడుతుందని ఆశిస్తున్నాం. ఈ పార్శ్వపుస్తకం పై సూచనలు, సలహాలను ఆఫ్స్ విస్తున్నాం.

డా॥ బి. ప్రతాచేరడ్డి

సంచాలకులు

రాష్ట్ర విద్యాపరిశోధన శిక్షణ సంస్థ, అంధ్రప్రదేశ్

వందే మాతరం

- బంకించండ్ర భట్ట

వందే మాతరం వందే మాతరం
 సుజలాం సుఫలాం మలయజ శీతలాం
 సస్యశ్యామలాం మాతరం వందే మాతరం
 శుభ్రజ్యోత్స్నాపులకిత యామినీం
 పుల్లకుసుమిత ద్రుమదళ శోభినీం
 సుహసినీం సుమధుర భాషిణీం
 సుఖదాం వరదాం మాతరం వందే మాతరం.

మా తెలుగు తల్లి

- శంకరంబాడి సుందరాచారి

మా తెలుగు తల్లికి మల్లెపూదండ
 మా కన్నతల్లికి మంగళారతులు
 కడుపులో బంగారు కనుచూపులో కరుణ
 చిరునప్పులో సిరులు దొరలించు మా తల్లి
 గలగలా గోదారి కదలిపోతుంటేను
 బిరబిరా కృష్ణమ్మ పరుగులిడుతుంటేను
 బంగారు పంటలే పండుతాయి
 మురిపాల ముత్యాలు దొరలుతాయి
 అమరావతి నగర అపురూప శిల్పాలు
 త్యాగయ్య గొంతులో తారాడు నాదాలు
 తిక్కయ్య కలములో తియ్యందనాలు
 నిత్యమై, నిఖిలమై నిలిచియుండేదాక
 రుద్రమ్మ భుజశక్తి, మల్లమ్మ పతిభక్తి
 తిమ్మరుసు ధీయుక్తి, కృష్ణరాయల కీర్తి
 మా చెవుల రింగుమని మారుమోగేదాక
 నీ ఆటలే ఆడుతాం - నీ పాటలే పాడుతాం
 జై తెలుగు తల్లి ! జై తెలుగు తల్లి! జై తెలుగు తల్లి!

జాతీయ గీతం

- రవీంద్రనాథ్ రాగువుర్

జనగణమన అధినాయక జయహే!
 భారత భాగ్యవిధాతా!
 పంజాబ, సింధు, గుజరాత, మరాతా,
 ద్రావిడ, ఉత్కృష్ట, వంగా!
 వింధ్య, హిమాచల, యమునా, గంగా!
 ఉచ్చల జలధి తరంగా!
 తవ శుభనామే జాగే!
 తవ శుభ ఆశిష మాంగే
 గాహే తవ జయగాథా!
 జనగణ మంగళదాయక జయహే!
 భారత భాగ్య విధాతా!
 జయహే! జయహే! జయహే!
 జయ జయ జయ జయహే!!

ప్రతిజ్ఞ

- పైడిమల్ వెంకటసుబ్బారావు

భారతదేశం నా మాతృభూమి. భారతీయులందరూ నా సహోదరులు.
 నేను నా దేశాన్ని ప్రేమిస్తున్నాను. సుసంపన్చమైన, బహువిధమైన నా దేశ
 వారసత్వ సంపద నాకు గర్వకారణం. దీనికి అర్థత పొందడానికై సర్వదా నేను కృషి
 చేస్తాను.

నా తల్లిదండ్రుల్ని, ఉపాధ్యాయుల్ని, పెద్దలందర్నీ గౌరవిస్తాను. ప్రతివారితోను
 మర్యాదగా నడుచుకొంటాను. జంతువులపట్ల దయతో ఉంటాను.

నా దేశంపట్ల, నా ప్రజలపట్ల నేవానిరతితో ఉంటానని ప్రతిజ్ఞ చేస్తున్నాను.
 వారి శ్రేయోభిష్టుధ్వలే నా ఆనందానికి మూలం.

పార్యపుస్తక రూపకర్తలు

డా॥ ఎన్.కె.మద్దిలేటి

పారశాల సహాయకులు, తెలుగు,
జిల్లాపరిషత్ ఉన్నతపారశాల, పసుపుల,
బనగానవల్లె మం., కర్నాలు.

గన్నమనేని గంగాధర్ నాయుడు

పారశాల సహాయకులు, తెలుగు
వై.వి.యస్.పురపాలక బాలికోన్నతపారశాల
ప్రాధ్యాటూరు, కడప.

డా॥ యం.ప్రసాద్

పారశాల సహాయకులు, తెలుగు
ప్రభుత్వ ఉన్నతపారశాల, రాపూరు, నెల్లూరు.

పొట్టురు కోచీబాబు

పారశాల సహాయకులు, తెలుగు,
ప్రభుత్వగిరిజనసంకేమ ఆర్థమ ఉన్నతపారశాల
లభ్య, శ్రీకాకుళం.

నంబూరు శ్రీనివాసరాజు

పారశాల సహాయకులు, తెలుగు,
జిల్లాపరిషత్ ఉన్నతపారశాల,
రఘుమండ, విజయనగరం.

డా. షేక్ బాబూజి

పారశాల సహాయకులు, తెలుగు
జిల్లాపరిషత్ ఉన్నతపారశాల,
మేదినిరావుపాలెం, పశ్చిమగోదావరి.

పొతకమూరి మధుబాబు

పారశాల సహాయకులు, తెలుగు,
మండలపరిషత్ ప్రాధమికోన్నత పారశాల,
గుండ్రసముద్రం, ప్రకాశం.

సహాయ సమన్వయకర్త

శ్రీమతి వి. శారదా దేవి

M.A, M.A; M.Ed; M.Phil; PGCTE (EFLU)

రాష్ట్ర విద్యాపరిశోధన శిక్షణసంస్థ, ఆంధ్రప్రదేశ్.

విషయ నిపుణులు

డా. వేంపల్లి గంగాధర్

పారశాల సహాయకులు,
పథుత్వ బాలుర పారశాల, ముద్దనూరు, వై.ఎన్.ఆర్ కడప

చిత్రకారులు

బత్తుల సాయి వెంకట రమేష్ చిత్రకారుడు,
జిల్లాపరిషత్ ఉన్నతపారశాల, మల్లవోలు, కృష్ణ జిల్లా.

పెద్దింటి శారంగపాణి

పారశాల సహాయకులు, తెలుగు
జిల్లాపరిషత్ ఉన్నతపారశాల, ఉన్నప, గుంటూరు.

కె.శంకర్ రావు

పారశాల సహాయకులు, తెలుగు,
ప్రభుత్వ ఉన్నతపారశాల, పత్తికొండ, కర్నాలు.

గుండెపల్లి ప్రభావతి

పారశాల సహాయకులు, తెలుగు
జిల్లాపరిషత్ ఉన్నతపారశాల,
అంతర్వేదిపాలెం, తూర్పుగోదావరి.

ముతుకూరి గోపాలాచార్యులు

పారశాల సహాయకులు, తెలుగు
జిల్లాపరిషత్ ఉన్నతపారశాల, బురాన్ దొడ్డి,
కర్నాలు.

డా. మాలేపట్టు పురుషోత్తమాచారి

పారశాల సహాయకులు, తెలుగు
జిల్లాపరిషత్ ఉన్నతపారశాల,
నాగరాజుకుప్పం, చిత్తూరు.

డా. ఇలింద్రపర్తి శ్రీనివాసరావు

పారశాల సహాయకులు, తెలుగు
ప్రభుత్వ ఉన్నతపారశాల,
కోటదిబ్బ, పశ్చిమగోదావరి.

శిష్టా శ్రీచేంకటాచలపతి

ద్వితీయక్రేణి ఉపాధ్యాయుడు
మండలపరిషత్ ప్రాధమికపారశాల
శ్రీరామనగర్కాలనీ, కాజులూరు, తూర్పుగోదావరి.

వంగీపురం స్వర్ణలత

పారశాల సహాయకులు,
జి.ప.ఉ.పారశాల, తాళ్ళపూడి, పశ్చిమగోదావరి

లేహవుట్ డిజైనింగ్

స్టార్టమీడియా, ప్రైదరాబాద్,
స్టోక్సోర్ట్మెంట్, బావట్ల

ఉపాధాన్యములకు సూచనలు

- ★ విద్యాసంవత్సరం ప్రారంభంలోనే ప్రారంభ పరీక్ష నిర్వహించాలి. పిల్లలస్థాయిని అంచనావెయ్యాలి.
- ★ పార్శ్వపుస్తకంలో రాయదానికి అవకాశంలేని అభ్యాసాలను నోటుపుస్తకాలలో రాయించాలి.
- ★ పదజాలం, వ్యాకరణాంశాల అభ్యాసాలు మాత్రం ఎక్కువగానే ఉన్నాయి. విద్యార్థికి భాషమీద పట్టురావాలంటే ఉపాధ్యాయులు ఆ అభ్యాసాలను, వ్యక్తిగతకృత్యాలు, జట్టుకృత్యాల ద్వారా త్రష్టతో చేయించాలి.
- ★ ప్రాచీన, ఆధునిక సాహిత్యాల నుండి పార్శ్వాంశాలను నేకరించారు. ఉపాధ్యాయులు పార్శ్వబోధనకు ముందే సంబంధిత పాఠాల మూలాలను, నేపథ్యాలను, పార్శ్వభాగ ఉద్దేశాలను ఆకశింపు చేసుకొని విద్యార్థులకు వివరించాలి.
- ★ పార్శ్వాంశాన్ని బోధిస్తున్నప్పుడు సందర్భానుసారంగా నైతికవిలువలు, మానవవిలువలు, కళలు, సంస్కృతి, జాతీయత, సమానత్వం, పర్యావరణ పరిరక్షణ వంటి అంశాలపై చర్చింపజేయాలి. పిల్లలలో మంచివరిద్వర్నకోసం ప్రయత్నించాలి.
- ★ ప్రతిపాఠానికి ముందిచ్చిన ఉన్నట్టికరణచిత్రాలను ఉపయోగించి పిల్లల ఆలోచనలకు, వివేచనకు, మాట్లాడే సామర్థ్యానికి పదునుపెట్టాలి.
- ★ పాఠాల స్వభావాన్నిబట్టి బోధనాప్యాహోలను ఎంపికచేసుకోవాలి. పిల్లలకు ప్రశ్నించే అవకాశం కల్పించడం అందరినీ భాగస్వాములనుచేయడం ప్రథానం.
- ★ ఇందుకోసం ఉపాధ్యాయులు ప్రణాళికాబద్ధంగా బోధించాలి. ప్రతి పాఠానికి కింది విధంగా పార్శ్వప్రణాళిక రాయాలి.
- ★ 1. పాఠం పేరు 2. అవసరమైన పీరియడ్ల సంఖ్య 3. సాధించాలిన సామర్థ్యాలు 4. పీరియడ్ల విభజన

పీరియడ్ సంఖ్య	బోధనాంశం	బోధనాప్యాహం	సామగ్రి / వివరాలు

- ★ పాఠంలోని విషయాన్ని అర్థమయ్యేలా చెప్పడానికి 3 నుండి 4 పీరియడ్ల కేటాయించుకోవాలి. అభ్యాసాలు, ప్రశ్నలు-జవాబులు పిల్లలతో సాంతంగా రాయించడానికి ఎక్కువ పీరియడ్ల కేటాయించుకోవాలి.
- ★ తప్పనిసరిగా ప్రతిపాఠానికి ఉక్కలేఖనం నిర్వహించాలి. ఇవిచేయింది అభ్యాసాలను తరగతిలో చర్చించాలి. విద్యాప్రమాణాలను తగ్గించలేదు. 7 విద్యాప్రమాణాలను 3 విద్యాప్రమాణాలుగా మార్పడమైనది.

I. అవగాహన - ప్రతిస్పందన : (కిసడం మాట్లాడటం - చదపడం రాయడం)

- ★ ఈ అభ్యాసాలను, ప్రశ్నలను పూర్తి తరగతి కృత్యంగా నిర్వహించాలి.
- ★ జట్లలో చర్చింపజేసి తర్వాత వ్యక్తిగతంగా చేసేటట్లు చూడాలి.

II. ముక్కీకరణ - స్పృజనాత్మకత : (స్పృయరచన - స్పృజనాత్మకత - ప్రశంస)

- ★ ప్రశ్నలను తరగతి గదిలో చర్చింపజేసి, జవాబులను రాబట్టి, దోషస్వరణచేసి వ్యక్తిగతంగా రాశేటట్లు ప్రోత్సహించాలి.

III. భాషాంశాలు : (పదజాలం - వ్యాకరణాంశాలు)

- ★ పదజాలం, వ్యాకరణాంశాల బోధనలో ఉపాధ్యాయులపొత్త ఎక్కువగా ఉండాలి. ప్రతివిషయాన్ని సోదావరణంగా వివరించి రాయించాలి.
- ★ ప్రాజెక్ట్సిపాటివిషయాల్లో విద్యార్థులు సౌలభ్యం దృష్టిగతిగా నిర్వహించాలి. ఈ ప్రాజెక్ట్ వసులను సులభమైలో జట్టుకృత్యాలుగా లేదా వ్యక్తిగతకృత్యాలుగా చేయించాలి.

విద్యార్థులకు సూచనలు

పిల్లలూ! .....

మీరందరూ ధారాళంగా చదవగలగాలి. తెలిసినదానిని గురించి సాంతంగా రాయగలగాలి.

ఒకవేళ మీరు చదవడం, రాయడం చేయలేకపోతే ఉపాధ్యాయుల సాయంతో చదవడం, రాయడం తప్పనిసరిగా నేర్చుకోవాలి.

మీకోసం మీరు నేర్చుకోవలసిన అంశాలను దృష్టిలో పెట్టుకొని తెలుగు పుస్తకాన్ని రూపొందించారు. ఈ పుస్తకంలో మీరు సాధించాల్సిన అభ్యసనఫలితాలు గురించి ఒకవేళలో ఇచ్చారు. విద్యాసంవత్సరం పూర్తయ్యేసరికి మీరు వాటిని చేయగలగాలి. అచి చదివి తెలుసుకోండి.

- ★ ప్రతిపారం ప్రారంభంలో చిత్రం ఉంటుంది. డానిని గురించి మాట్లాడండి. ప్రశ్నలకు జవాబులు చెప్పండి.
- ★ మీ ఉపాధ్యాయుడు పారంలోని విషయంగురించి బోధించేటప్పుడు తప్పనిసరిగా మీకుతెలియని పదాలు, వాక్యాలు విషయాలను గురించి ప్రశ్నించండి, చర్చించి తెలుసుకోండి.
- ★ తరగతిగదిలో చర్చలు జరుగుతున్నప్పుడు, జట్టుపనులు నిర్వహిస్తున్నప్పుడు మీరు కూడా పాల్గొనాలి, మాట్లాడాలి, అవసరం అయితే ప్రశ్నించాలి.
- ★ పారం తర్వాత ‘ఇవిచేయండి’ అనే పేరుతో అభ్యసాలు ఉన్నాయి. వాటిని మీరు సాంతంగా పూర్తిచేయాలి. ప్రశ్నలకు మీరే ఆలోచించి సాంతంగా జవాబులు రాయాలి. ఎలాంటి పరిస్థితుల్లో గైడ్లు, స్టడీమెటీరియల్సు చూసి ప్రశ్నలకు జవాబులు రాయగూడదు. ఒకవేళ అలా రాస్తే నిర్మాణాత్మక మూల్యాంకనంలో మీకు మార్పులు ఇవ్వాలి.
- ★ పారంలోని ప్రాజెక్టుపనులకు సంబంధించిన అభ్యసాలను మీరు మీ మిత్రుల సహాయంతో చేయవచ్చు. వీటిని ఎలా చేయాలో మీ ఉపాధ్యాయుణ్ణి అడిగి తెలుసుకోండి. వీటిని చేసిన తర్వాత మీరు ఎలాచేశారు? ఏంచేశారు? ఏంనేర్చుకున్నారు? మీరే సాంతంగాచెప్పాల్సి ఉంటుంది.
- ★ సృజనాత్మకతలోని అంశాలను ఎలాచేయాలో తరగతిగదిలో మీ ఉపాధ్యాయుణ్ణి అడిగితెలుసుకోండి. మీరు తరగతిలో రాసిచూపాలి. దీనిపైన చర్చ జరిగిన తర్వాత మీ నోటుపుస్తకాలలో రాయాలి.
- ★ వ్యక్తిగతం సృజనాత్మకత అభ్యసాలను మీరే సాంతంగా చేయండి. చేయలేని వాటిని గురించి మాత్రమే ఉపాధ్యాయుణ్ణి అడిగి తెలుసుకోండి.
- ★ అభ్యసాలలో ఇచ్చిన భాషాంశాలలోని వ్యాకరణాంశాలు మీకు అర్థంకావడానికి మొదట ఉదాహరణలు ఇచ్చారు. వాటి ఆధారంగా మీకు అర్థమయ్యేలా సూత్రాన్ని ఇచ్చారు. కాబట్టి ఉదాహరణలను జాగ్రత్తగా పరిశీలించి వాటిని విశ్లేషించి సూత్రాన్ని తెలుసుకోండి.
- ★ ప్రతిపారంలో చివరకు ‘నేనివి చేయగలనా?’ అనే పట్టిక ఉంది. ఒక్కొక్క వాక్యాన్ని చదవండి. చేయగలిగితే ‘జాను’ వద్ద ‘✓’ పెట్టండి. చేయలేకుంటే ‘కాదు’ వద్ద ‘✓’ పెట్టండి. వీటిలో మీరు చేయలేనివాటిని మీ ఉపాధ్యాయుడి సహాయంతో పునర్జ్యాసం చేయండి.
- ★ ఉపవాచకం పాతాలను మీరే సాంతంగా చదవండి. వాటిని గురించి మాట్లాడండి.
- ★ పాతాలకు సంబంధించిన ఇతర పుస్తకాలను, గ్రంథాలను పారశాల గ్రంథాలయానికివెళ్లి అడిగితీసుకొని చదవండి.
- ★ మీరు తప్పనిసరిగా వ్యాసాలు, లేఖలు, కరపత్రాలు, సంభాషణలు వంటివి రాయగలగాలి.
- ★ కాన్ని పాలాలలో నాటకీకరణ చేయడం, వీకపాత్రాభినయం చేయడం, గేయాలను రాగంతో పాడడం - అభినయంచేయడం, పద్యాలను కంరస్థంచేసి రాగభావయుక్తంగా పాడడంవంటివి ఉన్నాయి. వీటిని మీరు తప్పనిసరిగా సాధనచేయండి.
- ★ సృజనాత్మకతలోని అంశాలను మీరురాసిన తరవాత ఒక పుస్తకరూపంలో సంకలనంచేసి తరగతిలో ప్రదర్శించండి.

సెమిస్టర్ - 1

విషయసూచిక

క్ర.సం.	పాఠం	ప్రక్రియ	ఇతివృత్తం	కవి / రచయిత	మాసం	పుట
	సంస్కృతా కార్యక్రమం				జూన్	
1.	ఆక్షరం	వచన కవిత	చదువు విశిష్టత	రావినూతల ప్రేమకిశోర	జూలై	1
2.	మాయాకంబళి	జానపదకథ	మానవ స్వభావం	కలువకొలను సదానంద	ఆగస్టు	12
3.	చిన్నశిశువు	పదకవిత	శైశవ వర్ణన	తాళ్ళపాక అన్నమయ్య		23
4.	మర్చిచెట్టు	స్వగతం/ సైచ్	సహసుభూతి	త్రిపురనేని గోవింద్	సెప్టెంబర్	33
5.	పద్మ పరిమళం	శతకం	నైతికవిలువలు	శతక కవులు	అక్టోబర్	47
6.	మన విశిష్ట ఉత్సవాలు (ఉపవాచకం) 1. సిరిమానోత్సవం 2. గుణదల మేరీమాత ఉత్సవం 3. కోటపుకొండ ప్రభల తిరునాళ్ళ 4. రొట్టెల పండుగ 5. అపోబిలం పార్యేట ఉత్సవం 6. లేపాల్క్రి ఉత్సవాలు	వ్యాసం	సంస్కృతి - సంప్రదాయాలు	రచయితల బృందం		61
					జూలై	
					జూలై	
					ఆగస్టు	
					ఆగస్టు	
					సెప్టెంబరు	
					అక్టోబరు	

సంస్కృతం కాంపోజిట్‌కోర్సుగా చదివేవారు ఉపవాచకం మినహా అన్ని పాత్మాంశాలను చదవాలి.

★ సక్షితం గుర్తుఉన్న పద్మాలను విద్యార్థులు కంఠం చేయాలి.

ఈ పాఠ్య ముస్తకం ద్వారా విద్యార్థులు సాభించాల్సిన అభ్యసన ధృతితాలు

I. అవగాహన - ప్రతిస్పందన (విసడం మాట్లాడటం - చదవడం, రాయడం)

- ★ విని చదివి తెలుసుకున్న రచనలు, సంఘటనల వంటి అంశాలపైన అవగాహనతో అభిప్రాయాలు వ్యక్తికరించడం.
- ★ ఉపన్యాసాలు, వార్తలు విని అర్థం చేసుకోవడం, ప్రతిస్పందించడం.
- ★ విభిన్న భాషలు, కట్టబాట్లు, ఆచారప్రవర్తనలకు సంబంధించిన వ్యత్యాసాలను గురించి మాట్లాడగలగడం, ఆసక్తిని, అభిరుచిని పెంచుకోవడం.
- ★ పద్యం, వచనం, గేయం మొదలైన సాహితీప్రక్రియలను శైలీభేదంతో అవగాహనతో చదవడం
- ★ వ్యాసరూప అంశాలను, లేఖలను చదివి అర్థంచేసుకోవడం.
- ★ చదివిన అంశాల్లోని కీలకాంశాలు గుర్తించడం, రాయడం, శీర్షికలు సూచించడం, విశేషించడం, అభిప్రాయాలు చెప్పడం.

II. వ్యక్తికరణ - స్వజనాత్మకత (స్వీయరచన - స్వజనాత్మకత - ప్రశంసన)

- ★ తాము అర్థం చేసుకున్న విషయాలను, తెలిసిన విషయాలను స్పష్టంగా లిఖిత రూపంలో రాయగలగడం.
- ★ పాలాలనుండి సూచిత అంశాలకు సారాంశాలు, భావాలు రాయడం.
- ★ విరామచివ్వేలను పాటిస్తూ, సరైన పదజాలాన్ని ఉపయోగిస్తూ దోషరహితంగా రాయగలగడం.
- ★ తాను చదివిన, విన్న, అనుభవంలో ఉన్న, చూసిన అంశాలను వర్ణించి చెప్పడం, బొమ్మలుగీయడం.
- ★ వివిధ భాషా ప్రక్రియలను మార్పగలగడం, సంభాషణలు, నాటకీకరణం చేయడం.
- ★ ఆత్మకథ, డైరీ వంటి వివిధ వ్యవహారాలూ రాయడం.
- ★ భాషా ప్రయోగాలలోని సూక్ష్మాంశాలను, భాషానిర్మాణాలను, శైలిని గమనిస్తూ వాటిని ప్రశంసించడం.
- ★ తరగతిలోని బాలురు, బాలికలు, ప్రత్యేకావసరాల పిల్లలు అందరు సమానమని గుర్తించి, వారు చేసిన మంచి పనులను ప్రశంసించడం.

III. భాషాంశాలు (పదజాలం - వ్యక్తరణాంశాలు)

- ★ నిఘంటువును ఉపయోగిస్తూ అర్థాలు, పర్యాయపదాలు వంటివి స్వీయ అధ్యయనం చేయడం
- ★ ప్రకృతి విక్రుతులు, జాతీయాలు, సామెతలు గుర్తించడం. అవగాహన చేసుకొని, కొత్త పదాలను సాంతవాక్యాల్లో ఉపయోగించడం.
- ★ వ్యక్తరణాంశాలపట్ల అవగాహన పెంచుకోవడం. (అక్షరమాల - విభాగాలు, భాషాభాగాలు, పారిభ్రాష్ట పదవిజ్ఞానం, విభక్తులు, సంధులు, సమాసాలు, వాక్యభేదాలు)
- ★ వ్యక్తరణ నియమాలను స్పష్టంగా గుర్తించగలగడం. సందర్భానుసారంగా వ్యక్తరణ దోషాలు లేకుండా రాయడం.

1

అక్షరం

విషదం - ఆలోచించి మాట్లాడడం

1. చిత్రంలో ఎవరెవరున్నారు ?
2. తల్లి ఏం చేస్తోంది?
3. పిల్లలు ఏం చేస్తున్నారు?

ఉద్దేశం:

అక్షరజ్ఞానం అందించిన ఆదిగురువు అమ్మ. ఆమెను గౌరవిస్తా, అక్షరం యొక్క గాపుతనాన్ని తెలియజేయడమే ఈ పారం ఉద్దేశం

కవి పరిచయం

రావినూతల ప్రేమకిషోర్

(01.08.1965 - 07.10.2019)

రావినూతల ప్రేమకిషోర్ ప్రకాశం జిల్లాలోని కొండపి గ్రామంలో జన్మించారు. వీరి తల్లిదండ్రులు మరియుమ్మ, అంకయ్యలు. శ్రమవద్దిత, అజమాయిషి, నిశి, రెక్కల పుడమి, ఇంకుచుక్క నిశ్శబ్ద గాయం, టామి, కల్లం దిబ్బ మొదలైన రచనలు చేశారు. వీరు రాసి నటించిన అనేక నాటికలకు రాష్ట్ర రాష్ట్రోత్సవ ప్రదేశాలలో ఉత్తమ అవార్డులు, ప్రశంసలు లభించాయి. ఈ పాత్మాంశం 'నలుగురమవుదాం' అనే కవితా సంపుటిలోనిది.

అక్షరం

నా గుండె గవాళ్లోనే కాదు
మూసిన నా కనురెప్పులపై కూడా
అక్షరాలు కవాతు చేస్తుంటాయ్
నిరంతరం నిద్రాభంగం చేస్తుంటాయ్

కలలు రాలని రాటి
అక్షరాలంటని తావు
నా కంటికి, ఒంటికి లేవుగా...
ఎంతైనా
పంతులమ్మగారి బుజ్జెణ్ణి
ఆ మాత్రం అక్షరానుబంధం ఉండదా...!?
నిద్ర పోయేటప్పుడు
అమ్మ అచ్చరాల కంబళి కప్పిందేమో.

విన్నప్పుడు అన్నప్రాసననాడు
తలావొకటి నా చుట్టూరేసి
పట్టుకోమన్నప్పుడు
ఎర్రగా బాగుందని పెన్ను పట్టుకుంటే
అమ్మ అక్కున చేర్చుకుని
కలంపట్టిన బిడ్డ ఇలను దున్నతాడని
అనందంతో
ఒళ్లంతా ముద్దులో నింపిందట

అమ్మ ముద్దులో
అక్షరాల ముద్దర్లన్నట్టుంది
ఒంటినిండా అచ్చరాల సుద్దలే...
ఇప్పుడు
ప్రతి అక్షరంలోనూ అమ్మ కన్నిస్తుంది
నన్నే అక్షరాల పుట్టని చేసిన
అమ్మకు అక్షరాన్నప్పుడం మినహా
మరేమిప్పగలను?

బాల్యంలో మనకు అమ్మ ఎన్నో సేవలు చేసింది కదా!
ఇప్పుడు మీరు అమ్మకు ఎలాంటి సేవలు చేయగలరో
చచ్చించండి?

సారాంశం

(కవి అక్షరాలతో తనకున్న అనుబంధాన్ని గురించి ఇలా చెబుతున్నాడు.)

నేను బాగా చదువుకుని ఈ ప్రపంచాన్ని మరింత మెరుగుపరచాలన్న అమ్మ ఆశ నా గుండె చప్పుడయింది. ఇప్పుడు నాకు కళ్ళు మూసినా తెరచినా అక్షరాలే కనిపిస్తుంటాయి. నేను బాగా చదివి గొప్ప ప్రయోజకుడిని కావాలనే అమ్మ కోరిక నన్ను నిద్రజోనివ్వడం లేదు. అమ్మ ఆశలు నన్ను ఒళ్లంతా కళ్ళు చేసుకుని ప్రశ్నగా చదువుకునేలా చేశాయి. అందుకే ఆ అక్షరాలు కలలో కూడా నన్ను వదిలి పెట్టడం లేదు.

మా అమ్మే నా పంతులమ్మ. నేను ఆమెకు బుజ్జోడిని. కాబట్టి పడుకునేటప్పుడు కూడా నాకు అక్షరాలను నూరిపోసింది. అందుకేనేమో చదువుపట్ల నాకు ఆసక్తి పెరిగింది.

అన్నప్రాశన రోజు నా ముందు పెట్టిన అన్ని వస్తువుల్ని వదిలేశాను. ఎద్రని కలాన్ని పట్టుకున్నాను. కలం పట్టిన నేను లోకానికి మేలు చేస్తానని ఆనందంతో అమ్మ మురిసిపోయింది. అమ్మ మాటల్లోనే కాదు ముద్దుల్లోను అక్షరాల గుర్తులు ఉన్నాయి. అందుకే నేను అమ్మను ప్రేమించినంతగా అక్షరాన్ని ప్రేమిస్తాను. అమ్మ కోసం బాగా చదువుకుని అమ్మ కోరిక తీరుస్తాను. అమ్మను గుర్తు చేసుకొంటూ అమ్మ ప్రేమను తెలిపే అక్షరంగా మారుతాను.

ఇవి చేయండి

ఉపాధ్యాయుడు చెప్పిన కింది పదాలను (ఉక్కలేఖనం) రాయండి.

గవాక్షం - కవాతు - నిద్రాభంగం - కంబళి - అన్నప్రాశన - అక్షరాలు - దున్నతాడు

అవగాహన - ప్రతిస్పందన

1. ఈ వనకవితను భావయుక్తంగా చదవండి.
2. మీరు తల్లిదగ్గర ఏమి నేర్చుకున్నారు?
3. మీ చిన్నప్పటి అనుభవాలను తెల్పండి.

4. కింది దేశభక్తి గేయాన్ని ఆలపించండి. ప్రశ్నలకు జవాబులు రాయండి.

జయము జయము భరతమాత జయము నీకు జగన్మాత
ఈ జగాన సాటి ఎవ్వరే ఓ యమ్మ నీకు
గంగ యమున గోదారీ సింధు కృష్ణ కావేరీ
బ్రహ్మపుత్ర తుంగభద్ర తపతీ నర్సర పెన్నా
పొంగి పొరల తరంగాలు నీ మెడలో హోరాలు
జీవనదుల కన్నతల్లివే ఓయమ్మ నీవు || జయము జయము ||

హిమ వింధ్య పర్వతాలు దేవతలకు నిలయాలు
దట్టమైన అరబ్యాలు మహోమునుల స్థావరాలు
పసిడి పంట క్షేత్రాలు పంచలోహ ఖనిజాలు
నిజముగ నువ్వ రత్న గర్భవే ఓయమ్మ నీవు || జయము జయము ||

లోకమంత చీకటిలో తల్లడిల్లుతున్నప్పుడు
నాగరికత లేక నరులు పామరులై ఉన్నప్పుడు
వేదాలను వెతికితెచ్చి జ్ఞాన భిక్ష పెట్టినావు
నిజముగ నీవు జగద్గురువువే ఓయమ్మ నీవు || జయము జయము ||

ప్రశ్నలు

- అ) మన జీవనదులు ఏవి?
- అ) మహోమునుల స్థావరాలు ఏవి?
- ఇ) ఎవరికి జయము పలకాలి?
- ఈ) పై గేయం ఆధారంగా ప్రశ్నలు తయారుచేయండి?

వ్యక్తికరణ - సృజనాత్మకత

అ) కింది ప్రశ్నలకు నాలుగైదు వాక్యాలలో జవాబులు రాయండి.

1. అక్షరాలు ఎక్కడ కవాతు చేస్తాయని కవి అన్నాడు?
2. అన్నప్రాసన నాడు జరిగిన సంఘటన గురించి రాయండి?

అ) కింది ప్రశ్నలకు 8 నుంచి 10 వాక్యాలలో జవాబులు రాయండి.

1. ‘అక్షరం’ గేయం సారాంశాన్ని మీ సొంతమాటల్లో రాయండి.
2. జీవితంలో చదువు విలువ ఎంత ముఖ్యమో తెల్పండి.
3. అమ్మప్రేమ గురించి మీ మాటల్లో రాయండి.

భూషాంశాలు

అ) కింది పదాలకు అర్థాలను జతపరచండి.

1. గవాక్షం	( )	ఆ) నేల
2. తావు	( )	అ) హృదయం
3. గుండె	( )	ఇ) కిటికీ
4. ఇల	( )	ఈ) సానం

అ) కింద ఇచ్చిన పదాలకు సమానార్థకపదాలు(పర్యాయపదాలు) వాక్యాలలో గుర్తించి రాయండి.

1. శరీర శుభ్రతను పాటించాలి. తనువును ఆరోగ్యంగా ఉంచుకోవాలి.

కాయం: .....

2. నేత్రాలను సురక్షితంగా ఉంచుకోవాలి. నయనాలు లేనిదే లోకాన్ని చూడలేము.

కన్ను: .....

3. అమ్మను మించిన దైవం లేదు. మాతను పూజించాలి

తల్లి: .....

ఇ) కింది పదాలలో ప్రకృతి వికృతులను గుర్తించి రాయండి.

నిదుర, అమ్మ, రాత్రి, ముద్దర, అంబ, అక్కరము, నిద్ర, రాతిరి, అక్కరము, ముద్ర

ప్రకృతి

వికృతి

1	.....	.....
2	.....	.....
3	.....	.....
4	.....	.....
5	.....	.....

ఈ) కింది భాషీలను సరైన పదాలతో పూరించండి.

1. నేను తల్లిదండ్రులను ..... ఎలప్పుడూ గౌరవిస్తాను, కొంచెం గౌరవిస్తాను
2. నేను కష్టపడి ..... చదువుతాను, చదవను
3. చేతులు శుభ్రంగా ..... కడుగుతాను, కడగను
4. మంచి వాళ్ళతో స్నేహం ..... చేస్తాను, చేయను.

ఉ) కింది పదాలకు సొంత వాక్యాలు రాయండి.

ఉదా: అక్కరాలు

మన జీవితానికి అక్కరాలు మార్గదర్శకాలు

1. నిరంతరం .....
2. అనుబంధం .....
3. కంబళి .....
4. నిద్రాభంగం .....
5. అక్కునచేర్చుకొను .....

ఊ) కింది వాక్యాలు ఆధారంగా మన బంధుత్వాలను గళ్ళలో నింపండి.

అడ్డం

1. తల్లికి ఇంకొక పేరు (2)
2. తల్లిగారి చెల్లిని ఏమని పిలుస్తారు. (3)
3. తల్లిగారి ఆక్కను ఏమని పిలుస్తారు. (3)

నిలువు

1. తల్లిగారి తల్లిని ఏమని పిలుస్తారు. (3)
2. తండ్రిగారి తల్లిని ఏమని పిలుస్తారు. (3)
3. తండ్రిగారి ఆక్క/చెల్లిని ఏమని పిలుస్తారు (తిరగబడింది) (3)

1		●	2	●
	●	2		
	●	●		
●	●	●	●	3
●	3			●

వ్యక్తరణాంశాలు

పూర్వ పదం - పర పదం

అ) కింది వాక్యాలను గమనించండి. గీతగీసిన పదాలను విడదీయండి.

1. దేశమును ప్రేమించుమన్నా మంచి యన్నది పెంచుమన్నా.
2. భద్రాది రామయ్య కళ్యాణం కన్నల పండువగా జరుగుతుంది.
3. చదువు నేర్చే గురువులకిదే మా వందనం.
4. శ్రీమతే మల్లన్న కోరిన కోర్కెలు తీర్చే దైవం.
5. సింహోది అప్పన్న నమ్మిన భక్తులకు కొండంత అండ.

ఉదా: రామయ్య = రామ + అయ్య

1. ప్రేమించుమన్న = _____ + _____
2. పెంచుమన్న = _____ + _____
3. గురువులకిదే = _____ + _____
4. అప్పన్న = _____ + _____
5. మల్లన్న = _____ + _____

పై ఉదాహరణలను గమనించండి. వీటిలో స్వతంత్రమైన అర్థం కలిగిన రెండు శబ్దాలు ఉన్నట్లు గుర్తించారు కదా! ఇలాస్వతంత్రమైన అర్థం కలిగిన మొదటి పదానికి పూర్వపదం అని పేరు. రెండవ పదానికి పరపదం అని పేరు.

పూర్వ స్వరం - పర స్వరం

అ) కింది వాక్యాలను గమనించండి. గీత గీసిన పదాలను విడదీయండి.

1. దేశమంటే మనుషులోయ్ అని గురజాడ అన్నారు.
2. గాంధీజీ లేఖలు మనకందరికీ ఆదర్శం.
3. ప్రపంచమందు భారతీయులు చాలా దేశాల్లో ఉన్నారు.
4. అల్లారి, టంగుటూరి వంటి వారంతా స్వాతంత్ర్య సమరయోధులు.
5. అమూల్యమైన పుస్తకాలకు నిలయం గ్రంథాలయం.

ఉదా: దేశమంటే = దేశము + అంటే

పై ఉదాహరణలో పూర్వపదం చివరలో ఉన్న ‘ము’ ను విడదీన్నే ‘మ్ + ఉ’ = ‘ము’. ఇలా పూర్వపదం చివర ఉన్న ‘ఉ’ అనే అచ్చును పూర్వస్వరం అంటారు. పరపదమైన ‘అంటే’ అనే పదంలోని మొదటి అచ్చు ‘అ’. దీనినే పరస్వరం అని అంటారు. అచ్చులను స్వరాలు / ప్రాణాలు / నాదాలు అని కూడా అంటారు.

కింది పదాలను గమనించండి. పూర్వ పర స్వరాలను గుర్తించి రాయండి.

సంధిపదం	విడదీయడం	పూర్వస్వరం	పరస్వరం
మనకందరికి	_____	_____	_____
ప్రపంచమందు	_____	_____	_____
వారంతా	_____	_____	_____

సంధి

a) కింది వాక్యాలను చదపండి

- కృష్ణుడతడు మహాభారతానికి సూత్రధారి.
- దుర్యోధనుడెక్కడ అంటూ భీముడు గర్జించాడు.
- సీత పుట్టినింటికి మెట్టినింటికి పేరు తెచ్చింది.
- చిన్నదైన ఉడుత రామునికి సాయం చేసింది.

b) గీత గీసిన పదాలను విడదీయండి. కలిసినప్పుడు జరుగుతున్న మార్పులను గమనించండి.

ఉదా : కృష్ణుడతడు = కృష్ణుడు + అతడు

- దుర్యోధనుడెక్కడ = _____ + _____
- పుట్టినింటికి = _____ + _____
- మెట్టినింటికి = _____ + _____
- చిన్నదైన = _____ + _____
- చూసినవన్నీ = _____ + _____

పై ఉదాహరణలో పూర్వస్వరం (ఉ), పరస్వరం (అ) కలిశాయి. ఆ రెంటికి బదులుగా పరస్వరం ఒక్కటే వచ్చి ముందు ఉన్న హల్లుతో కలిసింది. దీనికి ‘సంధి’ అని పేరు.

ఉ) కింది పదాలను విడదీసి రాయండి.

ఉదా: అక్కరాలంటని = అక్కరాలు + అంటని

1. కప్పిందేమో = _____ + _____
2. బాగుండని = _____ + _____
3. మరేమివ్వగలరు = _____ + _____

ఊ) కింది పదాలను కలిపి రాయండి.

ఉదా : అక్కరాన్ని + అవ్వడం = అక్కరాన్నప్పడం

1. ముద్దర్లు + ఉన్నట్లు = _____
2. దున్నతాడు + అని = _____
3. చుట్టూరు + ఏసి = _____

ద్వితీయా విభక్తి

ఋ) కింది పట్టికను గమనించండి. వాక్య రూపంలో రాయండి.

లక్ష్మీమాడు		కాపాడాలి
దేవుడు		గౌరవించాలి
చెట్లు	(ని / ను)	భార్య ఊర్చిక్క
తల్లిదండ్రులు		నమ్మేవారు ఆస్తికులు
పర్మావరణం		నరకవద్దు

ఉదా: లక్ష్మీమాని భార్య ఊర్చిక్క

1. _____
2. _____
3. _____
4. _____

పై ఉదాహరణ వాక్యాల్లో 'ని - ను' అనే విభక్తి ప్రత్యుధూలు వాక్యాలను అర్థవంతం చేశాయి. ఇలా వాక్యాల్లోని పదాల మధ్యన చేరే నిన్, నున్, లన్, కూర్చు, గురించి అనే ప్రత్యుధూలను ద్వితీయావిభక్తి అంటారు. సాధారణంగా కర్మను గురించి తెలియజేసే సందర్భంలో ద్వితీయావిభక్తి ప్రత్యుధూలను ఉపయోగిస్తాం.

ప్రాజెక్టుపని

అక్కరం / అమృకు సంబంధించిన పాటలను సేకరించండి. తరగతి గదిలో పాడండి.

నీతి పద్యం

ఆమో॥ అమ్ముయనడి రెండు అక్షరములే గాని
అందులోని మహిమకంతు లేదు
అమ్మ మాట మధురమానంద భరితమో
అంతు లేని ప్రేమ అమ్మ ప్రేమ

మీకు తెలుసా?

కవాతు : సైనికులు బృందంగా క్రమశిక్షణతో లయించుటంగా నడిచే పద్ధతి 'కవాతు' అని కూడా అంటారు. ఒక మార్గంలో అందరూ కలిసి ఒకేసారి కదలడం (పాద విన్యాసం). కవాతు నిర్వహించడం ద్వారా సైనికుల నిబధ్వత తెలుస్తుంది.

అన్నప్రాశన : శిశువుకు మొదటిసారి అన్నం తినిపించే తంతు. దీని వలన శిశువుకు ఆయుషు, తేజస్సు అభివృద్ధి చెందుతాయి. అన్నప్రాశన రోజు శిశువు ముందు బంగారు నగలు, డబ్బు, పుస్తకాలు, పెన్ను, కత్తి, పూలు మొదలైన వస్తువులను పెడతారు. శిశువు ఏ వస్తువును తాకుతాడో ఆ వస్తువుతో సంబంధమైన జీవనోపాధి లభిస్తుందని ఒక నమ్మకం.

నేనివి చేయగలనా?

- పారం అర్థం చేసుకుని సొంత మాటల్లో చెప్పగలను.
- పాలాన్ని ధారాళంగా చదవగలను.
- పారంలోని పదాలను సొంత వాక్యాలలో ఉపయోగించగలను.
- అమ్మప్రేమ గురించి నా మాటలలో రాయగలను.

జెను / కాదు

జెను / కాదు

జెను / కాదు

జెను / కాదు

ఉపాధ్యాయులకు సూచనలు

కన్నబిడ్డలను కంటికి రెప్పలాగా కాపాడుకొనే అమ్మను ఎలా గౌరవించాలో, వృద్ధాప్యంలో ఎలా చూసుకోవాలో విద్యార్థులకు వివిధ రూపాలలో వివరించగలరు.

చదవండి - ఆనందించండి

దేశభక్తి

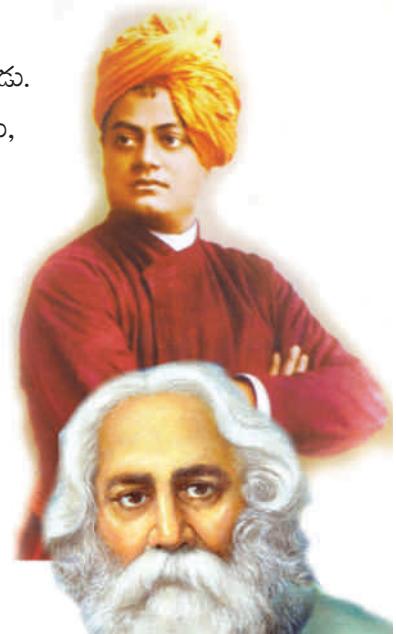
ఒక గ్రామంలో గుణవంతుడు అనే పెద్ద మనిషి ఉండేవాడు. ఆయనకు నలుగురు కుమారులు, వారికి వరుసగా వివేకానందుడు, రవీంద్రనాథ్ రాగుర్, సుభాష్ చంద్రబాబున్, సుబ్బారావు అని పేర్లు. ఈ పిల్లలకు చదువుకొనేరోజుల్లో ఆ పేర్లు కొంచెం బాగున్నపుటీకి రాను రాను ఆ పేర్లకు బదులు రాఘవ్, రాజీవ్, శ్రవణ్, కిరణ్ అనే పేర్లుంటే బాగుండేదని భావించేవారు.

తండ్రి క్రమశిక్షణ, పెద్దలపట్ల గౌరవం ఇవన్ని గుర్తుకు వచ్చి తండ్రి మాటకు ఎదురు చేపేవారు కాదు. కొన్నాళ్లకు తండ్రి మరణించాడు. కొడుకులు నలుగురు ఆస్తి పంపకానికి సిద్ధమయి ఒకచోట సమావేశం అయ్యారు. స్నేచ్ఛ లభించింది గనుక తమ పేర్లు కూడా మార్పుకోవాలని అనుకున్నారు. అంతలోనే వారి నాన్న స్నేహితుడు చంద్రశేఖర్ రావడం జరిగింది. కుశల ప్రశ్నలయ్యాక వారి ఉద్దేశాలను అతనికి వివరించారు.

చంద్రశేఖర్ వారు చెప్పినదంతా ఓపికగా విని “మీ నాన్న ఏ ఉద్దేశంతో ఆ పేర్లు పెట్టడో చెబుతాను. అది విని మీకు ఇష్టం వచ్చిన నిర్ణయం తీసుకోండి” అని ఇలా చెప్పసాగాడు. “భారతీయత అంటే ఏమిలో చెప్పిన వివేకానందుడి పేరు, ప్రపంచంలోనే పేరెన్నికగన్న నోచెల్ బహుమతి సాధించిన రవీంద్రనాథ్ రాగుర్ పేరు, రవి అస్తమించని దేశంగా పేరు పొంది విర్మిగుతున్న బిటీష్ వారిని గడగడలాడించిన సుభాష్ చంద్రబాబు పేరు, శాస్త్రవేత్తగా ఎందరికో ప్రాణదానం చేసి, ప్రపంచ ప్రభ్యాతి గాంచిన ప్రముఖ శాస్త్రవేత్త యల్లా ప్రగడ సుబ్బారావు పేరు మీకు పెట్టి మీ నాన్న దేశభక్తిని చాటుకున్నాడు. వీధుల్లో విగ్రహాలు పెట్టడం కాదు ప్రతి ఇంట్లో ఒక దేశభక్తి గల పొరుడు ఉండాలని కోరుకున్న చదువురాని మహాజ్ఞాని మీ నాన్న” అని చెప్పి వెళ్ళిపోయాడు. అంతా విన్న నలుగురు కొడుకులు తమ తప్పును తెలిసికాని దేశ సమైక్యత అనేది ముందు ఇంట్లోనే ప్రారంభం కావాలని వారంతా కలసి మెలసి జీవించసాగారు. అన్నదమ్ముల ఐక్యత అందరికి ఆదర్శమయింది.

నిరక్షరాస్యుడు మాటల్లాడినా వినసాంపుగా ఉండే భాష - తెలుగు భాష

- పౌర్ణీ మోరిం

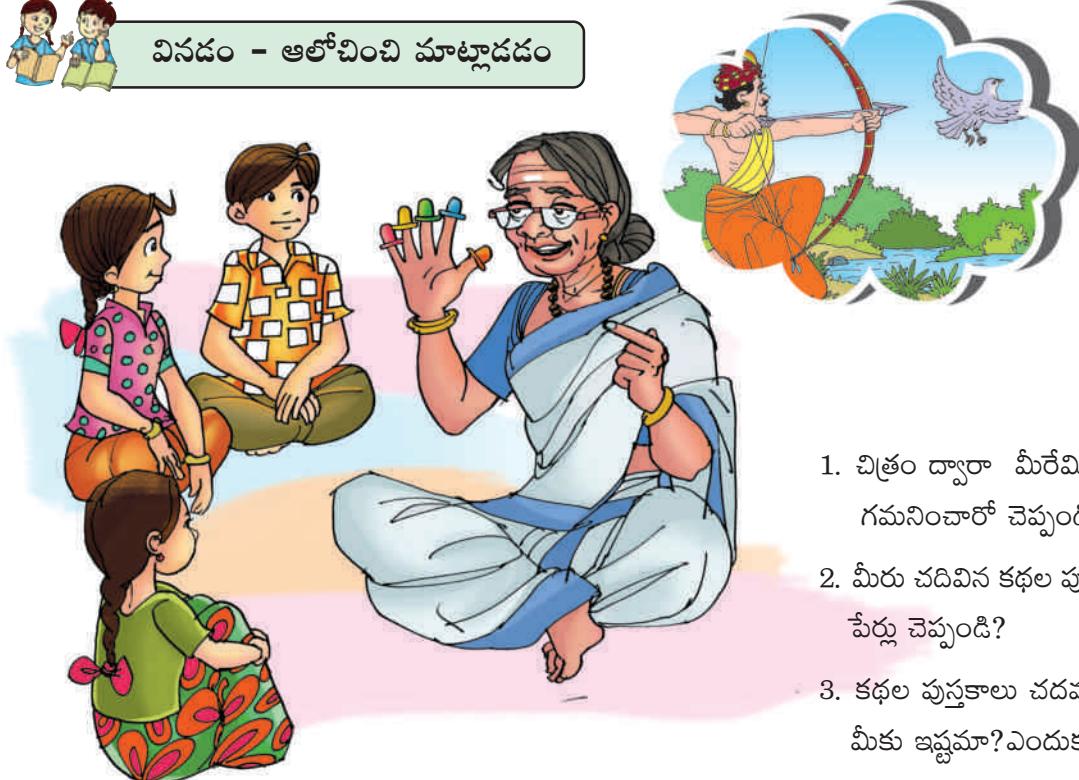

2

మాయాకంబళి

వినడం - ఆలోచించి మాట్లాడడం

1. చిత్రం ద్వారా మీరేమి గమనించారో చెప్పండి?
2. మీరు చదివిన కథల పుస్తకాల పేర్లు చెప్పండి?
3. కథల పుస్తకాలు చదవడం మీకు ఇష్టమా? ఎందుకు?

అద్యాతం ఆశ్చర్యాన్ని పుట్టిస్తుంది. ఆనందాన్ని కలిగిస్తుంది. ఊహా శక్తిని పెంచుతుంది.

ఉద్దేశం: తార్మిక ఆలోచనను కలుగజేస్తుంది. ప్రవర్తనలో మార్పు తీసుకువస్తుంది. ఇలాంటి లక్షణాలను విద్యార్థులలో జానపద కథ ద్వారా పెంపాందించడమే పాశ్చాత్యం ఉద్దేశం.

కవి పరిచయం

కలువకొలను సదానంద

(22.02.1939 - 25.08.2020)

కలువకొలను సదానంద చిత్తురు జిల్లా పాకాలలో జన్మించారు. 1992లో జాతీయ ఉత్తమ ఉపాధ్యాయుడిగా ఎంపికయ్యారు. పిల్లలకథలు-శివానందలహరి, విందుభోజనం, చల్లని తల్లి, నీతి కథామంజరి, తుస్సన్న మహిమలు, పరాగ భూమి మొదలైన రచనలు చేశారు. చందమామ కథలు, వార్తాపత్రికల్లో కథానికలు రాశారు. 1966 లో ‘బంగారు నదచిన బాట’ నవలకు కేంద్రప్రభుత్వ విద్యాశాఖ బహుమతి, 1976 లో “నవ్వే పెదవులు - ఏద్దు కళ్ళు” కథా సంపుటికి అంధ్రప్రదేశ్ సాహిత్య అకాడమి అవార్డు, 2010 లో “అదవితల్లి” పిల్లల నవలకు కేంద్ర సాహిత్య బాలసాహితీ అవార్డు లభించాయి. ఈ పాశ్చాత్యం మాయాకంబళి సంపుటినుండి గ్రహించబడింది.

మాయాకంబళి

పూర్వం హిమాలయ పర్వతాల్లో ఆత్మానందుడనే వృద్ధయోగి ఉండేవాడు. ఆయన గొప్ప మహిమలు గలవాడని తెలిసి చుట్టుపక్కల వాళ్లు తరచుగా చూడవచ్చి, తమకు గల సమస్యలను ఏకరువుపెట్టి పరిష్కార మార్గాలు చూపమని ఆయన ఏకాగ్రతను, చెడగాట్లుతూ ఉండేవారు. అందుచేత ఆయన తన పాత కంబళి మీద మంత్రజలం చల్లి, దానికొక మహిమను కలుగజేసాడు. ఆయన దాన్ని కప్పుకుంటే ఎవరికీ కనిపించేవాడు కాదు. ఈ రహస్యం మూత్రం ఎవరికీ తెలియదు.

ఒకరోజు ఆత్మానందుడు తన కంబళి భుజాన వేసుకుని, ఒక శిల మీదుగా దాటుతూ కాలుజారి, శిలకు అవతలఉన్న లోయలోకి దూర్లి పడిపోయి, స్ఫుర్మ కోల్పోయాడు. అతని కంబళి శిలకు ఇవతలిపక్క పడిపోయింది.

మరికొంత సేవలికి ఆ కనుమ దారిన పాత దుస్తులు అమ్మే ఒక చిల్లరవ్యాపారి సంతకు పోతూ, కంబళిని చూశాడు. అది చాలా పాతది ఎవరైనా ఏదో ధరకు దాన్ని కొనుక పోతారా అనుకుని ఆ మనిషి దాన్ని మడిచి మూటలో పెట్టి, సంత జరిగే శోభావతీ నగరానికి వెళ్లాడు. శోభావతిలో ఓ మునులి బిచ్చగాడు చలితో బాధ పడుతూ, పాత కంబళిని చోకలో కొనుక్కని వెంటనే దాన్ని కప్పుకున్నాడు. చూస్తుండగానే, బిచ్చగాడు అదృశ్యం కావటం గమనించి అందరూ ఆశ్చర్యపోయారు.

ఈ వింత వార్త క్షణాల మీద నగరమంతా పాకింది. ఆ కాలంలో శోభావతిలో దొంగతనాలు, అవినీతి, స్వర్ధలు పెచ్చుమీరి ఉన్నాయి. శోభావతి రాజయిన చండిదత్తుడు ఎంత ప్రయత్నించినా వాటిని అదుపులో పెట్టేలేకపోయాడు. ఈ సమయంలో కంబళి మహాత్మ గురించి అందరికీ తెలియటంతో, దురాశాపరులు, బిచ్చగాడి కోసం వెతక సాగారు. అలాంటి అదృశ్యకరణితో దొంగతనాలు చేయవచ్చు. యథేచ్చగా అవినీతి కొనసాగించవచ్చు. పట్టబడకుండా ప్రత్యర్థులను దెబ్బతీయవచ్చని వారి ఆలోచన.

కంబళి సహాయంతో అదృశ్యంగా తిరుగుతున్న బిచ్చగాడు నలుగురు అనుకునేమాటలు విని మరికొంత సేవలికి, తనకు రానున్న ప్రమాదాన్ని గ్రహించి, తన చేతికర్మను ఒక పొదలో పెట్టి, ఎలాంటి చప్పుడూ చేయకుండా మనసలసాగాడు. ఆ కంబళి వల్ల వాడికి అడుక్కు తినటానికి కూడా లేక పోయింది. నగరంలో ఇక తనకెక్కడా భద్రతలేదనుకున్న ముఖ్యివాడు, ఊరి బయట ఉన్న పాడుబడిన దేవాలయం దగ్గరికి చేరుకున్నాడు. కొంతసేవలికి అక్కడికి నలుగురు దొంగలు వచ్చారు. వాళ్లు కూడా బిచ్చగాని కంబళి గురించే మాటల్లాడుకున్నారు.

ఆ రాత్రి అంతా వాడు ఆలోచించి, తన కంబళి కోసం దేశంలో హేమా హేమిలు తహాతహ లాడుతున్నారనీ, అది తనకు ఎందుకూ పనికి రాదని రూఢీ చేసుకుని మర్చాడు తెల్లవారగానే తాను వాళ్ల కంటవడకుండా కంబళి కప్పుకుని అదృశ్యంగా రాజసభకు వెళ్లి, తాను కప్పుకున్న కంబళి తీసి, రాజు ఎదుట ప్రత్యక్షమయ్యాడు.

“మహాప్రభూ ఈ కంబళి వల్ల నాకు ప్రాణహని తప్ప), శాంతిగాని, సుఖంగాని లేదు” దీనిని మీ వద్దనే ఉంచండి, అని బిచ్చగాడు కంబళిని రాజుకు ఇచ్చాడు. రాజు దాన్ని స్వయంగా పరీక్షించి, దాని మహాత్మను తెలుసుకుని బిచ్చగాడికి జీవితం సుఖంగా గడిచే ఏర్పాటు చేసి, కంబళి తాను తీసుకున్నాడు. ఈలోపల కొండమీద పడిపోయిన ఆత్మానందుడు కోలుకుని, తన కంబళి చండీదత్తుడి వద్ద ఉన్నదని తెలుసుకుని శోభావతీ నగరానికి వచ్చి రాజును ఏకాంతంగా కలుసుకుని, తన కంబళి తనకియ్యమని అడిగాడు. రాజు అందుకు అభ్యంతరం చెబుతూ, “రాజ్య క్రేయస్సు ధృష్ట్యు, ఇది నా దగ్గర ఉండటమే మంచిది,” అన్నాడు.

“రాజు! నేనుకూడా రాజ్యక్రేయస్సు కోసమే చెబుతున్నాను. అసాధారణ శక్తులవల్ల మంచికంటే చెడు జరగటానికి ఎక్కువ అవకాశాలున్నాయి. ఇలాంటి మహిమాన్వితమైన వస్తువు మనిషిని పాప కార్యాలకు, నీతి బాహ్యమైన పనులకూ పురికొల్పాతుంది. ఉత్తముడివైన నువ్వు భ్రమ్మణివి కావటం నాకిష్టం లేదు,” అన్నాడు ఆత్మానందుడు.

శతవిధాల చెప్పినా, రాజు తన వాదంతో ఎకీభవించక పోయేసరికి, “స్వానుభవంలో తప్ప నీకు ఈ విషయం బోధపడదు” అంటూ నిట్టుర్చాడు. తన కంబళిని రాజు వద్ద ఉంచటానికి ఒప్పుకుని, ఎందుకైనా మంచిదని చెప్పి, రాజు చేతికి ఒక రక్కాబంధం కట్టి వెళ్లిపోయాడు.

కంబళి సహాయంతో రాజు దొంగల మురాలను, అనేక మంది అవినీతిపరులను కలిసంగా శిక్షించబడటంతో నగరంలో నేరాలు, అక్రమాలు పూర్తిగా తగ్గిపోయాయి. చండీదత్తుడి మనస్సుకు కొంత ప్రశాంతత చేకూరింది.

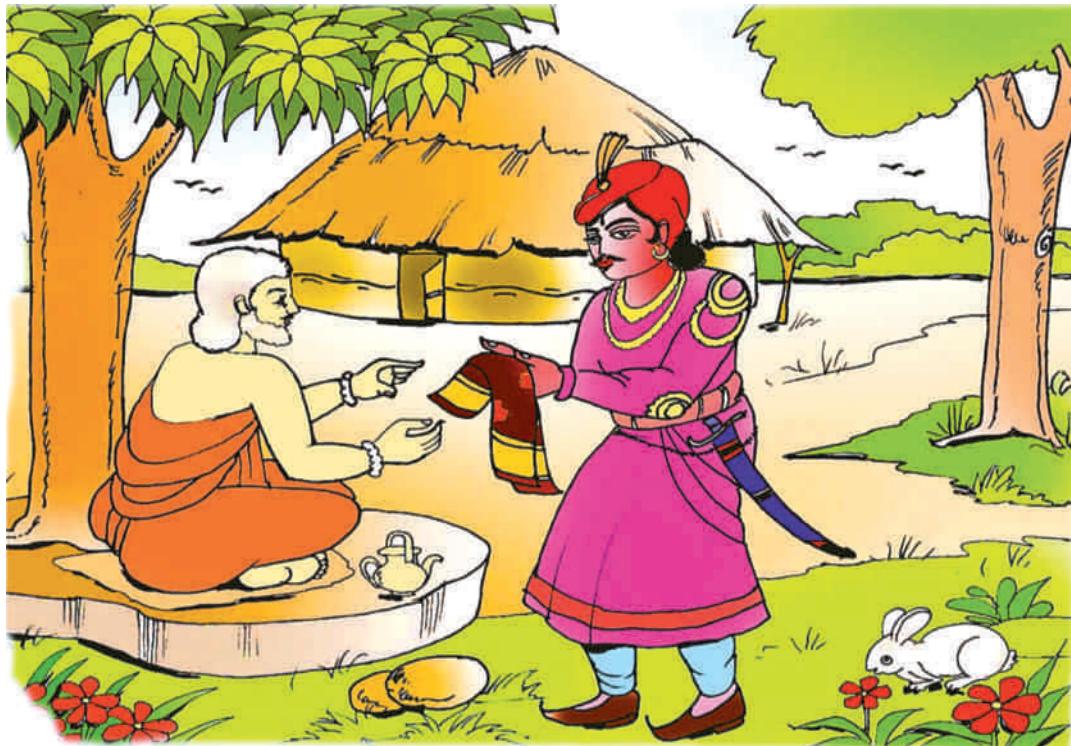
ఒకనాడు రాజు సభా మందిరంలో రాజనర్తకి అయిన చంచల నాట్యానికి ఆనంద భరితుడై నర్తకిని ఏం కావాలని అడిగాడు. చంచల మాయాకంబళిని రెండు రోజుల పాటు తనవద్ద ఉండనియ్యమని రాజును కోరింది. ఆమె ముచ్చటను రాజు నిరాకరించలేక శయన మందిరంలో ఉన్నదని వచ్చి తీసుకొని వెళ్లు అన్నాడు.

రాజు శయన మందిరానికి చంచల వచ్చి, కంబళి కప్పుకుని తిరుగుముఖం పట్టింది. వెళ్లిపోతున్న ఆమెను చూసి రాజు ఆశ్చర్యచకితుడైనాడు. ఆమె అతనికి స్పష్టంగా కనిపిస్తున్నది దానికి కారణం ఆత్మానందుడు తన చేతికి కట్టిన రక్కాబంధం అయి వుంటుందని రాజుకు తోచింది.

చంచల తిన్నగా తన మందిరానికి వెళ్క, మరొక దిక్కుగా, కోశాధికారి విక్రముడి మందిరానికి వెళ్లటం చండీదత్తుడు చూశాడు. చంచల అతని వద్దకు ఎందుకు వెళ్లి వుంటుందని ఆలోచిస్తూ, చండీదత్తుడు శయనాగారానికి వెళ్లి పడుకున్నాడు, కానీ అతనికి నిద్ర పట్టలేదు.

ఆ రాత్రివేళ విక్రముడు కంబళి కప్పుకొని, చేత కత్తిపట్టుకుని తన శయనాగారానికి ప్రవేశించడం రాజు చూసి, తనను చంపడానికి వస్తున్నాడని గ్రహించి లేచి చివాలున కత్తిదూసి, విక్రముడి మీద పడ్డాడు. రాజు నిద్ర పోతుంటాడని, మేలుకుని వున్నా కంబళి మూలాన తనను చూడలేదని నమ్మిన విక్రముడు ఇలాంటి పరిణామానికి సిద్ధంగా లేక, రాజు చేతిలో తేలికగా చచ్చిపోయాడు.

రాజుజ్జు ప్రకారం భట్టలు చంచలను బంధించి తెచ్చారు. రాజును హత్య చేసి వాళ్ళ వారసులను బంధించి తాను రాజు కావాలని విక్రముడు అనుకున్నాడని, చంచల కంబళి ఇచ్చి చేసిన సహాయానికి ఆమెను పట్టపురాణి చేస్తానని ప్రలోభపెట్టడని ఆమె అందుకు ఒప్పుకున్నదని భట్టలు తెలియజేశారు. చండీదత్తుడు ఆమెను దేశం నుంచి బహిష్మరించాడు. ఆ మర్మాడే రాజు హిమాలయాలలో ఆత్మానందుడున్న చోటికి వెళ్లి, “స్వామీ, మీ కంబళిని మీరే ఉంచుకోండి, దీనివల్ల మంచి ఆలోచనతో మంచి చేయవచ్చని అనుకున్నాను. కాని దీనివల్ల మనమ్ములలో స్వార్థం, నీచత్వం, చెడు ఆలోచనలు పెరిగి ప్రాణాలకే ముప్పు కలుగుతుందని ఇచ్చేశాడు.

ఆ కంబళి దుష్టుల చేతికి పోతే రాజుకు ఎంత ప్రమాదమో ఆత్మానందుడికి తెలుసు. కాబట్టే ఆయన శోభావతి నగరానికి వెళ్లి రాజును కంబళి ఇమ్మని అడిగాడు, రాజుకు రక్కాబంధనం కట్టాడు. రాజు కూడా దీనివల్ల వచ్చే ప్రమాదం గ్రహించగానే కంబళిని ఆత్మానందుడికి తిరిగి ఇచ్చేశాడు. ఆత్మానందుడు “నీ వద్ద ఈ కంబళి ఉండనే భయం ప్రజల్లో ఉంటే చాలు” అని నవ్వుతూ దానిని తీసుకున్నాడు.

ఇవి చేయండి

ఉపాధ్యాయుడు చెప్పిన కింది పదాలను (ఉక్కలేఖనం) రాయండి.

మహాత్తు, రాజ్యశ్రేయస్సు, ఆశ్వర్యచకితుడు, శయనాగారము, ప్రలోభపెట్టడం, అదృశ్యకరణి, రాజాజ్ఞ

అవగాహన - ప్రతిస్పందన

- 1) పారంలోని మాయాకంబళి వలే మానవ జీవితంలో సెల్ఫోన్, సమయం, సంపద, మాటలు వంటివి విలువైనవే. విటిని గురించి మీ సాంత మాటలలో చెప్పండి.
- 2) కథలోని మాయాకంబళి మీకు లభిస్తే దానిని ఏ విధంగా ఉపయోగిస్తారో చెప్పండి.
- 3) మీరు చదివిన ఏదైనా కథను మీ సాంత మాటలలో చెప్పండి.

4) కింది గద్వాన్ని చదివి ప్రశ్నలకు జవాబులు రాయండి.

ప్రతి ఇంట్లో ఎన్ని భాషలు నేర్చుకున్నా మాత్రభాషను విస్తరించకుండా ఉండాలి. భాష నిత్యం ప్రవహించే ప్రవంతి. జీవనదిలా ప్రవహించే గోదావరి. నన్నయ కాలం నాటి గోదావరే ఇప్పుడూ ఉన్నా అందులో నీరు నిత్యం మారుతూనే ఉంటుంది. పాతనీరు పోయి కొత్తనీరు వచ్చి చేరుతూనే ఉంటుంది. భాష కూడా మార్పులకు గురవుతూనే ఉంటుంది. భాష నిలువ నీటి మదుగుగా మారితే అది సజీవ భాష కాదు అనే చెప్పాలి. అటువంటి పరిస్థితి ఏ భాషకు కలుగకూడదని గిడుగు రామ్యార్థి గారు అన్నారు.

ప్రశ్నలు:

1. ప్రతి ఇంట్లో ఏ భాష మాట్లాడుతారు?
2. భాష అనేది నిత్యం ఏమవుతూ వుంటుంది?
3. భాషను ఏ సదితో పోల్చారు?
4. ఈ వచనంలోని మాటలు ఎవరన్నారు?

వ్యక్తికరణ - సృజనాత్మకత

అ) కింది ప్రశ్నలకు నాలుగైదు వాక్యాలలో జవాబులు రాయండి.

1. భిక్షగాడు మాయా కంబళిని ఎందుకు వద్దనుకున్నాడు.?
2. ఆత్మనందుడు రాజుకు రక్కాబంధం ఎందుకు కట్టాడు.?
3. కలువకొలను సదానంద గురించి మీరు తెలుసుకున్న అంశాలను రాయండి?

అ) ఈ కింది ప్రశ్నలకు 8 నుంచి 10 వాక్యాలలో జవాబులు రాయండి.

1. మాయాకంబళిని రాజు మొదట ఎందుకు కావాలనుకున్నాడు? తరువాత ఎందుకు తిరిగి ఇచ్చేశాడు?
2. మాయాకంబళి కథా సారాంశాన్ని మీ సాంతమాటలలో రాయండి.
3. విద్యార్థులూ! మీరు మీ ఊహశక్తితో ఒక కథను రాయండి.

అ) కింద గీత గీసిన పదాలకు అర్థాలు రాయండి. వాటితో సాంతవాక్యాలు రాయండి.

1. పక్కలు యథేచ్ఛగా ఆకాశంలో తిరుగుతున్నాయి.
కదా : యథేచ్ఛగా = స్వేచ్ఛగా
మనం స్వేచ్ఛగా మనలోని భావాలు చెప్పాలి.
2. బియ్యం చౌక ధరకు అమ్ముతున్నారు.

3. చెడ్డ పనులు ఎవరైనా చేస్తే అభ్యంతరం చెప్పాలి.

.....

4. చలి వేసినప్పుడు గొంగళి కప్పుకుంటాను.

.....

అ) కింది ప్రకృతికి వికృతిని జతపరచండి.

1. ఆశ్చర్యము	( )	అ) మొగము
2. రాత్రి	( )	ఆ) తేడు
3. రాజు	( )	ఇ) అచ్చెరువు
4. ముఖము	( )	ఈ) సుకం
5. సుఖం	( )	ఉ) రాతిరి

ఇ) కింది వాక్యాలలో సమానార్థక పదాలు గుర్తించి రాయండి.

1. పర్వతాలు ఎత్తుగా ఉన్నాయి. ఆ శైలము మీద చెట్లు ఉన్నాయి. ఆ గిరులు మంచుతో కప్పబడి ఉన్నాయి.
  2. ఆ పట్టణాలో రాజు ఎంతో ఉత్తముడు. అందుకే ఆ భూపాలుడై అందరూ నరేంద్రుడు అని పిలుస్తారు.
  3. రాజు కరవాలంతో యుద్ధం చేస్తాడు. ఆ ఖద్దం శత్రువుల తలను ఖండిస్తుంది.
- .....

ఈ) కింది పదాలను సాంతవాక్యాలలో ప్రయోగించండి.

ఉదా: ఏకాగ్రత : ఏ విషయం మీదైనా ఏకాగ్రత పెట్టినట్లయితే విజయం సాధిస్తారు.

- 1) ప్రశాంతత : .....
- 2) తిరుగుముఖం : .....
- 3) ప్రలోభ పెట్టడం : .....
- 4) శ్రేయస్సు : .....
- 5) దురాశాపరులు : .....
- 6) కంటపడకుండా : .....

- ఉ) ఎటునుంచి చదివినా ఒకే పదం వచ్చే 'కచిక' పదాలకు (పద భ్రమణం) వాక్యాల ఆధారంగా జవాబులు రాయండి.

ఉదాహరణ : నటులు చేసేది - నటన

1. చింతకాయ రుచి -----
2. శరీరాన్ని కప్పే వస్త్రానికి మరొక పేరు -----
3. గాలి, వెలుతురు కోసం ఇంటికి పెట్టేది. -----
4. ఇది తీయడమంటే నిద్రపోతున్నాడని అర్థం -----
5. సముద్రపు ఆల్చిప్పులో వుండేది -----

ఇలాంటి మరికొన్ని పదాలను సేకరించి రాయండి.

1. -----	4. -----
2. -----	5. -----
3. -----	6. -----

వ్యాకరణంశాలు

- గ. కింది వాక్యాలను గమనించండి.

1. పోతన భాగవతం రచించాడు.
2. ఆపు పాలు ఇచ్చింది.
3. రాజు వేటకు వెళ్ళాడు.
4. రాము అన్నం తినాడు.
5. గీత పుస్తకం తెచ్చింది.

క్రియకు ముందు భాగంలో ఎవరు? ఏది? అని ప్రశ్నిస్తే వచ్చే జవాబును గమనించండి.

ఉదా: భాగవతాన్ని ఎవరు రచించారు? - పోతన

1. పాలు ఇచ్చే జంతువు ఏది?
2. వేటకు ఎవరు వెళ్ళారు?
3. అన్నం ఎవరు తినారు?
4. పుస్తకం ఎవరు తెచ్చారు?

క్రియను ఎవరు? ఏది? అని ప్రశ్నించినపుడు వస్తున్న సమాధానాన్ని కర్తగా చెప్పవచ్చు.

కింది వాక్యాలను చదవండి. కర్తను గుర్తించి గీతగీసి, పక్కన రాయండి.

ఉదా. :- ఆత్మానందుడు కంబళిని భుజాన వేసుకొని వెళ్లాడు. (ఆత్మానందుడు)

1. భిక్షగాడు మాయాకంబళితో అర్ధశ్యమేయ్యాడు. ( )
2. విక్రముడు కత్తిపట్టుకొని రాజు మందిరానికి వెళ్లాడు. ( )
3. చండీదత్తుడు విక్రముడిని సంహరించాడు. ( )
4. భట్టులు చంచలను బంధించారు. ( )

ఉత్సవంధి

అ) కింది వాక్యాలను చదవండి. గీతగీసిన పదాలను పరిశీలించి విడదీసి రాయండి.

1. భద్రాచల రాముడతడు.
2. వినాయక చవితికి సెలవిచ్చారు.
3. బడి గంటలు మ్రోగుచున్నవి.
4. మనిషికి కొంచెమైనా ధర్మగుణం ఉండాలి.
5. గంగి గోవు పాలు పద్య భావమేమి.
6. ప్రజలందరూ కరోనాకు భయపడుతున్నారు.

సంధి రూపం

విడదీసిన రూపం

ఉదా : రాముడతడు	=	రాముడు	+	అతడు
1. మ్రోగుచున్నవి	=		+	
2. కొంచెమైనా	=		+	
3. భావమేమి	=		+	
4. ప్రజలందరూ	=		+	

పై ఉదాహరణలు గమనించినప్పుడు పూర్వ స్వరంగా ‘ఉ’ ఉంది. కనుక దీనిని ఉత్సవంధి అని చెప్పవచ్చు.

ఈ పాఠంలో ఉన్న ఉకారసంధి పదాలను గుర్తించి విడదీసి రాయండి.

ఉదా:	నగరమంతా	=	నగరము	+	అంతా
1)	.....	=		+	
2)	.....	=		+	
3)	.....	=		+	
4)	.....	=		+	

ఇ) కింది గద్వాన్ని చదివి భాషాభాగాలను గుర్తించండి.

సంతోష్, శ్యామల జంతు ప్రదర్శనశాలకు వెళ్లారు. వారు అక్కడ క్రూర మృగాలైన సింహం, పులి, పొదవైన దంతాలు కలిగిన ఏనుగును చూశారు. శ్యామల సంతోష్ న్ని ఆపుకోలేక అబ్బో! ఎంత పెద్ద జంతువులో! అని ఆశ్చర్య పోయింది. పచ్చని రామచిలుకలు, అందమైన నెమళ్ళను చూశారు. తరువాత అక్కడ ఉన్న దుకాణంలోకి వెళ్ళి తినుబండారాలు తినారు. “ఓ..... సంతోష్ ఇటువైపు చూడు అవి ఎంత బాగున్నాయా!” అని కోజుపిట్టలను శ్యామల, సంతోష్ కి చూపించింది. ప్రదర్శనశాలలో ఉన్న ఒక లేడి కాలికి గాయం కాగా దానిని చూసి సంతోష్ అయ్యాయ్యా! లేడి కాలి నుండి రక్కం కారుతోందని సానుభూతిని వ్యక్తం చేశాడు.

1. నామవాచకం : _____
2. సర్వనామం : _____
3. క్రియ : _____
4. విశేషం : _____
5. అవ్యాయం : _____

మాయాకంబి పారంలోని భాషాభాగాలను ఐదింటిని గుర్తించి రాయండి.

1. _____
2. _____
3. _____
4. _____
5. _____

గ్రంథాలయంలో మీరు చదివిన 5 కథలను అందులోని నీతిని కింది పట్టికలో రాయండి.

క్ర.సం.	పుస్తకం/ కథ పేరు	తెలుసుకున్న నీతి
1.		
2.		
3.		
4.		
5.		

నీతి పద్యం

తే॥గీ సర్వ తీర్థాభిగమనంబు సర్వవేద
సమధిగమము సత్యంబుతో సరియుగావు
ఎఱుగు మెల్ల ధర్మంబుల కెందు పెద్ద
యంద్రు సత్యంబు ధర్మజ్ఞులైన మునులు.

భావం : పుణ్య నదులలో స్నానం చేయడం, సమస్త వేదాలు అధ్యయనం చేయడం ఒక్క సత్యానికి సాటిరావు. అన్ని ధర్మాల కంటే నిజం పలకడమే గొప్ప ధర్మం అని మునులు చెపుతారు. నన్నయ ఈ చిన్న పద్యంలో సత్యాన్ని దాని ప్రాధాన్యతను గురించి ఎంతో చక్కగా చెప్పాడు.

అశ్వమేధం వంటి యాగాలు చేయడం రాజులకే సాధ్యం. పుణ్యక్షేత్రాలు దర్శించడానికి ధనం ఉండాలి. నిజం చెప్పడానికి మాత్రం ఏమీ ఖర్చు లేదు. అయితే దాని ఫలితం ఎంతో విలువైనది. ఒక్క సత్యవాక్య ఎంతటి పుణ్యాన్ని కలిగిస్తుందో, ఒక అబద్ధం అంతకంటే ఎక్కువ పాపాన్ని, నష్టాన్ని కలిగిస్తుందని గ్రహించాలి.

మీకు తెలుసా?

శతవిధాల : శతవిధాలుగా అంటే వంద విధాలుగా చెప్పడం. ఏదైనా ఒక విషయాన్ని అనేక రకాలుగా తెలియజేస్తున్నారని తెలిపే పదబంధం.

స్వాస్థపతం : తనకు తాను ఏదైనా చేయడం ద్వారా అలవడే నేర్చు.

నేనిని చేయగలనా?

- పారంలోని కథను సొంత మాటల్లో చెప్పగలను.
- పారంలోని కథను నేను సొంతంగా చదవగలను. రాయగలను.
- పారంలోని పదాలను సొంత వాక్యాలలో ఉపయోగించగలను.
- కథను ఉపాధించి రాయగలను.

జెను / కాదు

జెను / కాదు

జెను / కాదు

జెను / కాదు

ఉపాధాన్యయులకు సూచనలు

- విద్యార్థుల చేత పాతాన్ని చక్కగా చదివించాలి.
- విద్యార్థులకు కథలపట్ల ఆసక్తి కల్గించేలా మరిన్ని కథలు సేకరించి చదివించండి.
- రచయిత కలువకొలను సదానంద కథలను సేకరించండి. పిల్లలకు పరిచయం చేయండి

చదవండి - ఆనందించండి

మనిషి

యూనాను (గ్రీకు) దేశంలో జాంథన్ అనే పేరుగల ఒక ధనవంతుడు ఉండేవాడు.

ఈసప్ అనేవాడు అతనికి బానిసగా ఉండేవాడు. ఈసప్ తెలితేటలు గలవాడు. జాంథన్ ఈసప్ ను ఒకనాడు ఇట్లు ఆదేశించాడు - ‘పోయి చూచిరా, నీటి తొట్టి (బాత్ టబ్) వద్ద ఎందరు మనుషులు ఉన్నారు? అక్కడకు వెళ్లి నేను స్నానం చేసి రావాలి.’ తిరిగవచ్చి అతడు యజమానితో చెప్పాడు - ‘అయ్యా నీటి తొట్టివద్ద ఒకేఒక మనిషి ఉన్నాడు. జాంథన్ ఈసప్ ను వెంట పెట్టుకొని స్నానాలగది దగ్గరకు వెళ్లాడు. వెళ్లి చూస్తే అక్కడ అడుగుతీసి అడుగుపెట్టటానికి కూడ చోటులేదు. ఆయనకు కోపం వచ్చింది. ఏమిరా అబద్ధం చెప్పావు. సిగ్గులేదా? వ్యర్థడా! నీవు ఏమని చెప్పావు? స్నానాలతొట్టి దగ్గర ఒకేఒక మనిషి ఉన్నాడన్నావు. మరి ఈ గుంపు ఎక్కడనుండి వచ్చింది?

ఈసప్ వినయపూర్వకంగా ఇలా జాబు చెప్పారు. అయ్యా! నేను సరిగా ఉన్న విషయమే చెప్పాను. నేను ఇక్కడికి వచ్చేటప్పుడు త్రోవలో ఒక పెద్దరాయి పడివుంది. వచ్చేపోయేవాళ్ళకు అది తగులుతోంది. అది తగిలి వారు క్రిందపడుతున్నారు. దానిని తొలగిద్దామన్న ఆలోచన ఏ ఒక్కరికీ కలుగలేదు. కొంచెం సేపటి తరువాత ఒక వ్యక్తి అక్కడికి వచ్చాడు. అతడు తన శక్తి అంతా ఉపయోగించి త్రోవలోనుండి దానిని తొలగించాడు. స్నానాలగది వద్దకు వెళ్లాను. అక్కడ ఒక నిరుపేద బిచ్చగత్తె నిలుచునివుండగా చూశాను. ఆమె చాలాసేపటినుండి అక్కడే నిలుచొనివుంది. స్నానం చేస్తున్నవారిని ఆమె నీరు అడిగింది. కాని ఏ ఒక్కరు ఆమెనైపు చూడలేదు. త్రోవలో రాయి తొలగించిన వ్యక్తి బిచ్చగత్తెకు మంచినీళ్ళు ఇచ్చాడు.

అయ్యా! ఇప్పుడు మీరే చెప్పండి. స్నానాలగులు, తమకోసం తాము జీవించేవాళ్ళు ఇతరుల కష్టాన్ని తొలగించనివారు వీరు మనుషులుగా పిలవబదునికి యోగ్యాలా? నాకు మాత్రం అక్కడ ఆ ఒకేఒక వ్యక్తి కనిపించాడు. అతనిలో మానవత్వం వుంది. అందుకే నేను చెప్పాను అక్కడ ఒకేఒక మనిషి ఉన్నాడు, అని. జాంథన్ కు ఇదంతా వినేసరికి ఎంతో సంతోషం వేసింది.

“నీవు నీకోసం బ్రతికితే అది పశు ప్రకృతి. నీవు ఇతరుల కోసం జీవిస్తే అది మానవ సంస్కరితి”

“జననీ జన్మనిభూమిశ్చ స్వరూదపి గరీయస్”

జన్మనిచ్చిన తల్లి, జన్మనిచ్చిన భూమి స్వరూపం కంటే గాప్పవి.

3

చిన్న శిశువు

వినదం - ఆలోచించి మాట్లాడడం

- పై చిత్రాలు చూడండి. చిత్రాల గురించి మాట్లాడడం.
- పిల్లలు ఎవరెవరు ఏమి చేస్తున్నారో ఊహించి చెప్పండి.

ఉధేశం:

తల్లిదండ్రులు తమకు పుట్టిన శిశువును చూసి ఆనందిస్తారు. ఆ చిన్నారిని కన్నా! చిన్నా! నాన్నా! బుజ్జీ! అని రకరకాల ముద్ద పేర్లతో పిలుస్తుంటారు. ఆ శిశువు నవ్వులు, చేష్టలు చూసి మరిసిపోతుంటారు. అలా అన్నమయ్య బాల కృష్ణని బాల్యాన్ని ఊహించాడు. దానిని వట్టించిన తీరును చెప్పడమే పాత్యాంశ ఉధేశం.

కవి పరిచయం

తాళ్ళపాక అన్నమాచార్యులు

(09.05.1408-23.02.1503)

అన్నమాచార్యులు కడవజిల్లా, తాళ్ళపాక గ్రామంలో జన్మించారు. తల్లి లక్ష్మాంబ, తండ్రి నారాయణసూరి. అన్నమయ్య క్రీ.శ. 1408-1503 మధ్యకాలంలో జీవించాడు. అన్నమయ్య తెలుగులో తిరుమల శ్రీవేంకటేశ్వర స్వామిని స్తుతిస్తూ 32 వేల సంకీర్తనలు రచించిన వాగ్దేయకారుడు. అగోక 12 శతకాలు, ద్విపదరామాయణం, సంకీర్తనలక్షణం, శృంగారమంజరి, వేంకటాచలమాహాత్మ్యం మొదలైనవి కూడా రచించారు. ఇందులో కొన్ని అలభ్య రచనలున్నాయి. అన్నమయ్య తన రచనలను శ్రీ వేంకటేశ్వర స్వామికి అంకితం చేశాడు. అన్నమయ్యకు 'పదకవితా పితామహుడు' అనే బిరుదు ఉంది.

చిన్న శిశువు

- ప॥ చిన్న శిశువూ చిన్న శిశువూ
ఎన్నడుం జూడమమ్మ యటువంటి శిశువూ ॥
- చ॥ తోయంపు గురులతోడ దూగేలి శిరసు, చింత
కాయల వంటి జడల గముల తోడ
మ్రోయుచున్న కనకపు మువ్వుల పాదాలతోడ
పాయక యశోదవెంట పాఱాడు శిశువూ ॥ ॥చిన్ని॥
- ప॥ ముద్దుల ల్రేష్ణతోడ మొరవంక యుంగరాల
నిద్దపుం జీతుల పైడి బొద్దుల తోడ
అద్దపుం షెక్కులతోడ అప్ప లప్ప లని నంత
గద్దించి యశోదమేను కొగిలించు శిశువూ ॥ ॥చిన్ని॥
- చ॥ బలుపైన పొట్టమీది పాలచారలతోడ
సులివేడి వెన్న దిన్న నోరి తోడ
చెలగి నేడిదె వచ్చి శ్రీవేంకటాద్రిపై
నిలిచి లోకములెల్ల నిలిపిన శిశువూ ॥ ॥చిన్ని॥

సారాంశం

అన్నమయ్య భక్తిభావంతో చిన్నకృష్ణుని బాల్య చేష్టలను కళ్ళకు కట్టినట్లు వర్ణించాడు. అమ్మలారా! ఇలాంటి చిన్న శిశువును ముందెన్నడూ చూడలేదు. ఈ చిన్న శిశువు తన శిరస్సును మాటిమాటికి ఊపుతున్నాడు. అతని జడలు చింతకాయల వలె వంకరలు తిరిగి ఊగుతున్నాయి. తన లేలేత పాదాలకు ఉన్న బంగారు గజ్జెలకు ఉన్న మువ్వులు ఘుల్లు ఘుల్లుమని మ్రోగుతున్నాయి. అలా ముద్దు లొలికే శిశువు తల్లి యశోదను విడవకుండా అంటి పెట్టుకొని తిరుగుతున్నాడు.

చిన్నకృష్ణుని మృదువైన చేతివేళ్ళు ముద్దొస్తున్నాయి. ఆ శిశువు చేతి వేళ్ళకు మెరినే ఉంగరాలున్నాయి. అతని చెక్కిక్కు అద్దం వలె మెరుస్తున్నాయి. చిన్నతండ్రి ! చిన్నతండ్రి ! అనగానే చిన్నకృష్ణుడు ఆనందంతో అరుస్తూ కేరింతలు కొడుతున్నాడు. యశోద దగ్గరకు వెళ్ళి ఆమెను గట్టిగా కొగిలించుకున్నాడు.

చిన్నకృష్ణుడు కడుపునిండా పాలు తాగాడు. తన బొజ్జు మీద కట్టిన పాలచారలు కనిపిస్తున్నాయి. నోటిలో నులివెచ్చని వెన్న ఉంది. అలాంటి చిన్న శిశువు నేడు వేంకటాచలంపై నిలిచి వేంకట్టశ్వరునిగా దర్శనమిస్తున్నాడు. ఈ లోకాలన్నింటినీ కాపాడుతున్నాడని అన్నమయ్య వివరించాడు.

ఇవి చేయండి

ఉపాధ్యాయుడు చెప్పిన కింది పదాలను (ఉక్కలేఖనం) రాయండి.

శిశువు, శిరసు, ముహ్వలు, పైడి, మేను, కురులు, గద్దించి, కీర్తన, వెన్న, కొగిలించు,
వాగ్గేయకారుడు, చెక్కులు, తోయం, బలుపు, మొరవంక, బొర్డు

అవగాహన - ప్రతిస్పందన

1. చిన్ని శిశువు గేయాన్ని భావయుక్తంగా, రాగయుక్తంగా పాడండి.
2. పిల్లల బాల్యాన్ని మీ సాంత మాటల్లో చెప్పండి.
3. తల్లికి బిడ్డలపై ఎలాంటి మమకారం ఉంటుందో చెప్పండి.

4. కింది కీర్తనను చదవండి. ప్రత్యుత్తలకు జవాబులు రాయండి.

జో అచ్చుతానంద జోజో ముకుండా
రావె పరమానంద, రామ గోవిందా జోజో జోజో
పాలవారాశిలో పవళించినావు,
బాలుగా మునులకు అభయమిచ్చినావు,
మేలుగా వసుదేవుకుదయించినావు,
బాలుడై ఉండి గోపాలుడైనావూ జోజో జోజో
నందు నింటను జేరి నయముమీరంగా
చంద్రవదనలు నీకు సేవచేయంగా
అందముగ వారిండ్ర ఆడుచుండంగా
మందలకు దొంగ మా ముద్దరంగా జోజో జోజో

ప్రత్యుత్తలు

1. అన్నమయ్య జోల పాటలో ఎవరిని గురించి వర్ణించాడు?
2. కృష్ణుడు ఎవరి ఇంట పెరిగాడు?
3. కృష్ణుడు ఎవరికి పుత్రుడుగా జన్మించాడు?
4. మునులకు అభయమిచ్చినది ఎవరు?

వ్యక్తికరణ - స్వజనాష్టుకత

అ) కింది ప్రశ్నలకు నాలుగైదు వాక్యాలలో జవాబులు రాయండి.

1. చిన్న శిశు జడల గురించి రాయండి ?
2. చిన్న కృష్ణుడు ఎలాంటి ఆభరణాలు ధరించాడు ?
3. అన్నమయ్యను గురించి రాయండి.

అ) కింది ప్రశ్నలకు 8 నుండి 10 వాక్యాలలో జవాబులు రాయండి.

1. చిన్న శిశు పాత్యభాగ సారాంశాన్ని సాంత మాటల్లో రాయండి ?
2. అన్నమయ్య చెప్పిన శిశుకి మీరు చూసిన శిశుకి గల పోలికలు రాయండి ?
3. చిన్నపిల్లల చేష్టల గురించి మీ మాటల్లో రాయండి.

భాషాంశాలు

అ) కింది గీత గీసిన పదాలకు అర్థాలు రాయండి. వాటితో సాంత వాక్యాలు రాయండి.

ఉదా : - ఈ రోజు పైడి ధర పెరిగింది.

పైడి = బంగారం

స్నీలకు బంగారు ఆభరణాలు శోభనిస్తాయి.

1. చిన్న కృష్ణుడికి నవవీతం అంటే ఇష్టం.

2. చిన్న పిల్లల కురులు నిగనిగలాడుతుంటాయి.

3. తల్లికి శిశు సంరక్షణ ముఖ్యం

4. గణపతికి ఏనుగు శిరస్సు ఉంటుంది.

అ) కింది వాక్యాలలో సమానార్థక పదాలు (పర్యాయ పదాలు) గుర్తించి రాయండి.

ఉదా : మేను = దేహం, తనువు, కాయం

1. ఇది పుత్తడి బొమ్మ, అది స్వర్ష దేవాలయం

బంగారం .....

2. కిటికి దర్శణం బాగుంది. రేఖ చేతిలో ముకురం ఉంది.

అద్దం .....

3. మా అయ్య పొలానికి వెళ్ళాడు. మా స్నేహితుని నాన్న ఉపాధ్యాయుడు.

తండ్రి .....

4. ఆమె శిరోజాలు పొడవుగా ఉన్నాయి, ఈమె కేశాలు పొట్టిగా ఉన్నాయి.

కురులు .....

ఇ) కిందివానిలో ప్రకృతి, విక్షులను జతపరచండి.

1. ఫలం	( )	1. నీరు
2. పయసు	( )	2. కన్నదు
3. భృంగారం	( )	3. చింతపండు
4. కృష్ణడు	( )	4. చేత
5. చేష్ట	( )	5. బంగారు

ఈ) కింది పదాలకు వ్యతిరేక పదాలు రాయండి

1. చిన్న x -----
2. కోపం x -----
3. తిని x -----
4. పైన x -----
5. వేడి x -----

ఉ) కింది పదపట్టికను చదవండి. పట్టిక ఆధారంగా కొన్ని పదాలు రాయండి.

శి	శు	వు	వె	స్న
ర	కా	గి	లిం	చు
ను	ము	వ్య	లు	పా
పై	ముం	గు	రు	లు
డి	అ	స్న	మ	య్య

ఉదా :	మువ్యలు
1.	-----
2.	-----
3.	-----
4.	-----
5.	-----

వ్యాక్యరణాంశాలు

నిత్యం

కింది వాక్యాలను చదవండి. గీతగీసిన పదాలను పరిశీలించండి.

1. టంగుటూరి ప్రకాశం పంతులు తెల్లవారికి సింహస్వప్పుం.
2. చుక్కలు మిలమిల మెరుస్తాయి ఎందుకని?
3. కొత్తగా వచ్చిన వ్యక్తిని మీరెవరు? అని నాన్న అడిగాడు.
4. మా రాజు మనస్సైన రాజు.
5. ప్రజలు అల్లూరి సీతారామరాజెక్కడని అడిగారు.

కింది పదాలను విడదీసి రాయండి.

ఉదా : ప్రకాశమతడు	=	ప్రకాశము	+	అతడు
1. ఎందుకని	=	_____	+	_____
2. మీరెవరు	=	_____	+	_____
3. మనసైన	=	_____	+	_____
4. రాజెక్కడ	=	_____	+	_____

పై పదాలలో పూర్వ స్వరంగా ‘ఊ’ ఉంది. దాని పరస్వరంగా ‘ఆ’, ‘ఇ’, ‘ఊ’, ‘ఏ’, ‘ఒ’ వంటి ఏదైనా అచ్చపరమైన సందర్భంలో సంధి తప్పకుండా జరుగుతుంది. సంధి అంటే పూర్వ పరస్వరాలకు పరస్వరం ఏకాదేశం కావడం అని తెలుసుకున్నాం. ఈవిధంగా తప్పకుండా జరిగే సంధిని నిత్యం అంటారు.

నిషేధం

కింది వాక్యాలను చదవండి. గీతగిసిన పదాలను పరిశీలించండి.

- కొత్త బట్టలు మాయమ్మ ఇచ్చింది.
- మాయయ్య వ్యవసాయం చేస్తున్నాడు.
- ఓయమ్మ! నీ కుమారుడు అల్లరి పిల్లవాడు.
- రాముని దూతయితడు.
- మాయల్లు గాంధీనగర్ లో ఉంది.

కింది పదాలను విడదీయండి. సంధి జరగని విధానాన్ని గమనించండి.

ఉదా: మాయమ్మ	=	మా	+	అమ్మ
1. మాయయ్య	=	_____	+	_____
2. ఓయమ్మ	=	_____	+	_____
3. దూతయితడు	=	_____	+	_____
4. మాయల్లు	=	_____	+	_____

పూర్వ స్వరంగా ‘ఆ’ అనే అచ్చు ఉంది. పర స్వరంగా ‘ఊ’ ఉన్నప్పటికీ వాటి మధ్య సంధి జరగలేదు. అప్పుడు ఆ రెండు స్వరాల మధ్యన అదనంగా ‘య్య’ వచ్చి చేరింది. ఈవిధంగా సంధి జరగని స్థితిని ‘నిషేధం’ అంటారు.

వైకల్పికం

కింది వాక్యాలను గమనించండి. గీత గిసిన పదాలను గుర్తించండి.

- ప్రతి ఒక్కరికి మంచి మనసైన మిత్రుడు ఉండాలి.
- మా మేనత్త చాలా మంచిది.

3. గంపలతో పూలెత్తవలెను.

4. హరి! మీరు ఏమంటిరి

విడదీసిన పదాలను కలిపి రాయండి.

ఉదా: మనసు + ఐన = మనసైన, మనస్యైన

1. మేన + అత్త = _____

2. పూలు + ఎత్త = _____

3. ఏమి + అంటీరి = _____

పై ఉదాహరణలో సంధి ఒకసారి నిత్యంగా మరొకసారి నిషేధంగా జరుగుతుంది. అనగా ఒకచోట ఒకసారి వ్యక్తరణకార్యం ప్రపర్తించి మరొకసారి ప్రపర్తించక పోవడం ఉంటుంది. ఇలా జరిగే విధానాన్ని వైకల్పికం అంటారు.

బహుళం

కింది వాక్యాలను గమనించండి. గీతగీసిన పదాలను విడదీయండి.

1. మా పెద్దన్న మామిడి పండు తిన్నాడు.

2. మా వదిన పుట్టినిల్ల నెల్లారు.

3. నేను వేసవి సెలవుల్లో మా మేనత్త ఇంటికి వెళ్లాను. మేనయత్త ప్రేమగా చూసింది.

4. నేను నిద్రలో ఒకానోక సమయంలో ఉలిక్కిపుడతాను.

కింది పదాలను విడదీయండి.

ఉదా: మనమున్నాము = మనము + ఉన్నాము

1. పెద్దన్న = _____ + _____

2. పుట్టినిల్ల = _____ + _____

3. మేనత్త, మేనయత్త = _____ + _____

4. ఒకానోక = _____ + _____

పై ఉదాహరణలను గమనించండి. అన్ని రూపాలలోను పూర్వస్వరంగా ‘త’ పరస్వరంగా అచ్చ ఉన్నప్పటికీ సంధికార్యం కొన్నిచోట్ల నిత్యంగా, కొన్నిచోట్ల నిషేధంగా, కొన్నిచోట్ల వైకల్పికంగా, కొన్నిచోట్ల అన్యవిధంగా జరిగింది. ఇలా జరిగితే దానిని బహుళం అంటారు.

తృతీయ విభక్తి

కింది పట్టికను గమనించండి.

1. బోయవాడు బాణం	తో	పక్కిని కొట్టాడు.
2. దేవుని భక్తి శ్రద్ధల		పూజించాడు.
3. వాల్మీకి 24 వేల త్యోకాల		రామాయణం రచించాడు.
4. కుశలవులు సప్తస్వరాల		పాట పాడారు.

వాక్య రూపంలో రాయండి.

ఉదా : బోయవాడు బాణంతో పక్కిని కొట్టాడు.

1. _____
2. _____
3. _____

పై వాక్యాలలో 'తో' అనే ప్రత్యయం వాక్యాలను అర్థవంతంగా మార్చింది. వాక్యం లోని పదాల మద్య చేరే చేతన్, చేన్, తోడన్, తోన్, అనే ప్రత్యయాలను తృతీయ విభక్తి అంటారు. సాధారణంగా కారణాన్ని, ఉపయోగాన్ని, సాధనాన్ని గురించి చెప్పే సందర్భంలో 'తృతీయ విభక్తి'ని ఉపయోగిస్తారు.

ఒ) కింది సమాసపదాలను విగ్రహ వాక్యాలుగా రాయండి.

ఉదా: యశోద మేను = యశోద యొక్క మేను

1. చిన్న శిశువు = _____
2. వేషభూషణములు = _____
3. పెద్దపొట్ట = _____
4. చింతకాయలు = _____

బు) కింది పదాలను విడాదియండి.

ఉదా: వెన్నదిన్న = వెన్న + తిన్న

1. వేంకటాది = _____ + _____
2. తూగేటి = _____ + _____
3. లోకములైల్ = _____ + _____

చమత్కార పద్యం

యోధెవ్వడు కురుబలమున?

మాధవ సఖుడేమి యెక్కి మరి తిరుగాడున్?

సాధించెనవని రాముడు?

రాథేయుడు నందినెక్కి రావణుగెల్చైన్.

భావం: కొరవసైన్యంలో యోధుడెవరు?

శివుడు ఏ వాహనాన్ని ఎక్కి తిరుగుతాడు?

రాముడు ఎవరిపై విజయాన్ని సాధించాడు?

కర్రడు, నందినెక్కి రావణాసురుని గెల్చాడు.

(పై మూడు పాదాలలోని ప్రశ్నలకు సమాధానం చివరి పాదంలోనే ఉంది.)

ప్రాజెక్టుపని

1. అన్నమయ్య కీర్తనలను మరి కొన్ని సేకరించండి. వాటిని చార్పుమీద రాసి ప్రదర్శించండి.

2. త్యాగయ్య కీర్తనలను సేకరించండి. వాటిని చార్పుమీద రాసి ప్రదర్శించండి.

మీకు తెలుసా?

చతుర్షశ భువనాలు : 14 లోకాలు (సప్త అధో లోకాలు - 7, సప్త ఊర్ధ్వ లోకాలు - 7)

సప్త అధో లోకాలు : 1. అతలం 2. వితలం 3. సుతలం 4. తలాతలం 5. రసాతలం 6. మహోతలం 7. పాతాళం

సప్త ఊర్ధ్వ లోకాలు : 1. భూలోకం 2. భువర్లోకం 3. సువర్లోకం 4. మహార్లోకం 5. జనోలోకం 6. తపోలోకం 7. సత్యలోకం

నేనివి చేయగలనా?

1. చిన్న శిశు గేయాన్ని భావయుక్తంగా, రాగయుక్తంగా పాడగలను.
2. కీర్తనలోని భావాలను, సాంత మాటలలో చెప్పగలను.
3. కీర్తనలోని పదాలను సాంతవాక్యాలలో ఉపయోగించగలను.
4. విన్నపిల్లల చేప్పలను గురించి రాయగలను.

బెను / కాదు

బెను / కాదు

బెను / కాదు

బెను / కాదు

ఉపాధ్యాయులకు సూచనలు

1. అన్నమయ్య సంకీర్తనలను సేకరించండి. వాటిని వినండి.
2. అన్నమయ్య జీవితం గురించి తెలుసుకోండి.
3. అన్నమయ్య సంకీర్తనలను పాడే విధానాన్ని విద్యార్థులకు తెలపండి.

R2T3F9

చదవండి - ఆనందించండి

సత్యప్రతం

“నారాయణ ! నారాయణ ! అని ఉచ్చరిస్తుంటావు. ఎవరీ నారాయణుడు ? ఎక్కడ ఉంటాడు ? అతని గుణాలు ఏమిటి? ఏమి చేయగలడు వాడు” అని హిరణ్యకశిష్టుడు తన పుత్రుణ్ణి అడిగాడు. ‘తండ్రీ ! నారాయణుడంటే ఈశ్వరుడు, స్మృతికర, సర్వశక్తిమంతుడు అన్నాడు ప్రహ్లాదుడు. ‘చాలించు నీ ప్రలాపం’ తండ్రికి కోపం వచ్చింది. ‘లేదు తండ్రీ! ఇది సత్యం. ఆయన సర్వ వ్యాపకుడు, సర్వజ్ఞుడు, సర్వశక్తి మంతుడు’.

‘నేనే నర్వశక్తిమంతుణ్ణి మూర్ఖుడా! నేనే ఈశ్వరుణ్ణి. నారాయణ, నారాయణ అనే జపం మాని ఇకనుండి నీవు నా నామాన్ని జపించాలి. తెలిసిందా!’ లేదు..., మీరు నాకు తండ్రి..., పూజ్యలు’ కాని నేను మీ నామాన్ని జపించలేను. మిమ్మల్ని తండ్రిగా గౌరవించగలను’ అన్నాడు ప్రహ్లాదుడు.

రాజైన హిరణ్యకశిష్టుడు ప్రహ్లాదుడికి కష్టాలకు లోనుచేసి చంపవలసినదిగా మంత్రిగారిని ఆదేశించాడు. ప్రహ్లాదుడి సముద్రంలో ముంచారు. కొండపై నుండి క్రిందకు త్రోశారు. కాని ప్రహ్లాదునికి ఏమీ కాలేదు. హలికాదేవి ప్రహ్లాదుని తీసుకొని అగ్నిలో దూకింది. ఆమె అగ్నిలో దూకి భస్యం అయింది. కాని ప్రహ్లాదుడు క్షేమంగా ఉన్నాడు. చివరికి మళ్ళీ ప్రహ్లాదునికి నచ్చచెప్పాలని ప్రయత్నించారు. కాని అతను అంగీకరించలేదు. అతని నోచినుండి కేవలం ‘నారాయణ! నారాయణ! అనే మాటలు మాత్రమే వస్తున్నాయి. అప్పుడు హిరణ్యకశిష్టుడు ‘ఈ స్థంభంలో నారాయణిణి చూపించగలవా?’ అని ప్రహ్లాదుడి ప్రశ్నించాడు.

‘తండ్రీ! నారాయణు ఇందు గలడు, అందు లేదు అనే సందేహం వద్ద. అంతటా వ్యాపించి ఉంటాడు’ అని చెప్పాడు. వెంటనే హిరణ్యకశిష్టుడు తన గదతో ఆ స్థంభాన్ని గట్టిగా కొట్టాడు. అందులో నుండి సృసింహస్వామి ప్రత్యక్షమైనాడు. ఆయన ప్రహ్లాదుని తండ్రియైన హిరణ్యకశిష్టుని వధించాడు. భక్తుడైన ప్రహ్లాదుడి ఆశీర్వదించి వరం ఇచ్చాడు. ‘నీవు తేజశ్శాలివి అవుతావు, మహాత్ముడివి అవుతావు. విద్యాంసుడవు అవుతావు’ ఇలా చెప్పి ఆయన అంతర్థానమైనాడు. ప్రహ్లాదుడు ధన్యాడు. అతని హరిభక్తి ధన్యం.

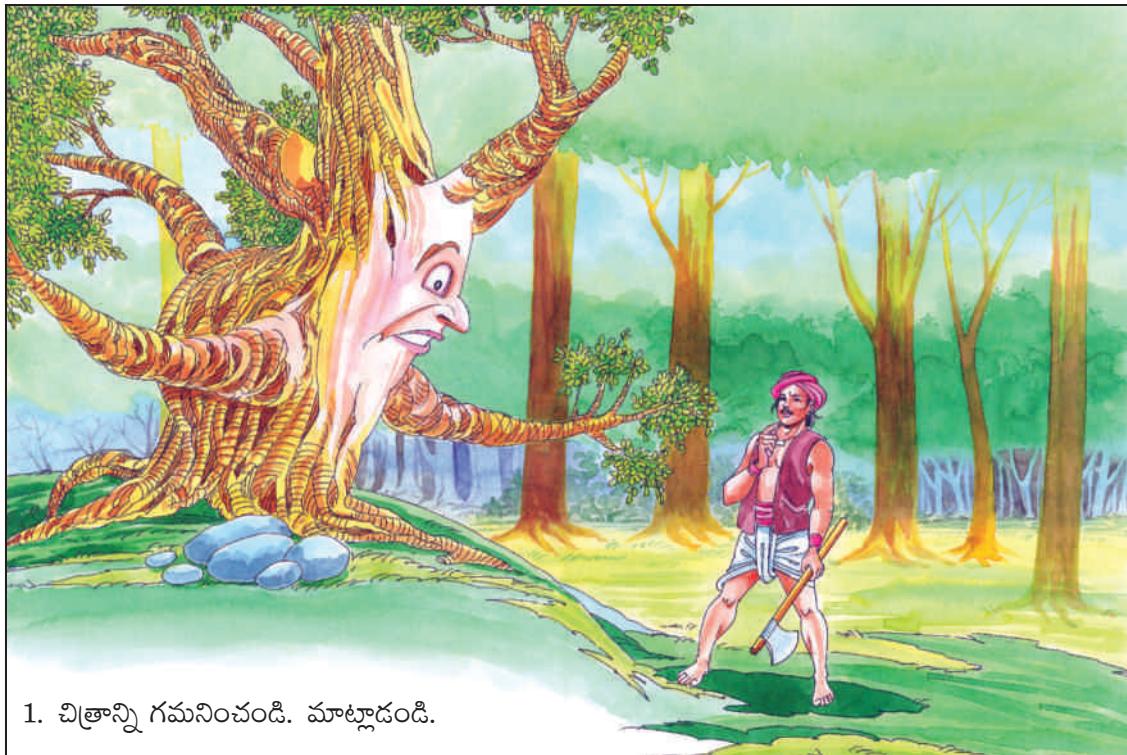
ఆంధ్రాదై జన్మించుట ఆంధ్రభాష మాటల్లాడుట ఎన్నో జన్మల తపఃఫలం - అప్పయ్య దీక్షితులు

4

మణ్ణచెట్టు

విషయ - ఆలోచించి మాట్లాడడం

1. చిత్రాన్ని గమనించండి. మాట్లాడండి.

ఉద్దేశం:

నిత్యం మన పరిసరాలలో చెట్లు, జంతువులు, పక్షులు వంటి మూగజీవులను చూస్తుంటాం. వాటికి కూడా కొన్ని ఆలోచనలు - అనుభవాలు - అనుభాతులు ఉంటాయి. వాటిని అవి తమ మాటల్లో వివరిస్తే ఎలా ఉంటుందో చెప్పడమే ఈ పాఠం ఉద్దేశం.

కవి పరిచయం

త్రిపురనేని గోపిచంద్

(08.09.1910 - 02.11.1962)

త్రిపురనేని గోపిచంద్ కృష్ణజీల్లా అంగలూరు గ్రామంలో జన్మించారు. తండ్రి త్రిపురనేని రామస్వామి. తల్లి పున్నమాంబ. ధర్మపద్ధతి, మమకారం, తండ్రులు కొడుకులు, మాకు ఉన్నాయి స్వగతాలు, పోస్టు చేయని ఉత్తరాలు వంటి రచనలు చేశారు. వీరి ‘పండిత పరమేశ్వర శాస్త్రి వీలునామా’ అనే రచనకు కేంద్ర సాహిత్య అకాడమి బహుమతి లభించింది.

మత్తిచెట్టు

నేనిప్పుడే చెరువుగట్టుమీద మొద్దునై పడి ఉన్నాను. నా మొదలు రంపంతో కోసి పైభాగాన్నంతా కట్టెల క్రింద కొట్టారు. పది పన్చెందు కుటుంబాలవాళ్ళు ఆ కట్టెలను లాట్ల క్రింద పంచుకున్నారు. కొన్నిలాట్లు అమ్మి వేశారు. వాళ్ళు సన్ని ముక్కలక్రింద నరకటంలో లభించే లాభాన్నే చూచుకున్నారు కాని, ఒక జీవిని యిట్టే నాశనం చేస్తున్నామే-అని అలోచించలేదు.

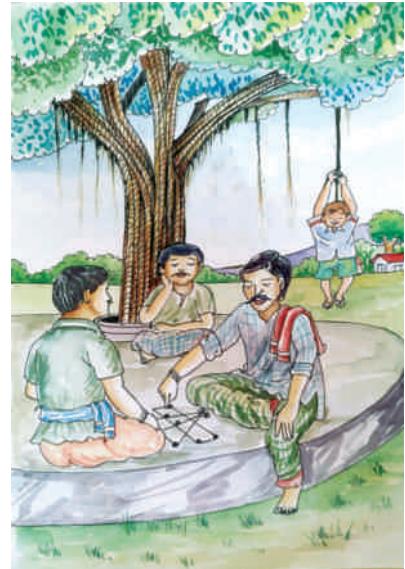
నేను పుట్టినప్పటి నుంచీ ఈ చెరువు గట్టునే ఉన్నాను. ఈ చెరువుగట్టునే పుట్టాను కూడా. నేను పెరిగి పెద్దదాన్నయిన తరువాత ఊళ్లో రైతులందరూ నా క్రింద కూర్చునే కబుర్లు చెప్పుకుంటూ, ముఖమార్జన చేసేవారు. ఈపూళ్లో యెవరికి తెలియని సంగతులన్నీ నాకు తెలుసు. ఎవరికివారు తామే ఉన్నామనుకొని చెప్పుకొనే రహస్యాలన్నీ యొంత వొద్దనుకున్నా నా చెవిలో పదుతుందేవి. నేను ఆ రహస్యాలను మనసులో పెట్టుకుని వుండేదాన్నే గాని, ఏ పరిస్థితుల్లోనూ మరొకరి చెవిని పదనిచ్చేదాన్ని కాదు.

పనులులేని రోజుల్లో గ్రామస్థులకు నేనే ఆశ్రయం. కలిసి కబుర్లు చెప్పుకోడానికి, కాలక్షేపానికి, పట్టణాల్లో పెద్ద పెద్దక్కబులు వుంటాయని నేను విన్నాను. ఈ మధ్య మా గ్రామంలోని కుర్రకారు యొక్కవమంది పట్టణానికి వెళ్ళి రావటం మొదలు పెట్టారు. కొంతమంది చదువునెపంతో అక్కడే వుంటున్నారు. బడి ఉన్నంతకాలం అక్కడే వుండి, సెలవులకు ఇండ్లకు వస్తూందేవారు. క్లబ్బు సంగతి వాళ్ళు చెప్పుకుంటూ వుంటే నేను విన్నాను. ఆ క్లబ్బులో మంచి ఆటలుంటాయట. పెద్ద పెద్ద వాళ్ళందరూ ఒస్తూ వుంటారట. ప్రపంచంలో జరిగే సంగతులన్నీ అక్కడకు వెళ్ళేవాళ్ళకు తెలుస్తూంటాయట. అక్కడ గాలికోసం పెద్ద పెద్ద ఫానులుంటాయట. వాళ్ళ మాటలు వింటావుంటే వాళ్ళ అమాయకత్వానికి

నాకు నవ్వువచ్చేది. కళబ్బును గురించి యొందుకింత గొప్పగా చెప్పుకుంటారా - అని విస్తుపోయేదాన్ని.

ఆ కళబ్బులు చేసేపని తరతరాల నుంచీ నేను చేస్తున్నపనే. పిల్లలు, పెద్దలూ అందరూ కాల క్షేపానికి నా దగ్గరకు వచ్చేవాళ్ళు. నా నీడలో కూర్చుని అనేక విషయాలు చెప్పుకుంటూ వుండేవారు. పులిజూదం మొదలయిన ఆటలు యెన్నో ఆడుకుంటూ వుండేవారు. నేను వారికి శ్రమ కలగ కుండా గాలిపేస్తా వుండేదాన్ని. దాహమయితే చెరువులో నీళ్ళు దోసిళ్ళతో త్రాగి మళ్ళీ వచ్చి నా నీడను కూర్చుని విశ్రాంతి తీసుకుంటూ వుండేవారు. నా నీడనూ గాలిని అలవాటు పడినవాళ్ళు యింట్లో ఒక్కుణం వుండేవారు కాదంటే మీరు నామాట నిస్సంకోచంగా నమ్మవచ్చు.

ఈక క్రొత్తగా ఈ కళబ్బులు వచ్చి చేస్తున్నదేమెటో! నేను వాళ్ళ కంటికి అలవాతైపోయినదాన్ని, మైగా ఆశ్రయం యచ్చినందుకు వాళ్ళను నేనేమి అర్థించను. వాళ్ళతో దమ్మిడి ఖర్చు పెట్టించను. అందువల్ల నేనెంటే వాళ్ళకు విలువలేకుండా పోయింది. దీనికి తగినట్టు యా కాలం కుర్రకారు, చీటికి మాటికి పట్టణంపోయి, ఎక్కువ కాలం అక్కడే గడుపుతున్నారు. అందువల్ల నావంటి వాళ్ళమీద వాళ్ళదృష్టి పడటంలేదు.

నిజానికి, సహజంగా నాకున్న అపేక్షావల్లగాని, ఈ గ్రామస్థులను ఆదరణగా చూడవలసిన అపేక్షలేదు. అంటే నే వారికి ఏ విధంగానూ బుఱపడిలేను - నేను వొకరు నాటగా మొలిచినదాన్ని కాదు. ఎవరో దయదలచి ఇంత ఎరువూ, నీరూ పొయ్యగా పెరిగిన దానినికాదు. ఏ గాలికో, విత్తగా వుండగా, కొట్టుకువచ్చి ఈ చెరువగట్టు మీద పడివుంటాను, ఏ కాకిముక్క నుండో జారిపడివుంటాను. ఎక్కువగా ఊహలేని ఆ చిన్నతనంలో ఏం జరిగిందో ఇదమిద్దమని చెప్పలేను గాని, నేను నా బ్రతుకు ఎప్పుడూ ఎవ్వరిమీదా ఆధారపడలేదని నాకు స్పష్టంగా జ్ఞాపకం వుంది.

ఒకరిమీద ఆధారపడవలసిన అవునరం నాకేమి ఉంది! నాకు కావలసింది ఏమంత గనుక! నేను పడిన భూప్రదేశంలో వున్న సత్తువే నాకు చాలు. అప్పుడప్పుడూ పడే వర్షపు జల్లులూ, భూమిలో వున్న నిమ్మచాలు నాకు. కాన్త పెరిగి పెద్దదాన్నయిన తరువాత నా వేళ్లే నాకు కావలసిన ఆహారాన్ని సమకూర్చి పెట్టినె. మనమ్ముల్లో జరుగుతున్నట్లు నేను బ్రతకట్టానికి మరొకరిని కష్టపెట్టవలసిన అవునరం నాకు లేదు. ఎవ్వరికీ కించిత్ సఫ్టం కలిగించకుండా నేను బ్రతుకగలను.

నా బ్రతుకులో స్వార్థంలేదు. నేను యేదికోరీ బ్రతకటంలేదు. నాకేదైనా కోరికవుంటే వీలైనంతవరకు యితరులకు సహాయపడటమే ఆ కోరిక. ఈ కోరిక కూడా నేను తెచ్చిపెట్టుకుంది కాదు. నా స్వభావంలో వుంది.

నా నీడన మనమ్ములు చల్లదనాన్ని అనుభవిస్తా విశ్రాంతిని పొందుతూ వుండగా నామైన కొమ్మల్లో రకరకాల పక్కలు గూళ్ళుకట్టుకొని కావురం చేస్తా వుండేవి. అప్పే నావంటివే. వాటికి స్వార్థం అనేది లేదు. బ్రతుకులోవున్న ఆనందం కోసం ఒకరిని యిబ్బంది పెట్టకుండా బ్రతుకుతున్న నిస్వారజీవులు అవి.

ఒక్కాక్కప్పుడు అటువంటివాటిని కూడా యిఖ్యంది పెదుతుండేవారు, మానవులం అనుకునేవారు. అవి తమమీద రెట్లు వేస్తున్నవనే నెపంతో, రాళ్ళు విసిరి నా ఆశ్రయం నుంచి వాటిని వెళ్ళ గొట్టటానికి ప్రయత్నిస్తూ వుండేవారు. అప్పుడు భయపడిపోయి అవిచేసేగోల వినటానికి నాకు హృదయవిదారకంగా వుండేది. ఒక ప్రక్క వాళ్ళ దెబ్బలను భరించలేక, వేరాకప్రక్క గూళ్ళల్లో వున్న పిల్లలను విడిచిపెట్టి వెళ్ళలేక గుండెలు అవిసిపోయేటట్లు అరుస్తూ రెక్కలు కొట్టుకుంటూ గూళ్ళచుట్టూ ఎగురుతుందేవి. అవి అల్లడిపోతుంటే రాళ్ళవిసిరే మానవులకు ఆనందంగా వుండేది. ఇతర జీవులబాధ అందులో యితరులకేమాత్రం అపకారం తల పెట్టని జీవులబాధ, గొప్పవాళ్ళు అనుకునే మానవులకు యెట్లూ ఆనందం కలిగిస్తావుందో నాకు అర్థం అయ్యేదికాదు. ముక్కుమీద వేలవేసుకుని చూస్తూ వుండేదానిని.

అటువంటి సమయాల్లో క్రిందవున్న మనమ్ములను, వాళ్ళు చేస్తున్న ఫోరాపచారం తెలియజేసి, మందలించాలని అనిపించేది. కాని మానవులు అనాటికి ప్రక్కతిలో సహజంగా జీవిస్తున్న ప్రాణి కోటి అభిప్రాయాలను అర్థంచేసుకోలేని స్థితికి దిగజారివున్నారు. ఇక వాళ్ళకు చెప్పుకునేదిఎట్లా?

ఈ మానవులు నా నీడను కూర్చుని అస్తమానం హక్కులనంగతి మాట్లాడుకుంటూ వుండేవారు. అటువంటప్పుడు నా కొమ్మలను ఆశ్రయించుకొని బ్రతుకుతున్న పక్కలను బాధించే హక్కు వీరికి ఎవ్వరిచ్చారో! నా నీడన కూర్చుని కబుర్లు చెప్పుకొనే హక్కు వీరికి వున్నప్పుడు, నా చెట్ల కొమ్మలమీద గూళ్ళు కట్టుకొని నివసించే హక్కు పక్కలకు ఎందుకు లేదు? అసలు ఇంతకే నా హక్కు మాటేమిటి? నన్నడిగే, వాళ్ళు నా క్రింద కూర్చున్నారంటారా?

అవి రెట్లు వేస్తున్నవంటారా? నా వొడిలో కూర్చుని వీళ్ళు ఫూనే ఉమ్ముల మాటేమిటి? వాళ్ళు చేసే అనాకారపు పనులు వాళ్ళకు పట్టవు. వీళ్ళు పగలు పెద్దమనుష్యులుగానీ, రాత్రిళ్ళు చీకటిలో దూరం వెళ్ళ టానికి భయపడి, నా చుట్టూ ప్రక్కల ఇంద్రవాళ్ళు నా క్రింద అందరూ కూర్చునేచోట చేసే కశ్చలం సంగ తేమిటి? రెట్లను వేసిన పక్కలమీదకు రాళ్ళు రువ్వేటప్పుడు ఆ సంగతులు వాళ్ళకి జ్ఞాపకంరావు.

నా కొమ్మల్లో మిగిలిన పక్కలతో పాటు వొక కాకికూడా గూడుకట్టుకొని వుంది. సాధారణంగా కాకులు మిగిలిన పక్కలతో కలిసివుండవు. ఎందుకనో ఈ కాకి నా అందన జేరింది. మిగిలిన పక్కలకుమల్లేకాక, కాకులకు మానవ సంపర్కం ఎక్కువగా ఉంటుంది. అవి మానవుల ఇండ్రులోనే ఎంగిళ్ళతింటూ ఎండబోసినవి దొంగిలిస్తూ తిరుగుతూ వుంటవి. అందువల్ల ఆ కాకికి మనమ్ముల లక్ష్మణాలు కొన్ని పట్టుబడ్డవి. దానికి మనిషికి వుండే కసివుండేది. మనుష్యులు అనవసరంగా నా మీద గూళ్ళు కట్టుకొనివున్న పక్కలను హింసించటం సహించలేక అది వొక పని మొదలు పెట్టింది. ఏ మనిషి నా క్రిందకూర్చుని గొప్పగా ఉత్సాహంగా మాట్లాడుతూ వుంటాడో, గురిచూచి అతని మీద రక్కిన రెట్లవేసి, ఎగిరిపోయేది. గొప్పగా మాట్లాడుతున్న ఆ వ్యక్తిముఖం అప్పుడు చూడవలసిందే. అతని కంగారు మాచి మిగిలిన మానవులంతా గుక్కలుపట్టి నస్వేవారు. ఆ కాకి పనికి నాకూ నస్వు వచ్చేది.

కాని ఆ కాకిమీద పుట్టిన కసిని మానవులు ఇతర పక్కలమీద తీర్చుకోవటానికి ప్రయత్నించేటప్పటికి నా హృదయం డ్రవించుకోయేది. రెట్లవేసిన ఆ కాకికి వీళ్ళకీ భేదం ఏమిటా అని ఆలోచించ బుధ్మి అయ్యేది. నన్నాశయించుకున్న పక్కలు మానవులవల్ల ఈ కష్టాలకే కాదు, ఇంతకంటే భయంకరమైన కష్టాలకు కూడా గురి అవుతూవుండేవి. అయితే ఈ కష్టాలు నిత్యం జరిగేవి అయితే అవి ఏటికి కోటికి జరుగుతుండేవి. ఏనాడూ మరుపుకు రానంత జ్ఞాపకం వోస్తే హృదయం ముక్కలయ్యేంత దారుణమైనవి అవి.

ఒకరోజు పిట్టలు కొట్టేవాడొకడు నా పరిసర ప్రాంతాల్లో తిరగడం మేమంతా చూశాం. గాలిని బట్టే అటువంటి వాళ్ళని మేం పసిగట్టగలం. గాలి మాకు నేస్తం. అపాయాన్ని ముందుగానే తన అలలమీద మోసుకువచ్చి మా చెవుల్లో ఊదిపోతూ ఉండేవాడు.

పిట్టలు కొట్టేవాడు వస్తున్నాడని పక్కలన్నీ తెలుసుకున్నాయి. కొన్ని పక్కలు భయంతో లేచిపోయినై. వాటిల్లో ఎక్కువ మొగపక్కలే! మిగిలిన పిల్లలు లేని ఆడపక్కలు, పిల్లలన్న ఆడపక్కలు, పిల్లలను విడిచి వెళ్ళలేక బయటకు కనబడకుండా గూళ్ళల్ని కూర్చున్నాయి. పిల్లలను దగ్గరకు జేర్చుకొని, ప్రాణాలను అరచేతిలో పెట్టుకొని కూర్చున్నాయి! పిట్టలుపట్టేవాడికి గూళీని పొడిచే ఆచారం వున్నదని వాటికి తెలుసు.

ఒక పక్కిమాత్రం భయంతో గూటి దాక వెళ్ళలేక నా కొమ్మ అంటిపెట్టుకు కూర్చుంది. ఆ కొమ్మను ఆకులు కూడా వున్నాయి. పిట్టలు కొట్టేవాడు క్రిందా, తాను కొమ్మమైనా, ప్రక్కన నా ఆకులూ వున్నాయి. కనుక అతనికి కనపడననుకుంది పాపం ఆ పక్కి. నేనుకూడా దగ్గరలోవున్న ఆకులతో ఆమెను కప్పటానికి ప్రయత్నించాను. కాని పిట్టలు కొట్టేవాడు ఆ పక్కిని చూడనే చూశాడు. ఆ పక్కిని అంటుకొని పడివున్న నాకొమ్మ చిన్నది. ఆ పక్కి కొంచెం పెద్దది, దాని పొట్టలో కొద్దిభాగం కొమ్మను మించి వచ్చింది. పిట్టలు కొట్టేవాని చేతులలో కొనకు పరునైన బాకుకట్టిన హక పెద్ద వాసాంవున్నది. ఆ వాసాన్ని పైకెత్తి దాని కొననవున్న బాకుతో క్రింద కనబడుతున్న ఆ పక్కి కడుపును పొడిచాడు. ఆ పక్కి కేరుమని అరిచింది. ఆ బాకు దాని కడుపులోకి దిగబడిపోయింది. వాసాన్ని దింపి బాకున నిలచివున్న పిట్టను వ్యాదిలించుకుని సంచిలో వేసుకొని వెళ్ళిపోయాడు, ఆ పిట్టలవాడు.

ఇదంతా చూస్తూ నిలబడిపోయాను నేను. ఏంచెయ్యాను? ఇతని గొంతు నులమటానికి భగవంతుడు నాకు చేతులనివ్వేదు. నన్ను నేను పెళ్ళగించుకొని, అతనిమీద పడదామనుకున్నాను. ఆ ప్రయత్నంలో నేను మరణిస్తే మాత్రం ఏం? కాని నేను స్ఫూర్పాలోకి వచ్చేటప్పటికే అతను దాటిపోయాడు.

మానవుల్లో మంచివాళ్ళు లేరనికాదు నా ఉద్దేశం. మంచివాళ్ళే లేకపోతే ఈ లోకం యింకా యొందుకు నిలచి ఉంటుంది? మానవుల్లో ఎక్కువమంది మంచివాళ్ళే. అయితే వాళ్ళకు మాబోటి వాళ్ళ బాధలను గ్రహించే స్ఫూర్పాతగ్గిపోయింది. తాము ఏదో ఒక విధంగా బ్రతకడమే ముఖ్యమైంది.

బ్రతకటానికి ఇన్ని ఘోరాలు చెయ్యాలా? యితర జీవులను ఇంత నిర్ధాక్షిణ్యంగా తమ పొట్టను పెట్టుకోవాలా? ఏ ఆకూ దుంపలు తింటే సరిపోదు? కాని యిప్పటి కుర్రవాళ్లు అలా అనుకొన్నట్లు కనపడదు. వాళ్ళతో పాటు మాకూ ఈ ప్రపంచంలో బ్రతికే హక్కున్నదనీ, అందరం బ్రతికితేనే ఈ ప్రపంచం అందమనీ, వాళ్ళు అనుకొన్నట్లు కనపడదు.

ఇదివరకు ఎవ్వురైనా మా మీదకు రాళ్ళు విసిరితే “ఎందుకురా దాన్నట్లా కొడతావ్” అనేవారు. తెలియని వాళ్ళు మా కొమ్మలను విరిస్తే “పచ్చనిచెట్టుని విరిస్తే పాపంరా” అనేవారు. మొక్కలను పీకితే “కళ్ళుపోతై” అనేవారు. ఇప్పుడు అటువంటి మాటలు ఎక్కుడా వినపడటంలేదు. రోజులలా మారినై. మానవుల దృష్టి మారిపోయింది.

ఇటీవల నరసింహులు అనే యువకుడు మా గ్రామం పంచాయతీ ప్రెసిడెంట్ అయ్యాడు. ఆతనిని నేను చిన్నప్పటినుంచీ ఎరుగుదును - నిన్న మొన్నటివరకూ ఆగతాయితనంగా తిరుగుతుండేవాడు. ఈ చెర్లోనే ఈయలాడుతుండేవాడు. నన్నెక్కి నాకొమ్మలను అనవసరంగా విరిచిపారవేస్తాపుండేవాడు. గోలచేసి గూళ్ళలోని పక్కలను

బయటకు తోలుతుందేవాడు. మరీ చిన్నప్పుడు బడికి వెళ్లకుండా పలకా, పుస్తకాలు పట్టుకొని నా తొర్పలో దాక్కునేవాడు. తనలాంచి వాళ్ళనే ఇంకా నలుగుర్ని పోగుచేసి నా ఊడలు పట్టుకొని ఉయ్యాల లూగుతుందేవాడు.

ఆ నరసింహలు యిప్పుడు పంచాయితీ ప్రైసిడెంట్ అయ్యాడు. అతను ఆ ఉద్యోగంలోకి వచ్చినందుకు నేను చాలా సంతోషించాను. ఎందుకంటే అతను ఎన్ని ఆగతాయిపనులు చేసినా అతనంటే నాకు యిష్టంగానే వుండేది.

ప్రైసిడెంట్ అయినరోజు సాయం కాలమే పదిమంది గ్రామ పెద్దలను వెంట పెట్టుకుని నా దగ్గరకు వచ్చాడు. అప్పుడే గ్రామస్తులు అతనికి సన్మానం చేసినట్టున్నారు - కొత్తబట్టలు ధరించి చూడముచ్చటగా వున్నాడు. తనకు గౌరవ పదవి లభించగానే మాకున్న పరిచయాన్ని పురస్కరించుకొని నన్ను చూడటానికి వచ్చాడనుకొని నేను చాలా సంతోషించాను.

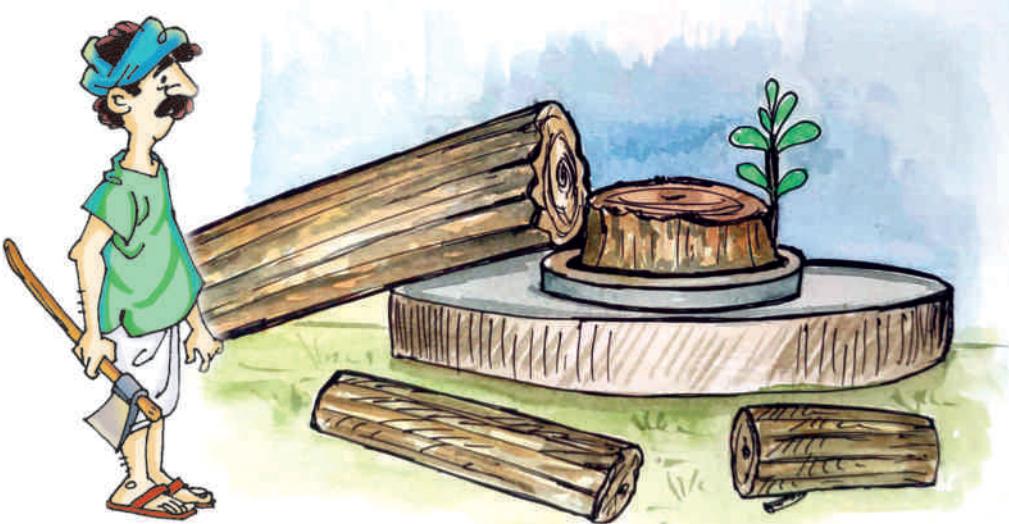
కానీ అతను అందుకు రాలేదు. పంచాయితీ ప్రైసిడెంట్ అవటంతో అతనికి యిం చెరువు మీదా, ఈ చెరువు చుట్టూవున్న మామీదా హక్కు ఏర్పడింది, ఆ హక్కు అమలులో పెట్టటానికి వచ్చాడు. ప్రక్కన వున్న వానితో “ఈ చెట్లన్నీ అనవసరం. వీటి మల్ల చెరువుగట్టు పాడవుతూవుంది. చెర్లో నీరు పాడవుతూ వుంది. వీటిని వేలం వేయించి కొట్టించివేస్తే పంచాయితీకి కొంత డబ్బుకూడా హొస్తుంది. అంతగా అవసరం అనుకుంటే చిన్న పార్చు వంటిది వేయించుకోవచ్చ. సర్పిచెట్లు వేయిస్తే త్వరగా అక్కరకు వస్తాయి. అమ్ముకుంటే ధరా బాగా పలుకుతుంది” అన్నాడు. అంతా నిజమేనంటే నిజమే ఆన్నారు. అతని అభ్యుదయ పంథాకు జోహోరులు అర్పించారు.

అతని మాటలువింటే నాకు గుండె చెరువయింది; చావటానికి భయపడి కాదు. చావంటే మా జాతికి భయమే లేదు. నా గుండె చెరువయింది, అతని నిర్లక్ష్యానికి. మా ఉద్దేశాలను మేము మానవులకుమల్లే పైకిచెప్పుకోకపోయినా, మాకూ ప్రాణం అనేది వుంటుందని - నాతో యింత పరిచయం వున్న అతనికి తట్టుకపోవటం నాకు ఆశ్చర్యం వేసింది. మాకు ప్రారంభం లేకపోతే మేము ఎలా పెరుగుతున్నాం అనుకున్నారు.

మేము నీడనిప్పటంమాట అటుంచి ఈ చెరువుగట్టు యిన్నేళ్ళనుంచీ వర్షానికి కరిగిపోకుండా ఉన్నదంటే దానికి కారణం భూమిలోకి మా వేళ్ళు అల్లు కోవటమే! ఈ సంగతి అతనికి తెలిసినట్లు లేదు. మా పాలూ మా కాయలూ యెన్నో జబ్బులను నయంచేస్తవి. ఈ సంగతి అతనికి తెలిసినట్లులేదు. ఊళ్ళో బీదవాళ్ళు ఎంతమందో, నా ఆకులతో విస్తర్షు కుట్టుకొని భోజనాలు చేస్తున్నారు. ఈ సంగతి అతనికి తెలిసినట్లు లేదు. నేనుపోతే నామీద నివసించే ఈ పక్కలన్నో ఏం కావాలని? నా వేళ్ళను పొయ్యగా చేసుకొని వంటలు చేసుకునే బీదవాళ్ళంతా యేంకావాలి? అన్నిటికన్నా ముఖ్యంగా మా ప్రాణాలూ అతని ప్రాణాలు వంటివే గదా? మా ప్రాణాలు తియ్యటానికి అతనికేం హక్కుంది. ఎవ్వరు బ్రతకట్టానికి అర్పులో యొవ్వరు గాదో నిర్ణయించటానికి అర్పుడు తానా?

అయితే అతనిని ఎవ్వరు ఆపగలరు? పంచాయితీ బోర్డు ప్రైసిడెంట్ అవటంతో మా ప్రాణాలు అతని చేతుల్లోకి వెళ్ళినే. జీవకోటిని హింసించే అధికారం అతనికి వచ్చింది. త్వరగా మా ప్రాణాలు తీసి తనేదో ఘనకార్యం సాధించినట్లు గ్రామస్తులకు కనబడాలనుకున్నాడతను.

మరునాడే వడ్డంగులను వెంటబెట్టుకొని వచ్చాడతను. వాళ్ళు ముందు నా ఊడలను కోసి నా ఆధారాన్ని తప్పించారు. తరువాత నా కొమ్మలను నరికి నన్ను బోసిదాన్ని చేశారు. తరువాత నన్నే మొదట్లో కోసి వేశారు. నా

పైభాగం కుప్పుమాదిరిగా కూలింది. ప్రస్తుతం నేను వొక మొండెమయి ఉన్నాను. అంటే, నా మొదలు మాత్రమే వుంది, ఈ పని జరిగి నాలుగైదు రోజులైంది. మరునాదే నన్ను సమూలంగా త్రవ్యి వేస్తారు, అనుకున్నా గాని ఎందుకనో ఆ పని జరుగలేదు. సరే, విచారిస్తూ ఊరికేకూర్చోవటం ఎందుకని నేను చిగర్చుటానికి ప్రయత్నిస్తున్నాను. కాని మనస్సులో అతను నన్ను మొండెంతో విడిచి పెట్టడని తెలుసు. కట్టులు కాగలననే ఆశతో నన్ను కుళ్ళగించివేస్తాడని తెలుసు. తెలిసి నా పని నేను చెయ్యాలనే ఉద్దేశం. చిగర్చుటానికి ప్రయత్నిస్తున్నాను. ఒకవేళ అతను నా నంగతి పట్టించుకోకపోయినా పెరిగి పెద్దదాన్నయ్యేదెవ్వుడు? ఈ మానవులు యొందుకు యింత క్రూరంగా ప్రవర్తిస్తారో!

ఈ ప్రశ్నలకు పైన భగవంతుడు సమాధానం చెప్పాలి. కొన ఊపిరితో ఉన్నదానికి రంగరించి చిగర్చుటానికి ప్రయత్నించటమే నా ధర్మం!

ఇవి చేయండి

ఉపాధ్యాయుడు చెప్పిన కింది పదాలను (ఉక్కలేఖనం) రాయండి.

బుఱం, కశ్యలం, రహస్యం, గ్రామస్థులు, దోసిశ్చు, అర్థించు, ఫోరము, పక్కలు, లక్షణము, మార్జనం

అవగాహన - ప్రతిస్పందన

- చుట్టూ ఉన్న పరిసరాలలో మానవులకు మేలుచేసే చెట్లు / పక్కలు / జంతువులను గురించి వారి మాటల్లో చెప్పండి.
- మీరు చూసిన / విన్నటువంటి బాధ / సంతోషం గురించి మీ మాటల్లో చెప్పండి.
- మత్తిచెట్లు నిస్యార బుద్ధితో పక్కలకు, మానవులకు ఎలాంటి సహాయాన్ని అందిస్తోందో మీ మాటల్లో చెప్పండి.

4. కింది వచనం చదివి ప్రశ్నలకు జవాబులు రాయండి.

స్వామి వివేకానంద అమెరికా, బ్రిటన్ వంటి సంపన్నదేశాలను దర్శించారు. భారతదేశానికి తిరిగి ప్రయాణమయినప్పుడు అక్కడి పత్రికా విలేఖరులు “మీ మాతృభూమి పట్ల మీ అభిప్రాయం ఏమిటి?” అని ప్రశ్నించారు. దానికి సమాధానంగా “భారతదేశాన్ని లోగడ ప్రేమించాను. కానీ ఇప్పుడు భారతభూమిలోని ప్రతి ధూళికణం నాకు అత్యంత పవిత్రం. అది నాకొక తీర్థస్థానం” అని సగర్యంగా చెబుతారు. ఈవిధంగా కనిపెంచిన తల్లి మీద ఎలాంటి మాతృభావన ఉంటుందో మనకు జన్మభూమి అయిన భారతదేశం మీద కూడా అలాంటి మాతృభావన కలిగి ఉండాలనే ఉద్దేశాన్ని ప్రకటించారు.

ప్రశ్నలు

- వివేకానందుణ్ణి పరాయి దేశంలో పత్రికావిలేఖరులు ఏమని ప్రశ్నించారు?
- విలేఖరుల ప్రశ్నకు వివేకానందుడు ఏమని సమాధానం చెప్పారు?
- మాతృభావన ఎవరి యొడల కలిగి ఉండాలని ప్రకటించారు?
- వచనాన్ని చదివి ‘శేర్షిక’ను నిర్జయించండి.

ప్రశ్నకరణ - సృజనాత్మకత

అ) కింది ప్రశ్నలకు నాలుగైదు వాక్యాలలో జవాబులు రాయండి.

- మళ్ళిచెట్టు చెప్పిన నవ్వు తెప్పించే సంఘటన ఏది?
- పక్కి కథను గురించి మళ్ళిచెట్టు ఏమి చెప్పింది?
- సరసింహులు బాల్యాన్ని గురించి మళ్ళిచెట్టు ఏమని నెమరువేసుకొంది?

అ) కింది ప్రశ్నలకు 8 నుంచి 10 వాక్యాలలో జవాబులు రాయండి.

- మళ్ళిచెట్టు హక్కులను గురించి మాట్లాడవలసి వచ్చిన సందర్భాన్ని వివరించండి.
- మళ్ళిచెట్టు తనకు - గ్రామానికి ఉన్న సంబంధాన్ని చెప్పిన విధానాన్ని మీ మాటల్లో రాయండి.
- మానవుల వలె చెట్టు / పక్కలు / జంతువులు మాట్లాడగలిగితే ఎలా ఉంటుందో మీ మాటల్లో వివరించండి.

భాషాంశాలు

అ) కింది వాక్యాలను చదివి గీత గీసిన పదాలకు అర్థాన్ని రాయండి.

ఉదా: గాల్వ్స్ లోయలో కల్పుల్ సంతోష బాబు దైర్య సాహసాలకు చైనా సైన్యం విస్తుపోయింది.

విస్తుపోవు

-
ఆశ్చర్యపడు

1. జంతువులు, వక్కలు వంటి ప్రాణుల యొడల నిర్దాక్షిణ్యంగా ప్రవర్తించరాదు.

నిర్దాక్షిణ్యం - -----

2. జడివానతో వీచే పెనుగాలి చెట్లను పెళ్ళగిస్తుంది.

పెళ్ళగించు - -----

3. దండకారణ్యంలో రాముని సత్తువ రాక్షసులను వణికించింది.

సత్తువ - -----

4. 2025 నాటికి భారతదేశం ఇదమిద్దంగా విశ్వగురుస్తానాన్ని చేరుతుంది.

ఇదమిద్దం - -----

అ) కింది పదాలకు పర్యాయపదాలను పద విజ్ఞానం సుంది గ్రహించండి.

1. నెపం : _____, _____

2. ఆశ్రయం : _____, _____

3. అపేక్ష : _____, _____

ఇ) కింది ప్రకృతి - వికృతులను జతపరచండి.

1. హృదయము ( ) అ) సత్తువ

2. నిథ ( ) ఆ) ఎద

3. సత్యము ( ) ఇ) పత్తనము

4. పట్టణము ( ) ఈ) నెపము

ఈ) కింది పదాలకు సాంతవాక్య ప్రయోగం చేయండి.

ఉదా॥ సీత, సావిత్రి కబుర్లు చెప్పుకొంటున్నారు.

మనసులోపెట్టుకొను - తరతరాలు - విశ్రాంతి - చీటికీ మాటికీ - చూడముచ్చట - చెవిలో పడటం జ్ఞాపకం - అపేక్ష - ఆశ్రయం - అల్లాడి పోవు - అస్తమానం - మరుపుకురానంత - గొంతునులమటం ఉయ్యాలలాగు - ఆగతాయి పనులు.

ఉ) కింది పదాలను ఏ అర్థంలో - సందర్భంలో ఉపయోగిస్తారో తెలుసుకోండి.

ఉదా॥ కాలక్షేపం	: 'సమయాన్ని వృథాగా గడువుట' అనే అర్థంలో ఉపయోగిస్తారు.
1) శృంగయ విదారకం	:
2) గుండెలు అలసిపోయేటట్టు	:
3) ముక్కు మీద వేలేసుకొను	:
4) గుండె చెరువగు	:
5) శృంగయం ముక్కలవడం	:
6) పొట్టన పెట్టుకును	:

వ్యాక్రమాంశాలు

P9K2P7

అ) కింది వాక్యాలు చదపండి.

- వాల్మీకి సంస్కృతంలో రామాయణాన్ని రచించాడు.
- వ్యాసుడు సంస్కృతంలో భారతాన్ని రచించాడు.
- విశ్వనాథ సత్యనారాయణ తెలుగులో శ్రీమద్రామాయణ కల్పవృక్షాన్ని రచించాడు.
- ఎర్రన తెలుగులో హరివంశాన్ని రచించాడు.
- పోతన తెలుగులో భాగవతాన్ని రచించాడు.

ఆ) గీత గీసిన పదాలను విడదీయండి.

ఉదా : రామాయణాన్ని	=	రామాయణము + ని
1. భారతాన్ని	=	
2. కల్పవృక్షాన్ని	=	
3. హరివంశాన్ని	=	
4. భాగవతాన్ని	=	

పై ఉదాహరణల్లోని వాక్యాల్లో క్రియకు ముందు ఎవరిని / దేనిని / వేనిని అని ప్రశ్నిస్తే (వాల్మీకి సంస్కృతంలో దేనిని రచించారు?) వచ్చే సమాధానాన్ని 'కర్మ' అని చెప్పవచ్చు. అలాంటి పదాలకు చివర ద్వీతీయా విభక్తి ప్రత్యయమైన నిను (రామాయణాన్ని) చేరటాన్ని గమనించవచ్చు.

సకర్మకం - అకర్మకం

ఇ) కింది వాక్యాలు చదపండి.

- కౌసల్య రాముని చూసి సంతోషించింది.
- సుమిత్ర లక్ష్మణుని ఆశీర్వదించింది.

3. కైకేయి భరతుని రాజుగా చూడదలచింది.

4. శత్రువున్నదు శత్రువులను జయించగలడు.

పై ఉదాహరణల్లో క్రియకు ముందు ఎవరిని / దేనిని / వేనిని (కొన్ఱు ఎవరిని చూసి సంతోషించింది) అనే పదాన్ని ఉంచినపుడు సమాధానం వస్తోంది. కనుక ఈ వాక్యాలను ‘సకర్మకాలు’ అంటారు.

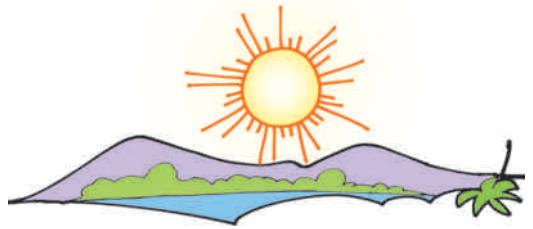
ఈ) కింది వాక్యాలు చదపండి.

1. దశరథుడు మరణించాడు.

2. జటాయువు నేలకూలాడు.

3. సూర్యుడు ఉదయస్తున్నాడు.

4. సంపాతి ఎగురుతున్నాడు.

పై ఉదాహరణల్లో క్రియకు ముందు దేనిని / వేనిని / ఎవరిని అనే పదాన్ని ఉంచినపుడు ఎలాంటి సమాధానం రావడం లేదు. అంటే ఈ వాక్యాలలో కర్మ లేదని అర్థం. కనుక పై వాక్యాలను ‘అకర్మకాలు’ అంటారు.

ఇత్త సంధి

ఉ) కింది వాక్యాలను గమనించండి

1. కొండపల్లి విపోర యాత్రకు వెళ్లి ఏమేమి బొమ్మలు కొన్నారు.

2. ఏమంటివి? మంచిని పంచమంటివా?

3. వసతి గృహ విద్యార్థులు సంక్రాంతికింటికి వెళ్లాలని అనుకుంటున్నారు.

4. మంచినెంచు వారు మానవులే?

5. మంచి కొంచెం చేసినా పదింతలు ఫలితాన్ని ఇస్తుంది.

6. సిరిగల వానికెయ్యెడల చేసిన మేలు నిష్టలం బగున్

ఊ) గీత గీసిన పదాలను విడదీయండి.

ఉదా : ఏమేమి = ఏమి + ఏమి

1. ఏమంటివి = _____ + _____

2. సంక్రాంతికింటికి = _____ + _____

3. మంచినెంచు = _____ + _____

4. పదింతలు = _____ + _____

5. వానికెయ్యెడల = _____ + _____

పై ఉదాహరణలలో విడదీసిన పదాలలో పూర్వ స్వరంగా ‘ఇ’ కారం ఉంది. ఇలా పూర్వస్వరంగా ‘ఇ’ ఉండి దానికి ఏదైనా అమ్మ పరమైనపుడు జరిగే సంధి కార్యాన్ని “ఇకార సంధి” అంటారు.

ఇం) కింది పదాలను విడదీయండి. పూర్వ స్వరాన్ని గమనించండి.

1. అమృగారింట్లో = _____ + _____
2. అత్తగారింట్లో = _____ + _____
3. చేతికండెడు = _____ + _____
4. చిన్నదైనా = _____ + _____
5. లేనిదంటు = _____ + _____

ఇం) కింది వాక్యాలను చదపండి. ‘కర్మ’ ను గుర్తించి గీత గీయండి.

1. నేను చెరువు గట్టునే వుట్టాను.
2. నేను దగ్గరలో ఉన్న ఆకులతో ఆమెను కప్పడానికి ప్రయత్నించాను.
3. పాశ్చి కేరుమని అరిచింది.
4. పిట్టలు కొట్టేవాడు పక్కి కడుపును పొడిచాడు.
5. మంచి చెట్టు పాలు, కాయలు ఎన్నో జబ్బులను నయం చేస్తవి.
6. మరునాడే వడ్డంగులను వెంటబెట్టుకొని వచ్చాడు.

ఎ) పై వాక్యాల నుండి సకర్మక - అకర్మక వాక్యాలను విడదీసి రాయండి.

సకర్మక వాక్యాలు

1. _____
2. _____
3. _____
4. _____

అకర్మక వాక్యాలు

1. _____
2. _____
3. _____
4. _____

ఎ) పారం ఆధారంగా కొన్ని సకర్మక వాక్యాలు గుర్తించండి. రాయండి.

1. _____
2. _____

iii) పారం ఆధారంగా కొన్ని అకర్తక వాక్యాలు గుర్తించండి. రాయండి.

1. -----
2. -----
3. -----
4. -----

ప్రాజెక్టుపని

చుట్టూ వున్న పరిసరాలలో మానవులకు మేలు చేసే(వేష/రావి/తులసి/తుమ్ము)ఏదైనా చెట్టు చిత్రాన్ని గీయండి.
దాని గురించి రాయండి.

సుభాషితం

మేలైనను గీడైనను
శీలవత్తి! మనుజుడైద్ది సేయు బరులకున్
వాలయంబుగ నది ఘల
కాలంబున గుడుచు వేరుగలుగదు చెపుమా!

భావం: ఓ సదాచార సంపన్నరాలా! మానవుడు ఇంకొకరికి మేలు చేసినా, కీడు చేసినా దానికి సంబంధించిన ఫలితాన్ని అనుభవించి తీరుతాడు. ఫలితం అనుభవించుటలో ఇంకో విధంగా జరగనే జరగదు.

నేనివి చేయగలనా?

1. పాతాన్ని అర్థం చేసుకొని సొంత మాటల్లో చెప్పగలను.
2. పాతాన్ని ధారాళంగా చదవగలను.
3. రచయిత పారంలో చేసిన వాక్యప్రయోగాన్ని గ్రహించి అనుసరించగలను.
4. పరిసరాలలో ప్రాణులను గమనిస్తూ, వాటి బాధను గురించి రాయగలను.

బెను / కాదు

బెను / కాదు

బెను / కాదు

బెను / కాదు

ఉపాధ్యాయులకు సూచనలు

1. ‘మాకూ ఉన్నాయి స్వగతాలు’ రచనను సేకరించండి. చదవండి.
2. ‘సీతి వంద్రిక’ కథలను విద్యార్థులతో వదివించండి.

చదవండి - ఆనందించండి

ఆచరించి చూపాలి

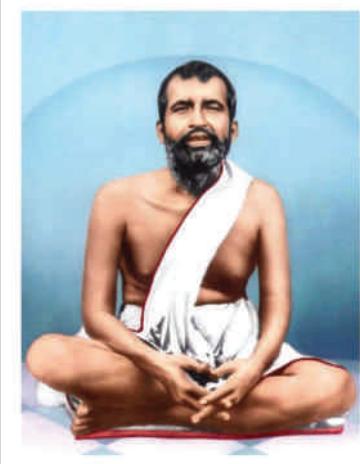
ఒకసారి రామకృష్ణపరమహంస నివసించే ఆశ్రమానికి తన ఆరేళ్ళ కుమారుడిని తీసుకొని ఒక తల్లి వచ్చింది. ‘స్వామీ! మా అబ్బాయి ఎంత చెప్పినా వినిపించుకోకుండా పదే పదే తీపి తింటున్నాడు. ఈ అలవాటును వాడితో ఎలాగైనా మానిపించండి’ అని కోరింది.

రామకృష్ణ పరమహంస ఆ బాలుడి వైపు చూశారు. ఆమెతో “అమ్మా! ఒక వారం రోజుల తర్వాత మీ అబ్బాయిని తిరిగి నా వద్దకు తీసుకురండి.” అని పంచేశారు.

వారం రోజులు గడిచాయి. రామకృష్ణ పరమహంస చెప్పినట్టుగానే ఆమె తన కొడుకుని తీసుకొని ఆశ్రమానికి వచ్చింది. అమ్మా! మరో వారం రోజుల తర్వాత మీ అబ్బాయిని తీసుకొని మళ్ళీ నా వద్దకు రండి”. అని చెప్పి పంపారు.

మూడోసారి ఆ మహిళ తన బాలుడిని తీసుకెళ్ళింది. అప్పుడు పరమహంస బాబుతో “బాబూ! తీపితినొద్దు” అని చెప్పారు. దానికి బాలుడు అలాగేనంటూ తల ఊపి తీపి తినడం మానేశాడు. ఆ తల్లి ఎంతగానో సంతోషించి మరోసారి రామకృష్ణ పరమహంసను కలవడానికి ఆశ్రమానికి వెళ్ళింది. “స్వామీ! మా అబ్బాయి మీరు చెప్పగానే తీపి తినడం మానేశాడు. చాలా సంతోషం కానీ ఇలా చేయడానికి రెండు వారాల సమయం ఎందుకు తీసుకున్నారో నాకు అర్థం కాలేదు” అంది.

రామకృష్ణ పరమహంస ఆమెతో “అమ్మా! మీరు నా దగ్గరకు మొదటిసారిగా వచ్చినప్పుడు తీపి అతిగా తినే అలవాటు నాకు ఉంది.నేను తినడం మానేసినప్పుడు మీ అబ్బాయికి తీపి తినకూడదని చెప్పే అర్థత నాకు ఉంటుంది. ఆ అలవాటు మానుకోవడానికి నాకు రెండు వారాల సమయం పట్టింది. అందుకే అలా చెప్పాను. ఇతరులు తమ చెడు అలవాట్లు మానుకోవాలని చెప్పేముందు మనం సక్రమంగా ఉండాలి కదా! మనం ఆచరించకుండా ఇతరులకు చెప్పే అర్థత మనకు లేదు. ‘చెప్పి చేయడం కన్నా చేసి చెప్పడం మేలు’ అని వివరణ ఇచ్చారు.

వెన్నెలలో పడవ ప్రయాణం చేస్తూ వికసించిన మల్లెఫూలను ఆఫూటిస్టే కలిగే అసుభూతి తెలుగు భాష వింటున్నప్పుడు కలుగుతుంది. – సుఖిహృద్యభారతి

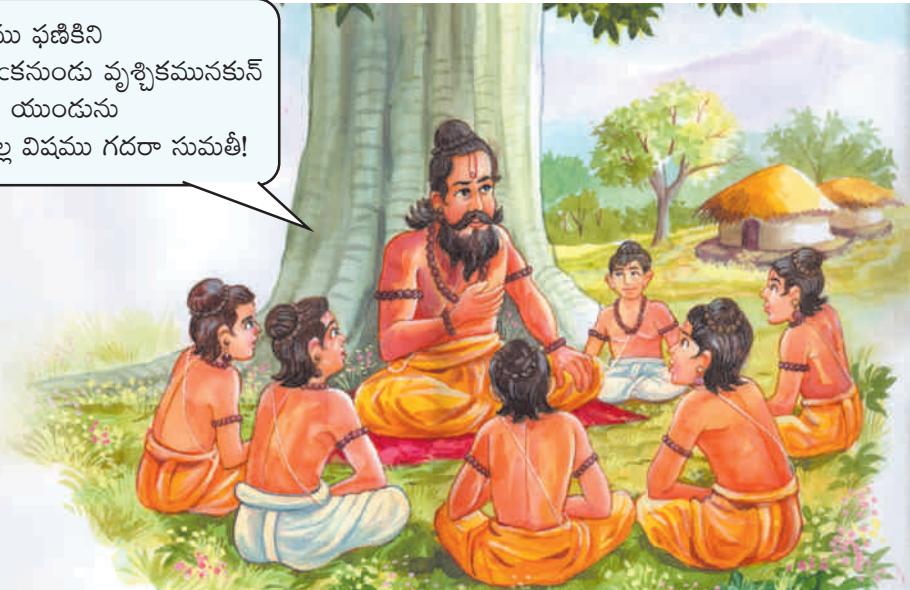

5 పద్మ పరిషత్

వినడం - ఆలోచించి మాట్లాడడం

తలనుండు విషము ఘటికిని
వెలయంగాఁ దోకనుండు వృశ్చికమునకున్
తల తోక యనక యుండును
ఖలునకు నిలువెల్ల విషము గదరా సుమతీ!

- చిత్రాన్ని గమనించండి. చిత్రంలో ఎవరెవరున్నారు?
- మీకు తెలిసిన ఇలాంటి నీతి పద్యాలు చెప్పండి.
- మీకు తెలిసిన శతక కవుల పేర్లు చెప్పండి.

ఉధేశం:

లోకంలో మంచి చెడులను, లోక ధర్మాలను, లోకరీతులను తెలియజేసి, విద్యార్థుల్లో సైతిక విలువలను పెంపాందించడం. వారిని ఉత్తమ పౌరులుగా తీర్చిదిద్దడం ఈ పాఠం ఉద్దేశం.

క్ర.సం.	కవి	కాలం	రచన
1	పోతన	15వ శతాబ్దం	భాగవతము
2.	పక్కి అప్పల నరసయ్య	16వ శతాబ్దం	కుమార శతకం
3.	మారద వెంకయ్య	16వ శతాబ్దం	భాస్కర శతకం
4.	పోతులూరి వీరబ్రహ్మణ	17వ శతాబ్దం	కాళికాంబ సప్తశతి
5.	గువ్వల చెన్నడు	17వ శతాబ్దం	గువ్వల చెన్న శతకం
6.	ఏనుగు లక్ష్మణ కవి	18వ శతాబ్దం	సుభాషిత రత్నావళి
7.	చుక్కా కోటి వీరభద్రమ్మ	20వ శతాబ్దం	నగజా శతకం
8.	గద్దల శాంయూల్	20వ శతాబ్దం	హితోక్తి శతకం
9.	జెండామాన్ ఇస్కూయిల్	20వ శతాబ్దం	ఆంధ్రపుత్ర శతకం

వద్ద వలిమళం

1

క ॥ క్షమ గలిగిన సిరి గలుగును
క్షమ గలిగిన వాణి గలుగు సొఖ్యము లెల్లన్
క్షమ గలుగం దోన కలుగును
క్షమ కలిగిన మెచ్చ శోరి సదయుండు తండ్రి!

- ఆంధ్ర మహాభాగవతం

* క ॥ ధనమే పైత్రినిఁదెచ్చును
ధనమే వైరమును దెచ్చ ధనమే సభలన్
ఘనతను దెచ్చును నెంతటి
గొనముల కుపులకునైన గువ్వలచెన్నా !

- గువ్వల చెన్న శతకం

2

3

* క ॥ వృద్ధ జన సేవఁజేసిన
బుద్ధి విశేషజ్ఞుడనుచుఱ్ఱాత చరితుడున్
సద్గుర్మాలియని బుధు
లిధరం బొగడెదరు ప్రేమయెసంగ కుమారా!

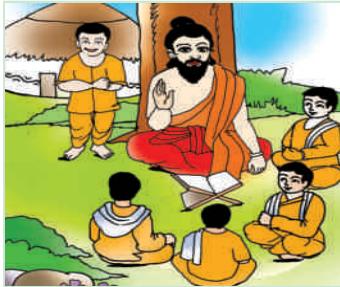
- కుమార శతకం

4

ఆ.వె ॥ పరుల దిట్ట నోరు పాప పంకిల మౌను
పెద్దలను నుతింప శుద్ధియగును
నోటి మంచి తనము పాటించు సుజ్ఞని
కాళికాంబ! హంస కాళికాంబ !

- కాళికాంబ సప్తశతి

5

కం॥ సత్యమే యశముకు మూలము

సత్యమే భవమోహపాశ సంస్కతి బాపున్

సత్యమే శీలము నిలుపును

సత్యముతో నెట్లివతము చాలదు నగజా

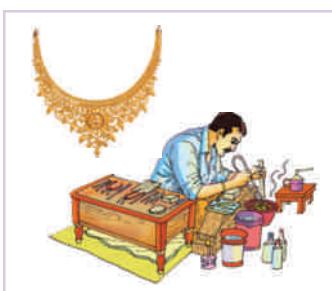
- నగజా శతకం

* కం॥ గురుభక్తియు విద్యలపై

తరగని విశ్వాస సంపద వినయము నిరం
తర సాధన, ధారణ పున
శ్వరణము విద్యార్థికి యవసర లక్షణముల్

- హితోక్తి శతకం

6

7

అ.వె ॥ చూడనగ్నిఁ గాలి సుత్తి దెబ్బలకోర్చి

మేలి సామ్యులగుచు మెరియుఁ బసిడి

బాధలోర్చుకున్న భవిత వర్ధిల్లురా

అఫిల లోకమిత్ర! ఆంధ్రపుత్ర!

- ఆంధ్రపుత్ర శతకం

* ఉ ॥ చేసిన దుష్టచేష్ట నదిచెప్పక, నేర్చునఁగప్పిపుచ్చి తా

మూసినయంతటన్, బయలుముట్టక యుండుడదెట్లు, రాగిపై
బూసిన బంగరుం జెదరి పోవగడంగిన నాడు నాటికిన్
దాసిన రాగి గానబడదా జనులెల్ల రెఱుంగ భాస్కూరా !

- భాస్కూర శతకం

8

* చ ॥ కరమున నిత్యదానము, ముఖంబున సూన్యతవాణి, యౌదలం గురుచరణాభివాదన, మకుంరిత వీర్యము దోర్యుగంబునన్ వరహృదయంబునన్ విశదవర్తన, మంచితవిద్య వీనులన్ సురుచిరభూషణంబులివి శారులకున్ సిరి లేనియప్పుడున్

9

- సుభాషిత రత్నావళి

శతకం

సూరు పద్మాల రచనను ‘శతకం’ అంటారు. మకుట నియమం, సంఖ్య నియమం, ఛందో నియమం, ముక్తకం శతక పద్మాల లక్షణాలు. వీటిలో ఏ పద్మానికి ఆ పద్మమే స్వతంత్ర భావం కలిగి ఉంటుంది. శతకపద్మాలు మానవ జీవిత మూలాలను తెలియజేస్తాయి.

సారాంశం

1వ పద్మభావం : ఓ తండ్రి! ఓర్పు కలిగి ఉంటే సంపద కలుగుతుంది. ఓర్పు ఉంటే విద్య అబ్బుతుంది. ఓర్పు ఉంటే సుఖములన్నీ కలుగుతాయి. సహానం కలిగి ఉంటే దయామయుడైన శ్రీహరి కూడా సంతోషిస్తాడు.

2వ పద్మభావం : ఓ గువ్వలచెన్నా! ధనము స్నేహాన్ని పెంచుతుంది. శత్రువ్యాస్ని కలుగజేస్తుంది. సభలలో గొప్పతనాన్ని తెచ్చిపెడుతుంది. ఇలా లోకంలో ఎన్నో గుణాలకు ధనమే కారణమవుతుంది.

3వ పద్మభావం : ఓ కుమారా! పెద్దలను నేవిస్తే బుద్ధి వికసిస్తుంది. ప్రవర్తన పవిత్ర మౌతుంది. సంస్కారం ధర్మబద్ధమవుతుంది. అలాంటి వారిని లోకంలో పండితులు కూడా కీర్తిస్తారు.

4వ పద్మభావం : ఓ కాళికాంబ! ఇతరులను నిందిస్తూ ఉండే నోటికి పాపం అనే బురద అంటుకుంటుంది. పెద్దలను గౌరవిస్తూ మాట్లాడితే పుణ్యం కలుగుతుంది. జ్ఞానవంతుడు ఎక్కుడైనా, ఎప్పుడైనా మంచి మాటలనే మాట్లాడతాడు.

5వ పద్యభావం : ఓ నగజా! సత్యం కీర్తికి మూలం. సత్యం కోరికలను, భవబంధాలను నశింపజేసుంది. సత్యం శీలాన్ని కాపాడుతుంది. సత్యాన్ని మించిన పూజ లేదు.

6వ పద్యభావం : గురువులపట్ల భక్తి, చదువులపట్ల అపార నమ్మకం. పెద్దలపట్ల వినయం, నిరంతరం కష్టపడేతత్వం, ఏదైనా అంశాన్ని గ్రహించి నిలుపుకోవడం (ధారణ), నేర్చుకున్న అంశాన్ని వల్లెవేసుకోవడం అనే సుగుణాలు విద్యార్థికి చాలా అవసరం.

7వ పద్యభావం : ఓ ఆంధ్ర పుత్రుడా! బంగారం అగ్నిలో కాలి, సుత్తి దెబ్బలకు ఓర్చుకొని విలువైన ఆభరణంగా తయారవుతుంది. అదే విధంగా బాధలను తట్టుకొని మనుగడ సాగిస్తే మంచి భవిష్యత్తు ఉంటుంది.

8వ పద్యభావం : ఓ భాస్కర! ఎంత రహస్యంగా ఉంచినా, చేసిన చెడ్డవని బయటపడక మానదు. రాగి పైన బంగారంతో ఎంతవక్కగా పూతపూసినా, క్రమంగా బంగారం అరిగిపోయినకొలదీ రాగి బయటపడుతుంది కదా!

9వ పద్యభావం : చేతులతో నిత్యం దానం చేయడం, ఎప్పుడూ సత్యాన్నే మాట్లాడడం, గురువు పాదాలకు తలవంచి నమస్కరించడం, తిరుగులేని విజయాన్ని కలిగించే భుజబలం కలిగిఉండడం, నిర్మలమైన మనస్సు కలిగి ఉండడం, చెవులతో శాస్త్రాలు వినడం - అనే ఈ గుణాలు మహాత్ములకు ఐశ్వర్యం లేని సమయంలో కూడా మంచి అలంకారాలుగా ప్రకాశిస్తాయి.

ఇవి చేయండి

ఉపాధ్యాయుడు చెప్పిన కింది పదాలను (ఉక్కలేఖనం) రాయండి.

క్షమ - సౌఖ్యము - మోక్షం - మైత్రి - ఘనత - పంకిలం - మేలిమి - కాళికాంబ - సూనృతవాణి - సఖ్యము - ధారణ - వైరం - నిత్యదానము - సత్యము - శీలము - ప్రతము - పసిడి - గురుభక్తి - భాస్కర - పునశ్చరణము - వర్ధిల్లు - విశేషజ్ఞుడు - సుజ్ఞాని - ఆంధ్రపుత్ర - విద్యార్థి

అవగాహన - ప్రతిస్పందన

- పారంలోని పద్మాలను రాగంతో, భావానికి తగినట్లుగా పొడండి.
- మానవ జీవితంలో ధనం యొక్క అవసరాన్ని గురించి మీ మాటల్లో చెప్పండి.
- వృద్ధులకు సేవ చేయవలసిన అవసరాన్ని గురించి మీ మాటల్లో చెప్పండి.
- కింది పద్యం చదివి భావం రాయండి.

చందమామ ఇచ్చు చల్లని వెన్నెల
తేనెటీగ ఇచ్చు తీపి మధువు
మనిషివైన నీవు మరిమి తక్కువ
మంచిమాట లెపుడు మరువవద్దు !

భావం :

.....

.....

.....

.....

వ్యక్తికరణ - సృజనాత్మకత

అ) కింది ప్రశ్నలకు నాలుగైదు వాక్యాలలో జవాబులు రాయండి.

- క్షమ వలన ఎలాంటి ప్రయోజనాలు కలుగుతాయి?
- వీరబ్రహ్మందస్యామి జ్ఞానవంతుని లక్ష్మణాన్ని గురించి ఏమని చెప్పారు?
- వృద్ధులను ఎందుకు సేవించాలి?
- సత్యవాక్య వలన కలిగే ప్రయోజనాలు ఏవి?

అ) కింది ప్రశ్నలకు 8 నుంచి 10 వాక్యాలలో జవాబులు రాయండి.

- “బాధలోర్చుకున్న భవిత వర్ధిల్లురా”? అనే విషయాన్ని కవి ఎలా తెలియజేశారు?
- “రాగిపై పూసిన బంగారం చెదిరిపోవును” అని కవి అనడంలో ఆంతర్యం ఏమిటి ?
- మహాత్ములకు ఉండవలసిన సహజ లక్ష్మణాలు ఏవి?
- ఈ పారంలోని పద్మాల ఆధారంగా మీరు నేర్చుకున్న మంచి లక్ష్మణాలను రాయండి?

భాషాంశాలు

అ) కింది వాక్యాలను పదవండి. గీతగీసిన పదాలకు అర్థాలు రాయండి.

ఉదా: మనిషికి ధనంపై మోహం ఉండరాదు.

మోహం = కోరిక

1. క్షుమ వలన సిరి లభిస్తుంది.

క్షుమ = ...

2. స్నేహితులతో వైరం మంచిదికాదు

వైరం = ...

3. తామరలు పంకిలం నుండి వికసిస్తాయి.

పంకిలం = ...

4. భాస్కరుడు లోకానికి వెలుగునిస్తాడు

భాస్కరుడు = ...

అ) కింది వాక్యాలలో సమానార్థక పదాలను (పర్యాయ పదాలు) గుర్తించి రాయండి.

1. కరముతో అస్సుం తింటాము. హస్తములో జాతక రేఖలుంటాయి.

చేయి = ...

2. ధనమే అన్నింటికీ మూలం. సంపద లేక పేదలు ఆకలితో పస్తులుంటున్నారు.

సిరి = ...

3. ఆడపిల్ల చదువు అవనికే వెలుగు. భూకంపం వల్ల పుడమి కుంగుతుంది.

భూమి = ...

4. కంసాలి పసిడితో ఆభరణాలు చేస్తాడు. ఆడవారికి పుత్తడిపై మమకారం ఎక్కువ.

కనకం = ...

ఇ) కింది పదాలకు వ్యతిరేక పదాలను రాయండి.

ఉదా: పాపం   ×   పుణ్యం

1. ధర్మం   ×   .....

2. సురులు   ×   .....

3. విద్య   ×   .....

4. చెడు   ×   .....

ఈ) కింది ప్రకృతి - వికృతి పదాలను జతపరచండి.

1. విద్య	( )	అ) అంచ
2. అగ్ని	( )	ఇ) విద్ధి
3. ధర్మము	( )	ఈ) మొగము
4. హంస	( )	ఉ) అగ్గి
5. ముఖము	( )	ఊ) దమ్మము

పదకేళి

ఉ) కింది పదపట్టిక ఆధారంగా శతకాలను, శతక కర్తలను గుర్తించండి. వాటి చుట్టూ గీతగీసి భాశీలలో రాయండి.

కా	ళీ	కాం	బి	ఒ	కు
ళ	తె	హం	దె	న	మా
హ	లు	న	భా	స్తు	ర
స్తీ	గు	ధి	ర	శ	దా
శ్వ	పూ	క	రు	ణ	లీ
ర	లు	ఎ	ను	గు	లీ

ఉదా : పక్కి అప్పల నరసయ్య రాసిన శతకం?

= కుమార

1.	ధూర్జటి రాసిన శతకం?	= .....
2.	వీరబ్రహ్మం గారు రాసిన శతకంలోని మకుటం	= .....
3.	మారద వెంకయ్య రాసిన శతకం?	= .....
4.	తెలుగుబాల శతక కర్త?	= .....
5.	కంచల్ల గోపన్న రాసిన శతకం?	= .....
6.	సుమతీ శతకం రాసిందెవరు?	= .....
7.	నార్ద చిరంజీవి రాసిన శతకం?	= .....
8.	సిరిసిరి మువ్వ శతక కర్త?	= .....
9.	కాళికాంబ సప్తశతి శతక మకుటంలోని పక్కి?	= .....
10.	సుభాషిత రత్నావళి కర్త పేరులోని జంతువు?	= .....

వ్యక్తరణాంశాలు

అ) కింద విడదీసిన పదాలను కలిపి రాయండి.

ఉదా : జనులు	+	ఎల్ల	=	జనుల్లెల్ల
1. దెబ్బలకు	+	ఓర్చి	=	_____
2. సొమ్ములు	+	అగుచు	=	_____
3. సూర్యుడు	+	ఒక	=	_____
4. బాధలు	+	ఓర్చుకున్న	=	_____

పైన విడదీసిన పదాలలో మొదటి పదం చివర 'ఊ' ఉంది. రెండవ పదం (పర పదం) మొదట 'అ', 'ఇ', 'ఎ' వంటి అచ్చులున్నాయి. ఇలా 'ఊ' కారానికి అచ్చులు పరమైతే సంధి తప్పక జరిగి 'ఊకార సంధి' రూపాలు ఏర్పడుతాయి.

కింది పదాలను విడదీసి, సంధి పేరు రాయండి.

ఉదా: శౌఖ్యముల్లెల్లన్	=	శౌఖ్యములు	+	ఎల్లెల్	(ఊకార సంధి)
1. పంకిలమౌను	=	.....	+	.....	( )
2. కార్యముల్ల	=	.....	+	.....	( )

అ) కింది విడదీసిన పదాలను కలిపి రాయండి.

ఉదా: శుద్ధి	+	అగును	=	శుద్ధియగును
1. లేని	+	అప్పుడున్	=	_____
2. మూసిన	+	అంతటన్	=	_____
3. ప్రేమ	+	ఒనంగ	=	_____
4. ముట్టక	+	ఊండదచెట్లు	=	_____

పైన విడదీసిన పదాలలో మొదటి పదం చివర 'అ', 'ఇ' వంటి అచ్చులున్నాయి. రెండవ పదం (పర పదం) మొదట అ, 'ఊ', 'ఒ' వంటి అచ్చులు ఉన్నాయి. ఇక్కడ పూర్వం, పర పదాల మధ్య సంధి జరగనప్పుడు 'య్యే' ఆగమంగా వచ్చి 'యడాగమ సంధి' రూపాలు ఏర్పడుతాయి.

ఇ) కింది పదాలను విడదీసి సంధి పేరు రాయండి.

ఉదా: కాళీకాంబ	=	కాళీక	+	అంబ	సవర్జదీర్ఘసంధి
1. గురూపదేశం	=	.....	+	.....	( )
2. చరణాభివాదనం	=	.....	+	.....	( )
3. విద్యార్థి	=	.....	+	.....	( )
4. బుఁఁఁశ్వరుడు	=	.....	+	.....	( )

పైన విడదీసిన సంస్కృత పదాలలో మొదటి పదం చివర 'అ'కారం ఉంది. రెండవ పదం మొదట కూడా 'అ'కారమే ఉంది. ఇలా అకారానికి సవర్ణమైన (అదే అచ్చు) అకారమే వచ్చి 'సవర్ణ ధీర్ఘ సంధి' రూపాలు ఏర్పడ్డాయి.

ఈ) కింద గీతగీసిన పదాలలోని ప్రత్యుథాలను గుర్తించి, ఏ విభక్తులో రాయండి.

ఉదా:	వృధ్య జనులయొక్క నేవ	=	పష్టి విభక్తి
1.	పరులను తిట్ట నోరు	=	_____
2.	సుత్తి దెబ్బలకు ఓర్చి	=	_____
3.	గురువు యందు భక్తి	=	_____
4.	ఓ ఆంధ్ర పుత్రుడా! మేలుకో	=	_____
5.	విద్య చేత వర్ధిల్లము	=	_____
6.	వృక్షము అవనిని రక్షించును	=	_____
7.	క్షమ వలన సిరి కలుగును	=	_____
8.	పరుల కొరకు జీవించుము	=	_____

అగమం

ఉ) కింది వాక్యాలను చదవండి. గీతగీసిన పదాలను విడదీసి రాయండి.

- మాయమ్మ వంట రుచికరంగా చేస్తుంది.
- దుక్కిపెద్ద రంకె వేసింది.
- పిల్లల మనసు చిగురుటాకు వంటిది.
- సుమతి గుణవంతురాలు
- గంగప్య బీదరాలు.

ఉదా :	బీదరాలు	=	బీద	+	(రీ)	ఆలు
1.	మాయమ్మ	=	.....	+	.....	
2.	దుక్కిపెద్ద	=	.....	+	.....	
3.	చిగురుటాకు	=	.....	+	.....	
4.	గుణవంతురాలు	=	.....	+	.....	

పై ఉదాహరణల్లో పూర్వ పర స్వరాలకు మధ్యలో య్ - ట్ - ర్ లు అదనంగా వచ్చి చేరుతన్నాయి. ఇలా చేరడాన్ని 'అగమం' అంటారు.

అదేశం

ఊ) కింది వాక్యాలను చదపండి. గీతగీసిన పదాలను విడదీయండి.

1. తల్లిదండ్రులకు కష్టం కలిగించరాదు.
2. సుధ సంతతో కూరగాయలు కొన్నది.
3. రాజుకు గుఱ్ఱపుకళ్ళం దొరికింది.
4. కరోనా సోకకుండా ఉండాలంటే కాలునేతులు శుభ్రంగా కడుక్కోవాలి.

ఉదా : తల్లిదండ్రులు = తల్లి + తండ్రి

1. కూరగాయలు = ... + ...
2. గుఱ్ఱపుకళ్ళం = ... + ...
3. కాలునేతులు = ... + ...

పై ఉదాహరణలలో పూర్వ, పర పదాలు కలిసినప్పుడు ఒక అక్షరాన్ని తొలగించి వేరొక అక్షరం వచ్చి చేరింది. ఇలా ఒక అక్షరం స్థానంలో మరో అక్షరం రావడాన్ని **అదేశం** అంటారు.

చతుర్థ విభక్తి

ఊ) కింది పట్టికను గమనించండి. పట్టిక ఆధారంగా జతపరచి రాయండి.

1.	వంట		పావురాలు నేలపై వాలాయి
2.	గాలి		పుత్రకామేష్టి యాగం చేశాడు.
3.	తిండి గింజల	కొరకు	కట్టెలు కొట్టబడినవి
4.	వామనుని		పద్మాలు వేచి ఉన్నాయి
5.	సూర్యోదయం		బలి మూడుగుల నేల దానం చేశాడు
6.	దశరథుడు పుత్ర సంతానం		కిటికీలు తెరిచారు

ఉదా : తిండి గింజల కొరకు పావురాలు నేలపై వాలాయి.

1. వంట కొరకు = _____
2. గాలి కొరకు = _____
3. వామనుని కొరకు = _____
4. సూర్యోదయం కొరకు = _____
5. దశరథుడు పుత్ర సంతానం కొరకు = _____

పై వాక్యాలలో ‘కొరకు’ ప్రత్యయం పదాల మధ్య చేరింది. ఈవిధంగా “కొరకున్, కై” అనే ప్రత్యయాలు చేరితే దానిని చతుర్థ విభక్తి అంటారు. పనిని ఉద్దేశించి చేసే క్రియలు కలిగిన వాక్యాలలో ఈ ‘చతుర్థ విభక్తి’ వస్తుంది. ఆధునిక కాలంలో ‘కొరకు’ ప్రత్యయానికి బదులు ‘కోసం’ అనే పదాన్ని వాడుతున్నారు.

ప్రాజెక్టుపని

1. శతక కవులకు సంబంధించిన విషయాలను సేకరించి కింది పట్టికను తయారుచేయండి.

క్రమ సంఖ్య	కవి పేరు	కాలం	శతకం పేరు	ఇతర రచనలు

చమత్కార పద్యం

చలన శక్తి గలదు జంతువు గాదది
చేతులెపుడు తిప్పు శిశువు గాదు
కాళ్ళు లేవు సర్వకాలంబు నడుసు
దీని భావమేమి తిరుమలేశ !

మీకు తెలుసా?

శారి

శ్రీకృష్ణుని తండ్రి వసుదేవుడు. వసుదేవుని తండ్రి శూరుడు. శ్రీకృష్ణుడు శూరుని మనువడు కాబట్టి ఆయనకు ‘శారి’ అని పేరు వచ్చింది.

భవమోహపాశములు

‘భవము’ అనగా పుట్టుక, ఉనికి అని, ‘మోహము’ అనగా వలపు, భ్రాంతి అని, ‘పాశము’ అనగా త్రాడు, బంధము అని అర్థాలు. ఈ మూడింటిని కలిపి భవమోహపాశములు అంటున్నారు. పుట్టుకతో వచ్చే కోరిక సంబంధ బాంధవ్యాలను ‘భవమోహపాశములు’ అంటారు.

నేనివి చేయగలనా?

- పారంలోని పద్మాలను రాగయుక్తంగా, భావయుక్తంగా పాడగలను.
- పద్మభూవాలను సొంత మాటలలో చెప్పగలను, రాయగలను.
- పారంలోని పదాలను సొంత వాక్యాలలో ఉపయోగించగలను.
- పారంలోని ప్రశ్నలకు జవాబులు సొంతమాటలలో రాయగలను.

జెను / కాదు

జెను / కాదు

జెను / కాదు

జెను / కాదు

చదవండి - ఆనందించండి

అశాపాత్ర

విశాల రాజ్యానికి రాజు ఇంద్రసేనుడు. ఒకరోజు మహారాజు అంతఃపురం పైనుంచి కిందికి చూశాడు. ఒక బిచ్చగాడు చెట్టు కింద కూర్చుని కనిపించాడు. అతని స్థితిని చూసి రాజు ఎంతో భాధపడ్డాడు. నేను ఎంతో చక్కగా పరిపాలిస్తున్నాను, రాజ్యంలో అందరూ సిరి సంపదంతో వర్ధిల్లాలి కదా! మరి నా ఎదురుగానే ఒక బిచ్చగాడు కనబడడమేమిటి? అనుకున్నాడు. గబగబా అంతఃపురం నుంచి బయటికి వచ్చాడు. మంత్రులందరూ అతనిని

అనుసరించారు. రాజు బిచ్చగాడిని సమీపించాడు. రాజు ఎదురుగా నిలబడడంతో బిచ్చగాడు భయం భయంగా లేచి నిల్చున్నాడు. ఇంద్రసేనుడు అతనితో “ ఏం కావాలో కోరుకో ” అని అన్నాడు. అప్పుడు బిచ్చగాడు నేను కోరుకున్నది మీరు ఇవ్వలేరు మహారాజా అన్నాడు. రాజుకు పొరుషం వచ్చింది. ఏం కావాలన్నా ఎంత కావాలన్నా ఇస్తాను అన్నాడు. జోలె నుంచి భిక్షాపాత్రను తీశాడు. బిచ్చగాడు భాళీ పాత్ర రాజుకి చూపించాడు. ఈ పాత్ర నిండుగా దానం చేయండి చాలు మహాప్రభు అన్నాడు.

“ఎండి వరహోలు తెచ్చి నిండుగా పోయండి” అని రాజు తన పరివారాన్ని ఆజ్ఞాపించాడు. దోసిళ్ళతో వరహోలు తీసుకు వచ్చారు. రాజుగారి ఆజ్ఞ నెరవేర్పుడానికి మంత్రులు పోటీపడ్డారు. ఒక దోసెడు చాలు పాత్ర నిండిపోతుంది అంటూ ఓ మంత్రి వైపు దానం చెయ్యమన్నట్టుగా రాజు మాశాడు. ఆ మంత్రి భిక్షాపాత్రలో వరహోలు పోశాడు. దోసెడు వరహోలకు పాత్ర నిండిపోవాలి. కానీ నిండలేదు. పోసిన వరహోలు పోసినట్టే మాయమైపోయాయి.

పాత్ర భాళీగానే ఉంది. పాత్రను నింపడానికి మంత్రులంతా దోసిళ్ళతో వరహోలు పోస్తున్నారు. ఎన్ని వరహోలు పోసినా పాత్ర నిండడం లేదు. అది చూసి అంతా ఆశ్చర్యపోయారు. అప్పటికే అక్కడికి సామంతులు, పుర ప్రముఖులు వచ్చి చేరారు. నేను కోరింది మీరు ఇవ్వలేరు. ఇవ్వలేనని ఒప్పుకోండి. ఎవరి దారిన వారు పోయిగా బతుకుదాం అన్నాడు బిచ్చగాడు. రాజు ఒప్పుకోలేదు. తాను ఓడిపోవడం ఏమిటి? అనుకున్నాడు. కోశాగారం మొత్తం తీసుకొచ్చి భిక్షాపాత్రలో వేయమన్నాడు.

వజ్రాలు, వైధురాయాలు, రత్నాలు, మాణిక్యాలు, బంగారం, వెండి ఆభరణాలు అన్నే తెచ్చి భిక్షాపాత్రలో పోశారు, ఎన్ని పోసినా ఎంత పోసినా పాత్ర ఖాళీగానే కనిపిస్తుంది. కోశాగారం ఖాళీ అయిపోయింది. సామంతుల కోశాగారాలు కూడా ఖాళీ అయిపోయాయి. చేతిలో చిల్లిగవ్వ లేకుండా అంతా కట్టబట్టలతో నిల్చున్నారు. అయినా రాజు పట్టవీడలేదు. ఆ బిచ్చగాడు ముందు ఓడిపోవడాన్ని భరించలేక పోతున్నాడు. భిక్షాపాత్రను నింపేందుకు అందులో ఏనుగులనూ, రథాలనూ, గుర్రాలనూ, సైనికులను ఇలా అన్నింటిని ఉంచాడు. అయినా ఘలితం లేకపోయింది. పాత్ర ఖాళీగానే ఉంది. చివరి ప్రయత్నంగా సామంతరాజులనూ, మంత్రులనూ, అంతఃపురం లోని రాణులను కూడా ఉంచాడు.

అయినా పాత్ర నిండలేదు. ప్రజలంతా స్వచ్ఛందంగా అందులోకి ప్రవేశిస్తామన్నారు. రాజు వారించాడు. అప్పటికే సూర్యాస్తమయం అయింది. రాజు చేతులు జోడించి బిచ్చగాడి కాళ్ళ మీద పడ్డాడు. అయ్యా నేను ఓడిపోయాను. మీరే గెలిచారు. కానీ ఒక్క మాట దయచేసి చెప్పండి. ఈ భిక్షాపాత్ర మర్కుమేమిటి? అని అడిగాడు. అప్పుడు ఆ బిచ్చగాడు పెద్దగా నవ్వుతూ మహరాజూ ఈ పాత్ర మనిషి ఆశలకు మూలమైన మానవకపాలం (పురై) తో తయారయింది. ఇది ఒక ఆశాపాత్ర. ఒకటి లభిస్తే ఇంకొకటి ఆశించే మనిషి నైజం (స్వభావం) తో తయారైన పాత్ర ఇది. మొత్తం ప్రపంచాన్ని మింగేస్తుంది. ఆశ ఉన్నంత వరకూ అందరూ బిచ్చగాళ్ళు అన్నాడు.

తేనెకన్న మధురంరా తెలుగు - ఆ తెలుగుదనం మా కంటి వెలుగు

- ఆరుడు

మన విశ్వ ఉత్సవాలు

(ఉపవాచకము)

మన తెలుగు రాష్ట్రాలలో వివిధ ఉత్సవాలు, జాతరలు జరుగుతుంటాయి. అవి ఆయా ప్రాంత ప్రజల చరిత్ర, సంస్కృతి వారసత్వ సంపదకు సహిత సొక్కులుగా నిలుస్తున్నాయి. విభిన్న అలవాట్లు, సంప్రదాయాలు, ఆచార వ్యవహారాలు ప్రజల మధ్య ఐక్యమత్యాన్ని నెలకొల్పుతున్నాయి. మనదేశ మూలభావం భిన్నత్వంలో ఏకత్వం. ఈ భావాన్ని పెంపాందిస్తూ మన రాష్ట్రంలో జరిగే కొన్ని ఉత్సవాల గురించి తెలుసుకుండాం....

1. సిరిమానోత్సవం

సిరిమాను అంటే సంపదలిచ్చే పెద్ద చెట్టు. పైడితల్లి అమృవారు ఉత్తరాంధ్ర ప్రజల ఇలవేల్చు. ఆ అమృవారి సిరిమానోత్సవం విజయనగరంలో జరుగుతుంది. ఈ ఉత్సవంలో మన రాష్ట్రంతోపాటు ఇతర రాష్ట్రాలనుండి కూడా లక్షలాది మంది భక్తులు పాల్గొంటారు.

పైడితల్లి అమృవారి జాతరలో భాగంగా జరిగే ఈ సిరిమానోత్సవంలో చారిత్రక అంశాలు మిళితమై ఉన్నాయి. ఒకసారి విజయనగరాన్ని వరిపాలించే విజయరామరాజు యుద్ధానికి సిద్ధమవుతాడు. యుద్ధానికి వెళ్ళవద్దని అతని చెల్లలు పైడిమాంబ బ్రతిమాలింది. అయినప్పటికీ చెల్లలు మాట పెడచెవిన పెడతాడు. యుద్ధరంగంలో ఉన్న అన్నని చూడడానికి పైడిమాంబ బయలుదేరుతుంది. అక్కడికి చేరేలోపే తాండ్ర పాపారాయుడి చేతిలో తన అన్న హతమయ్యాడన్న వార్త తెలిసి స్ఫుర్హ కోల్పోతుంది. పరిచారికలు పరిచర్యలు చేశాక పైడిమాంబ కోలుకుంటుంది. తన అన్న లేకుండా తాను జీవించలేనంటుంది. అక్కడే ఉన్న పెద్ద చెరువులో ఆత్మర్పణ చేసుకుంటుంది. కొంతకాలానికి స్నేహితురాళ్ళకు కలలో కనిపిస్తుంది. పెద్ద చెరువులో తాను విగ్రహమై వెలుస్తానంటుంది. తనను వెలికితీసి గుడి కట్టాలని చెప్పింది. దానితో బెస్తవారు వలలతో గాలించి అమృవారి విగ్రహాన్ని బయటికి తీశారు. చెరువుగట్టుపై పైడిమాంబ విగ్రహాన్ని ప్రతిష్ఠించారు.

విజయదశమి తరువాత వచ్చే మొదటి మంగళవారం నాడు విగ్రహ ప్రతిష్ఠ చేస్తారు. అప్పటి నుండి దసరా తర్వాత వచ్చే మొదటి మంగళవారంనాడు పైడితల్లి అమృవారి సిరిమానోత్సవం జరుగుతోంది. సిరిమానోత్సవం జరగడానికి 15 రోజుల ముందుగానే పైడితల్లి అమృవారి సిరిమానును ఎక్కుడినుండి తేవాలనే

విషయాన్ని పూజారి ఆలయ ధర్మకర్తలకు తెలియజేస్తాడు. పూజారి సూచన మేరకు వారు సిరిమాను ఉన్న చోటికి వెళ్లారు. స్థల యజమాని అనుమతితో సిరిమానును తీసుకువస్తారు.

సుమారు 60 అడుగుల పొడవు ఉండే సిరిమాను చివర ఆసనం ఏర్పాటు చేస్తారు. దానిపై పూజారిని కూర్చోబెడతారు. గుడిపూజారిని పైడిమాంబ అమ్మవారి ప్రతిరూపంగా భావిస్తారు. ఆయనను ఆ ఆసనంలో కూర్చోబెడతారు. ఆలయం నుండి విజయనగర రాజుల రాజప్రాసాదం వరకు మూడుసార్లు ఊరేగిస్తారు. ఆ సిరిమానుకు ముందుభాగంలో బెస్త్వారి వల, అంజలిరథం (దేవతల రథం) నడుస్తాయి. సిరిమానోత్సవం అంగరంగైభవంగా జరుగుతుంది. అమ్మవారు వెలిసిన తర్వాత ఈ ప్రాంత ప్రజలు ఎలాంటి ప్రకృతి వైపరీత్యాలకు గురికాలేదు. అదంతా అమ్మవారి దయ అని ఈ ప్రాంత ప్రజలు భావిస్తారు. జాతరలో భాగంగా అమ్మవారి ఘుటాలు రాజ మహాలకీ తీసుకువెళ్లారు. తిరిగి చదురు గుడికి చేరుకుంటారు. రాబోయే సంవత్సర కాలంలో జరిగే మంచి చెదులను పైడితల్లి అమ్మవారు పూజారి రూపంలో చెబుతుందని భక్తుల విశ్వాసం. ఆ సమయంలో పూజారి ధాన్యపు గింజలను ఇస్తాడు. వాటిని తమ పొలాల్లో మొదటి విత్తుగా నాటుకుంటే మంచి పంట పండుతుందని రైతుల నమ్మకం.

2. గుణదల మేరీమాత ఉత్సవం

దక్కిం భారతదేశంలో ఉన్న వెద్ద చర్చిలలో గుణదల మేరీమాత చర్చి ఒకటి. ఇక్కడ ప్రాన్న దేశంలోని లూర్ధ నగరం చర్చిలో ఉన్న మేరీమాత విగ్రహాన్ని పోలిన విగ్రహం ఉంది. ఇది గుహలో ఉంటుంది. విజయవాడ సమీపంలోని గుణదల చర్చిలో కూడా మేరీమాత విగ్రహం కొండ గుహలోనే ఉంటుంది. అందువల్ల ఈ చర్చి ప్రసిద్ధి చెందింది.

ప్రతి సంవత్సరం ఫిబ్రవరి 9,10,11 తేదీలలో గుణదల మేరీమాత ఉత్సవాలు జరుగుతాయి. ఈ ఉత్సవాల వెనుక ఒక కథ ఉంది. లూర్ధనగర శివారులో ఉన్న కొండ దిగువకు వంట చెరకు ఏరుకోడానికి బెర్మాడేట్ అనే బాలిక వెల్లింది. ఆమెకు మేరీమాత ఒక స్త్రీ రూపంలో దర్శనమిచ్చి, మాట్లాడింది. ఆ బాలిక ఇదే విషయం తల్లితోనూ ఇతరులతోను చెప్పింది. ఇది విని అందరూ ఆశ్చర్యపోయారు. మేరీమాత కనిపించిన ఫిబ్రవరి 11వ తేదీని గుర్తుచేసుకుంటూ, ప్రతి సంవత్సరం అక్కడ మేరీమాత ఉత్సవాలు జరుగుతాయి. గుణదలలో కూడా 1924 నుండి ప్రతి సంవత్సరం ఫిబ్రవరి 11న మేరీమాత ఉత్సవాలు జరుగుతున్నాయి.

1924 వ సంవత్సరంలో ల్రిటోష్ ప్రభుత్వం గుణదలలో “సెయింట్ జోన్స్పు ఇస్ట్సిట్యూట్స్” అనే అనాధశరణాలయం ఏర్పాటు చేసింది. ఇటలీకి చెందిన ఫాదర్ పి. ఆర్లాటి దానికి రెక్షార్గా నియమితుడయ్యాడు. ఆయన అదే సంవత్సరం గుణదల కొండపై ఉన్న గుహలో మేరీమాత విగ్రహాన్ని నెలకొల్పాడు. అప్పటి నుండి మేరీమాత పూజలందుకుంటోంది.

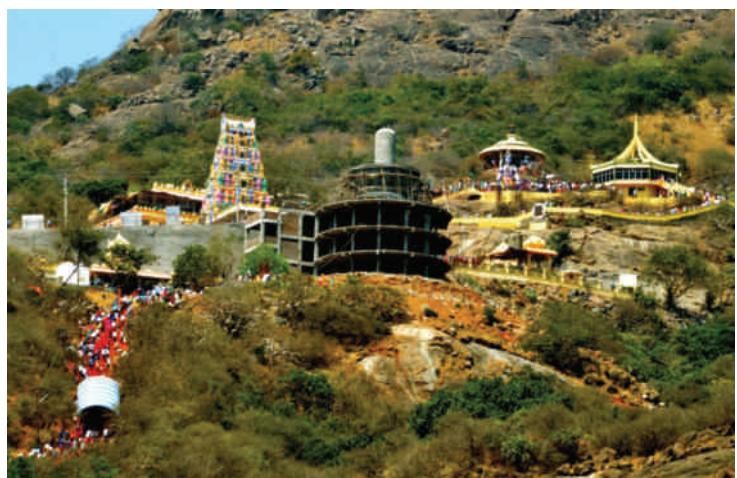
1946 లో అప్పటి చర్చి ఫాదర్ బియాంకి, ఇతరులు కలిసి నూతన మేరీమాత విగ్రహాన్ని, బలిపీతాన్ని నిర్మించడిచారు. అత్యవసరంగా ఫాదర్ బియాంకి ఇటలీ వెళ్ళాడు. మిగిలినవారు చర్చి నిర్మాణాన్ని కొనసాగించారు. అకస్మాత్తుగా వచ్చిన వరదలలో అప్పటి వరకు సిద్ధమైన నిర్మాణాలన్నీ కొట్టుకుపోయాయి. తిరిగి నిర్మాణ పనులు ప్రారంభించారు. ఫాదర్ బియాంకి ఇటలీ నుండి తిరిగి వచ్చేనాలీకి (1947) చర్చి నిర్మాణం పూర్తయ్యాంది. అప్పటి నుండి ప్రతి శుక్ర, శని, ఆది వారాల్లోనూ, క్రిస్తున్, జనవరి1, గుడ్ ప్రైడ్ వంటి క్రెస్తువ పర్వదినాల్లోనూ ప్రజలు మేరీమాతను దర్శించుకుని దీవెనలు పొందుతున్నారు.

భక్తుల తాకిడి పెరగడంతో గుణదల మేరీమాత ఉత్సవాలు ఒకే రోజు కాకుండా మూడు రోజులపాటు జరుపుకుంటారు. ఈ ఉత్సవాలకు లక్ష్మలాదిగా భక్తులు హజరతుతారు. కొండవద్ద సహజసిద్ధంగా ఏర్పడ్డ గుహనుండి కొండపై నిర్మించిన శిలివకు ఇప్పుడు మెట్ల మార్గాన్ని అభివృద్ధి చేశారు. ఈ కాలిబాటలో క్రెస్తువులు పవిత్రంగా భావించే వయాడోలరోసా అనే 14 స్థలాల విశిష్టతను తెలిపే క్రీస్తు జీవిత ఘుట్టలను ఏర్పాటు చేశారు. నవంబర్ నుండి డిసెంబర్ వరకు జరిగే ప్రత్యేక ప్రార్థనలకు రాష్ట్రం నలుమూలల నుండి క్రెస్తువ భక్తులు వేలాదిగా వస్తారు.

3. కోటప్పకొండ ప్రభల తిరునాళ్ళు

ఆంధ్రప్రదేశ్‌లో ప్రసిద్ధిచెందిన శైవక్షైత్రాలలో కోటప్పకొండ ఒకటి. ఇది గుంటూరు జిల్లాలోని నరసరావుపేట సమీపంలో ఉంది. ఇది ఎల్లమంద కొండకావూరుకు మధ్య గల పర్వత ప్రాంతం. 1500 ఎకరాల వైశాల్యం ఎనిమిది మైళ్ళ చుట్టూకొలతతో ఈ ప్రాంతం విస్తరించి ఉంటుంది. ఈ కొండ చుట్టూ రాళ్ళ మధ్యలో చిన్నచిన్న గుంటలు (దొనలు) ఉంటాయి. వీటితో పాటు కొండ మధ్యలో 'పాపనాశనం' అనే తీర్థం ఉంది. ఇది స్వయంగా శివుడు తన త్రిశూలంతో కొట్టగా ఏర్పడిందంటారు. వీటిలో స్నానం చేస్తే పాపాలు నశిస్తాయని భక్తుల నమ్మకం.

ఈ కొండను ఏ వైపు నుంచి చూసినా మూడు కూటములు (శిఖర ములు) కనిపిస్తాయి. వీటి మీద మూడు శివలింగాలు ఉన్నాయి. అందుకే కోటప్పకొండ త్రికూటాచలంగానూ, మధ్య శిఖరం మీద ఉన్న శివుడు త్రికూటే శ్వరుడిగా పూజలందుకుంటు న్నాడు. కొండ కింది భాగంలో

గొల్లభామ గుడి ఉంది. ఈమె వరమ భక్తురాలైన ఆనందవల్లి. ఈమెను ముందుగా దర్శించిన తరువాత కోటయ్యను దర్శిస్తారు. స్థలపురాణం ప్రకారం దక్కుయుఇం తరువాత పరమశివుడు ఇక్కడ పన్నెందు సంవత్సరాల బాలునిగా అవతరించాడు. శ్రీ మేధా దక్కిణామూర్తి రూపంలో దేవతలతో నివసించాడని చెబుతారు.

కోటప్పకొండ అనగానే మహాశివరాత్రినాడు జరిగే ప్రభల ప్రదర్శన గుర్తుకు వస్తుంది. ప్రభలు అనగా వెదురు కుర్రలతో దీర్ఘచతురప్రాకారంగా పొడవైన ఆకారాలు నిర్మిస్తారు. దానికి పై భాగంలో త్రికోణపు ఆకారాన్ని ఏర్పాటు చేస్తారు. రంగు రంగుల గుడ్డలతోను కాగితాలతోను కప్పుతారు. రకరకాల బొమ్మలను అపికిస్తారు. ప్రభల అంచులను చిరుగంటలతో విద్యుద్దిష్టపాలతో అలంకరిస్తారు. ఇవి పది నుండి వంద అడుగుల ఎత్తు వరకు ఉంటాయి. చుట్టుపక్కల గ్రామాల నుంచి వచ్చే ప్రభలలో ఒకదానిని మించిన ప్రభ మరొకటి ఎంతో ఎత్తయినది. లీటిని ఎడ్డబండ్డపైన, ట్రూక్టర్ పైన ఉంచి మేళతాళాల మర్ఖు కొండకు ఊరేగింపుగా తీసుకువస్తారు.

మొక్కుబడులు ఉన్నవారు చిన్న ప్రభలను తమ భుజాలపై ఉంచుకొని కొండ చుట్టూ ప్రదక్షిణ చేస్తారు. ప్రజలు ఆయా గ్రామాల నుండి ఊరేగింపుగా వచ్చేటప్పుడు స్థ్రీలు కడవలతో వారు పోస్తారు. ప్రభల ముందు భాగంలో జంగు దేవరలు కత్తలు చేతపట్టి “శివ శివ మూర్తివి గణనాధా - నీవు శివుని కుమారుడవు గణనాధా” అంటూ భక్తితో దండకాలు చదువుతారు. “చేదుకో కోటయ్య చేదుకో.... చేదుకో మల్లయ్య చేదుకో...” అని స్వామిని భక్తి భావంతో పిలుస్తూ కొండను ఎక్కుడం నేటికి ఇక్కడ చూడవచ్చే విశేషం.

వ్యవసాయంలో ముఖ్య భూమిక పోషించే ఎద్దులను ఈ ప్రాంత రైతులు కన్న బిడ్డలవలె సాకుతారు. కోడెదూడలు, ఎద్దులు, రైతుల ఇక్కలోని బిడ్డలు ఏవిధమైన అనారోగ్యం పాలవ్వకుండా క్లేమంగా ఉండాలని మొక్కుకుంటారు. మహా శివరాత్రి పర్వదిన సందర్భంగా అత్యంత జనసందోహంతో జరిగే జాతరగా కోటప్పకొండ ప్రభల తిరునాళ్ళు ప్రసిద్ధి చెందాయి. కోటప్పకొండ ప్రభల ఉత్సవాన్ని ప్రభుత్వం రాష్ట్ర పండుగగా గుర్తించింది.

4. రొట్టెలపండుగ

హిందూ ముస్లింలు ఐకమత్యంతో జరువుకునే పండుగలలో రొట్టెలపండుగ ఒకటి. ఇది నెల్లారులో ఉన్న స్వర్ణాలచెరువు వద్ద జరుగుతుంది. దీనిని ప్రతి సంవత్సరం మొహర్రం నెలలో నెలవంక కనిపించిన పదకొండవరోజు నుండి మూడురోజుల పాటు నిర్వహిస్తారు. ఈ రొట్టెలపండుగలో మనరాష్ట్రం నుండే కాక ఇతర రాష్ట్రాల నుండి కూడా కులమతాలకు అతీతంగా లక్షలాదిగా ప్రజలు పాల్గొంటారు.

ఈ పండుగలో మహిళలు అత్యధికంగా పాల్గొంటారు. నెల్లారు జిల్లా గండవరం వద్ద జరిగిన పవిత్ర యుద్ధంలో 12 మంది ఇస్లాం వీరులు మరణించారు. వీరి మొండాలను వారి గుర్రాలు దర్గామిట్ట చెరువు వద్దకు చేర్చాయి. మొండాలు అక్కడే ఖననం అయ్యాయి. కాలక్రమంలో ఈ పన్నెందు మొండాలకు స్థానికులు సమాధులు నిర్మించారు. ఆ స్థలానికి బారా పట్టాద్ (బారవ్ అనగా పన్నెందు.. పట్టాద్ అనగా వీరుడు) అని పేరు పెట్టారు. మరణించిన 12 మంది తలలలో ఏడుగురి తలలు మాత్రమే యుద్ధం జరిగినచోట లభ్యమయ్యాయి. ఈ ఏడు తలలు లభ్యమైన ప్రదేశాన్ని సాతోపట్టాద్ అంటారు.

నెల్లారు ప్రాంతాన్ని పరిపాలించిన ఆర్యాటు నవాబు భార్య తీప్రమైన అనారోగ్యంతో బాధపడేది. ఆ రోగనివారణకు నవాబు ఎన్ని ప్రయత్నాలు చేసినా ఫలితం కనిపించలేదు. దర్గామిట్ట చెరువు వద్ద రజక దంపతులకు ఈ పన్నెందుమంది యుద్ధవీరులు కలలో కనిపించారు. సమాధులపై ఉన్న మట్టిని నవాబు భార్యకు లేపనంగా హాస్తే ఆమె ఆరోగ్యం కుదుట పడుతుండని తెలిపారు. ఆ దంపతులు ఈ విషయాన్ని నవాబు ఆస్థానంలోని రాజగురువుకి చేరవేసారు. రాజగురువు ద్వారా విషయం తెలుసుకున్న నవాబు బారాపట్టాద్ నుండి మట్టి తీసుకువచ్చి తన భార్యకు లేపనం చేస్తాడు. దానితో నవాబు భార్య ఆరోగ్యాన్ని తిరిగి పొందుతుంది.

దీనికి కృతజ్ఞతగా ఆర్యాటు నవాబు భార్య సమేతంగా బారాష్టోద్దీను సందర్శించాడు. ప్రార్థనలు నిర్వహించి రొట్టెలు వైవేద్యంగా సమర్పించాడు. అక్కడ ఉన్న ప్రజలకు ఆ రొట్టెలు పంచాడు. బారాష్టోద్దీ దర్శను అభిప్రాయి చేసాడు.

అప్పటి నుండి ప్రజలు తమకు ఎలాంటి కోరికలు ఉన్నా బారహ్మాష్టోద్దీ దర్శను సందర్శించడం ప్రారంభించారు. వారి కోరిక తీరితే తర్వాత సంవత్సరం దర్శను సందర్శించి రొట్టెలు పంచుతామని మొక్కుకుంటారు.

అలా కోరిక తీరినవారు మరుసటి సంవత్సరం జాతరకు వస్తారు. రొట్టెల పండుగ నాడు వారు తెచ్చిన రొట్టెలను ఇతరులతో పంచుకుంటారు. రొట్టెల పండుగ మొదటిరోజు ఘ్యాదత్తో ప్రారంభమవుతుంది. రెండవరోజు గంధోత్సవం జరుగుతుంది. గంధోత్సవంలో భాగంగా కోటమిట్టలోని అమీనియా మసీదు నుండి గంధాన్ని తీసుకువస్తారు. ఈ 12 సమాధులకు గంధం పూస్తారు. మిగిలిన గంధాన్ని భక్తులకు ప్రసాదంగా ఇస్తారు. మూడవరోజు రొట్టెలపండుగ. ఆ రోజు భక్తులు స్వర్ణాల చెరువులో దిగి రొట్టెలు ఒకరికొకరు ఇచ్చిపుచ్చు కుంటారు.

5. అహోబిలం పార్వేటు ఉత్సవం

“హారినామవే కడు ఆనందకరము” అని నిత్యం తనని పూజించే భక్తుడు ప్రఫ్లోదుణ్ణి రక్షించడానికి శ్రీమహాబిష్ణువు నరసింహనిగా అపోయిబిలంలో అవతరించాడు. అహోబిలం కర్మాలు జిల్లాలో ఉంది. స్వామి వారి రూపాన్ని చూసిన దేవదానవులు అహో బలం ....అహో బలం అని ఆశ్చర్యపోయారు. ఇదే కాలక్రమేణా ‘అహోబిలం’ అనే పేరుతో స్థిరపడింది. ఇక్కడ కొలువైన నరసింహస్వామివారి దేవేరి చెంచులక్షీ.

ప్రతి సంవత్సరం ఫాల్గుణ శుద్ధ పౌర్ణమినాడు నరసింహుని కళ్యాణోత్సవం వైభవంగా జరుగుతుంది. ప్రతి దేవాలయంలోను కళ్యాణోత్సవం జరగడం ఆనవాయితీగా వస్తుంది. కాని అహోబిలంలో జరిగే కళ్యాణోత్సవానికి ఒక ప్రత్యేకత ఉంది. సంక్రాంతి వరకు దేవాలయంలో ఉన్న స్వామివారు కనుమనాడు ఉత్సవ మూర్తిగా దేవాలయం వెలువలకి వస్తారు. ఈ క్రమంలో అహోబిలం చుట్టూప్రక్కల ఉన్న 35 గ్రామాలలో 41 రోజులపాటు ప్రతీ ఇంటిని సందర్శిస్తాడు. ఫాల్గుణ శుద్ధ పౌర్ణమినాడు జరిగే తన కళ్యాణోత్సవానికి రమ్మని ప్రజలను అహోనిస్తాడు.

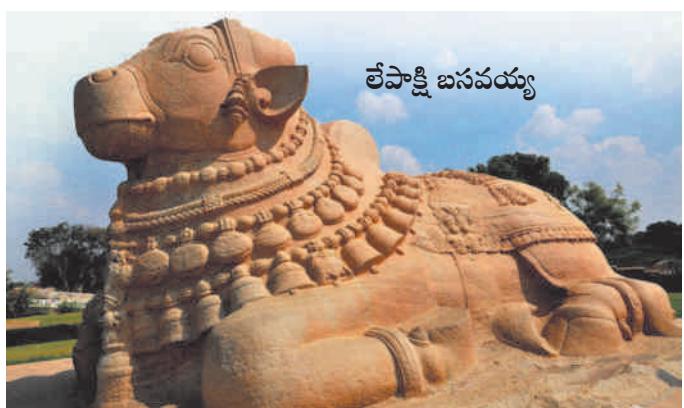
ఈ సందర్భంలో కులమతాల ప్రస్తుతిగానీ, ధనిక బీద తారతమ్యాలు కాని ఉండవు. ఆయా గ్రామాల పొలిమేరలకు స్వామివారి పల్లకి వస్తుంది. అక్కడి గ్రామాధికారులు, ప్రజాప్రతినిధులు ఎదురేగి స్వామి వారికి స్వాగతం పలుకుతారు. గ్రామంలోకి తోడ్స్యానివెళ్లారు. 35 గ్రామాల ప్రజలూ తమ గ్రామానికి స్వామి వారి పల్లకి రాగానే సంబరాలు చేసుకుంటారు. స్వామివారి పల్లకి గ్రామంలో ఉన్నంతసేపు గ్రామం అంతా పండుగ వాతావరణం నెలకొంటుంది. ఈ విధంగా స్వామి వారు గ్రామాలు సందర్శించడాన్నే పార్చేట ఉత్సవం అంటారు. ఆయా గ్రామాలలోని తన ఆస్తులను స్వామి వారు మాసుకుంటారని అక్కడి వారి నమ్మకం.

పారువేట ఒక దేవ ఉత్సవం. ‘పరి’ అనగా గుర్రం, ‘వేట’ అనగా దుష్టశిక్షణ, శిష్టరక్షణ గురించి జరిగేది. దీనికి స్వామివారు అపోయాచిలం మట్టప్రక్కల సంచరిస్తారని నమ్మకం. సుమారు 600 సంవత్సరాల నుండి పార్చేట ఉత్సవాలు జరుగుతున్నాయి. స్వయంగా బ్రహ్మదేవుడు స్వామివారి కళ్యాణోత్సవం జరిపిస్తాడు. సకల దేవతలు స్వామి వారి కళ్యాణానికి హోజరవుతారని ప్రతీతి. దేవతలతో పాటు ప్రజలు కూడా హోజరె కళ్యాణోత్సవాన్ని తిలకిస్తారు. ఈ క్షేత్రంలో కొండపై ఉగ్ర నరసింహునిగా కొండ దిగువన శాంతమూర్తిగా, మొత్తం క్షేత్రం అంతా 9 రూపాలతో నవ నారసింహులుగా కొలువై ఉన్నారు. శ్రీమహావిష్ణువు నరసింహుని అవతారంగా ఉద్ఘవించిన స్తంభం కూడా ఇక్కడ ఉంది. 108 వైష్ణవ క్షేత్రాలలో అహోచిలం ప్రసిద్ధమైన 97వ క్షేత్రం. స్వామివారి కళ్యాణోత్సవానికి ఆంధ్రప్రదేశ్తోపాటు కర్ణాటక, తమిళనాడు నుండి కూడా భక్తులు అధిక సంఖ్యలో పాల్గొంటారు.

6. లేపాక్షి ఉత్సవాలు

ఆంధ్రప్రదేశ్ రాష్ట్రంలో ఆనంతపురం జిల్లాలోని లేపాక్షి ఒక చారిత్రక ప్రదేశంగా పేరొందింది.“లేపాక్షి ఉత్సవాలు” రాష్ట్ర పర్యాటకరంగ అభివృద్ధికి ఎంతగానో దోహదపడుతున్నాయి. ప్రతి సంవత్సరం ఖిలపరి, మార్చి నెలలో అనుకూలమైన ఏవైనా రెండు రోజుల్లో ప్రభుత్వం ఈ ఉత్సవాలు నిర్వహిస్తుంది. లేపాక్షి ఉత్సవాల సందర్భంగా ఈ రెండు రోజులూ అనేక సాంస్కృతిక కార్యక్రమాలు ఏర్పాటు చేస్తారు. ప్రతి ప్రదర్శన కన్నులకు కళ్యాణీగా ఉంటుంది. లేపాక్షి అలయాలకు సంబంధించిన యక్క, హరికథా గానాలు ప్రదర్శిస్తారు. లేపాక్షి చరిత్రా సంస్కృతులను తెలియజేప్పే సృత్య, గాన, సంగీత ప్రదర్శనలు ప్రేక్షకులను ఆనందింపజేస్తాయి. లేపాక్షి అలయాలను, చారిత్రక కట్టడాలను ఉత్సవాల సందర్భంగా ప్రత్యేకంగా అలంకరిస్తారు.

విజయనగర రాజులు తమ పరిపాలనా కాలంలో ఇక్కడ ఎన్నో ఆలయాలు, కట్టడాలు నిర్మించారు. లేపాక్షి పట్టణంలోకి ప్రవేశించేటప్పుడు దేశంలోనే అతిపెద్ద ఏకశిలా నంది విగ్రహం చూడవచ్చు. ఇది లీవీగా పర్యాటకులకు ఆహ్వానం పలుకుతున్నట్లు ఉంటుంది. దీనినే లేపాక్షి బసవయ్య అంటారు. ఇది 8.1 మీటర్ల పొడవు, 4.5 మీటర్ల ఎత్తు కలిగిఉంటుంది. ఈ బసవయ్య మెడలో పూసలహోరాలు, గంటలు ఉంటాయి. బసవయ్య విగ్రహం

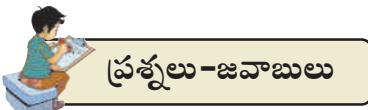
రిక్షించిన చెపులతో, లేచి ఉరకబోడానికి కాళ్ళను సరిచేసుకుంటున్న భంగిమతో ఉంటుంది. మెడలో గల హరంలో వేలాడే రెండు గరుడ పత్నులు, వాటి ముక్కున్ ప్రేలాడే ఏనుగులు ఉంటాయి. ఇది ఆనాటి శిల్పుల అధ్యాత శిల్పకళాసౌందర్యానికి ప్రతీక అని చెప్పవచ్చు. ప్రముఖకవి అడవి బాపిరాజు లేపాక్షి బనవన్నను ఉద్దేశించి రాసిన గేయం...

‘లేపాక్షి బనవయ్య – లేచి రావయ్య
కైలాస శిఖరిలా – కదిలి రావయ్య....’

చాలా ప్రసిద్ధి చెందింది. ఈ విగ్రహానికి సమీపం లోనే మధ్యయుగం నాటి నిర్మాణకళతో కూడిన వీరభద్రస్వామి ఆలయం ఉంది. దీనినే ‘లేపాక్షి’ ఆలయం అంటారు. ఈ ఆలయం ఆధ్యాత్మికంగా ఎంతో ప్రత్యేకత సంతరించుకుంది. శివకేశవులకు భేదం లేదని చెబుతూ శివకేశవులను ఎదురెదురుగా ప్రతిష్ఠించారు. ఇక్కడ వెలసిన మూలవిరాట్లు వీరభద్రుడు. ఇదే ఆలయంలో స్తుంభం పై దుర్గాదేవి విగ్రహం ఉంటుంది. గణపతి, నాగేంద్రుని పెద్ద రాతి విగ్రహాలు పర్యాటకులను ఆకర్షిస్తుంటాయి. లేపాక్షి ఆలయంలో రాతి పలకలు, స్తుంభాలు, రాతి దూలాలు ఒకటేమిటి ప్రతి అణువూ అత్యధ్యతంగా నాటి శిల్పులు తీర్చిదిద్దారు. గోదలు, పై కప్పులపై చిత్రించిన వర్ణ చిత్రాలు అప్పటి చిత్రకారుల కళానైపుణ్యానికి దర్శణం పడతాయి.

ఆలయంలో చిత్రించిన రామాయణం, మహాభారతం, శివపురాణం, శివపార్వతుల కళ్యాణం, దశావతారాలు మొదలైన చిత్రాలు చూసి తీరపలసిందే. ఇక్కడ ప్రతి నిర్మాణం రాతితో నిర్వించినదే. ప్రేలాడే రాతి స్తుంభం ఇక్కడ మరొక ప్రత్యేకత. లేపాక్షి చూడదగిన చారిత్రక ప్రదేశం అనడంలో ఎలాంటి సందేహం లేదు. అందుకే రాష్ట్ర ప్రభుత్వం ప్రతిఏటూ లేపాక్షి ఉత్సవాలు నిర్వహిస్తోంది.

అ) కింది ప్రశ్నలకు నాలుగైదు వాక్యాలలో జవాబులు రాయండి?

1. గుణదల మేరిమాత ఉత్సవానికి మాతృక ఏమిటో తెలపండి?
2. కోటప్పకాండ తిరునాళ్ళలో గల మానవీయకోణం ఏమిటి?
3. అపోయాబిలం పార్చేట ఉత్సవం ప్రత్యేకత ఏమిటి?
4. లేపాక్షి ఉత్సవాల గురించి మీ సాంత మాటల్లో రాయండి.

అ) కింది ప్రశ్నలకు 8 నుండి 10 వాక్యాలలో జవాబులు రాయండి.

1. సిరిమానోత్సవం జాతర గురించి రాయండి?
2. ‘మత సామరస్యానికి ప్రతీక రొట్టెల పండుగ’ ఎందుకో రాయండి?
3. సంస్కృతి సంప్రదాయాలను మన వారసత్వ సంపదగా తరువాతి తరానికి ఎలా అందించాలో తెలియ చేయండి?

పద విజ్ఞానం

అ		కవాతు	
అంచిత	- గౌరవింపదగిన	కశ్యలం	- కసరత్తు
అకస్మాత్తు	- ఉన్నట్టుండి	కుదుటపడు	- మలినం, మురికి
అక్కు	- రొమ్ము, గుండె	కురులు	- స్థిమితపడు, తేరుకొను
అణవు	- స్వల్పం	క్షుమా	- ఓర్పు, సహనం
అదృశ్యం	- కనిపించనిది	ఖ	
అప్పు	- తండ్రి	భననం	- పాతి పెట్టడం, తవ్వడం
అపేక్ష	- కోరిక	గ	
అభివాదం	- నమస్కారం	గద్దించు	- అరచు, మందలించు
అభ్యంతరం	- ఆటంకం	గవాక్షం	- కిటికి
అవని	- భూమి	ఘ	
అక్కరం	- నశింపు లేనిది	ఘుటము	- కుండ
ఆ		చ	
ఆచారం	- నదవడి, ఆచరణ	చరణం	- పాదం
అనవాయితీ	- ఆచారం, సంప్రదాయం	చారలు	- గీతలు
అశ్రయం	- ఆధారం	చెలగి	- ప్రకాశించి
ఇ		చేష్ట	- పని, ప్రవర్తన
ఇల	- నేల	ః	
ఇలవేల్పు	- కులదైవం	జడలగము	- వెంట్లుకల అల్లిక
ఒ		త	
బుణం	- అప్పు	తహతహా	- ఆసక్తి, పోరాటం
ఔ		తాపు	- సెనం, చేటు
బోదల	- తల, శిరస్సు	తూగు	- ఊగు
క		ద	
కంబళి	- గొంగళి	దర్పణం	- అద్దం
కనకం	- బంగారం	దుష్టుడు	- చెడ్డవాడు
కనుము	- కొండల సందు	దోహం	- తోడ్పాటు, సహకారం
కరము	- చెయ్యి	ధారణ	- జ్ఞాపకశక్తి
కల	- స్వప్నం		

	న		
నిట్టరువు	- దీర్ఘశ్వాస	ముచ్చట	- కోరిక, సంభాషణం
నిద్దము	- నునువు, చక్కదనం	ముప్పు	- ఆపద
నెపము	- కారణం	మైత్రి	- స్నేహం
	ప	మొక్క	- నమస్కరించు
పంకిలం	- బురద గలది	మెరవంక	- వంకరైన
పరిచర్య	- పూజ, ఆరాధన, సేవ	మోహం	- కోరిక, ఆశ
పాయక	- విడువక		య
పారాడు	- పిల్లలు ప్రాకు	యశము	- కీర్తి
పాశం	- బంధం		ర
పృథివి	- భూమి	రూఢి	- ప్రసిద్ధి, నిశ్చయం
పైడి	- బంగారం	రిక్కించు	- నిక్కపోదుచు
ప్రదక్షిణం	- ఎడమ నుంచి కుడి పైపుకు గుండ్రంగా తిరుగుట	లేపనం	- పూత, అలకడం
ప్రలోభం	- లోబరుచుకోవడానికి వేసే వల		ఖ
	ఒ	వాణి	- మాట, పలుకు, సరస్వతి
బలుపు	- బలము, పుష్టి	విశ్వాసం	- నమ్మకం, శ్రద్ధ
బాకు	- కత్తి	విష్టరించు	- వ్యాపింప చేయు, వివరించు
బాహ్యము	- బయట, వెలుపల	వైరము	- శత్రుత్వం
బుధులు	- పండితులు	వృద్ధులు	- పెద్దవారు
బొట్ట	- లావైన, హస్తాభరణవిశేషం		శ
	భ	శయనం	- నిద్ర
భంగం	- ఆటంకం	శరము	- బాణం
భంగిమ	- తీరు, అంగ విన్యాసం	శ్రేయస్సు	- శుభం
భవము	- పుట్టక		స
భ్రష్టుడు	- చెడినవాడు	సంకోచము	- సంశయం
	మ	సంసృతి	- సంసారం
మలినం	- మురికైనది	సాక్షుం	- బుజువు, ప్రత్యుషంగా చూసింది
మహాత్తు	- గొప్పతనం	సుతులు	- కొడుకులు
మార్జనం	- తుడుచుట, తోమడం		హ
మిళితం	- కూడుకొనిన, కలసిన	హోని	- కీడు
		హీనం	- చెడు

పర్యాయపదాలు		పర్వతం	-	శైలము, గిరి	
అడ్డం	-	దర్పణం, ముకురం	పాదం	-	అడుగు, కాలు
అమ్ము	-	తల్లి, జనని	భూషణం	-	నగ, అలంకారం
అపేక్ష	-	కోరిక, కాంక్ష	మైత్రి	-	స్నేహం, చెలిమి
అవని	-	భూమి, పుడమి	మేను	-	శరీరము, కాయం
ఇల	-	భూమి, వసుధ	రాజు	-	భూపాలుడు, సరేంద్రుడు
అశ్రయం	-	ఊత, ఆధారం	రాత్రి	-	నిశ, యామిని
కత్తి	-	కరవాలం, ఖడ్గం	పైరం	-	పగ, విరోధం
కనకం.	-	బంగారం, పైడి	శరము	-	బాణం, అంబువు
కన్ను	-	నేత్రం, దృష్టి	శిశువు	-	బిడ్డ, చంటిపాప
చేయి	-	కరం, హస్తం	శారి	-	శ్రీహరి, విష్ణువు
నిద్ర	-	శయనం, సుప్తి	సిరి	-	సంపద, ధనం
నెపము	-	మిష్ట, వంక	సుతుడు	-	కుమారుడు, కొడుకు

లేపాక్షి బసవయ్య లేచి రావయ్య....

- అడవి బాహిరాజు

లేపాక్షి బసవయ్య లేచి రావయ్య
 కైలాస శిఖరిలా కదలిరావయ్య!
 హంకరించిన దెసలు ఊగిపోయేను
 భురముతో దున్చితే కులగిరులె వణికేను ||లేపాక్షి||

 ఆకాశగంగకై అర్టెత్తి చూస్తేను
 పొంగేటి పాల్చుడలి గంగడోలాడేను ||లేపాక్షి||

 నంది పర్వతజాత నవపినాకిని జలము
 నీ స్నాన సంస్పర్శ నిలువునా పులకించె ||లేపాక్షి||

 వంగోలు భూమిలో పెనుగొండ సీమలో
 ఏ వంశ మీనాడు నిలిచింది గర్వాన ||లేపాక్షి||

‘మన విశిష్ట ఉత్సవాలు’ ఉపవాచకంలో ‘లేపాక్షి ఉత్సవాలు’ పాఠం ఉంది. అందులో ‘లేపాక్షి బసవయ్య లేచిరావయ్య...’ గేయం ప్రస్తావన వచ్చింది. ఇప్పుడు విద్యార్థుల కోసం హార్తి గేయం.

తెలుగు బాటు - 7

తెలుగు వాచకం

విడువ తరగతి (ప్రథమ భాష්య)

సెమిస్టర్ - 2

సెమిస్టర్ - 2

విషయసూచిక

క్ర.సం.	పాఠం	ప్రక్రియ	ఇతివృత్తం	కవి / రచయిత	మాసం	పుట
7.	కప్పతల్లి పెళ్ళి	గేయం	ఆచారం- సంప్రదాయం	చావలి బంగారమ్మ	నవంబర్	73
8.	ఎద	కథానిక	ఆశావహ దృక్పథం	బోనం నాగభూషణం సదానంద	డిసంబర్	85
9.	హితోక్తులు	అనువాదం	నైతిక విలువలు	రాళ్ళపల్లి అనంత కృష్ణర్జు	జనవరి	96
10.	ప్రియ మిత్రునికి...	లేఖ	మానవీయ విలువలు	డా॥ సూర్యదేవర సంజీవదేవ్	ఫిబ్రవరి	104
11.	బాలచంద్రుని ప్రతిజ్ఞ	ద్విపద	శౌర్యపరాక్రమాలు	శ్రీనాథుడు	మార్చి	114
12.	స్వార్థప్రదాతలు (ఉపవాచకం)	వ్యాసం	స్వార్థ- సామాజిక సేవ	రచయితల బృందం		124
	1. అపర అన్నపూర్ణ డొక్కు సీతమ్మ				నవంబర్	
	2. ఆంధ్రతిలక్ గాడిచర్ల				డిసంబర్	
	3. కలియుగభీముడు కోడిరామమూర్తి				జనవరి	
	4. బహుముఖ ప్రజ్ఞాతాలి ఉపర్మ అలీషా				ఫిబ్రవరి	
	5. అభినవ గాన గంధర్వదు-బాలు					
	6. భారత సౌట్స్- గైడ్స్				మార్చి	
					మార్చి	

సంస్కృతం కాంపోజిట్కోర్పుగా చదివేవారు ఉపవాచకం మినహ అన్ని పాత్యాంశాలను చదవాలి.

★ నక్షత్రం గుర్తుఉన్న పద్మలను విద్యార్థులు కంతసం చేయాలి.

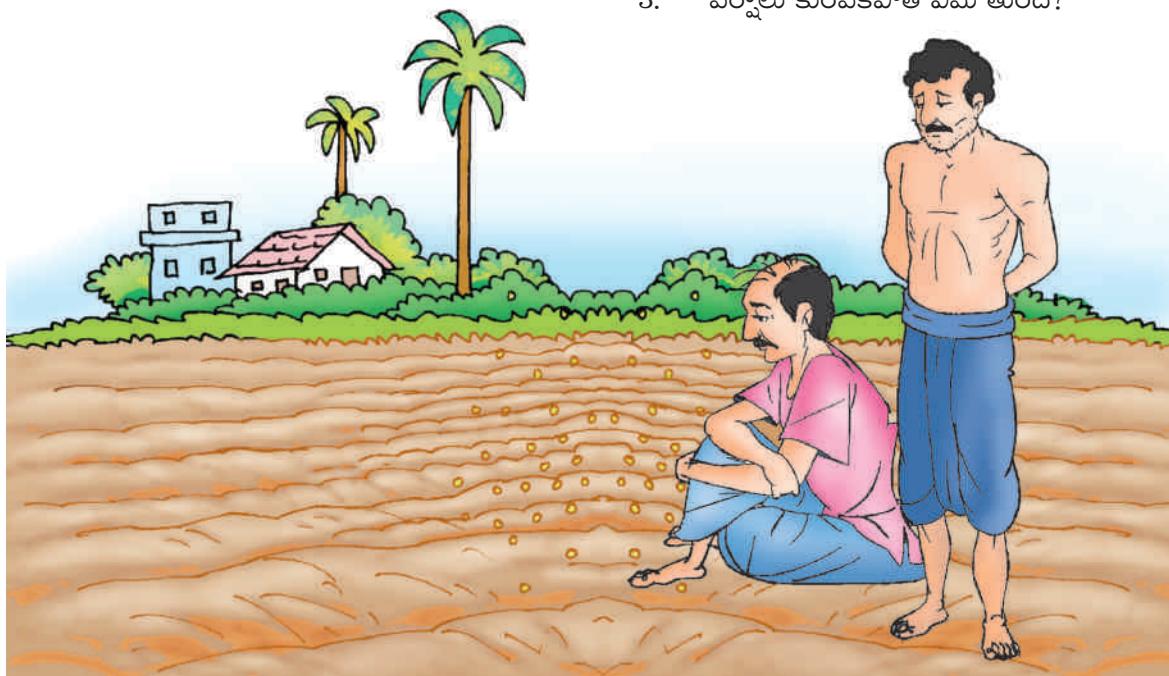
7

కప్పతల్ని పెళ్లి

వినడం - ఆలోచించి మాట్లాడడం

1. చిత్రంలో ఎవరున్నారు?
2. రైతులు దేనికోసం ఎదురుచూస్తున్నారు?
3. వర్షాలు కురవకపోతే ఏమాతుంది?

ఉద్దేశం:

ప్రాచీనకాలం నుండి భారతదేశం సంస్కృతీ సంప్రదాయాలకు, ఆచారమ్యవహారాలకు నిలయం. వాటిలో భాగంగా వర్షాభావ పరిస్థితులు ఏర్పడినప్పుడు కప్పులకు పెళ్లిక్కు చేసేవారు. అలా చేయడం వలన వరుణదేవుడు కరుణించి వర్షాలు కురిపిస్తాడనే నమ్మకాన్ని కలిగి ఉండేవారని చెప్పడమే ఈ పొతం ఉద్దేశం.

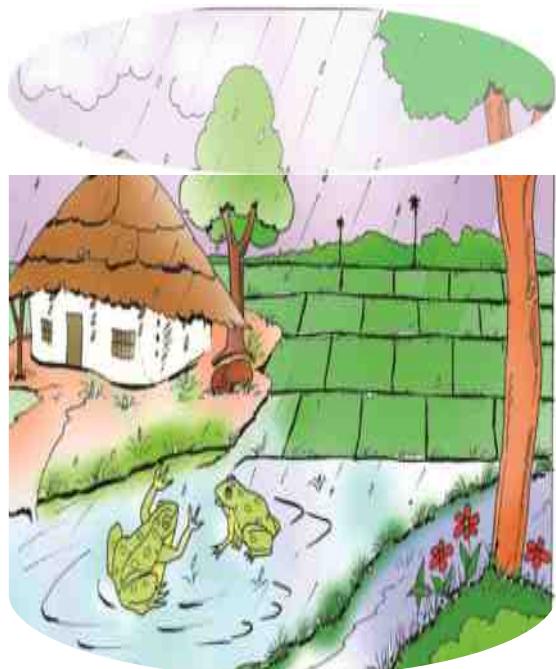
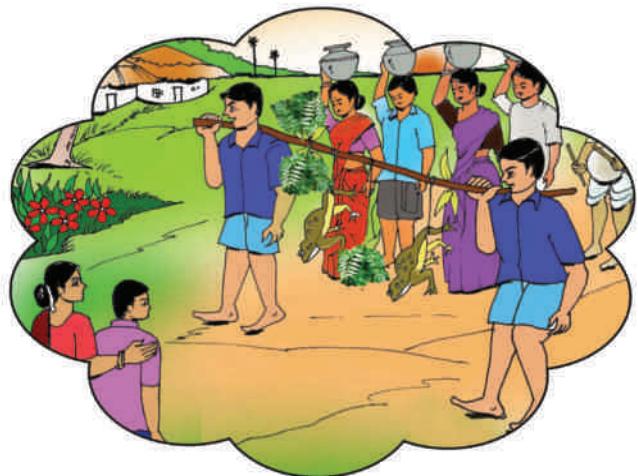
చావలి బంగారమ్మ

(1897-1970)

చావలి బంగారమ్మ తూర్పుగోదావరిజిల్లా కొత్తపేట మండలం మోదేకర్లు గ్రామంలో జన్మించారు. 1930లో ముద్దుక్కప్ప వైతాళికులు' ద్వారా వీరి కవితలు వెలుగులోకి వచ్చాయి. బంగారమ్మ కవితలు తెలుగుకవిత్యంలో కొత్తబరవడిని, సరికొత్త భావమ్యకీకరణను తీసుకొచ్చాయి. వీరీని 1958లో 42 కవితలతో 'కాంచన విపంచి' పేరుతో సంకలనం చేశారు.

కప్పతల్లి పెళ్లి

కప్పతల్లి పెళ్లి నేడూ - చూడారే
కావిళ్లనీక్కోంపినాడు!
వరుణదేవుడు వంపినాడూ - ఓ చేలీ
వాడలన్నీ నింపినాడు!
గగనతలము నుంచి నేడు - వీవెనలు
చెట్లుచే వేయించినాడు!
స్వర్గాధినాథుడు నేడూ - రథమెక్కు
పయనమై పోవుచున్నాడు!
భత్యాలు లేకనేవాడు - పెళ్లికి
బాజాలు వేయించినాడు!
బండరాళ్ళ పైని వాడు - చక్రములు
బడబడార్లొర్లించినాడు!
బాణసంచా వెలితి లేదే - పెళ్లికి
బహుబాగుగా జీసినారే
కళ్ళుచెదిరే మెరుపులమ్మా - చూడగా
వాళ్ళు పరపకమ్మానుసుమ్మా!
కప్పమ్మ పెళ్లికోయంచూ - మేళములు
గొప్పగా తెప్పించినారే!
చెప్ప శక్కము కాదు వేరే - బోధరూ
కప్పలా మేళములురారె!
కప్పమ్మ గడప తొక్కినది - శుభమన్న
సూచనలు చూరు చెప్పినది!
కప్పలెగిరేవానలమ్మా - పొలములో
కనకాలెపండుతాయమ్మా!

సారాంశం

నేడు కప్పలకు పెళ్లి జరుగుతోంది. (పూర్వం కప్పలకు పెళ్లి చేస్తే వర్షం పడుతుంది అని పెద్దల మాట) వరుణ దేవుడు కడవలతో నీళ్నను బంపినట్లుగా ఉంది. ఊరు, వాడలు వర్షపు నీటితో నిండిపోయాయి.

స్వర్గాధిపతి ఇంద్రుడు రథమెక్కి ముందుకు సాగిపోతున్నాడు. ఆ రథం యొక్క వేగానికి రథచక్రాల నుండి పుట్టిన గాలి చెట్లను అటు ఇటు కదువుతోంది. పెళ్లికి వచ్చిన బంధువులకు విసనక్రులతో విసురుట పూర్వకాలపు ఆచారం. ఆ పనిని ఇంద్రుడు చెట్లతో చేయస్తున్నట్లుంది.

ఇంద్రుని రథచక్రాలు బండరాళ్ళపై నుండి వేగంగా ముందుకు వెళుతున్నాయి. వాటినుండి పుట్టే శబ్దం పెళ్లికి మంగళవాయిద్యాలు (మేఘ గర్జనలు, ఉరుములు) వాయించినట్లుగా ఉంది. ఈ మంగళ వాద్యాలకు ఇంద్రుడు ఎలాంటి ధనం తీసుకోలేదు.

ఇంద్రుని రథచక్రాల వేగానికి, ఒత్తిడికి మెరువులు పుట్టాయి. అవి చూడడానికి పెళ్లి సందర్భంలో కాల్చే బాణసంచావలే ఉన్నాయి. మనసును పరవశింప చేస్తున్నాయి.

మేఘాలు వర్షించాయి. అప్పటిదాకా ఎక్కడో ఉన్న బోధరు కప్పలు బెకపెక శబ్దాలు చేస్తున్నాయి. ఆ శబ్దాలు కప్పల పెళ్లికి వాయించే మంగళ వాద్యాల ధ్వని వలే ఉన్నాయి.

కప్పతల్లి మాయింటి మంగిటకు వచ్చింది. ఇంటిచూరు నుండి వాన ఓట్లుఓట్లుగా పడుతుంది. కురిసిన వర్షపు నీటిలో కప్పలు ఆనందంగా ఎగురుతూ నాట్యం చేస్తున్నాయి. ఇక పొలంలో బంగారం పండుతుందన్న నమ్మకం కలిగింది.

ఇఱి చేయండి

ఉపాధ్యాయులు చెప్పిన కింది పదాలను (ఉక్కలేఖనం) రాయండి.

కప్పతల్లి పెళ్లి - నీళ్ను - వరుణదేవుడు - స్వర్గాధినాథుడు - బండరాళ్ళు - పరవశము -
రథము - బాణసంచా - మేళములు - శక్యము

అవగాహన - ప్రతిస్పందన

- గేయాన్ని రాగయుక్తంగా పొడుతూ అభినయించండి.
- వర్షం వచ్చే ముందు ఆకాశం ఎలా ఉంటుందో చెప్పండి?
- మీరు చూసిన పెళ్లిలోని ఆచారాలను గురించి మీ సాంత్రమాటల్లో చెప్పండి.

4. కింది గేయాన్ని చదివి ప్రశ్నలకు జవాబులు రాయండి.

చేయి చేయి కలిపేద్దాం - ఇంకుడు గుంతలు తప్పేద్దాం
 వర్షపు నీటిని పట్టేద్దాం - భూగర్భ జలాలను పెంచేద్దాం
 చెరువులన్నీ నింపేద్దాం - బంగరు పంటలు పండిద్దాం
 మొక్కలైన్నో నాటేద్దాం - కరువు కాటకాలను తరిమేద్దాం
 ప్రకృతిమాతను రక్షిద్దాం - హోయిగ మనము జీవిద్దాం.

ప్రశ్నలు:

1. భూగర్భ జలాలను ఎలా పెంచాలి?
.....
2. కరువుకాటకాలు రాకుండా ఉండాలంటే ఏం చేయాలి?
.....
3. మనం దేనిని రక్షించాలి?
.....
4. ఈ కవిత ఆధారంగా ఒక ప్రశ్న తయారుచేయండి.
.....

ప్యక్ట్ కరణ - సృజనాత్మకత

అ) కింది ప్రశ్నలకు నాలుగైదు వాక్యాల్లో జవాబులు రాయండి.

1. ఇంద్రుని ప్రయాణంతో ప్రకృతిలో వచ్చిన మార్పులను కవయిత్రి ఎలా వర్ణించింది?
2. కప్పలపెళ్ళికి, వానకు గల సంబంధమేమిటో మీ సొంత మాటల్లో రాయండి.
3. కప్పలపెళ్ళి వెనక దాగిఉన్న గ్రామీణుల ఆలోచనను తెలియజేయండి.

అ) కింది ప్రశ్నలకు ఎనిమిది నుండి పది వాక్యాల్లో జవాబులు రాయండి.

1. కప్పతల్లి పెళ్ళి గేయ సారాంశాన్ని సొంత మాటల్లో రాయండి.
2. ప్రజల నమ్మకాలపై ఆధారపడ్డ ఏదేని మీ ప్రాంత ఉత్సవం గురించి రాయండి.
3. కప్పతల్లి పెళ్ళిలో ప్రకృతి పాత్రను కవయిత్రి ఎలా భావించిందో వివరించండి.

భాషాంశాలు

అ) కింది వాక్యాలను చదవండి. గీత గీసిన పదాలకు అర్థాలు రాసి వాటితో సాంత వాక్యాలు రాయండి.

ఉదా: గగనతలము నుంచి నేడు గాలులు వీచాయి.

గగనతలం = ఆకాశ మార్గం

వాక్యం:- పక్కలు ఆకాశ మార్గంలో స్వేచ్ఛగా ఎగురుతాయి.

1. రాజు రథంపై పయనం అయ్యాడు.

పయనం = _____

2. మీకు శుభం కలుగుగాక.

శుభం = _____

3. మా పొలంలో కనక వర్షం కురిసింది

కనకం = _____

4. పల్లెటూర్లో కావిళ్ళతో నీళ్ళను తెస్తారు.

కావిళ్ళ = _____

5. పండగకి వాడ వాడలా దేవుణ్ణి ఊరేగిస్తారు.

వాడ = _____

ಅ) ಕಿಂದಿವಾಕ್ಯಾಲೋ ಸಮಾನಾರ್ಥಕ ಪದಾಲನು(ಪರ್ಯಾಯ ಪದಾಲು) ಗುರ್ತಿಂಬಿ ರಾಯಂಡಿ.

1. ಮಂಚಿವಾರಿ ಮಾಟಲು ವಿನಾಲಿ. ವಾರಿ ಪಲುಕುಲು ಬಂಗಾರು ತುಸಕುಲು.

.....

2. ಪಾಲಂಲೋ ಬಂಗಾರಂ ಪಂಡಿಂದಿ. ಇಲ್ಲ ಕನಕಂತೋ ನಿಂಡಿಂದಿ.

.....

3. ಕಪ್ಪತ್ತಲ್ಲಿ ಪೆಕ್ಕಿ ಜರುಗುತ್ತೋಂದಿ. ಪೆದ್ದಲಂದರೂ ವಿವಾಹೋನಿಕಿ ವಚ್ಚಾರು.

.....

ಇ) ಕಿಂದ ಇಚ್ಛಿನ ಪ್ರಕೃತಿ ವಿಕೃತುಲನು ಜತಪರವಂಡಿ.

1. ಪ್ರಯಾಣಂ ( ) ಅ) ತಲಮು
2. ರಥಮು ( ) ಅ) ಬಳ್ಳಿಮು
3. ಸ್ಥಲಮು ( ) ಇ) ಪಯನಂ
4. ಭತ್ಯಮು ( ) ಈ) ಅರದಮು

ಈ) ಕಿಂದಿ ಪದಾಲನು ವ್ಯಾಖ್ಯಾತೆ ಪದಾಲತೋ ಜತಪರವಂಡಿ.

1. ಶಕ್ಯಂ	( )	ಅ) ನೇಡು
2. ಶಭಂ	( )	ಅ) ಅಶಕ್ಯಂ
3. ನಾಡು	( )	ಇ) ಅಶಭಂ

ಉ) ಕಿಂದಿ ಗಳಲ್ಲೋ ಪಾರಂಲೋನಿ ಪದಾಲನು ಗುರ್ತಿಂಚಂಡಿ. ವಾಲೀನಿ ಉಪಯೋಗಿಂಬಿ ಸೊಂತ ವಾಕ್ಯಾಲು ರಾಯಂಡಿ.

ಬಾ	ಜ್ಞಾ	ಲು	ಬಿ	ಬಿ
ಶ	ಶು	ಭಂ	ಹು	ದ
ಕ್ಷ	ಕ	ಪೈ	ಬಾ	ಬಿ
ಮು	ಪ್ರ	ಶ್ವಿ	ಗು	ದಾ

ಉದಾ: ಬಾಜಾಲು

ఉదా: మా అక్క పెళ్ళికి బాజాలు వాయించారు.

1. _____
2. _____
3. _____
4. _____
5. _____
6. _____

వ్యాక్రమణంశాలు

ద్రుతము

అ) కింది వాక్యాలను పరిశీలించండి.

1. బాలచంద్రుడు అభిమన్యనివలెన్ పోరుసలిపెను.
2. ఆర్య! మాయందున్ దయచూపుడు.
3. మీరు వచ్చినన్ సంతోషించెదను.
4. బాలుని కొట్టినన్ ఏడ్చును.
5. భూమి రాజు చేతన్ పాలించబడెను.

పై వాక్యాలలోని గేతగీసిన పాల్లు హల్లు (న్) తొలగించి వాక్యాలను మళ్ళీ రాయండి.

ఉదా: బాలచంద్రుడు అభిమన్యనివలె పోరుసలిపెను.

1. .....
2. .....
3. .....
4. .....

పై ఉదాహరణల్లో ‘న్’ తొలగించినా అర్థంలో మార్పు రావడం లేదు. ఇటువంటి ‘న’కారాన్ని ద్రుతము అంటారు. ఇది ప్రస్తుత వ్యవహరంలో లేదు. ప్రాచీన సాహిత్యంలోని పద్యాలలో ఎక్కువగా కనిపిస్తుంది.

త్రికము

అ) కింది వాక్యాలను గమనించండి.

1. అతడు ఎచ్చేటనైనా జీవించగలడు.
2. ఇక్కడ వర్షం పడుతోంది.
3. ఎక్కడ ఉన్నా మన మాతృభూమిని మరవవద్దు.
4. అచ్చేటు నివాసయోగ్యము కాదు.
5. అక్కడ చలి ఎక్కువగా ఉంది.

గీతగీసిన పదాన్ని విడదీసి రాయండి.

ఉదా:	ఎచ్చేటు	-	ఏ	+	చేటు
1.	ఇక్కడ	-	.....	+	.....
2.	ఎక్కడ	-	.....	+	.....
3.	ఆక్కడ	-	.....	+	.....
4.	అచ్చేటు	-	.....	+	.....

పై ఉదాహరణల్లో పదాలను విడదీసినప్పుడు పూర్వపదంగా ఆ, ఈ, ఏ అనే సర్వనామాలు వచ్చాయి. వీటినే 'త్రికములు' అంటారు.

అమేడితం

ఇ) కింది వాక్యాలను గమనించండి. గీతగీసిన పదాలను విడదీసి రాయండి.

1. రాష్ట్రంలో అక్కడక్కడ వర్షాలు పడుతున్నాయి.
2. మేము అప్పుడప్పుడు విషారయాత్రకు వెళ్తుంటాం.
3. విందు భోజనంలో ఏమేమి పదార్థాలు వడ్డించారు.
4. మా ఊరికి చిట్టచివర బడి ఉంది.
5. ఆ పట్టణం నట్టనదుమ కోనేరు ఉంది.

ఉదా :	అప్పుడప్పుడు	=	అప్పుడు	+	అప్పుడు
	అక్కడక్కడ	=	_____	+	_____
	వీమేమి	=	_____	+	_____
	చిట్టచివర	=	_____	+	_____
	నట్టనడుము	=	_____	+	_____
	వట్టపగలు	=	_____	+	_____

పై పదాలను విడదిసినప్పుడు పూర్వపదం, పరపదం రెండింటిలోను ఒకేపదం కనిపిస్తుంది. ఇలా రెండూ ఒకేవిధమైన పదాలువస్తే అందులో రెండవపదాన్ని ఆమ్లేషితం అంటారు.

పంచమీ విభక్తి

ఈ) క్రింది వాక్యాలను పరిశీలించండి.

1. వర్షాల వలన కాలువల్లో నీరు ఉధృతంగా ప్రవహిస్తోంది.
2. కృష్ణది వలన పాండవులు యుద్ధంలో విజయం సాధించారు.
3. కరువుకాటకాల వలన ప్రజలు ఇబ్బంది పడుతున్నారు.
4. పల్లెటూరి కంటె పట్టుంలో కాలుప్పుం ఎక్కువ.
5. శ్రీనాథుని కంటె నన్నయ ముందువాడు.

పై వాక్యాల్లో 'వలన కంటె - పట్టి' అనే ప్రత్యుధూలు వాక్యాన్ని అర్థపంతంగా మార్చాయి. ఇలాంటి ప్రత్యుధూలు వస్తే దాన్ని పంచమీ విభక్తి అంటారు. అపాయం, భయం, పరాజయం, విరామం వంటి సందర్భాలను చేపేటప్పుడు పదాల చివర 'వలన' అనే ప్రత్యుధుం వస్తుంది. ఇతరము, పూర్వము, పరము, అన్యము మొదలైన అర్థాలు వచ్చినప్పుడు 'కంటె' అనే ప్రత్యుధుం వస్తుంది.

ఉ) గేయంలోని ద్విత్యాక్షర, సంయుక్తాక్షర పదాలను గుర్తించి రాయండి.

ద్విత్యాక్షర పదాలు	సంయుక్తాక్షర పదాలు
1. _____	1. _____
2. _____	2. _____
3. _____	3. _____
4. _____	4. _____
5. _____	5. _____

ఊ) కింది పదాలను విడదీయండి. సంధి పేర్లు రాయండి.

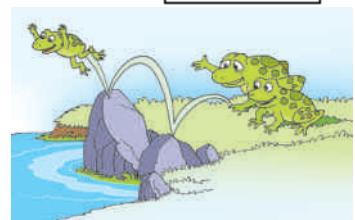
ఉదా: స్వర్గాధినాథుడు: స్వర్గ + అధినాథుడు = సవర్ణ దీర్ఘ సంధి

1. పరవశమౌను : _____ + _____ = _____
2. శుభమన్న : _____ + _____ = _____
3. మెరుపులమ్మ : _____ + _____ = _____
4. రథమెక్కి : _____ + _____ = _____

ఋ) కింది పదాలను కలిపి రాయండి.

ఉదా: కప్ప + అమ్మ = కప్పమ్మ

1. కప్పలు + ఎగ్గేరే = _____
2. వండుతాయి + అమ్మ = _____
3. వాడలు + అన్ని = _____
4. చేసినారు + ఏ = _____

ఎ) కింది వాక్యాలలో ప్రత్యయాల కింద గీత గీయండి. విభక్తులను రాయండి.

ఉదా: విద్యను అర్థించు వానిని విద్యార్థి అంటారు. ద్వితీయ విభక్తి

1. విద్యావంతుడు అందరిచే ఫూజించ బడతాడు. _____
2. విద్యార్థులు జ్ఞానం కొరకు యూత్త చేశారు. _____
3. తల్లిదండ్రులు పిల్లలను ప్రాణము కంటే అధికంగా ప్రేమిస్తారు. _____
4. అమరావతిలోని శిల్పాలు చూడముచ్చటగా ఉన్నాయి. _____
5. మా పురము నందు జనులు సేవాగుణం కలిగినవారు. _____
6. ఓయా! మునీశ్వరా! ఇటురమ్ము. _____

ప్రాణేక్కపని

అ) మీ ప్రాంతంలో జిరిగే జాతరలకు సంబంధించిన వివరాలను సేకరించి ప్రచరించండి.

ಅ) ಕಿಂದಿ ನಿನಾದಾಲು ಚದವಂಡಿ. ಇಲಾಂಟೀವಿ ಮೀರೂ ತಯಾರು ಚೆಯಂಡಿ.

- ★ ಮನಿಷಿಕೊಕ ಮೆಕ್ಕೆ ಪೆಂಚುದಾಂ - ಜೀವಕೋಟಿಕಿ ಪ್ರಾಣದಾತಲವುದಾಂ.
  - ★ ಚೆಟ್ಟು ನರಿಕಿತೆ ದುರ್ಭಿಕ್ಷಂ - ಚೆಟ್ಟು ಪೆಂಚಿತೆ ಸುಖಿಕ್ಷಂ.
-
-
-
-

ಚಮತ್ವಾರ್ಥ ಪದ್ಯಂ

ಮಾಮಿದೇಲಪೂಂ ಮಂಡು ವೇಸಂಗಿನಿ!
ಬಾಲುದೇಲ ಪೋವು ಪಸುಲ ವೆಂಟ
ರಾಜು ಸೇನ ನೇಲ ರಹಿಜೆರ್ಜು ಚುಂಡುನು!
ಮೂಟನೊಕ್ಕು ಮೂಟ ಮುದ್ದು ಕೃಷ್ಣ!

ಭಾವಂ: ಮಾಮಿಡಿ ಚೆಟ್ಟು ವೇಸಂಗಿನಿನೇ ಎಂದುಕು ಪೂತಪೂಸ್ತಂದಿ?

ಬಾಲುದು ಪಶುವುಲವೆಂಟ ಎಂದುಕು ಪೋತಾಡು?

ರಾಜುಸೇನನು ಎಂದುಕು ಪೆಂಚುತಾಡು?

(ಪೈಮೂಡು ಪ್ರಶ್ನುಲಕ್ಷ ಒಕ್ಕೆ ಸಮಾಧಾನಂ ‘ಕಾಯ’.) ಮಾಮಿಡಿ ಪೂಸೇದಿ ಕಾಯದಾನಿಕೆ. ಬಾಲುದು ಪಶುವುಲವೆಂಟ ಪೋವಡಂ ವಾಟಿನಿ ಕಾಯದಾನಿಕೆ. ಸೇನ ಕೂಡಾ ಪ್ರಜಳನು ಕಾಯದಾನಿಕಿ. ಅಂಟೇ ಕಾಪಾಡುದಾನಿಕೆ ಅನಿ ಅರ್ಥಂ.

ನೇನಿವಿ ಚೆಯಗಲನಾ?

1. ಗೇಯನ್ನಿ ರಾಗಯುಕ್ತಂಗಾ ಪಾಡಗಲನು.
2. ಗೇಯನ್ನಿ ಧಾರಾಶಂಗಾ ಚದವಗಲನು, ಅರ್ಥಂ ಚೆಸುಕುನಿ ಸೊಂತಮಾಟಲ್ಲೋ ಚೆಪ್ಪಗಲನು.
3. ಪಾರಂಲೋನಿ ಪದಜಾಲಾನ್ನಿ ವಾಕ್ಯಾಲ್ಲೋ ಉಪಯೋಗಿಂಚಗಲನು.
4. ವಾನನು ವಟ್ಟಿಂಚೆ ಪಾಟಲನು ಸೇಕರಿಂಚಗಲನು.

ಜೌನು / ಕಾದು

ಜೌನು / ಕಾದು

ಜೌನು / ಕಾದು

ಜೌನು / ಕಾದು

ಉಪಾಧ್ಯಾಯುಲಕು ಸೂಚನಲು

ಚಾವಲಿ ಬಂಗಾರಮ್ಮೆ ಗಾರಿ ರಚನಲನು ಸೇಕರಿಂಚಿ ಚದವಂಡಿ.

చదవండి - ఆనందించండి

పాలిథిన్ భూతం - (పర్యావరణ స్వహ)

ఎకపొత్రాభినయం

గడగడలాడి పోవాలి! మొత్తం ఈ మానవజాతి నా పేరు వింటేనే హడలెత్తిపోవాలి. ఈ భూగోళాన్ని మొత్తం నేను ఆక్రమించాలి. ఇంతకీ నేను ఎవరో తెలుసా? మీకు తెలియదు కదా! నా పేరే పాలిథిన్. నేను మీతో స్నేహం చేస్తానే వెనుక నుంచి మీ మీద విషాన్ని కక్కుతూ చాపకింద నీరులా విస్తరించి మొత్తం ఈ భూమిని నాసంచిలో వేసుకుపోతా.

మీ ఇంట్లో ఏ శుభకార్యం జరిగినా దానికి సంబం ధించిన సామగ్రిని మోసుకొచ్చే సాధనంలా మీ ఇంటికిప్పస్తా. కూరలు, పండ్లు, స్వీటులు, పూలు, పొలు .... ఏది మీ ఇంటికి రావాలన్నా నేనే మీకు ఆధారం. చివరికి నేను లేనిదే మార్కెట్ లేదు. చూశారా! నా ప్రతాపం, చూశారా! నా ప్రభావం.

మీ సామానులను మోసుకుని మీ ఇంటికి వచ్చిన నన్ను చెత్తకుపులోకి విసురుతారు. కాలువలు, చెత్తకుపులే నా స్థావరాలు. అక్కడి నుంచి మానవ జాతిపై నా సమరభేరి మోగించి భూగోళాన్ని దడ దడ లాడిస్తాను. మీ జీవిత కాలం వందేళ్లు. కానీ నా జీవితకాలం కొన్ని వందల యేళ్లు.

చెత్తలో ఉన్నా, కాలువలో ఉన్నా, నేలపై ఉన్నా, నీటిలో ఉన్నా ఎక్కడున్నా ‘నేను క్షేమం - మీకు క్షామం’. నేను ఎప్పటికీ భూమిలో కలవను. నాతోటి సేస్తాలైన దోషులు, ఈగలు పెరిగేందుకు చక్కని భవనంగా మారి దుర్గంధాన్ని వ్యాప్తిచేసే శిబిరంగా మారతాను. మలేరియా, పైలేరియా లాంటి రోగాలను మీపై దాడికి సిద్ధం చేస్తాను. భూమివి నీటిని కిందకు ఇంకకుండా అడ్డుకుంటూ పచ్చని మొక్కలు బతికే వీలులేకుండా పచ్చదనాన్ని కబళిస్తాను. పర్యావరణాన్ని పాడుచేసే మానవజాతి మనుగడను ప్రశ్నార్థకం చేస్తాను.

మానవజాతిలో అజ్ఞానం, అవిద్య ఉన్నంత వరకు నా మనుగడకు ఆటంకం లేదు. ఈ మధ్య మీరు గుడ్డసంచులు, కాగితపుసంచులు, గోనెసంచులు ఇలాంటి అస్త్రాలను నాపై ఎక్కుపెడుతున్నారు. అయినపుటికీ ప్రజల్లో అవగాహన లేనంతవరకూ నన్ను ఎవరూ ఏమీ చేయలేరు. నన్ను ప్రోత్సహించే కొందరు వ్యాపారులు ఉన్నారు, ఇది చాలు నేను భూమిని వశం చేసుకోవడానికి. ఈ భూగోళాన్ని, పర్యావరణాన్ని నాశనం చేయడమే నాకోరిక. విద్యార్థులూ! నన్ను ఆపగలరా? .....ప్రయత్నించండి...చూద్దాం..

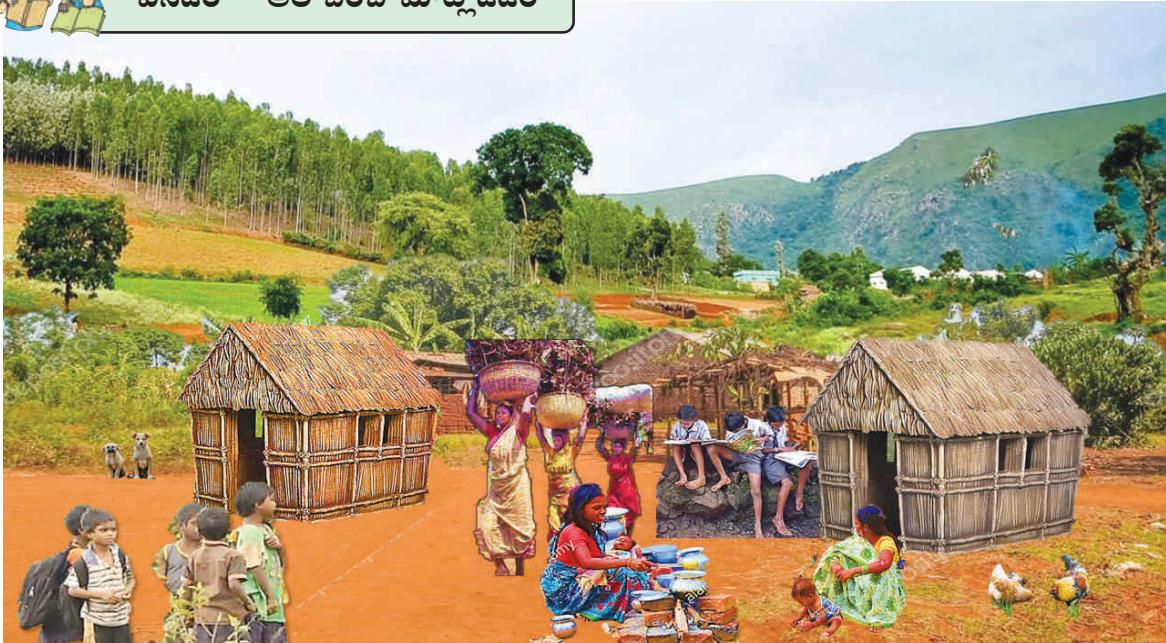

8

ఎద

వినడం - ఆలోచించి మాట్లాడడం

1. చిత్రంలో ఏమేమి గమనించావు?
2. చిత్రంలోని వారు ఏం చేస్తున్నారు?
3. ప్రకృతితో సంబంధం కలిగి జీవనం సాగిస్తున్నవారి గురించి చెప్పండి?

ఉద్దేశం:

గిరిజన ప్రాంతాలు ప్రశాంతతక్కా, మంచితనానికి, అమాయకత్వానికి నిలయాలు. అలాంటి చోట నాగరికత పేరుతో పెనుమార్పులు జరుగుతున్నాయి. పర్యావరణం దెబ్బతింటోంది. గిరిజనుల జీవితాలు అతలాకుతలం అవుతున్నాయి. అయినప్పటికీ ఆశావాదంతో ముందుకు సాగుతున్న గిరిజనుల శ్రమ జీవనాన్ని చెప్పడం ఈ పారం ఉద్దేశం.

కవి పరిచయం

బోనం నాగభూషణం

(01.07.1938 - 21.05.1999)

బోనం నాగభూషణం విజయనగరం జిల్లా, మేరంగి గ్రామంలో జన్మించారు. ఉపాధ్యాయవృత్తిని స్వీకరించారు. రచనలను ప్రవృత్తిగా ఎంచుకున్నారు. వీరి తొలికథ చిత్రగుప్త వత్రికలో ముద్రితమైంది. శూలపాణి, భూషణం వీరి కలంపేర్లు. భూషణంకథలు, ఏదిసత్యం - ఏదసత్యం, కొండగాలి, అదవంటుకుంది వంటి రచనలు చేశారు. ప్రస్తుతపారం ‘కౌత్కాలి’ కథా సంకలనంలోనిది.

ఎదు

పోలమ్మకి నిద్ర రావడంలేదు. ఎంత రాత్రయిందో తెలియదు. కుదురు మీద దీపం వెలుగుతూనే ఉంది. ఆ వెలుతుర్లో తలదగ్గర పుస్తకాలు పడేసి తనపిల్లలిద్దరూ నిశ్చింతగా నిద్రపోవడం చూసింది.

పశువులు కాయడానికి తన ఈడు పిల్లలో వెళ్ళడమో-అమ్మతోనో అయ్య వెనకో కొండమీదకి వెళ్ళడంలోను పోలమ్మ బాల్యం అంతా అయిపోయింది.

బడికి వెళ్ళడం, పుస్తకాల్ని చదవడం తన మొత్తం బతుకులోనే తెలియదు.

అలాంబి పోలమ్మకి తన ఇద్దరిపిల్లలు బడిలోనే గాకుండా ఇంబిదగ్గర దీపం వెలిగించిన తరువాత చదవడం, నిద్రపోతున్నపుడు కూడా పుస్తకాల్ని వదలకుండా దగ్గరే ఉంచుకొని నిద్రపోవడం చూసి ఎంతో ఆనందం కలిగింది.

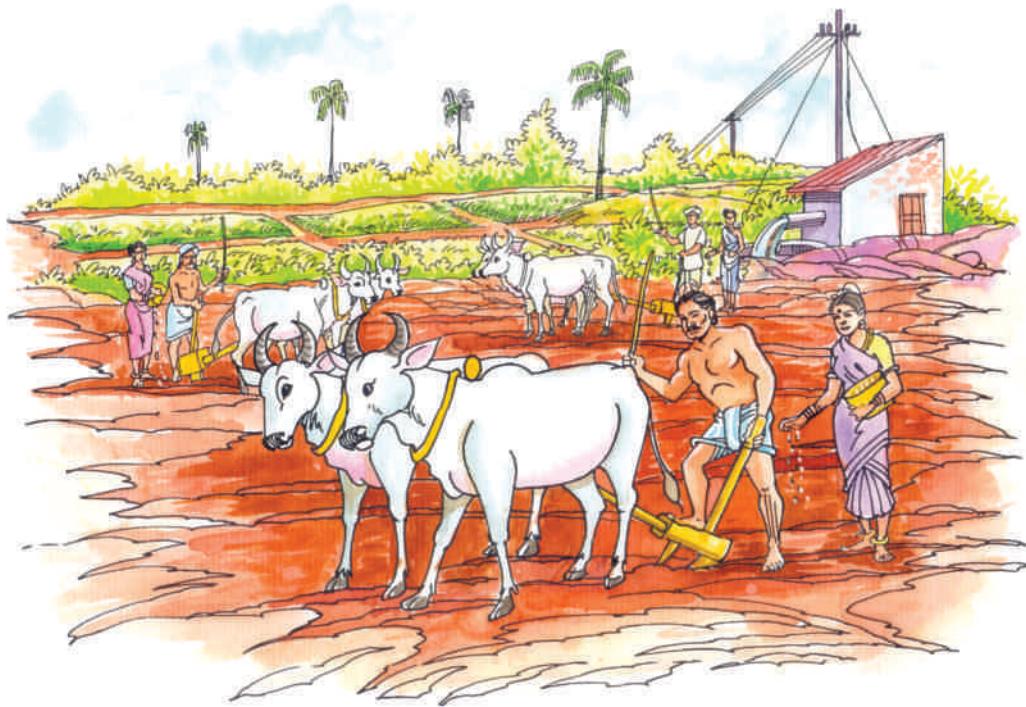
అయినా కంటికి కునుకు మాత్రం రావడంలేదు.

ఇంట్లోని ధాన్యం తీసుకొని వెళ్ళి మంటిలో కలిపేసింది. మళ్ళీ పచ్చని మొలక కనిపించడం లేదు.

మరేపని చేయడానికి వెళ్ళకుండా పొద్దున్న లేవడం పొలం దగ్గరకు వెళ్ళడం మట్టిపెళ్ళల మధ్య జల్లిన ధాన్యం పక్కలు తినేయకుండా కాపలా కాయడం - వాన పదుతుందేమోనని కొండలకేసి చూడడం - ఇదే పనైపోయింది.

రోజుా కొండలమీద నుండి మేఘాలు రావడం అయితే వస్తున్నాయిగానీ - వర్షం పడ్డం లేదు.

పోలమ్మ రోజుా ఆశతో వాటిని చూస్తూనే ఉంది. గుంపుగా కమ్ముతున్న మేఘాల్ని చూసి ఆనందంగా - "ఇయాల వానోస్తాది. కుండలతో గుమ్మరించేస్తాది." అనుకోవడం-కమ్మిన మేఘాలు చుక్క నీటిని కూడా విదల్చక పోవడం-పోలమ్మ నిరాశతో ఇంటికి వెళ్ళడం మామూలైపోయింది.

ఇహాళ సాయంత్రం మళ్ళీ మేఘాలు కొండలమీదకు రోజుా లాగే వచ్చేయి. వచ్చిన మేఘాలు మెరవడం అయినా లేదు.

రోజు లాగే ఆశతో వాటిని చూసి పొలం నుండి తిరిగి వస్తున్న పోలమ్మకి దారిలో గోగుమొక్కలు తలలువంచి వాడిపోతూ కనిపించేయి !

వాటిని చూస్తుంటే కడుపు దేవేసినట్టునిపించింది.

“గంగతల్లి! ఇయూలైనా కరిగి నేలతల్లిని కలుస్తాదో - కలదో -?! ఎన్నాలిలా కలకుండా కదిలెవిపోతాది? ఎల్లలేదు” అనుకుంది.

అలా అనుకోవడం అయితే అనుకుంది, గానీ మనసుమాత్రం మనసులో లేదు. కొన్నాళ్ళగా వింటున్న మాటలు పదేపదే జ్ఞాపకం వస్తున్నాయి.

“అడవిలేదు. ఎవరిష్టం వచ్చినట్లు వాళ్ళు చేసేరు. వర్షాలు పడమంటే ఎలా పడతాయి? ఈ కాలం వస్తే వారం పది రోజులు పదలని ముఖురు ఇంట్లోనుండి వీధిలోనికి అడుగు పెట్టడం కష్టం. అలాంటిది ఇలాగ మారిపోయింది. ఎవడిష్టం వచ్చినట్లు వాడుచేస్తే - వర్షం దాని ఇష్టానికి అది పడ్డం మానేసింది.”

కొందరిలా మాటూడితే- ఇంకొందరు మరోలా మాటాడుతున్నారు - “కలికాలం దేవుడూ - దేవతా - అన్నమాటీలేదు. పాపం, భీతి అసలికి లేదు. మనుషులిలాగ మారిపోతే, కాలం అలాగమారిపోయింది!.”

పోలమ్మ మనసులో పదేపదే పైమాటలు మెదిలి కలవర పెడుతుండగా వాడిపోయిన గోగుమొక్కలు కళ్ళముందు కడుల్లున్నాయి.

విత్తనాలుజల్లి ఇన్ని రోజులైపోయినా మొలకన్నది లేని మడిసెక్కల్లోని మట్టిపెళ్ళలే కనిపిస్తున్నాయి.

నీటికోసం కటకట !

సమస్త జీవరాళీ నీటికోసం తప్పతహ !!

పోలమ్మ చెదరిపోతున్న మనసును దిటువు చేసుకుంటూ “గంగతల్లి! తల్లి గంగమ్మ...!!

గోరంసేస్తాదా? సెయ్యదుగాక సెయ్యదు,
అనుకొని కళ్ళు గట్టిగా మూసుకుంది.

ఎంతనేపైనా నిద్రరావడం లేదు. జ్ఞాపకాలు-
అదేపనిగా వస్తున్నాయి. పోలమ్మకి తెలిసీతెలియని
వయసులో కొండలంతటా పెద్దతగువే అయింది.
ఇప్పుడు కొండల్లో రాళ్ళు కొట్టడానికి వినిపించిన
శబ్దాల్లాంటివి ఆప్పుడు విన్నాది.

పశువులు మేతలకెళ్ళడం లేదు!

పంటల్లేవు!!

పెంచుకున్న కోడీ మేకా ఏషైపోయాయో తెలియదు!!

ఎక్కడి పనులక్కడే ఉండిపోయేయి. ఎక్కడ ఏది ఏమోతుందో ఎవరికీ తెలియని స్థితి,

అంతటా భయం!

తగువు చల్లారిన తరువాత తల్లి తండ్రి చెబితే పోలమ్మకి అందు గురించిన విషయం కొంత తెలిసింది.

భూములు కొలిచేరు, భూమిలేని వాళ్ళకి పట్టాలిస్తున్నామని పిలిచేరు, వెళ్తే

ఇప్పుడు విత్తునాలు జల్లిన నేలనిచేరు!

ఇలా భూమి వచ్చింది. అలా జబ్బులొచ్చేయి. వచ్చినజబ్బులు చాలామందిని తీసుకొనిపోయేయి. వాళ్ళతో పాటే పోలమ్మ తల్లి తండ్రి వెళ్చిపోయేరు.

దోషులవల్ల అలాంటి జబ్బు లొస్తున్నాయని చెప్పి మందులు జల్ల దానికి మనుషులొచ్చేరు. రోడ్లు వేయగా ఆఫీసులోచేయి!! రకరకాల వాహనాలు తిరిగేయి, ఆఫీసులికి రాతలొచ్చేయి!! అలా రాయడానికి వచ్చినవాళ్ళలో ఒకడ్చి అప్పుడు పోలమ్మ ఇష్టపడింది.

ఇష్టపడి ఇద్దరుపిల్లలకి తల్లి అయింది. ఇప్పుడు అతడి పనుల్లో అతడు తిరుగుతూ రావాలనుకున్నప్పుడు వచ్చి వెళ్చాలనుకున్నప్పుడు వెళ్చిపోతూ ఉంటాడు.

పోలమ్మకి అమ్మా అయ్యా ఇచ్చిన రెక్కల కష్టం! కష్టపడి పనిచెయ్యడం తెలియడం చేతను ఆ వచ్చిన వాడి రాకపోకల్తో గానీ ఇచ్చిన దానికోసం చెయ్యిచాచడం గానీ లేకుండా బతుకు గడిచిపోతుంది.

వ్యవసాయం పనులపుడు కూలికి లోటుండదు. ఆ తరవాత కాలంలో రాళ్ళకొట్టడం - రోడ్లువెయ్యడం - ఇళ్ళ కట్టుపని - మద్దిపని - ఏది జరిగినా కూలి దొరుకుతుంది. ఏ పనీ లేనిరోజుల్లో కొండకి వెళ్చి క్రపలతేస్తే రోజులు గడచిపోతున్నాయి.

బడులు పెట్టి పిల్లలకి తిండి, బట్టా ఇప్పుడంతో ఇద్దరుపిల్లలూ చదవగలుగుతున్నారు. తల్లి తండ్రి బాగుచేసి ఇచ్చిన మడిసెక్కలు - ఆ రెండు మడిసెక్కలో పోలమ్మకు ఏకైక ఆధారం. అందులో పండగా వచ్చిన గింజలతో అర్థాంతరంగా వచ్చిన ఖర్చులు గట్టిక్కి పోతున్నాయి. ఆ మడిసెక్కలు అమ్మడంగానీ - అప్పుచెయ్యడం గానీ లేకుండా ఇంతవరకూ కాలం గడిచింది.

మరి ఈ ఏడాది?!

పోలమ్మ గతంలో నుండి వర్తమానంలోకి వచ్చి ఆలోచిస్తోంది. కూలిపనులకు వెళ్చినపుడు కొండలన్నీ తిరిగి చూసింది. కొండల మీదనా - కొండ భూముల్లోనూ పంటలతో పాటు - మామిడి, జీడిమామిడి, జామ, కొబ్బరి, నిమ్మ, నారింజ తోటలు ఉన్నాయి. అవన్నీ కళ్ళముందు మెదలగా -

ఎదు

నారుమడి కట్టకుండా ధాన్యపు
విత్తునాలను మట్టితో కలిపి పొలం
మొత్తం ఒక కొలత ప్రకారం
వెదజల్లి పండించే ఒక విధానం
(ఉత్తరాంధ్ర ప్రాంతంలో)

“ఇన్నటిని ఇప్పుడుదాకా నేలతల్లి పెంచుకొస్తన్నాది. ఇప్పుడు పెంచలేనంటాదా ?! నా ఎదుమళ్ళో పంట పండనివ్వననేస్తాదా? అనదు! నేలతల్లి అలాగ అనదుగాక అనదు!” అన్న భరోసాతో కూడిన అలోచన రావడంతో కొంతసేపటికి ఆమెకి నిద్ర పట్టింది.

పోలమ్మ నిద్రలేవేసరికి పిల్లలిద్దరూ ఇంటిముందున్న నీళ్ళలో ఆటలాడుతున్నారు. వీధిలోనికి వచ్చి చూస్తే కళకళగా ఎవరిపనుల్లో వాళ్ళు ఉత్సాహంగా ఉన్నారు. తల్లిలేచి రావడం చూసిన పిల్లలిద్దరూ ఆట ఆపి

“వాన.. అమ్మా.. రాత్రి వానపడిందమ్మా.. ఎంత నీరో?!” అని చెప్పి మళ్ళీ నీళ్ళలో ఆడుకుంటున్నారు.

నీటిని చూసిన పోలమ్మ పొలంవేపుగా పరుగులు తీసింది. ఎటుచూసినా నీరు! ఇంకిపోయిన నూతుల్లో నీరు, ఎండిపోయిన చెరువుల్లో నీరు, ఊరుచుట్టూ ఉన్న పల్లపుమళ్ళలో నీరు!!

నిన్న తలలు వాల్చిన గోగు మొక్కలు ఈనాటి ఉదయపు నీరెండలో తల్తు చిన్నగా ఊగుతున్నాయి. కొండల్ని చూస్తే ఉదయకాంతుల్లో పచ్చలు పరిచినట్టుగా కనిపిస్తున్నాయి. ఊటగెడ్డలో గలగలమంటున్న నీటిశబ్దం చెవులకి ఇంపుగా వినిపిస్తోంది. దాహంతో డహించిపోయిన పక్కల ఆనందపు కేరింతల మధ్య పోలమ్మ తనపొలం చేరుకుంది.

పొలంలో పోసిన వరిధాన్యం పచ్చగా మొలకలెత్తిన మొనలు కనిపిస్తున్నాయి! అది చూసిన పోలమ్మ మనసు పట్టరాని ఆనందంతో పులకరించగా “గంగతల్లి గోరం సెయ్యలేదు. మట్టి తల్లికి మోసం తెలదు.

దరణి బూదేవత దగా సెయ్యదు. నా ఎదుమళ్ళు ఎప్పుడు పండినట్టిగే పండుతాయి. నా ఎదపంట పండుతాది!

తప్పక పండుతాది!!” అనుకుంటూ సంతోషంతో పొలం చుట్టూ తిరిగింది.

ఇవి చేయండి

ఉపాధ్యాయులు చెప్పిన కింది పదాలను (ఉక్కలేఖనం) రాయండి.

నిశ్చంత, మేఘాలు, సాయంత్రం, ప్రస్తుతం, అర్ధాంతరం, వర్తమానం

అవగాహన - ప్రతిస్పందన

- సకాలంలో వర్షాలు పడనపుడు టైతులు చూసే ఎదురుచూపులకు గల కారణాలను మీ మాటల్లో చెప్పండి.
- పోలమ్మ వర్షం కోసం ఎందుకు ఎదురు చూస్తున్నదో మీ మాటల్లో చెప్పండి.
- పోలమ్మకు నిద్ర పట్టకపోవడానికి గల కారణాన్ని సాంత మాటల్లో చెప్పండి.
- కింది కరపత్రాన్ని చదివి ప్రశ్నలకు జవాబులు రాయండి.

ప్రజలారా!

ప్రకృతి దేవుడు మనకిచ్చిన వరం. ప్రకృతిలోని సమస్త జీవకోటిని కాపాడటం మన బాధ్యత. చెట్లు, నదులు, సమస్త జీవరాశి ప్రకృతిలో అంతర్భాగం. మనం నిర్మల్యంగా చెట్లను నరుకుతూ పోవడం వలన పర్యావరణ సమతుల్యత దెబ్బతింటుంది. ప్లాస్టిక్సు విచక్షణారహితంగా వాడటం వలన భూమి కలుషితం అవుతుంది. చెత్తు, చెదారాలతో నదులను కలుషితం చెయ్యడం వల్ల పర్యావరణ సమతుల్యత దెబ్బతింటుంది. అంతేకాకుండా జంతువులు, పక్కలు తమ ఉనికిని కోల్పోతాయి. కాబట్టి పర్యావరణ పరిరక్షణకు మనం నడుంబిగిద్దాం. ఇది మనందరి బాధ్యత.

ఇట్లు

పర్యావరణ పరిరక్షణ సమితి, అమరావతి.

అ) పర్యావరణ పరిరక్షణకు మనం ఏం చేయాలి?

.....

అ) పర్యావరణ సమతుల్యత ఎందుకు దెబ్బతింటోంది?

.....

ఇ) ఈ కరపత్రాన్ని ఎవరు ప్రచురించారు?

.....

ఊ) కరపత్రం ఆధారంగా ఒక ప్రశ్న తయారు చేయండి.

.....

ప్రైకీరణ - స్వజనాత్మకత

అ) కింది ప్రశ్నలకు నాలుగైదు వాక్యాల్లో జవాబులు రాయండి.

1. కొండ భూముల్లో వరి పంటతో పాటు ఇంకేం పండుతున్నాయి?
2. పోలమ్మ నిద్రపోతున్న తన పిల్లలను చూసి ఎందుకు ఆనందపడింది?
3. వర్షం పడిన తరువాత పోలమ్మ పొలం వెళ్లే దారిలో ప్రకృతి ఎలా ఉంది?

అ) కింది ప్రశ్నలకు ఎనిమిది సుంచి పడి వాక్యాల్లో జవాబులు రాయండి.

1. పోలమ్మ గతాన్ని తలచకొన్నప్పుడు ఆమెకు గుర్తొచ్చిన అంశాలేవి?
2. మనకు అన్నం పెట్టే రైతు గొప్పతనాన్ని తెలుపుతూ మీ అభిప్రాయాన్ని రాయండి.

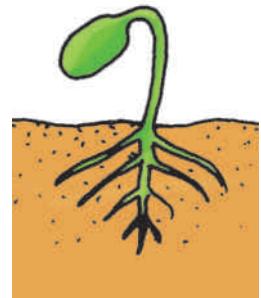
భాషాంశాలు

అ) కింది వాక్యాలను చదివి గీతగీసిన పదాలకు ఆర్థాన్ని రాయండి.

ఉదా॥ అమ్మానాన్నలు తమ బిడ్డల్ని ఏ లోటు లేకుండా పెంచుతారు.

లోటు - లోపం

1. చిటుపట చినుకులు నేలను తాకగానే మొలకలు పుట్టుకొస్తాయి.
మొలక -
2. వర్షానికి తిరుమల ఘూటు రోడ్డులో మట్టిపెళ్ళలు జారి అడ్డగాపడ్డాయి.
మట్టిపెళ్ళలు -
3. పారిజాత పుష్పాలు కోసిన వెంటనే వాడిపోతాయి.
వాడిపోవు -
4. కరోనా వ్యాప్తితో ప్రతి ఒక్కరు కలవరం చెందుతున్నారు.
కలవరం -
5. కష్టసమయంలో గుండె దిటవు చేసుకొని జీవించాలి.
దిటవు -

అ) కింది వాక్యాలలో సమాఖ్యక పదాల కింద గీత గీయండి.

ఉదా: చెట్లను నరకకూడదు. వృక్షాలు మనకు మేలు చేస్తాయి.

1. వర్షాలు పడి పంటలు పండాయి. వానలు కురిసి చెరువులు నిండాయి.
2. భూమాతను నమ్మినవారికి తల్లి ఆశీర్వాదం కూడా ఉంటుంది.

ఇ) కింది ప్రకృతి - విక్రుతులను జతపరచండి.

1. నిద్ర ( ) అ) ఆస
2. దీపము ( ) ఆ) నిదుర
3. పుస్తకము ( ) ఇ) దివ్య
4. పక్కి ( ) ఈ) పొత్తం
5. ఆశ ( ) ఉ) పక్కి
6. మూలిక ( ) ఊ) దిటవు
7. దృఢ ( ) ఋ) మొలక

ఈ) కింది పదాలతో సాంతవాళ్ళ ప్రయోగం చేయండి.

ఉదా:- గోదావరినది గలగల ప్రవహిస్తోంది.

తహతహ - కటకట - పదేపదే - కాపలాకాయు - తలలువంచు - కళ్ళముందు మెదలడం - చెదిరిపోవు - పరుగులుతీయు - కేరింతలు - మను దిటవుచేసుకొను

ఉ) కింది వాటిలో నిత్య వికవచనాలను, నిత్యబంధవచనాలను గుర్తించండి.

వడ్లు, కందులు, అందరు, తెలుపు, మినుములు, పెనలు, ఇత్తడి, ఇనుము, కంచు

నిత్య వికవచనాలు : ఇనుము _____

నిత్య బంధవచనాలు : కందులు _____

ఊ) కింది వాక్యాలలో గీతగీసిన పదాలను గమనించండి. అలాంటివి మీరూ రాయండి.

తల్లి గంగమ్మ ఇలాంటి గోరం సెయ్యదుగాక సెయ్యదు.

నేలతల్లి అలాగ అనదుగాక అనదు.

వ్యక్తిగతం శాలు

క్రియ

అ) కింది వాక్యాలు చదపండి. గీతగీసిన పదాలను గమనించండి.

1. నవ్య పెటు పాడింది.
2. రాజు అన్నం తిన్నాడు.

గీతగీసిన పదాలను గమనిస్తే ఎవరెవరు ఏ ఏ పనులు చేశారో తెలుస్తున్నది. ఇలా ఒక వాక్యంలో పనిని తెలిపే పదానికి '**క్రియ**' అని పేరు.

సమాపక క్రియ - అసమాపక క్రియ

అ) కింది వాక్యాలు చదపండి. గీతగీసిన పదాలను గమనించండి.

1. ధర్మరాజు అన్నదానం చేశాడు.
2. భీముడు కీళకుని చంపాడు.

పై వాక్యాలను గమనించారు కదా! వాక్యం చివర ఉన్న క్రియ చెప్పుదలచిన భావాన్ని పూర్తిచేస్తున్నది.
కావున ఇది **సమాపక క్రియ**.

ఇ) కింది వాక్యాలు చదపండి. గీతగీసిన పదాలను గమనించండి.

1. శిబి చక్రవర్తి తన శరీరాన్ని కోసి,
2. కర్ణుడు కవచకుండలాలను దానమిచ్చి,

పై వాక్యాలను గమనించారు కదా! వాక్యం చివర ఉన్నక్రియ చెప్పుదలచిన భావాన్ని పూర్తిచయిడం లేదు. కావున ఇది **అసమాపక క్రియ**.

అత్యసంధి

ఈ) కింది వాక్యాలను గమనించండి.

1. సీతక్క భరతమాతకు వందనం చేసింది.
2. రామయ్యకు చెట్లు అంటే ఇష్టం.
3. పారశాల సమయపాలనను వెంకప్ప పాటిస్తాడు.
4. కరోనా లాంటి వ్యాధులు రాకుండుటకు తగిన జాగ్రత్తలు తీసుకోవాలి.
5. అచ్యుతరావు మేనల్లుడు బాగా చదివి గొప్పవాడయ్యాడు.

L2F3P3

పై ఉదాహరణలను గమనిస్తే పూర్వస్వరంగా 'అ' ఉంది. కావున ఇది **అకార సంధి**.

ఉ) గీతగీసిన పదాలను విడదీయండి.

1.	సీతక్క	=	_____	+	_____
2.	రామయ్య	=	_____	+	_____
3.	వెంకప్ప	=	_____	+	_____
4.	రాకుండుట	=	_____	+	_____
5.	మేనల్లుడు	=	_____	+	_____

ప్రాజెక్టుపని

గ్రామీణ వాతావరణాన్ని సూచించే చిత్రపటాన్ని గీతి తరగతిగదిలో ప్రదర్శించి వివరించండి.

చమత్కార పద్యం

శివుడుని శయనించుట
రవిచంద్రులు మింటనుంట రాజీవాక్షుం
డవిరళముగ శేషునిపై
బవళించుట నల్లిభాధ పడలేక నుమీ!

భావం: నల్లి బాధ పడలేక శివుడు కొండపై,
సూర్యచంద్రులు ఆకాశంలో, విష్ణువు
అదిశేషునిపై నిదించారని చమత్కారం.

నేనివి చేయగలనా?

1.	పాతాన్ని ధారాళంగా చదవగలను, అర్థంచేసుకొని సొంతమాటల్లో చెప్పగలను.	జౌను/కాదు
2.	పారంలోని పదబంధాలను వాక్యాలలో ఉపయోగించగలను.	జౌను/కాదు
3.	పారంలోని ప్రశ్నలకు జవాబులు సొంతమాటల్లో రాయగలను.	జౌను/కాదు
4.	రైతు గొప్పతనాన్ని గురించి నా అభిప్రాయాన్ని రాయగలను.	జౌను/కాదు

ఉపాధ్యాయులకు సూచనలు

- భూపణం గారి కొత్తగాలి కథలను, ఇతర రచనలను పరిశీలించండి.
- గిరిజనుల జీవన శైలి, పోడు వ్యవసాయ పద్ధతుల గురించి చదివి విద్యార్థులకు తెలియజేయండి.

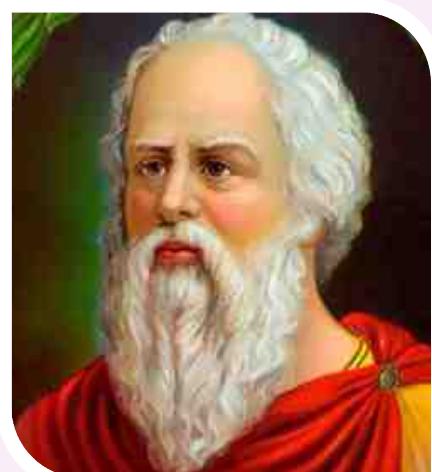
నిరంతరం నేర్చుకో....

సోక్రటీస్ గ్రీకు దేశానికి చెందిన తత్వవేత్త. తన ఉపన్యాసాలతో యువకుల్ని నాశనం చేస్తున్నాడనే నెపంతో రాజు మరణశిక్ష విధించాడు. శిక్షల్లో భాగంగా తనకుతాను విషం తాగి మరణించవలసి ఉంది. ఆయన్ని జైల్లో పెట్టారు. పేరుకు జైల్లో పెట్టారే కానీ అందరూ వచ్చి చూసి వెళుతున్నారు. శిష్యులు మాత్రం అక్కడే ఉండి బాధ పదుతున్నారు. సోక్రటీస్ ఇవేమీ పట్టనట్లు నవ్వుతూ అందరినీ పలకరిస్తూ కబుర్లు చెబుతూ ఉండేవాడు. మరణించబోతున్నాననే భయంలేకుండా ఉన్న అతన్ని చూసి అందరూ ఆశ్చర్యపోతూ ఉండేవారు.

సోక్రటీస్ జీవితంలో చివరి రోజు రానే వచ్చింది. మరణశిక్ష అమలు కావడానికి ఇంకా రెండు గంటల సమయం ఉంది. అక్కడ శిష్యులతో పాటు అందరి ముఖాల్లో ఆందోళన దిగులు ఎక్కువయింది. సోక్రటీస్ ముఖంలో మాత్రం ప్రశాంతత, ఆనందం, వెలుగు కనిపిస్తున్నాయి.

సోక్రటీస్ కిటికీలో నుంచి బయటికి చూస్తూ కూర్చున్నాడు. బయట ఒక చెట్టు కింద బిచ్చగాడు కూర్చుని ఒక వాద్యం వాయిస్తూ పాటలు పాడుతున్నాడు. అది సోక్రటీస్ మనసును ఆకట్టుకుంది. ఆనందంతో కళ్ళ మూసుకున్నాడు. కొద్దిసేపటి తర్వాత మెల్లగా కళ్ళుతెరిచి జైలర్ని పిలిచాడు. జైలర్ గౌరవభావంతో దగ్గరికి వచ్చి ఏమి కావాలన్నాడు. సోక్రటీస్ కిటికీలో నుంచి చూపిస్తూ “ మీకు అభ్యంతరం లేకుంటే ఆ బిచ్చగాడిని తీసుకువస్తారా” అని అడిగాడు. అలానే అంటూ జైలర్ వెళ్లి ఆ బిచ్చగాడిని తీసుకొచ్చాడు. సోక్రటీస్ బిచ్చగాడితో తనకు ఆ పాట నేర్చుమన్నాడు. అతని దగ్గర నుంచి వాద్యం తీసుకున్నాడు. ఆ బిచ్చగాడు పాట పాడాడు. సోక్రటీస్ పాటపాడుతూ వాద్యం వాయించాడు. ఇలా అరగంట సాధన తర్వాత బిచ్చగాడి సాయం లేకుండానే సోక్రటీస్ ఆ పాట పాడాడు. అతనికి కృతజ్ఞతలు చెప్పి పంపించాడు.

ఇదంతా చూస్తున్న శిష్యులు, జైలర్ మరింతగా ఆశ్చర్యపోయారు. అప్పుడు శిష్యులు “ గురువుగారు ఇక గంటలో విషపాత్ర మీ చేతికి వస్తుంది. మీరు ఈ లోకాన్ని వదిలిపెట్టి వెళ్లిపోతున్నారు. కానీ ఆఖరిక్షణాల్లో మీరు ఆ వాద్యం మీద అభ్యంచేసి పాడటం నేర్చుకున్నారు. ఎందుకు? అని అడిగారు. సోక్రటీస్ నవ్వి “జీవితం అంతే నేర్చుకోవడం. మరణం గురించి ఆలోచించడం కాదు. నేను, నువ్వు ఇక్కడున్న అందరూ ఎప్పుడో ఒకప్పుడు చనిపోతాం. కానీ జీవితంలోని కాలం ప్రతిక్షణం విలువైనదే. ఎప్పుటికప్పుడు తెలియంది తెలుసుకోవడంలోనే ఆనందం ఉంది. గంట క్రితం నాకు ఆ పాట తెలీదు. ఇప్పుడు నేర్చుకున్నాను ఇంకా నా జీవితంలో గంట సమయం ఉంది. అంతే ఇప్పటికీ నేర్చుకోటానికి నాకు అవకాశం ఉంది” అన్నాడు. అక్కడున్న వారి నోట మాట రాలేదు.

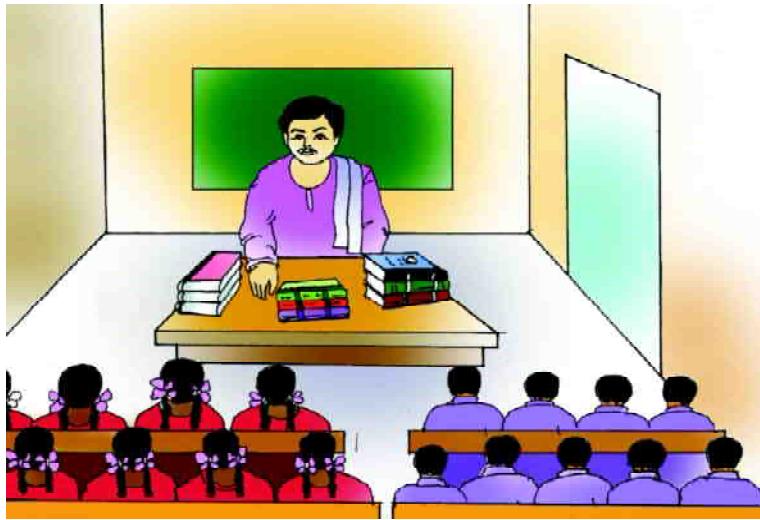

9

హితోక్తులు

వినడం - ఆలోచించి మాట్లాడడం

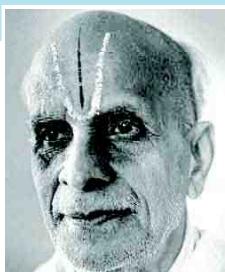

1. చిత్రాన్ని గమనిస్తే మీకు ఏమి అర్థమయ్యంది?
2. మీకు తెలిసిన మహానీయుల హితోక్తులు కొన్నింటిని చెప్పండి.

ఉద్దేశం:

సైతిక విలువలతో కూడిన ప్రవర్తన విద్యార్థులకు మార్గదర్శకం. నేటి సమాజంలో బాధ్యతగల పొరులుగా తీర్చిదిద్దబడాలనే సంకల్పం. ఉన్నతమైన భావాలతో, ఆశయాలతో పాటూ నీతిని, న్యాయాన్ని, ధర్మాన్ని, సత్యవర్తనతో ఆచరించడం కూడా తప్పనిసరి అని తెలియజేయడమే ఈ పాఠం ఉద్దేశం.

కవి పరిచయం

రాబ్యూపల్లి అనంతకృష్ణరత్న

(23.01.1893 - 11. 03.1979)

అనంతపురం జిల్లా కంబదూరు మండలంలోని రాబ్యూపల్లి గ్రామంలో అలివేలుమంగమ్మ కృష్ణమాచార్యులకు జన్మించారు. రాబ్యూపల్లి అనంతకృష్ణరత్న సంగీత సాహిత్యాలలో ప్రసిద్ధులు. ‘సారస్వతాలోకము’, అన్నమాచార్యుల కృతులస్వరకల్పన, వేమనపై విమర్శనా గ్రంథం వంటి రచనలు చేశారు. ‘గానకళా సింధు’ సంగీత కళారత్న వీరి బిరుదులు. కేంద్ర సంగీత నాటక అకాడమీ 1970లో ఫెలోషిప్ ఇచ్చి గౌరవించింది. తెలుగు, కన్నడ, సంస్కృత భాషల్లో వీరు పండితులు. రాయలసీమ సాహిత్యంలో చిరస్థాయిగా నిలిచిపోయే ‘పెనుగొండకొండ’ పాటను రాబ్యూపల్లి అనంతకృష్ణరత్న రాశారు. ప్రస్తుత పార్యాభాగం ‘శ్రీ శాలివాహన గాథా సప్తశతి సారం’ నుంచి గ్రహించబడినది.

నేపథ్యం : ‘కవిత్వముడు’ అనే బిరుదు పొందిన శాలివాహన చక్రవర్తి హోలుడు, ప్రాకృత భాషలోని ఏడువందల సుందర గాథలను ఏర్పి కూర్చు ‘గాథా సప్తశతి’ పేరిట సంకలనం చేశారు. రెండు వేల సంవత్సరాల నాటి తెలుగు గ్రామీణ జీవనదర్శకం ‘గాథాసప్తశతి’ మనిషి సైతికప్రవర్తనకు, మానవీయ విలువలకు ప్రాధాన్యత ఇష్టవలసిన ఆవసరాన్ని ఈ పద్మాలు స్ఫుర్పం చేస్తున్నాయి.

పొత్తులు

మూలం : హోలుని గాఢా సప్తశతి

అనువాదం : రాత్మపల్లి అనంతకృష్ణ శర్మ

1

* ఆ.వె. నీటిమీది ప్రాత నిజము దుర్జనమైతి,
చేయుచుండఁగనె నళించుచుండు
అదియో సజ్జనాళియందుఁజల్పితి మేని
రాతగీచినట్టి గీత గాదె?

ಆ.ವೆ. ಲೋಭಿವಾನಿ ಚೇತಿಲ್ ಸಿರಿ ಯೊಂತಗ್ಗಾ

వెలయుచున్న సుంత ఫులములేదు

తెరువు నడుచు వేళగఱకు వేసవి యొంద

మాడు వానికిం దనన్నదవోలె

2

ఆ.వె. ఎంత యలుకగొన్న నేమి సత్పురముల
 నోటనెట్లు చెడ్డమాట వెడలు
 రాహువదన గహ్వారమున నున్నను జంద్రు
 కరములమ్మతరసమే కురియుంగా గాదె!

3

* ఆ.వె. మానవంతుడై నవాని మనం బంత్య
దశలంగూడ నున్నతంబె యగును
మునిగిపోవు వేళలను సూర్యకిరణముల్
మీంది |పక్కగాదె మెఱయుచుండు!

4

సారాంశం

- చెడ్డవారితో చేసే స్నేహం నీటిమీద రాత లాంటిది. అది అప్పుడే నశిస్తుంది. కానీ మంచివారితో చేసే స్నేహం రాతి మీద చెక్కిన రాత లాగే చిరకాలం వుంటుంది.
- లోభి వానికి ఎంత సంపద వున్న కొంత కూడా ప్రయోజనం లేదు. ఎలాగంటే మండుపెండలో నడిచే వానికి తన నీడ వలన తనకు ప్రయోజనం ఉండదు కదా!
- మంచివారికి ఎంత కోపం వచ్చినప్పటికీ వారి నోటి నుండి మంచి మాటలే వస్తాయి. కానీ వారి నోట నుండి చెడు మాటలు రావు. విషంతో నిండిన రాహువు నోటిలో చిక్కిన చంద్రుడు అమృతాన్నే కురిపిస్తాడు కానీ విషాన్ని చిందించడు కదా!
- ఆత్మాభిమానం కలవారు చివరిదశలో కూడా ఉన్నతంగానే జీవిస్తారు. సూర్యుడు అస్తమించే సమయంలో కూడా తెలుగును ప్రసాదిస్తాడు కదా!

ఇవి చేయండి

ఉపాధ్యాయుడు చెప్పిన కింది పదాలను (ఉక్కలేఖనం) రాయండి.

సత్పురుషులు, గహ్వారము, అమృతరనం, సజ్జనాళి, దుర్జనమైత్రి

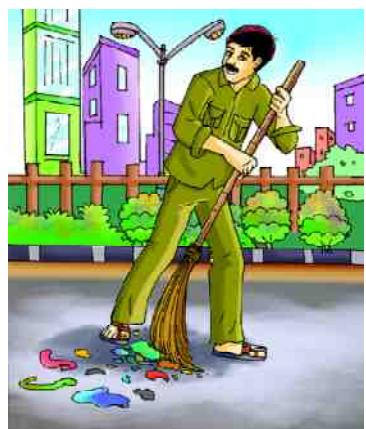
అవగాహన - ప్రతిస్పందన

- దివ్యాంగుల పట్ల ఎలాంటి మానవత్వం చూపాలి?
- ‘పంచతంత్రకథలు’ ఎలాంటి నీతిని బోధించాయి?
- మీకు తెలిసిన గొప్ప శతకకపుల పేర్లు కొన్ని చెప్పండి.
- కింది అపరిచిత పద్యాన్ని చదివి ప్రశ్నలకు జవాబులు రాయండి.

తే II

ఒక్క రోజీవు వీధుల నూడ్వుకున్న
తేలిపోవును మా పట్టణాల సాగసు!
బయటపడునమ్మ! భాబుల బ్రతుకుల్ల
ఒక క్షోమీషు గంప క్రిందకును దింప.

- ఈ పద్యం ఎవరి గురించి చెబుతోంది?
- పట్టణాల అందానికి కారణం ఏంటి?
- పట్టణపు అందాన్ని చూసి గర్వపడేది ఎవరు?
- ఈ. ‘నిముషం’ అనే అర్థాన్ని కలిగిన పదం ఏది?

వ్యక్తిగతి - సృజనాత్మకత

అ) కింద ప్రశ్నలకు నాలుగైదు వాక్యాలలో జవాబులు రాయండి.

1. రాళ్ళపల్లి అనంతకృష్ణశర్మ గారి గురించి రాయండి?
2. మంచి వారితో స్నేహం ఎలాంటేది?
3. లోభితనం పనికిరాదని కవి ఎందుకు అన్నాడు?

ఆ) కింది ప్రశ్నలకు 8 నుంచి 10 వాక్యాలలో జవాబులు రాయండి

1. రాఘవ నోటిలో చిక్కిన చంద్రుడు అమృతాన్ని కురిపిస్తాడని కవి ఎందుకు అభిప్రాయపడ్డాడు?
2. మనిషికి ‘ఆత్మాధిమానం’ ఎందుకు ఉండాలి?

భాషాంశాలు

అ) పారం ఆధారంగా అడిగిన పదాలకు ఎదురుగా అర్థాలను ఊహించి రాయండి.

గహ్వారము, కిరణములు, సజ్జనుడు, స్నేహము, సంపద, చివరి, కొంచెం, దారి

1. మైత్రి = స్నేహము
2. సిరి = _____
3. కరములు = _____
4. మంచివాడు = _____
5. నుంత = _____
6. తెరువు = _____
7. గుహ = _____
8. అంత్య = _____

ఆ) కింది పదాలకు పర్యాయపదాలు పదవిభ్రమనంలో వెతికి రాయండి

1. స్నేహము = నేస్తం మిత్రుడు
2. మనిషి = _____
3. పుడమి = _____
4. సంపద = _____
5. మూర్ఖుడు = _____
6. ధనం = _____
7. యధార్థం = _____

అ) కింది వాక్యాలను గమనించండి.

1. రామలక్ష్మణులు రాక్షసులంజూసిరి.
2. రాజు రోజు బడికి రాగలడని అనుకుంటున్నాను.
3. అర్జునుడు కర్మని ప్రాణముందీసెను.
4. ప్రవరుదు ఆకులంబనరు పూసుకొని హిమాలయాలకు వెళ్ళాడు.

గీతగీసిన పదాలను విడదీయండి.

ఉదా: రాక్షసులంజూసిరి = రాక్షసులన్ + జూసిరి

1. రాగలడని = _____ + _____
2. ప్రాణముందీసెను = _____ + _____
3. ఆకులంబనరు = _____ + _____

పై ఉదాహరణల్లో పూర్వపదం చివర 'నే' అనే ద్రుతము ఉన్నది. పరపదంలో క-చ-ట-త-ప అనే పరుషాలు ఉన్నాయి. సంధి జరిగిన తరువాత క-గ, చ-జ, ట-డ, త-ద, ప-బ గా మారడాన్ని గమనించవచ్చు. ఇలా పరుషముల స్థానంలో సరళములు ఆదేశంగా వచ్చాయి. కావున ఇది సరళాదేశ సంధి అవుతుంది.

అ) కింది పదాలను విడదీసి సంధి పేరు రాయండి.

ఉదా : చేయుచుండగ = చేయుచు + ఉండగ (ఉకార సంది)

1. గొన్ననేమి = ... + ...
2. వానికెప్పదు = ... + ...
3. సజ్జనాళి = ... + ...
4. అళ్లించుచూడ = ... + ...
5. నోటనెట్లు = ... + ...

ష్టో విభక్తి

ఈ) కింది పట్టికను గమనించండి. జతపరచండి.

1. సూర్యుని		పుస్తకములు ఎక్కుడ ఉన్నాయని అంబేడ్కర్ అన్నాడు.
2. భీముని		ఆజ్ఞను శిరసావహించాలి.
3. నా	యొక్క	కిరణాల వల్ల పద్మలు విచ్చుకున్నాయి.
4. దశరథుని		కాంతికి కలువలు వికసించాయి.
5. రాజు		భుజ బలము గౌప్యది.
6. చందుని		కుమారులు నలుగురు.

పై పట్టికలోని పదాలను ఉపయోగించి వాక్యాలు తయారు చేయండి.

ఉదా - సూర్యుని యొక్క కాంతికి పద్మలు విచ్చుకున్నాయి.

1. _____
2. _____
3. _____
4. _____
5. _____

పై వాక్యాల్లో పదాల మధ్యన చేరిన ‘యొక్క’ అనే ప్రత్యయం వాక్యాలను అర్థవంతంగా మార్చింది. ఇలా వాక్యంలో పదాల మధ్య చేరే కిన్- కున్- యొక్క- లోన్- లోపలన్ అనే ప్రత్యయాలను ష్టో విభక్తి అంటారు. వాక్యంలోని పదాల మధ్య సంబంధాన్ని తెలిపేటప్పుడు ‘యొక్క’, జాతి, గుణాల గురించి తెలిపేటప్పుడు ‘లో-లోపల’, క్రియతో సంబంధాన్ని కలుగ చేసేటప్పుడు ‘కి’ ప్రత్యయాలను ఉపయోగించాలి.

ఉ) కింది సమాస పదాలకు విగ్రహ వాక్యాలు రాయండి.

ఉదా - మానవ మానసము	= మానవునియొక్క మానసము
1. కోకిలశాఖకము	= -----
2. కింకిణీ ధ్వనులు	= -----
3. సూర్యాత్మజ	= -----

ప్రాజెక్ట్ పని

1. రాళ్ళపల్లి అనంత కృష్ణశర్మగారి రచనలు సేకరించండి. పరిశీలించండి.
2. తెలుగు సాహిత్యంలో ప్రసిద్ధి చెందిన కవుల చిత్రాలు సేకరించండి. వాటిని తరగతిలో ప్రదర్శించండి.

సుభాషితం

శే. గీ వెలది మాతా పిత్ర పరాయణులకు స్వర్గ లోక గోలోకములు బ్రహ్మలోక ఘైన గృహిషుములు గావు సూవె తర్వితుల వెంట దల్మిదంద్రుల వెంట సాధ్యము త్రిలోకి.

తాతుర్యం : సీతా ! తల్లిదంద్రుల్ని సేవించే బిడ్డలకు స్వర్గలోకం, గోలోకం, బ్రహ్మలోకం కూడా అందలేదనే బాధ ఉండదు. తల్లిదంద్రులను సేవించడం తోట్ త్రిలోకాలు సాధ్యమవుతాయి.

నేనిపి చేయగలనా?

1. పద్మాలను విని సొంపుగా పొడగలను. జౌను / కాదు
2. పద్మాలను స్వష్టమైన ఉచ్చారణతో చదవగలను. జౌను / కాదు
3. నేర్చుకున్న భాషాంశాలను సొంతమాటల్లో రాయగలను. జౌను / కాదు
4. నేను విన్న హితోక్కులను ఆచరించగలను. జౌను / కాదు

ఉపాధ్యాయులకు సూచనలు

1. రాళ్ళపల్లి అనంత కృష్ణశర్మ స్వర పరచిన అన్నమయ్య సంకీర్తనలను సేకరించండి.
2. రాళ్ళపల్లి అనంత కృష్ణశర్మ రాసిన వ్యాపాలు సేకరించండి.

చదవండి - ఆనందించండి

సంకల్ప బలం

టీటీభము అనేది ఒక చిన్న పక్కి దానిని లకుముకి పిట్ట అని కూడా అంటారు. ఈ ఆడపక్కి ఒకసారి సముద్రం ఒడ్డున గుడ్లు పెట్టి మేత కోసం వెళ్చింది. అది తిరిగి వచ్చి చూసే సరికి దాని గుడ్ల అక్కడ కనిపించలేదు. సముద్రపు కెరటాలు ఆ గుడ్లను సముద్రంలోకి ఈడ్చుకుని పోయాయి.

గుడ్లు కనిపించకపోవడంతో ఆ పక్కి చాలా బాధపడింది. ‘అయ్యా! నా బిడ్డలను ఈ పాడు సముద్రం అపహరించుకుని పోయిందే’ అని తలుచుకుంటూ ఆ చిన్న పక్కి రోదించింది. ఏడుపు ఆపి ఆలోచించింది. పక్కి మనసులో ఒక ఆలోచన మెరుపులాగా మెరిసింది. వెంటనే కార్యాచరణకు దిగింది. సముద్రపు ఒడ్డుకు పోయి తన ముక్కుతో ఒక సముద్రపు నీటి బొట్టును పీచ్చి దూరంగా ఎగిరిపోయి ఒకబోట ఉమ్మివేసేది. మళ్ళీ సముద్రం వద్దకు వచ్చి ఇంకొక బొట్టును పీచ్చి దూరంగా పోయి ఉమ్మివేయసాగింది.

ఈ విధంగా అది విశ్రాంతి లేకుండా ఆ నీటిని ఉమ్మివేసే పనిలో నిమగ్నమయ్యాంది. ఆ సముద్ర జలాన్నంతా పీచ్చివేస్తే తన గుడ్లు బయటపడతాయనుకుంటుంది. టీటీభపక్కి చేస్తున్న పనిని తోటి పక్కలు హేళన చేసాయి. సముద్రాన్ని తోడివేయడం నీ వల్ల అవుతుందా? అని ఎగతాళిగా మాట్లాడాయి. మరికొన్ని దాని కష్టం చూడలేక దానికి సాయం చేసాయి. మొత్తానికి టీటీభపక్కలన్నీ కలిసి సముద్రంలోని నీటిని పీల్చడం.. బయట వదలి వేయడం. ఆ పక్కలన్నీ కలిసి రోజుల తరబడి చేస్తున్న ఈ పనిని చూసి చలించిపోయిన సముద్రుడు విషయం ఏమిటని వాటిని అడిగాడు.

తన గుడ్లని సముద్రంలోకి కెరటాలు ఈడ్చుకునిపోయిన విషయాన్ని టీటీభపక్కి సముద్రుడితో మొర పెట్టుకుంది. ఆ పక్కల పట్టుదల, సంకల్పాన్ని, సంతాం పట్ల ప్రేమను చూసి సముద్రుని మనస్సు కరిగిపోయాడి. తన గర్భంలోకి జారిపోయిన గుడ్లను వెతికి తెచ్చి టీటీభపక్కికి అప్పగించాడు. పని చిన్నదా? పెద్దదా? అవుతుందా? కాదా? అనేది కాదు.. ముందు ఆ పని పట్ల మనం చూపే చిత్తశుద్ధి, పట్టుదల ఎలా ఉండాలనే సంకల్పాన్ని, తల్లికి బిడ్డల పట్ల ఉండే వాత్సల్యాన్ని ఈ చిన్నకథ మనకు అందిస్తోంది.

10 వియవాత్సనికి...

వినడం - ఆలోచించి మాట్లాడడం

Google Gmail M

1. చిత్రం ఏ విషయాన్ని తెలియజేస్తుంది?
2. లేఖల బదులుగా ప్రస్తుతం ఉపయోగిస్తున్న సాధనాలు ఏవి?
3. మీ మిత్రులకు, బంధువులకు ఏ ఏ సందర్భాల్లో లేఖలు రాశ్తారు?

ఉద్దేశం:

వ్యక్తులు, సంస్థలమధ్య సమాచారాన్ని పరస్పరం పంచుకోవడానికి ఉపయోగించే సాధనాలు లేఖలు. ఏటి ద్వారా వ్యక్తులపరిచయాలు, సంబంధాలు, అభిప్రాయాలు, సమకాలీన సమాజజీవనం వంటివి తెలుస్తాయి. ప్రముఖులురాసిన లేఖలలో సాహిత్యవిలువలు ఉంటాయి. అలాంటి లక్ష్ణాలు కలిగిన ఒక లేఖను ఉదాహరణగా పరిచయం చేయడమే ఈ పాఠం ఉద్దేశం.

కవి పరిచయం

డాక్టర్ సూర్యదేవర సంజీవదేవ్

(03.07.1914 – 25.08.1999)

సూర్యదేవర సంజీవదేవ్ గుంటూరుజిల్లా మంగళగిరి-తెనాలి మధ్యలో ఉన్న తుమ్మపూడిలో జన్మించారు. వీరు కవి, రచయిత, తత్త్వవేత్త, చిత్రకారుడు. ‘తెగిన జ్ఞాపకాలు’, ‘రసరేఖ’, ‘దీపిధార’, ‘కాంతిమయి’, ‘రూపారూపాలు’ వంటి రచనలు చేశారు. పద్మాలుగు భాషలు చదవగలరు, రాయగలరు. ప్రస్తుత పొర్చుభాగం ‘లేఖల్లో సంజీవదేవ్’ రచనలోనిది.

ప్రియమిత్రునికి...

తుమ్మిహాండి,

25-11-64.

ప్రియమిత్రులు శ్రీ నారాయణరాజు గారికి,

నమస్సులు, మీరు అత్యంత అనురాగంతో రాసిన ఉత్తరం చదువుకొని మీ సోదరి సులోచనా నేనూ కూడా అమితంగా సంతోషించితిమి. ఆమె మీకు మాత్రక్క గారికి తన నమస్కారములు తెలపమంటూన్నది. నేను కూడ. మీరు మీ సోదరిని చూచితిరి కాని నేను మా సోదరినింకనూ చూడలేదు.

అవునండి ఆ రాత్రి మీ రాక మీకెంత ఆనందం కలిగించినదో, నాకంతకంటే మించిన ఆనందం కలిగించింది. మనమంతా ఏనాడో, ఎంతో సుదూరపు దిగంతాలలో, ఏదో అస్వాషమైన స్వప్నలోకంలో ఇదివరకే కలుసుకున్నట్లు అనుభూతిచెందాను నేను.

మైత్రి, ప్రేమ, నిస్వార్తతపున్న మానవులంతా ఎంత దూరానపున్నా కూడా చాలా దగ్గరిలోనివారే. వారు ఏ వయసు వారైనప్పటికీ ఒకే వయసువారు. వారు ఏ వర్ణానికి చెందినా ఒకే వర్ణమువారు. వారు ఏ దేశానికి చెందినా ఒకే దేశానికి చెందినవారు. కులతత్వాలూ, జాతిభేదాలకు మనమంతా దూరం.

ఆ రాత్రి మనింటివద్ద మిమ్ము ఆపాలనిచూచి మీ కార్యక్రమంవిని మిమ్ము వెళ్ళనిచ్చితిమి.

మానవుని ఆత్మకు మానవుని మనసు ప్రతిబింబం. మానవుని మనసుకు మానవుని ముఖాకృతి ప్రతిబింబం. అందుకనే సామాన్యంగా ముఖం చూడగానే అంతరాత్మ తేజం తెలిసిపోతుంది.

ఎక్కువ మంది మానవులలో సుఖాలకంటే బాధలే ఎక్కువ. మానవుని బాధలనుండి, శోకాలనుండి, దిగుళ్ళా, చింతలనుండి తప్పించి ఆనందం వైపు మరలించటానికి అనేకమైన లలితకళలు, సాహిత్యం, సంగీతం, సృత్యం, శిల్పం, చిత్రలేఖనం మొదలైనవి. ఏ కళ మానవుని బాధను తాత్కాలికంగానైనా తొలగించి ఆనందాన్ని ప్రసాదించజాలదో ఆ కళ కల మాత్రమే అవుతుంది.

మానవుడు ఆనందజీవి. ఆనందం లేకపోయిన తరువాత ఎంత సంపదపున్నా, విద్యపున్నా, కీర్తిపున్నా అవన్నీ ఎండమావలే.

నాజీవితంలో సంకల్పించుకొన్న కార్యాలలో ఇంతవరకు నెరవేర్చిన వాటికంటే నెరవేర్చివలసినవే భవిష్యత్తులో ఎక్కువగా ఉన్నవి. సకాలంలో అవి అన్ని కాకపోయినా కొన్ని అయినా సఫలం కాగలవని ఆశిస్తాను. సఫలం కాకపోయినా కూడా నిరుత్సాహపడను, నిరాశచెందను, విచారించను. కార్యాచరణ మాత్రమే ప్రథానం కాని సఫలతలూ, విఫలతలూ సమానమే.

మీ

సంజీవదేవ.

పరిశేలించండి

DR SANJIVA DEV DAS

TUMMABUDI
GUNTER DT
522 330

2.1.11.89

کتبہ ملک

គុណភាព ស្រីប៊ូ "សំខាន់" តួនាទី លាង 40.
ឈរចាប់ពី "សំខាន់" ដល់ទី ៩ ដល់ទី ១២ និង
ទី ១៤ . ទី ១៣ មានវិធី ៩ បី និង ១៧ ដល់ទី ១៨
ទី ១៩ ។ ក្នុងទី ៩ បានដាក់ស្រីប៊ូ ៩ បី និង ១៧ ដល់ទី ១២
និង ១៣ ។ ក្នុងទី ១៧ បានដាក់ស្រីប៊ូ ៩ បី និង ១៧ ដល់ទី ១៩
និង ១៨ ។ ក្នុងទី ១៨ បានដាក់ស្រីប៊ូ ៩ បី និង ១៧ ដល់ទី ១៩
និង ១៣ ។ ក្នុងទី ១៩ បានដាក់ស្រីប៊ូ ៩ បី និង ១៧ ដល់ទី ១៧
និង ១៨ ។ ក្នុងទី ១៧ បានដាក់ស្រីប៊ូ ៩ បី និង ១៧ ដល់ទី ១៩
និង ១៣ ។ ក្នុងទី ១៩ បានដាក់ស្រីប៊ូ ៩ បី និង ១៧ ដល់ទី ១៧
និង ១៨ ។ ក្នុងទី ១៧ បានដាក់ស្រីប៊ូ ៩ បី និង ១៧ ដល់ទី ១៩
និង ១៣ ។

మర్కా విషయాలలో కొనుగోపనాలు, కొ
లుకు విషయాలలో కొనుగోపనాలు అను
మంత్రాలు లేదా విషయాలలో కొనుగోపనాలు.
ఏదో ఏడు కొనుగోపనాలు లేదా విషయాలలో
కొనుగోపనాలు!

سیویں

సూచన: పై లేఖను పరిశీలించండి. లేఖల ఆవశ్యకతను గురించి చర్చించండి.

ఇవి చేయండి

ఉపాధ్యాయులు చెప్పిన కింది పదాలను (ఉక్కలేఖనం) రాయండి.

దిగంతాలు, స్వప్నలోకం, మైత్రి, కులతావ్యాలు, నిస్యార్థత, ముఖాకృతి, చిత్రలేఖనం, సృత్యం.

అవగాహన - ప్రతిస్పందన

1. డబ్బు ముఖ్యమా? ఆనందం ముఖ్యమా? మీ అభిప్రాయం చెప్పండి.
  2. స్నేహం యొక్క గొప్పతనం గురించి మీ మాటల్లో చెప్పండి.
  3. నిరాశ వలన కలిగే నష్టాలను గురించి తెలపండి.
- 4. కింది గద్యం చదివి ఇచ్చిన ప్రశ్నలకు సమాధానాలు రాయండి.**

గాగి మహాపండితురాలే కాక బ్రహ్మజ్ఞానం గల మహోవిజ్ఞాని. ఆనాటి మహార్షులలో అగ్రేసరుడు, బ్రహ్మజ్ఞాని అయిన యజ్ఞవల్మినితో పలుమార్లు వాద ప్రతివాదాలు చేసిన మహాపండితురాలు. పురుషులతో పాటు ఉపనయనం చేసుకుని యజ్ఞప్రవీతాన్ని (జంధ్యం) ధరించి శాస్త్రచర్చలు చేసిన విదుషీమణి. ఈమె జినకమహరోజు ఆస్తాన పండితురాలు. పురుషులతో పాటు ప్రీలకు సమాన ప్రతిపత్తే కాకుండా ఏ విషయంలోనూ ప్రీలు పురుషులకు తీసిపోరని చాటిన మహిళ గాగి.

అ) మహార్షులలో అగ్రేసరులు ఎవరు?

అ) బ్రహ్మ జ్ఞానం గల మహోవిజ్ఞాని ఎవరు?

ఇ) యజ్ఞప్రవీతం అనే పదానికి అర్థం ఏమిటి ?

ఈ) గాగి ఎవరి ఆస్తాన పండితురాలు ?

వ్యక్తికరణ - స్పష్టజ్ఞానాత్మకత

అ) కింది ప్రశ్నలకు నాలుగైదు వాక్యాలలో జవాబులు రాయండి.

1. లలిత కళలు ఎన్ని? అవి ఏవి?
2. ముఖం చూడగానే మానవుని అంతరాత్మ ఎలా తెలుస్తుంది?
3. మానవులంతా ఒక్కటే అనే భావాన్ని సంజీవదేవ ఎలా వివరించారు?

అ) కింది ప్రశ్నలకు 8 నుంచి 10 వాక్యాలలో జవాబులు రాయండి.

1. రచయిత లేఖలో పేరొన్న అంశాలను మీ సాంతమాటల్లో రాయండి ?
2. లలితకళల్లో నీకు నవ్విన అంశం గురించి రాయండి ?
3. ఏదైనా ఒక పండుగ / దర్జనీయ స్థలం గురించి మిత్రునికి లేఖ రాయండి.

భాషాంశాలు

అ) కింద గీతగీసిన పదానికి అర్థాలు రాయండి. వాటితో సాంతవాక్యాలు రాయండి.

ఉదా : మైత్రి ఉన్న వ్యక్తి ఎంతదూరంలో ఉన్నా దగ్గర ఉన్నట్టే లెక్క

మైత్రి = స్నేహం

ప్రతి విద్యార్థి తోటి విద్యార్థులతో స్నేహంగా ఉండాలి.

1. కళ మానవుని బాధను తాత్కాలికంగా తొలగిస్తుంది.

2. సులోచనా నేను కూడా అమితంగా సంతోషించాము.

3. ముఖం చూడగానే అంతరాత్మ తేజం తెలిసిపోతుంది.

4. నేను జీవితంలో సంకల్పించుకున్న కార్యాలు ఎక్కువగా ఉన్నాయి.

5. సఫలం కాకపోయినా కూడా నిరుత్సాహపడను.

అ) కింది వాక్యాలలో సమానార్థక పదాలను (పర్యాయపదాలు) గుర్తించి రాయండి.

1. పూర్వకాలంలో ఉత్తరాలు రాసేవారు. లేఖలు సమాచారం చేరవేయడానికి ఉపయోగిస్తారు.

జాబురాసే అలవాటును అందరూ నేర్చుకోవాలి.

2. శోకంతో మనసు వికలమవుతుంది. బాధ కలిగినపుడు ఏదుపు వస్తుంది.

3. సమాజంలో మంచి సేవచేసిన వారికి కీర్తి కలుగుతుంది. అలాంటి వారికి పేరు ప్రభ్యాతులు వస్తాయి.

ఇ) కింది ప్రకృతి - విక్రతలను జతపరచండి.

1. కథ	( )	అ. కర్జము
2. ముఖము	( )	ఆ. విద్దె
3. కీర్తి	( )	ఇ. కత
4. విద్య	( )	ఈ. మొగము
5. కార్యము	( )	ఉ. సిరి
6. శ్రీ	( )	ఊ. కీరితి

ఈ) కింద ఇచ్చిన పదాలకు వ్యతిరేక పదాలను జతపరచండి.

1. సుఖం	( )	అ. అస్వష్టమైన
2. సఫలం	( )	ఆ. శాశ్వతం
3. నిస్యార్థం	( )	ఇ. దుఃఖం
4. స్పష్టమైన	( )	ఈ. విఫలం
5. తాత్కాలికం	( )	ఉ. స్యార్థం

ఊ) కింది పదాలకు సాంతవాక్య ప్రయోగం చేయండి.

ఉదా: మా ఊరి గుడిలోని ఉత్సవాలు తాత్కాలికంగా వాయిదా వేశారు.

అమితంగా, అనురాగం, సఫలం, విఫలం, ప్రతిబింబం, ఎండమాపులు, ఆనందం, నిస్యార్థం, చింత, కల

ఊ) కింది పరుసలో సంబంధంలేని పదాన్ని గుర్తించి సున్న “O” చుట్టండి. మృత్తంలోని పదాన్ని ఉపయోగించుకొని వాక్యాలు రాయండి.

1. వీఱ, మద్దెల, ఫిదేలు, తంబూర

---

2. దుఃఖం, బాధ, ఉత్సాహం, ఏడుపు

---

3. నాట్యం, చిత్రలేఖనం, సంగీతం, కబడ్డి

---

4. కవిత, చరిత్ర, పాట, వద్యం

ఖు) కింద ఇచ్చిన పదపట్టికను గమనించండి. వాటిలో పొడువుకథలకు సంబంధించిన పదాలు ఉన్నాయి. వాటి ఆధారంగా కింద ఇచ్చిన ప్రశ్నలకు సమాధానాలు రాయండి.

దం	తా	లు	నీ
లి	గ	ర	తి
న	త్త	య	లి
ళ్ళు	ల	కా	ము
క	వ	టం	నె

1. అక్కాచెల్లులు ఏడుస్తారు. అయితే దగ్గర చేరలేరు. _____
2. అరవైకన్నల పులి వచ్చి ఏటిలో నీళ్ళు తాగు. _____
3. మూత తెరిస్తే ముత్తాల పేరు. _____
4. ఉరుములు మెరుపులు లేకుండా ఉత్తరాది చెఱువునిండే. _____
5. మా తాత రెండుబొమ్మలు తేస్తే ఒక బొమ్మ ఆడుతుంది. ఒకటి ఆడదు. _____
6. ఇల్లు, వాకిలితో కదులుతూ ఉంటుంది. వెళ్ళి చూడబోతే తలుపు మూసుకుంటుంది. _____
7. ఎన్ని కళ్ళు ఉన్నా రెండుకళ్ళతో చూసేది. _____
8. ఒకటే అక్కరం, అదే లేకపోతే ఈ ప్రపంచంలో మనుషులే ఉండరు. _____

వ్యాకరణంశాలు

వాక్యం

అ) కింది వాక్యాలను చదపండి.

1. సుమేధ పాతాన్ని చదువుతున్నది.
2. సాహిత్య పూలు కోస్తున్నది.
3. అరుణ వంటచేసింది.

4. సృజన నాట్యంచేసింది.
5. బాలకృష్ణ దినపత్రిక చదువుతున్నాడు.

పై వాక్యాలలోని కర్త - కర్మ - క్రియలను గుర్తించండి.

	కర్త	కర్మ	క్రియ
	సుమేధ	పారం	చదువుతున్నది.
1.			
2.			
3.			
4.			

పై ఉండాపారణల్లో కర్త - కర్మ - క్రియ ఉన్నాయి. అవి సంపూర్ణమైన అర్థాన్ని ఇస్తున్నాయి. అలా ఇస్తే దానిని వాక్యం అంటారు.

యదాగమసంధి

అ) కింది వాక్యాలు చదవండి.

1. సెలయేరు పక్కన భరద్వాజమహార్షి ఆతమం ఉంది.
2. రవి స్నేహితుడు పుస్తకాలు ఇంటికి వచ్చియిచ్చాడు.
3. మాయమ్మ నాకు అన్నం పెట్టింది.
4. మాయయ్ నిన్న విజయవాడకు వెళ్లాడు.
5. మాయిల్లు మమతల పొదరిల్లు.

ఇ) గీత గీసిన పదాలను విడదీయండి.

ఉదా : సెలయేరు = సెల + యేరు

E6G4S1

1. వచ్చియిచ్చాడు = _____ + _____
2. మాయమ్మ = _____ + _____
3. మాయయ్ = _____ + _____
4. మాయిల్లు = _____ + _____

పై ఉదాహరణలో పూర్వ స్వరంగా ‘ఆ’ వుంది. పరస్వరం గా ‘ఏ’ ఉంది. సంధి జరిగే అవకాశం లేదు. అందుచేత పరస్వరానికి ముందుగా ‘య్యీ’ ఆగమంగా వచ్చింది. కనుక ఇది ‘యడాగమ’ సంధి.

ఈ) కింది పదాల మధ్య ‘య’ కారం చేర్చి రాయండి.

1. మంచి + అదను = ...
2. పది + ఆరువేల = ...
3. పాపి + ఆవు = ...
4. ఏలి + ఉన్న = ...
5. నా + అనుభవం = ...

ప్రాజెక్టుపని

గొప్ప వ్యక్తులు రాసిన లేఖలను సేకరించి, తరగతిగదిలో ప్రదర్శించండి.

సుభాషితం

పర హితము సేయు నెవ్వడు
పరమ హితుండగును భూత పంచకమునకుం
బర హితమే పరమధర్మము
పర హితునకు నెదురు లేదు పర్యోందుముఖీ!

భావం

ఓ పొర్చుతీ! ఎవరు ఇతరులకు సహాయం చేస్తారో వారు ప్రకృతికి ఇష్టమైన స్నేహితులవుతారు. ఇతరులకు సహాయం చేయడానికి మించిన ధర్మం లేదు. అలా సహాయం చేసేవారు లోకంలో కీర్తిమంతులౌతారు.

నేనిని చేయగలనా?

1. కళల గురించి చర్చించగలను.
2. పారంలోని పదాలకు అర్థాలను, పర్యాయపదాలను గుర్తించి రాయగలను.
3. లేఖలను చదవగలను. సాంతమాటల్లో రాయగలను.
4. నేను చూసిన ఒక దర్శనీయ ప్రాంతం గురించి మిత్రునికి లేఖ రాయండి.

జౌను / కాదు

జౌను / కాదు

జౌను / కాదు

జౌను / కాదు

ఉపాధ్యాయులకు సూచనలు

1. సంజీవదేవ్ రాసిన ‘సంజీవదేవ్ లేఖలు’, ‘లేఖల్లో సంజీవదేవ్’ రచనలను పరిశీలించండి.
2. విద్యార్థులకు ప్రముఖులు రాసిన లేఖలు పరిచయం చేయండి.

చదవండి - ఆనందించండి

గురుభక్తి

ఒకరోజు ధోమ్యమహర్షి ఆశ్రమంలో కూర్చుని ఉన్నారు. ఆ సమయంలో వర్షం ఏకదాలీగా కురుస్తోంది. ఆశ్రమప్రాంతం అంతా జలమయం అయింది. వెంటనే ధోమ్యమహర్షి తన శిష్యులను దగ్గరగా పిలిచి ఇలా అన్నాడు. ‘శిష్యులారా! మన పంట చేసుకు ప్రక్కన ఉన్న కాలవగట్టు సుక్రమంగా లేకపోతే మన పంట మొత్తం నీళ్ళపాలు అవుతుంది. అదే జరిగితే మన ఆశ్రమంలో అందరూ పస్తులు ఉండాలి. ముందు మీలో ఎవరో ఒకరు వెళ్లి పంటపొలాలను చూసి రండి’ అని అన్నాడు.

గురువు మాటలకు అందరూ తలలు వంచుకొని రకరకాల కారణాలు చెప్పారు తప్ప), ఆ వర్షంలో పంటచేసుకు వెళ్లడానికి ఎవరూ సాహసించలేదు. అక్కడ ఉన్న ఆరుణి అనే శిష్యుడు లేచి “గురుదేవా! ఆశ్రమానికి ఆహిరం అందించే పంటచేసు ఎలా ఉందో నేను చూసి వస్తాను” అని పంటచేసు దగ్గరికి బయలుదేరాడు.

ఆరుణి పంటచేల గట్టు దగ్గరికి చేరుకున్నాడు. అక్కడ ఒక చోట కాలవగట్టుకి చిన్న గండిపడింది. ఆ గండిలో నుంచి నీరు పంటపొలాల్లోకి ప్రవహిస్తోంది. ఆరుణి గడ్డి, రాళ్ళు, రప్పులు తెచ్చి గండికి అడ్డం వేసినా ప్రవాహం ఆగలేదు. ఆరుణి ఒక ఊపాయం ఆలోచించి చివరికి తానే గండికి అడ్డంగా పడుకున్నాడు. ప్రవాహాన్ని అడ్డుకున్నాడు.

తెల్లవారింది. ధోమ్యమహర్షి ఆరుణిని వెతుక్కుంటూ పంటచేసు దగ్గరికి వెళ్ళాడు. అడ్డంగా పడుకున్న ఆరుణి తడిసి, చలికి వణుకుతూ అక్కడే ఉన్నాడు. మహర్షి అతని దగ్గరికి వచ్చి పరిస్థితిని చూసి ఆశ్రమానికి తీసుకెళ్ళాడు. సాయంత్రానికి ఆరుణి కోలుకున్నాడు. గురువు దగ్గరికి వచ్చి నమస్కారం చేశాడు. అప్పుడు ధోమ్యమహర్షి “నీ గురుభక్తి, కార్యదీక్ష వెలకట్టలేనిది”! అని ఆరుణిని మెచ్చుకున్నాడు. ఇదంతా చూస్తున్న మిగతా శిష్యులు సిగ్గుతో తలవంచుకున్నారు. గురువుపై భక్తి ఉన్న వాళ్ళకి ఆయన చెప్పిన ఏ పనీ కష్టంగా అనిపించదు. వాళ్ళు మంచి కార్యాలు చేస్తాయి, ఉత్తమశిష్యులుగా అందరి మనునలు పొందుతారు.

జాజిపువు నాజాకు జాజాము నవకంబు

మల్లెపువ్వుల పరీమళ పరీవాహంబు - తెలుగుభాష

- రాయప్రోలు సుబ్బారావు

11 బాలచంద్రుని ప్రతిజ్ఞ

వినడం - ఆలోచించి మాట్లాడడం

1. చిత్రం గురించి మాట్లాడడం?
2. చిత్రంలో ఉన్న మహానీయుల గొప్పతనం గురించి చర్చించడం?
3. మీకు తెలిసిన యోధుల గురించి మాట్లాడడం.

ఉధేశం:

భారతదేశచరిత్రలో రాజ్యకాంక్షలో జరిగిన యుద్ధాలు కొన్ని. ధర్మాన్ని రక్షించడం కోసం జరిగిన యుద్ధాలు మరికొన్ని. అలా ధర్మం వైపు నిలిచిన వారికి కొన్ని కష్టాలు ఎదురైనా చివరగా విజయాన్ని సాధించడం చూడవచ్చు. అలా ధర్మాన్ని రక్షించడం కోసం ప్రాణాలను లెక్కచేయని మహానీయుల గురించి తెలుసుకోవడమే ఈ పారం ఉధేశం.

వేపథ్యం :

పల్నాటిరాజ్యం పొలిమేరల్లో యుద్ధ వాతావరణం ఏర్పడింది. ఆ సమయంలో పట్టణాల్చేరుల్లో బాలచంద్రుడు బొంగరాలాట ఆడుతున్నాడు. నైవుణ్యంతో కూడిన ఆట అందరినీ ఆకట్టుకుంటోంది. అమృతక్క లందరూ చుట్టూచేరి చూస్తూ ఆనందిస్తున్నారు. ఒక బొంగరం పొరపాటున అన్నమ్మ అనే ఆమెకు తగిలింది. ఆమె కోపంగా “నీ పొరుషం బొంగరాలాటలో కాదు. యుద్ధభూమిలో చూపించు. పల్నాటి వీరత్వాన్ని ప్రదర్శించు” అని అంది. వెంటనే బాలచంద్రుడు పొరుషంతో యుద్ధరంగమునకు బయలుదేరి తల్లిదీవెనలు తీసుకునే సందర్శం లోనిది.

కవి పరిచయం

శ్రీనాథుడు (1385 - 1475)

శ్రీనాథుడు పెదకోమటి వేమారెడ్డి ఆస్త్రానంలో విద్యాధికారిగా ఉండేవారు. వీరు రాసిన చాటుపద్మాలు ఆంధ్రదేశమంతటా ప్రసిద్ధి పొందాయి. మరుత్తరాట్టప్రిత్ర, శృంగారనైపథము, కాశీఖండము, హరవిలాసము, పల్నాటి వీరచరితము, క్రీడాభిరామము మొదలైనవి రచించారు. వీరికి ‘కవి సార్వజ్ఞముడు’ అనే బిరుదు ఉంది. ఈ పార్శ్వభాగం పల్నాటి వీరచరిత్రలోనిది.

బాలచందుని ప్రతిజ్ఞ

అని తల్లి పలికిన ననియే బాలుండు
 “భయమేల గొల్పెదు భామ నీ వివుడు
 నలగాము డెరుగును నాదుశోర్యంబు
 ప్రశ్నయకాలమునాటి బైరవరీతి
 సైంధవవథ వేళ సాహనస్వారి
 విజయుడు రణములో విహారించునట్లు
 కౌరవ సేనలో గదబట్టిదూరి
 వడముడిరణమున ప్రాలినయట్లు
 వాయుపుత్రుడు లంక వడితోడంజొచ్చి
 భృస్యంబుగావించి ప్రబలినభంగి
 రాక్షసరణములో రామచందుండు
 వీరపరాక్రమవిధి జెందినట్లు
 జలధిమధ్యంబున సారెకుదిరుగు
 మందర శైలంబుమాడ్చిక దోపంగ
 ఫాలాక్షుండతి రౌద్రపటిమ మీఱంగ
 త్రిపురముల్ గాలిచి తీర్చినయట్లు
 స్థావర జంగు సకలవస్తువుల
 ప్రశ్నయాభ్యి ముంచంగఁ బరగినరీతి
 కామభూపదళము గడగడవణక
 విక్రమక్రమశక్తి విడివడచొచ్చి
 వృద్ధిపై పీసుఁగు పెంటలుగాఁగ
 విహారింతు మదిలోన వేడుకకొలంది
 ఉర్మిశు దళముల కురుమనిపిడుగ
 గర్వించుపగవారి కంటిలో సెరుస
 ఎదురెవ్వరే నాకు నీభువిలోన
 నలగాముబలముల నలినలిచేసి
 వండంగ తరగిన వడుపుననరికి
 నెత్తురుమడుగులు నిండంగఁ జేతు
 దహనునికడ్డంబె దట్టమౌ వనము
 బడబాగ్ని నార్చునే పాథోధిమించి
 భయదమౌపలికిని పశుగణం బెదురె

సాటి, నేటి యుద్ధాల గురించి చర్చించండి.

స్వాతికాక్షరగుంపు సాళ్లంబు కెదురె
జింకలకదువులు సివ్వంగికీడె
చిన్న మిర్యమునం చెడునె కారంబు
బాలుడనని నన్ను భావింపవలడు”
అనిన బాలుని మాట కైతమ్మ పలికె

ద్విపద ఆంటే రెండు పాదాలు గల పద్యం. ఇది గానయోగ్యమైనది.

సారాంశం

యుద్ధానికి పోవద్దని పలికిన తల్లి ఐతమ్మతో బాలచంద్రుడు ఇలా పలికాడు. నన్ను ఎందుకు భయపెడతావు. నా పరాక్రమం నలగామరాజునకు తెలుసు. ప్రశ్నయకాలంలో కాలబైరపుని వంటి వాడిని. సైంధవుని చంపేవేళ అర్షునుడు యుద్ధంలో విహారించినట్లుగా విహారిస్తాను. కౌరవసైన్యంలో గదపట్లుకొని భీముడు యుద్ధం చేసినట్లుగా చేస్తాను. హనుమంతుడు లంకలోకి వేగంగా ప్రవేశించి లంకాదహనం చేసినట్లుగా చేయగలను. శ్రీరామచంద్రుని వలె రాక్షసులతో యుద్ధం చేసి వీరత్వానికి ప్రతీకయై నిలుస్తాను. దేవదానపులు సముద్రాన్ని చిలికినప్పుడు సముద్రం మధ్యలో మంధరపర్వతం ఆధారమై నిలిచినట్లు నిలుస్తాను.

ఫాలాక్షుడు గొప్ప శౌర్య పరాక్రమం ఉట్టిపడేటట్లు, త్రిపురాసురునితో యుద్ధం చేసినట్లు చేస్తాను. శివుడు కోపంతో త్రిపురాలను కాల్పినట్లు చెలరేగుతాను. మహాశివుడు ప్రశ్నయకాలంలో భూమండలాన్ని సముద్రంలో ముంచినట్లు యుద్ధంలో సైన్యాన్ని నశింపజేస్తాను. నలగామరాజు సైన్యం గదగడ వటికేటట్లు గొప్ప పరాక్రమాన్ని ప్రదర్శిస్తాను. యుద్ధరంగంలో శత్రుసైన్యం కుపులు తెప్పులుగా పడేటట్లు, నా మనస్సు ఆనందపడేటట్లు విహారిస్తాను.

మహోరాజు సైన్యం పాలిట ఉరుములు లేని పిడుగునోతాను. గర్వించే సైన్యానికి కంటిలో నలుసునై వేధిస్తాను. ఆ సమయంలో నన్ను ఈ భూమిపై ఎదిరించే వారెవరున్నారు? నలగామరాజు బలగాన్ని తుక్కుతుక్కగా చేస్తాను, వంట చేసేటప్పుడు కూరముక్కలు తరిగినట్లుగా తరుగుతాను. యుద్ధంలో రక్తం మడుగులు కట్టిస్తాను.

దావాగ్ని దహనం చెయ్యడానికి అడవి అడ్డమా...? బడబాగ్నిని సముద్రం ఆర్వగలదా...? భయంకరమైన పులిని జంతుసమూహం ఎదిరించగలదా...? దేగను కొంగలు అడ్డకోగలవా...? వేగంలో సివంగికి జింకలనమూహం సాటి ఔతుండా...? మిరియపుగింజ చిన్నదైనా కారం చెడుతుండా?.. అని బాలచంద్రుడు పలికాడు. నీవు నన్ను చిన్న బాలునిగా భావించవద్దని తల్లితో వెప్పుడు.

ఇవి చేయండి

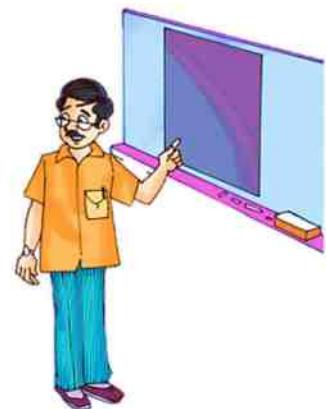
ఉపాధ్యాయుడు చెప్పిన కింది పదాలను (ఉక్కలేఖనం) రాయండి.

ఫాలాక్కడు, శౌర్యము, స్వార్థి, భస్మము, వృద్ధి, త్రిపురములు, ఉర్మిశుఱ
వాయుపుత్రుడు, పరాక్రమము, స్థావరము, మంధరశైలము, బడబాగ్ని

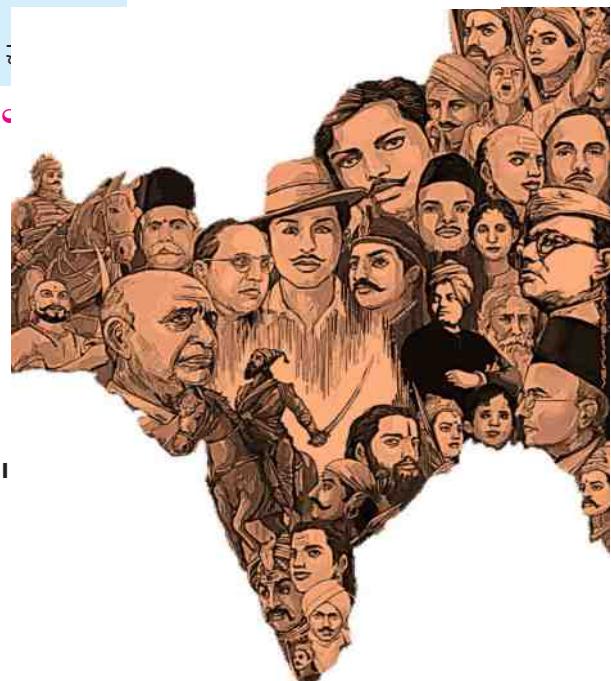

అవగాహన - ప్రతిస్పందన

1. పారంలోని ద్విపద పాదాలను రాగయుక్తంగా పాడండి.
2. బాలచంద్రుడు ఎవరితో ఏమన్నాడో చెప్పండి.
3. బాలచంద్రునికి తల్లి ఏమని చెప్పండో ఊహించి.
4. **కింది గీతాన్ని చదివి ప్రశ్నలకు జవాబులు రాయి**

పల్లవి: విశ్వభారత వీర లేవోయా
ప్రగతి పథముల వెంట పదవోయా
చ: స్వాతంత్ర్య వీరుండు రాజుప్రతాపుండు
నీ జాతి వాడురా ప్రశయాగ్ని వీవురా
వీరాభిమన్యుండు వలనాటిబాలుండు
నీ సహేదరులురా లయ రథంరథ వీవురా ||
చ: ధీర రూస్నిరాణి నీ వీరమాతరా
కాకణీ రుద్రమ్మ నీ సోదరేనురా
మగువ మాంచాల నీ బంగారు వదినరా
వీరవంశము నీది వీర రక్తమ్యురా ||
చ: పదునాల్గు భువనాల నిన్నడ్డు మొనగాడు
లేదురా జగదేక వీరుడవు నీవెరా
శివ సముద్రమ్యువై బడబాగ్ని జ్యాలవై
లంఘించి వెలుగరా లోకాలనేలరా || వి||

ప్రశ్నలు

1. గీయంలో స్వాతంత్ర వీరుడెవరు?

జ: _____

2. కవి వీరాభిమన్యునితో ఎవరిని పోల్చాడు?

జ: _____

3. గేయంలోని వీరవనితల పేర్లు రాయండి.

జ: _____

4. కవి ఎవరికి ప్రేరణను కలిగిన్నన్నాడు?

జ: _____

వ్యక్తికరణ - సృజనాత్మకత

అ) కింది ప్రశ్నలకు నాలుగైదు వాక్యాలలో జవాబులు రాయండి.

1. బాలచంద్రుని పరాక్రమాన్ని ఎవరెవరితో పోల్చుదం జరిగింది?
2. బాలచంద్రుని పరాక్రమాన్ని రామాయణ, భారత, భాగవత వీరులతో పోల్చిన అంశాలను వివరించండి.
3. బాలచంద్రుడు తనను ఎదిరించలేరనడానికి వెప్పిన పోలికలేవి?

అ) కింది ప్రశ్నలకు 8 నుంచి 10 వాక్యాలలో జవాబులు రాయండి.

1. పార్యభాగ సౌరాంశాన్ని సొంతమాటలలో రాయండి?
2. భారత స్వాతంత్య సంగ్రామంలో పోరాడిన ఇద్దరు వీరుల గురించి రాయండి.
3. తల్లి ఐతమ్మకి బాలచంద్రునికి మధ్య జరిగిన సంభాషణను రాయండి.

భాషాంశాలు

అ) కింద గీతగీసిన పదాలకు అర్థాలు రాయండి. వాటితో సాంతవాక్యాలు రాయండి.

ఉదా: కౌరవసైన్యం కురుక్షేత్ర రణములో మరణించింది.

రణము = యుద్ధము

1. భోగమంటలో వేసిన వస్తువులు కాలి భస్మం అవుతాయి.

భస్మం = _____

2. జలధిలోని నీరు ఉప్పగా ఉంటుంది.

జలధి = _____

3. హిమాలయ శైలము మంచుతో కప్పబడి ఉంటుంది.

శైలము = _____

4. వృద్ధి గుండ్రంగా ఉంటుంది.

వృద్ధి = _____

అ) అర్థాలను జతపరచండి.

1.	మది	( )	అ)	వేదుక
2.	ఉర్మిశుడు	( )	అ)	పరాక్రమం
3.	దళము	( )	ఇ)	మహారాజు
4.	విక్రమము	( )	ఈ)	అగ్ని
5.	సంతోషము	( )	ఉ)	అడవి
6.	వనము	( )	ఊ)	మనస్సు
7.	దహనుడు	( )	బు)	సైన్యం

ఇ) కింద ఇచ్చిన పదానికి సమానార్థక పదాలు వాక్యాలలో ఉన్నాయి. వాటిని గుర్తించి రాయండి.

1. బాలచంద్రుడు రణంలోకి దూకాడు. కానీ రాజులకు యుద్ధకాంక్ష తగదు.

సమరం = _____

2. జ్యులనుడు అడవిని దహించాడు. అగ్ని ధాటికి చెట్లన్నీ కాలిపోయాయి.

వహ్ని = _____

3. దేవతలు అమృతం కోసం అంబుధిని మథించారు. ఉదధి నుండి చంద్రుడు పుట్టాడు.

సముద్రం = _____

4. పుడమిషై కనకవర్షం కురిసింది. దైతులు ధరణిషై బంగారం పండిస్తున్నారు.

పసిడి = _____

భూమి = _____

ఈ) కింది వానిలో ప్రకృతి విక్రూతులను జతపరచండి.

1.	పుత్రుడు	( )	అ)	పసువు
2.	రాక్షసుడు	( )	అ)	పుడమి
3.	పృథివీ	( )	ఇ)	బొట్టె
4.	పశువు	( )	ఈ)	రక్షసుడు

ఉ) కింది పదాలకు వ్యతిరేక పదాలు రాయండి.

1. భయం X _____

2. న్యాయం X _____

3. భవి X _____

4. జయం X _____

గసడదవాదేశ సంధి

అ) కింది వాక్యాలను పరిశీలించండి.

1. కల్పుల్ సంతోషబాబు దేశంకోసం ప్రాణాలర్పించాడు. అతడు గొప్పవాడుగదా.
2. అందరు నిజముదెలిసి మసలకోవాలి.
3. పాండవులు విరాటమహారాజు కొలువునేసిరి.
4. లతకు ఏమి చేయాలో పాలువోక ఉంది.

గీతగీసిన పదాలను విడదియండి.

ఉదా:	గొప్పవాడు	+	కదా	=	గొప్పవాడుగదా
1.	నిజము	+	తెలిసి	=	_____
2.	కొలువు	+	చేసిరి	=	_____
3.	పాలు	+	పోక	=	_____

పై ఉదాహరణల్లో ప్రథమావిభక్తి ప్రత్యుథాలైన డు-ము-వు-లు పూర్వపదం చివర ఉన్నాయి. పరుషాలైన క-చ-ట-త-ప లు పరపదం మొదట ఉన్నాయి. అప్పుడు వాటి స్థానంలో గ-స-డ-ద-వ లు ఆదేశంగా వచ్చాయి. ఒకానొక సమయంలో గసడదవలు రాకపోతే అవే రూపాలు యథాతథంగా ఉంటాయి. ఇలా రెండు విధాలుగా సంధి జరగడాన్ని గసడదవాదేశ సంధిలో గమనించవచ్చు.

సప్తమీ విభక్తి

అ) కింది వాక్యాలు చదవండి.

1. సరయు నదీతీరం	అందు	కోసల దేశం ఉంది.
2. చాణక్యుడు మాటల		నేర్పారి
3. కాళీ		గంగా నది ఉంది.
4. తల్లికి పిల్లల		అనురాగం ఉంది.
5. గరుత్వంతునికి తల్లి		భక్తి ఉంది.

పై వాక్యాలను సరిచేసి తీరిగి రాయండి.

ఉదా: సరయునది తీరమందు కోసలదేశం ఉంది.

1. _____
2. _____

3. _____

4. _____

పై పట్టికను గమనిస్తే ‘అందు’ అనే ప్రత్యుధుల వాక్యాలను అర్థవంతంగా మార్చింది. ఇలా వాక్యంలోనీ కొన్ని పదాల మధ్యన చేరే ‘అందున్, నన్’ అనే ప్రత్యుధులను సప్తమీవిభక్తిగా చెప్పవచ్చు. సాధారణంగా సామీప్య, విషయసంబంధాన్ని, అంతటా వ్యాపించటాన్ని గురించి చెప్పేటప్పుడు ‘సప్తమీవిభక్తి’ ని ఉపయోగిస్తారు.

ఇ) కింది భాషీలను పూరించండి.

సమాస పదం	విగ్రహ వాక్యం	సమాసం పేరు
ఉదా: వాయువుప్రతుడు	= వాయువు యొక్క ప్రతుడు	పశ్చితప్తురుష సమాసం
1. మా ఇల్లు	=	_____
2. నా పుస్తకం	=	_____
3. తల్లి మనసు	=	_____
4. రాజు సైన్యం	=	_____

ఈ) సంధి పదాలను విడదీసి రాయండి.

ఉదా: ఫాలాక్షుడు	= ఫాల	+ ఆక్షుడు
1. ప్రశ్నయాభి	= _____	+ _____
2. భయమేల	= _____	+ _____
3. బాలుడని	= _____	+ _____
4. బడబాగ్ని	= _____	+ _____
5. నీవిప్పుడు	= _____	+ _____
6. ల్రాలినయట్లు	= _____	+ _____
7. తీర్చినయట్లు	= _____	+ _____
8. ఎదురెవ్వరు	= _____	+ _____
9. బాలుడనని	= _____	+ _____
10. పశుగణంబెరురె =	_____	+ _____

ప్రాజెక్టుపని

మీకు తెలిసిన వీరవనితల చిత్రాలను సేకరించండి. వారి గురించి రాయండి.

చమత్కార పద్యం

కం. తోక వెనకాలనుండును

టీకప్పున నుండు మండుటెండలనుండున్

మోకాలు ముందునుండును

ఆకాశము పైనుండు అధ్విరభన్నా

పై పద్యములో చమత్కారాన్ని గమనించండి.

భావం: ఈ పద్యంలో తోక వెనకాల, టీకప్పులో, మండుటెండలు, మోకాలుకు ముందు, ఆకాశంపైన ఏముంటుందని అడిగారు. ఇది ఒక చమత్కార పద్యము. పైకి అలా కనబడుతున్నా పద్యములో సమాధానం ఉంది. తోక ఎప్పుడూ వెనకాలే ఉంటుంది. టీ - కప్పులో ఉంటుంది. ఇప్పుడు మళ్ళీ ఒకసారి చదవండి. మీకు పద్య చమత్కారం అర్థవొతుంది.

నేనిని చేయగలనా?

- యుద్ధంలో వీరోచితంగా పోరాడిన వీరుల గురించి మాట్లాడగలను. జౌను / కాదు
- గేయాన్ని ధారాళంగా చదవగలను. భావాన్ని సాంతమాటల్లో చెప్పగలను. జౌను / కాదు
- పారంలోని పదాలను, వాక్యాలను, వాక్యనిర్మాణంలో వినియోగించగలను. జౌను / కాదు
- పారంలోని ప్రశ్నలకు జవాబులు సాంతమాటల్లో రాయగలను. జౌను / కాదు

ఉపాధ్యాయులకు సూచనలు

- పల్నాటివీరచరిత్రను సేకరించి చదవండి. విద్యార్థుల చేత చదివించండి.
- పోరాటపటిమ పెంపాందించుకోడానికి ఉపకరించే మహానీయుల జీవితచరిత్రలను కథా రూపంలో విద్యార్థులకు వినిపించండి.
ఉదా: అల్లూరి సీతారామరాజు, రాజు రామ్యాహన్రాయ్, గాంధీజీ, శివాజీ, భగత్సింగ్ మొదలైనవారు.

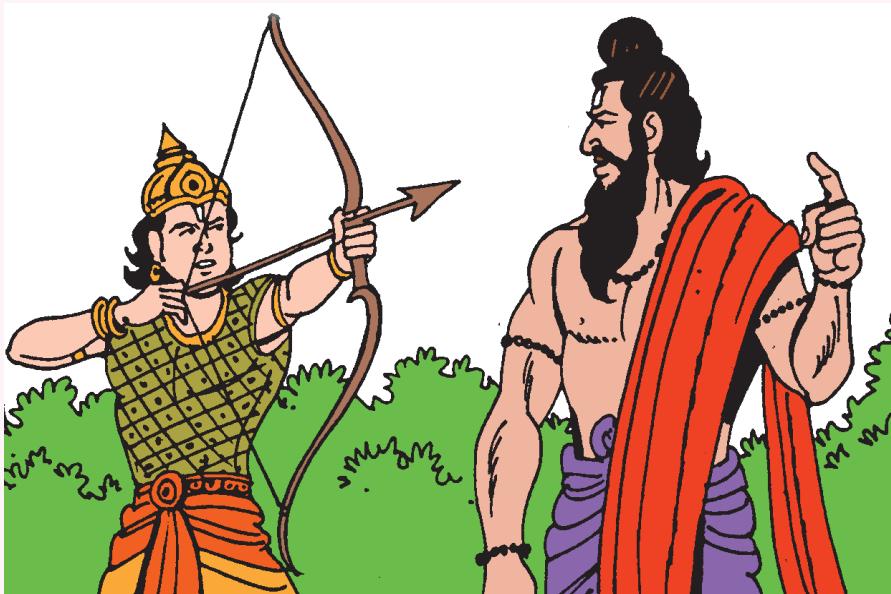
సాహితీ తరంగ సంగీత రసధుని - తెలుగుభాష

- నందూరి రామాకృష్ణమాచార్యులు

ఏకాగ్రత

అది హస్తినాపురం. విలువిద్యులో శిక్షణ పొందిన రాకుమారులు ధనుర్జుణాలు ధరించి నిలుచున్నారు. దూరంగా చెట్టు, దానిమీద పక్కి బొమ్మ ఉంది. ద్రోణుడు ముందుగా ధర్మరాజుతో “రాకుమారా! చెట్టును గమనించు, నీకేం కనపడుతున్నాయి” అని అన్నాడు. పక్కితో పాటు చెట్టు, కొమ్మలు, ఆకులు కూడా కనపడుతున్నాయని ధర్మరాజు సమాధానం చెప్పాడు. తర్వాత దురోధనుడు, భీముడు మొదలైన శిఘ్రులందరినీ అదే విధంగా ద్రోణుడు అడిగాడు. వారు కూడా తమకు అన్నీ కనబడుతున్నాయని చెప్పారు.

తరువాత ద్రోణుడు అర్జునుడితో, నీకు చెట్టు కనబడుతున్నదా! అని ప్రశ్నించాడు. లేదని సమాధానం చెప్పాడు. మరి కొమ్మలు, ఆకులు కనబడుతున్నాయా? అని ద్రోణుడు అన్నాడు. లేదని సమాధానమిచ్చాడు. మరి పక్కి కనిపిస్తున్నదా? మరలా లేదనే సమాధానం వచ్చింది. మరినీకేం కనిపిస్తున్నది? పక్కి కన్ను అని సమాధానం వచ్చింది. ఆ లక్ష్మీన్ని ఛేదించు అని ద్రోణుని నోచినుంచి మాట వచ్చేలోపే అర్జునుడు విడిచిన బాణం పక్కి కన్నును తాకింది. ఆ ప్రాంగణమంతా కరతాళధ్వనులు మారుమోగాయి. ఆనందంతో శిఘ్రుని ఏకాగ్రతను మెచ్చి గురు ద్రోణుడు ఆశీర్వదించాడు.

భారతంలోని ఈ ఇతివృత్తాన్ని గమనిస్తే అర్జునుడు తన దృష్టిని పూర్తిగా చేస్తున్న పని మీదే కేంద్రీకరించాడు. అలా మనస్సు ఒకే విషయాన్ని గురించి నిలకడగా ఆలోచించడమే ఏకాగ్రత. భూతద్దం ద్వారా సూర్యరశ్మి ఒకేచోట కదలకుండా వుంచితే అది చెక్కును క్షుణాలలో కాల్పగలుగుతుంది. కానీ నేరుగా తాకే సూర్యరశ్మి ఆ చెక్కును కాల్పలేదు. అదే విధంగా సాధారణమైన స్థితిలో మన ఆలోచనా శక్తి చెల్లాచెదరై ఉంటుంది. అదే ఆలోచనా శక్తిని మనం ఒకే విషయంపై ఉంచినపుడు త్వరగా నేర్చుకోగలుగుతాం.

ఇది మనస్సుకు సంబంధించినది. మనస్సు ఒకే విషయంపై ఏకాగ్రతతో ఉండటాన్ని అభ్యాసం చేస్తే అన్ని విద్యలలోనూ రాణించగలుగుతారు. ఏ రంగంలోనైనా విజయం సాధించగలుగుతారు.

12

స్వార్థ ప్రదాతలు

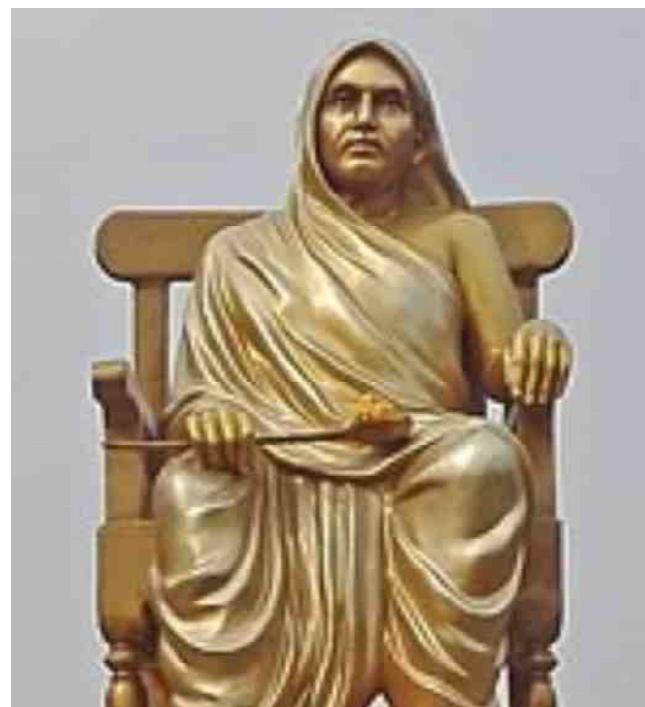

అపరాణస్వార్థ డోక్కు సీతమ్మ (1841-1909)

భక్తులు కోరిన కోర్కెలు తీర్చే దైవంగా ప్రసిద్ధి పొందిన అంతర్వేది లక్ష్మీనరసింహస్వామి దర్శనానికి ఒకావిడ పయనమై వెళుతున్నారు. ఆ ప్రయాణంలో ఆమెకు ఒక పెండ్లిబృందం ఎదురుపడింది. ఆ సమూహంలో పిల్లలు ఆకలితో ఏడుస్తుంటే ఒక పెద్దావిడ “దగ్గరలోనే నిత్యాన్నదాన కార్యక్రమం జరిగే ఒక ఇల్లు ఉంది. అక్కడికి వెళ్లి భోజనం చేయవచ్చు, పిల్లలకు పాలు పట్టివచ్చు. అంతరకు ఓపిక పట్టిండి” అని చెప్పడం ఆవిడ చెవిన పడింది. వెంటనే తన ప్రయాణాన్ని మార్గమధ్యంలోనే విరమించుకుని వారి కంటే ముందుగా ఆవిడ ఇంటికి చేరి వంటలు చేసింది. వారికి భోజనాలు పడ్డించింది. ఆ పెండ్లిబృందం వాళ్ళు ఆవిడ చూపిన ఆదరాభిమానాలకు అమితానంద భరితులయ్యారు. ఒకసారి బ్రిటిష్ ప్రభుత్వంలోని తహసిల్దార్ ఆకలితో ఆవిడ ఇంటికి వచ్చారు. దురదృష్టప్రశాట్తు ఆమె ఇంటిలో ఆ సమయానికి కూరగాయలు నిండుకున్నాయి. అప్పుడు ఆవిడ తమ ఇంటి ఆవరణంలోని గరికవేళ్లతో పచ్చడి తయారుచేస్తుంది. వచ్చిన అధికారికి భోజనం పడ్డిస్తుంది. బహురుచికరమైన ఆమె వంటకానికి, ఆతిధ్యానికి సదరు తహసిల్దారు సంతోషభరితుడయ్యాడు. ఆమె జీవితంలో ఇలాంటి సంఘటనలు కోకొల్లలు. అంతటి విలిష్ట దానశీల గుణాలు కలిగిన మాతృమూర్తి, అన్నార్థుల ఆకలితీర్చి ‘అపర అన్నపూర్ణ’గా ప్రపంచ భ్యాతి గాంచిన ఆమె మరివరో కాదు డోక్కు సీతమ్మ.

డోక్కు సీతమ్మ తూర్పు గోదావరి జిల్లా మండపేటలో భవానిశంకరం, నరసమ్మ దంపతులకు 1841వ సంవత్సరంలో జన్మించారు. లంకల గన్నపరానికి చెందిన ధనవంతుడు, వేదపండితుడు అయినా డోక్కు జోగయ్యతో వివాహం జరిగింది. ఆ పుణ్యదంపతుల ఇంట పాడిపంటలకు కొరత ఉండేది కాదు. అతిధులను దేవతల్కుగా భావించేవారు. బాటసారులకు ప్రతినిశ్యం విసుగు, విరామం లేకుండా ప్రేమాభిమానాలతో అన్నం పడ్డించేవారు. ఆ ఇల్లు నిత్యం అతిధినత్యారాలతో, అన్న సంతర్పుణలతో కన్నుల పందువగా కళకళలాడేది.

సీతమ్మకు అన్నదానం చేయడం పుట్టుకతో వచ్చిన లక్షణం. “అన్ని దానముల కంటే అన్నదానం మిన్న” అని నమ్మిన కుటుంబం వారిది. ఆమె ఇంట

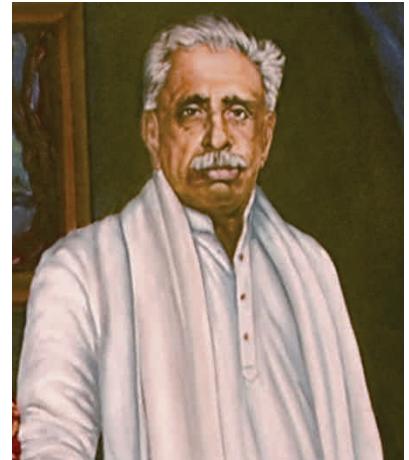
ప్రతిరోజు వందలాదిమంది ఉచితంగా భోజనాలు చేసేవారు. గోదావరి వరదల సమయంలో రేవుకు ఆవలి లంక గ్రామాల్లో ఆకలికేకలు వినిపిస్తే భరతో కలిసి వెళ్లింది. వారికి ఆహారాన్ని అందించి వారి ఆకలిదప్పులు తీర్చింది. కోసీమలోని ప్రజలు నేటికీ ఏరి గురించి గొప్పగా చెప్పుకుంటుంటారు. ‘సీతమ్మ గారి ఇల్లు తిరుపతిలోని నిత్యాన్నదానం వలె అతిథి మర్యాదలతో విలసిల్లేది’. సమయానికి వంటచెరకు లేకపోతే సీతమ్మ తన చీరలనే వంటచెరకుగా మార్చి వంటావార్పు చేసిన సందర్భాలు కూడా అనేకం ఉన్నాయి.

వార్ధక్యం సమీపించినా సీతమ్మగారి ఓర్చు, సహనం, అసహనాన్ని చెంతచేరనీయలేదు. దాసదాసీల సహకారం తీసుకోమని భర్త చెప్పినా స్వయంగా సేవ చేయడంలో ఉన్న తృప్తిని, మధురానుభూతిని గురించి మృదుమధురంగా విన్నవించేది. రాచకురుపు(కేన్సర్) తో బాధపడుతున్న అన్నదానం చేయడం మానలేదు. సీతమ్మ ఆమూల్య సేవలను గుర్తించి బ్రిటిష్ ప్రభుత్వం 1903వ సంవత్సరంలో ‘ప్రశంసా పత్రం’ ఇచ్చి సత్కరించింది.

డొక్కు సీతమ్మ జీవితచరిత్ర గురించి పలుభాషలలో అనేక గ్రంథాలు వెలువడ్డాయి. నిత్యాన్నదాత్రిగా భండాంతర భ్యాతిని గడించిన సీతమ్మ 1909వ సంవత్సరంలో కన్నమూశారు. పాత గన్నవరం దగ్గర వైనతేయనదిపై నిర్మించిన నూతన ఆనకట్టకు “డొక్కు సీతమ్మవారథి” అని నామకరణం చేశారు. ఈ వారథికి వారి పేరు పెట్టడం ఆమెను తెలుగు ప్రజలు చిరకాలం గుర్తుంచుకున్నారనేందుకు చిహ్నంగా భావించవచ్చు. డొక్కు సీతమ్మ సేవాతత్వరత భావితరాలకు స్వార్థిదాయకం.

ఆంధ్ర తిలక్ గాడిచర్ల (1883-1960)

అది వెల్లూరు సెంట్రల్ సైల్. బందిపోటు దొంగలను, హంతకులను ఉంచే గది. అలాంటి గదిలో కట్టుకోవడానికి రెండు గోచీలు, మూరా పొడవున్న రెండు తువ్వాళ్ళు ఇచ్చారు. పడుకోవడానికి చిన్న ఈతచాప, తినదానికి మట్టిచట్టి, తాగదానికి మట్టిముంత, మల-మూత్ర విసర్జనకు మరో మట్టిచట్టి ఇచ్చారు. కాలికి లావాటి కడియాలు వేశారు. మెడకు మరో కడియం వేసి కొయ్యముక్కను వీటిలో దూర్చారు. తలబోడి చేయించారు. తినదానికి పెట్టే రాగిసంగటి ముద్దలో రాళ్ళ-పుల్లలు-పురుగులు తేలుతుందేవి. ఇలాంటి కరిన కారాగార జీవితాన్ని భరతమాత ముద్దుబిడ్డ మూడు సంవత్సరాలపాటు అనుభవించారు. కేవలం బ్రిటిషువారి దమనకాండను నిరసిస్తూ ‘విపరీత బుద్ధి’ అనే పేరుతో రాసిన సంపాదకీయ వ్యాసం తెల్లవారి గుండెల్లో భయాన్ని పుట్టించింది. రాజద్రోహం సేరం కింద ఈ కలినశిక్షను విధించారు. దానిని ఆనందంగా దేశంకోసం అనుభవించారు. వారే ‘ఆంధ్రతిలక్’గా ప్రసిద్ధులైన గాడిచర్ల మారిసర్వోత్తమరావు.

అవి రాజమండ్రి టీచర్ ట్రైనింగ్ కాలేజీలో చదివే రోజులు. స్నేతంత్ర్య సమరయోధుడు బిపిన్ చంద్ర పాల్ ఇచ్చిన ఉపన్యాసానికి అక్కడి విద్యార్థులు ఎంతో ప్రభావితులయ్యారు. మరుసటిరోజు ‘వందేమాతరం’ బ్యాప్టిస్టులతో తరగతి గదికి వెళ్లారు. బ్రిస్మిపల్ మార్కెట్టాంటర్ వాటిని తొలగించమని చెప్పాడు. దానికి విద్యార్థి నాయకుడిగా ఉన్న గాడిచర్ల అంగీకరించలేదు. దానికి వెంటనే అతన్ని కళాశాల నుంచి డిస్ట్రిక్షన్ చేశారు. అంతేకాదు 30 సంవత్సరాల

పాటు ప్రభుత్వ ఉద్యోగానికి అనర్థుడిగా ప్రకటించారు. అయినా దేశసేవలో వెనుకడుగు వేయని అకుంటిత దేశభక్తుడు గాడిచర్చ హరిసర్వోత్తమరావు.

జీవితంలో కడు బీదరికాన్ని అనుభవించారు. ఏనాడు పదవులకోసం ప్రాకులాడలేదు. హిందూపత్రికకు సమీక్షావ్యాసాలు రాసేవారు. వచ్చిన పైకంతో జీవితాన్ని గడిపారు. ఎవరి దగ్గర చేయి చాచేవారు కాదు. అంతటి అభిమానధనుడు సర్వోత్తమరావు. స్వరాజ్యపత్రిక లో వీరు రాసిన వ్యాసాలు బ్రిటిష్ వారిని అసహానానికి గురిచేసేవి. వారు చేసిన అన్యాయాలను మోసాలను గురించి దైర్యంగా రాసేవారు. తాను నమ్మిన సిద్ధాంతాల కోసం జాతీయ నాయకులైన గాంధీగారిని కూడా విమర్శించడానికి వెనుకాడలేదు. అప్పుడు గాంధీగారు స్వయంగా ‘ద బ్రేవ్ హరిసర్వోత్తమరావు’ అని మెచ్చుకున్నారు.

పాతికేళ్వపయస్సులో భారతదేశంలో వయోజనవిద్యా సమస్య గాడిచర్చవారిని ఆలోచింపజేసింది. వయోజనలు అక్షరాస్యులయితేనే భారత ప్రజాస్వామ్య వ్యవస్థ సరైన పునాదుల మీద నిలబడగలదని విశ్వసించారు. ఈ కలను సాకారం చేయడం కోసం అవిక్రాంతంగా ప్రమించారు. గ్రంథాలయ ఉద్యమాన్ని చేపట్టారు. పగటిపూట గ్రంథాలయాలను దర్శించేవారు. రాత్రిపూట వయోజనవిద్యా కేంద్రాల పనితీరును సమీక్షించేవారు.

అంధ్రపత్రిక తొలిసంపాదకులు శ్రీ గాడిచర్చ. మహిళలసమస్యల పరిష్కారం కోసం ‘సౌందర్యవల్లి’అనే పత్రికను నడిపారు. అలాగే ఆంధ్రవార్త , వయోజనవిద్యా సమీక్ష, కౌముది, మాతృసేవ తదితర పత్రికలకు సంపాదకత్వం వహించారు.

అట్లపోం లింక్, The Neglected Emperor Poet తదితర రచనలు శ్రీ గాడిచర్చ సారస్వత కృషికి నిదర్శనాలు. ‘ఆముక్త మాల్యదు’ను రచించింది శ్రీకృష్ణదేవరాయలేనని ఆయన నిరూపించారు.

1955లో పైదరాబాద్లో తెలుగుభాషాసమితిని ప్రారంభించారు. ఉమ్మడి మద్రాసురాష్ట్ర లెజస్ట్రేట్ కొన్సిల్కు పోటీచేసి అధికమెజార్డీటో గెలపాందారు. కర్నూలుజిల్లాలోని మహానందిక్షేత్ర ప్రాంతాన్ని, వన్యమృగ సంరక్షణ ప్రాంతంగా ప్రకటించేందుకు శ్రీ గాడిచర్చ కృషిచేశారు. 1939లో ప్రాదుటురులో జరిగిన రాయలసీమ మహాసభలకు అంధ్ర రాష్ట్రయ సహకార మహాసభలకు, ఆంధ్రరాష్ట్ర వ్యవసాయ పనిముట్ల ఉత్సత్తిదారుల సంఘం, అభిలభారత వయోజనవిద్యా మహాసభలకు శ్రీ గాడిచర్చ అధ్యక్షులుగా ఎనలేనిసేవలు అందజేశారు. ఆంధ్రరాష్ట్ర స్థాపనకు అవిరళకృషి చేశారు. హరిసర్వోత్తమరావుగారు 1883లో కర్నూలుజిల్లా పాములపాదులో జన్మించారు. 1960లో మద్రాసులో కన్నుమూళారు. భరతమాత ముద్దుబిడ్డగా ఈ దేశానికి చేసిన సేవకు చిహ్నంగా విజయవాడలో సర్వోత్తమ భవనం నిర్మించారు. నేటితరం వీరి జీవితం నుండి త్యాగం, సేవ, దీక్ష దేశభక్తి, స్వభావమానం వంటి సుగుణాలను అలవర్పుకోవలసిన అవసరం ఎంతైనా ఉంది.

కలియుగభీముడు కోడిరామమూర్తి నాయుడు (1885-1942)

అవి బ్రిటిష్ వారి అహంకారానికి దౌర్జన్యానికి నిదర్శనంగా నిలిచిన రోజులు. వారు తమను మించినవారు లేరనుకునేవారు. భారతీయులను అఱువణువునా బానిసలుగా చూసేవారు. ‘యూజిన్ పాండో’ ఒక స్వేతజాతీయుడు. అతని మహికాయాన్ని, శారీరకదృఢత్వాన్ని చూసుకుని తెల్లవారు గర్వపడేవారు. అలాంటి పాండోను ఒక సామాన్య భారతీయుడు కుస్తీ పోటీకి ఆహ్వానించాడు. అతనిపైపు ఎగాదిగా పాండో చూశాడు. ఒంపు తిరిగిన ఇనుపకండలు,

ఉక్కనురాలు, బిగుతయినశరీరం, శోయానికి నిలువెత్తురూపం, సదురుబెదురు లేని మాట, చురుకైన చూపులు, సింహం వంటి నడక. తెల్లజాతి మల్లయోధుని భయకంపితుని చేశాయి. వెంటనే కుస్తి నా వృత్తి కాదని చెప్పి తలవంచుకొని పక్కకు తప్పుకున్నాడు. అలా తెల్లవారి అహంకారానికి అంకుశమైన జగదేక మల్లుడు కోడి రామమూర్తి నాయుడు మన తెలుగువాడుట.

ఆది స్మృతిన్ దేశపు సుప్రసిద్ధ క్రీడాప్రాంగణం. ప్రేక్షకుల అరుపులతో మారుమోగుతోంది. ఆ దేశపు ప్రధానక్రీడ బుల్ ఫైట్. బలిసిన ఎడ్డను ఉసిగొల్పుతారు. ఎవరైటే లొంగాదినుకుంటారో వారు ఆ ఆటలో విజేతలుగా నిలుస్తారు. అప్పటికే ఇద్దరు వీరులను అవి మట్టి కరిపించాయి. వాటి కొమ్ములు మొనతేరి ఉన్నాయి. పర్వతమంత ఆకారం వాటి సొంతం. కనుగుఢ్లు ఎరగా ఉన్నాయి. మెడలో ఎరటి పూలమాల కనిపిస్తోంది. మరొక యోధుని యుద్ధానికి ఆహ్వానిస్తున్నట్లు రంకెలు వేస్తున్నాయి. వాటి అంచనాలు తలకిందులు అయ్యే క్షణం వచ్చిందని వాటికి తెలియదు. అతివేగంతో వస్తున్న ఆ ఎద్దు రెండుకొమ్మల్ని అంతే వేగంతో ఒడిసి పట్టుకున్నాడు. ఒక్క క్షణం పాటు క్రీడా మైదానంలో నిశ్చబ్దం అలముకుంది. ఏం జరగబోతోందో ఎవరికీ అర్థం కాలేదు. ఎద్దను పైకితాడు. గిరగిర తిప్పాడు. దూరంగా విసిరాడు. సింహాసనం చేశాడు. కొన్ని నిముషాలపాటు చప్పట్లు మోగుతూనే ఉన్నాయి.

ఆ కరతాళధ్వనులు, అభినందనలను భారతమాతకు అంకితం చేశాడు. అతడు బలంలో వేగంలో ఆంజనేయుని వంటివాడు. ఆయనే భరతమాత ముద్దుబిడ్డ కోడి రామమూర్తినాయుడు.

వైప్రాయి లార్డ్ మింటో కోడి రామమూర్తి బలాన్ని గురించి వినిఉన్నాడు. స్వయంగా తానే పరీక్షించదలచాడు. అతని కాలికి ఇనుపగొలుసులు కట్టాడు. మరోవైపు ఆ గొలుసులను తన కారుకి తగిలించాడు. స్వయంగా కారును వేగంగా నడవడం కోసం గేర్లు మార్చాడు. ఒక్క అంగుళం కూడా కారు కదల్లేదు. వైప్రాయ్ ఆశ్చర్యపోయాడు. ఇంతటి బలానికి కారణాన్ని అడిగాడు. మీరు తినే మాంసాహరం గురించి చెప్పుకున్నాడు. అప్పుడు రామమూర్తి నాయుడు గారు “నా పేరు లోనే కోడి ఉంది. కాని నేను పూర్తి శాకాహారిని” అన్నాడు.

కోడి రామమూర్తినాయుడు యోగవిద్యలో ప్రాణాయామాన్ని అభ్యసించారు. వీరు ఊపిరిబిగబట్టి ఒంటినిండా ఇనుపగొలుసులు కట్టించుకునేవారు. ఒక్కసారి ఊపిరి వదిలేసరికి గొలుసులు ముక్కలు ముక్కలుగా తెగిపోయేవి. ఘాటీ మీద ఏనుగును ఎక్కించుకునేవాడు. రొమ్ము పైభాగంలో పెద్ద బండరాళ్లను ఉంచుకొని సుత్తితో పగలగొట్టమనేవాడు. ఇవి వారి పరాక్రమానికి ఉండాహారణలు. నాయుడుగారికి బహుమతి రూపంగా వచ్చే జమాఖర్పులు అతని ఆంతరంగిక కార్యాదర్శి రాసేవాడు. అతను చెప్పిన ప్రకారం మరో కంటికి తెలియకుండా కోడి రామమూర్తి దానధర్మాలకు కోటిరూపాయలకు పైగా ఆ రోజుల్లోనే వెచ్చించారు. ఇది వారి దానగుణానికి ఉండాహారణ. చివరిదశలో వీరి కాలికి రాచపుండు ఏర్పడింది. కాలు తీసి వేసే శస్త్రచికిత్స జరుగుతోంది. నొపి లేకుండా ఉండటానికి మత్తు ఇవ్వడానికి వైద్యులు ప్రయత్నించారు. దానికి వారు అంగీకరించలేదు. ప్రాణాయామం చేసి నొపిని భరించారు. శస్త్రచికిత్స చేయించుకున్నారు. ఇలా భారతీయవిలువలతో జీవితాన్ని గడిపిన కోడి రామమూర్తి 1885లో శ్రేకాకుళంజిల్లా వీరఫుట్టంలో జన్మించారు. 1942లో భారతమాత ఒడిలోకి చేరారు. యోధులకు మరణం ఉండదు. వారి కీర్తి వారిని

జీవింప చేస్తుందనేది వాస్తవం. వీరిని ఆదర్శంగా తీసుకొని శారీరకబలాన్ని, మానసికబలాన్ని నేడు ప్రతి ఒక్కరూ కలిగించాలి.

తద్వారా దేశానికి మన శక్తియుక్తులను వినియోగించగలం. దేశసేవలో భాగస్థులం కాగలం. కోడి రామమూర్తి నాయుడిని గురించి వరవిక్రయం నాటకకర్త కాళ్ళకూరి నారాయణరావు ఇలా అన్నారు.

“సాధువథవర్తి
సన్మితచక్రవర్తి
రమ్యతరకీర్తి
శ్రీ కోడి రామమూర్తి”

బహుముఖ ప్రజ్ఞాశాలి, కవిశేఖర డాక్టర్ ఉమర్ అలీషా (1885-1945)

భారతదేశచరిత్రలో 1885-1947 మధ్యకాలం చాలా కీలకమైనది. అది పరాయిపాలనలో, మూడుసమ్ముక్కాలతో, అంటరానితనం మొదలైన సమస్యలతో సతమతమవుతున్న కాలం. ఆ కాలంలో అజ్ఞానం, అంధకారాన్ని పారదోలడానికి అనేక మంది కృషిచేశారు. అటువంటి వారిలో చెప్పుకోదగ్గ స్వాతంత్య సమరయోధుడు, సాహితీవేత్త “డాక్టర్ ఉమర్ అలీ షా” ఒకరు.

ఇరాక్ దేశ రాజధాని బాగ్దాదు నుండి క్రీస్తుశకం 1472లో ఒక మహామృదీయ కుటుంబం ధీలీకి వచ్చారు. ఆ మహామృదీయుల సూఫీమతానికి చెందిన వారు. ఏకేశ్వరోపాసన, మతములన్ని ఒక్కటి, స్నేయసాధన లేకుంటే మోష్టం రాదు మొదలైన సిద్ధాంతాలను తూ.చ. తప్పకుండా పాటించేవారు. మొఘుల్రాజు దారాసుబోవ్ మరణా నంతరం ధీలీ నుండి పితాపురం చేరి స్థిరనివాసం ఏర్పాటుచేసుకున్నారు. ఆ కుటుంబంలో 1885 ఫిబ్రవరి 28 వ తేదీన వస్తేల్చి మోహియుద్దిన్ బాదీషా, చాందీబీబీ దంపతులకు డాక్టర్ ఉమర్ అలీషా జన్మించారు.

సాహితీవేత్తగా

ఉర్దూ మాతృభాష ఆయనపుటికీ తెలుగుభాష మీద సాధించి సంస్కృతం, అరబీ, పారశీకం, ఆంగ్లభాషలపై పట్టు సాధించారు. తెలుగుభాషపై మమకారంతో పదహారవ ఏటనే ‘విద్యావిలాసం’ అనే శతకం రాసిన ప్రతిభావంతుడు. 18వ ఏట ‘మణిమాల’ నాటకం రాసిన ఘనుడు. అనసూయ, కళ, విషాద సౌందర్యం, దానవ వథ, చంద్రగుప్త, మహాభారత కౌరవరంగం, విచిత్రబిల్లథియం అనే నాటికలు; తారామతి, శాంత, పద్మావతి మొదలైన నవలలు రాశారు. జుల్లురాళ్ళ అనే యునానీ వైద్య గ్రంథాన్ని రచించారు. శ్రీ సమస్యలను, సామాజిక సమస్యలను ప్రస్తావించి పరిష్కారం చూపారు. దాదాపు 50 పైగా పుస్తకాలు రచించి తెలుగువారికి అందించిన కారణజన్మడు.

స్వాతంత్య సమరయోధులుగా - సంఘ సంస్కర్తగా

గాంధీగారిచ్చిన విదేశీవస్తుబహిపురణ, సహాయనిరాకరణల పిలుపునందుకొన్నారు ఉమర్ అలీషా. స్వరాజ్య సాధనకు త్యాగం అవసరం అని, ధర్మసంస్థాపనకు స్వరాజ్యం అవసరం అని భావించారు. జాతీయ నాయకులైన

చిత్రరంజన్ దాన్, బిపిన్ చంద్రపాల్ కో కలసి స్వాతంత్ర్య ఉద్యమంలో పాల్గొన్నారు.

విజయవాడలో ‘ఆంధ్ర అంటుదోషనివారణ మహాసభ’ జరిపి ముఖ్య వక్తగా అంటరానితనం పై పోరాటానికి పిలుపునిచ్చారు. కొన్ని వేల మందితో విశాఖపట్టం, ఎలూరులలో బహిరంగ సభలు జరిపి ప్రజలలో చైతన్యం నింపిన స్వార్థి ప్రదాత.

పీఠాధిపతిగా - ప్రజాప్రతినిది

పిరాపురంలో శ్రీ విశ్వవిజ్ఞాన విద్యాపీఠానికి 6వ పీఠాధిపతిగా పదవి చేపట్టారు. అన్నార్తులకు అనేక సామాజిక సేవాకార్యక్రమాలు చేశారు.

అనేక విద్యా సంస్థలకు విరివిగా విరాళాలు అందించారు. ఉత్తరమద్రాన్ రిజర్యూడ్సెషనం నుంచి అభిలభారత శాసన సభ్యులుగా (పార్లమెంట్ సభ్యులు) 1934 - 1945 వరకు దాదాపు 10 సంవత్సరాలు ల్రిటీష్ ప్రభుత్వంలో బాధ్యతలు నిర్వహించారు. 1924 లో అభిలభారత భిలాఫత్ కమిటీ ప్రధాన కార్యదర్శిగా, ముస్లింలీగ్ మదాన్ కార్యదర్శిగా సేవలందించారు.

బిరుదులు

పీరి సేవలకు గుర్తింపుగా 1924లో ఆల్ ఇండియా బిరియోంటర్ కాన్సరెన్స్ వారు ‘పండిట్’ బిరుదును, అలిఫుడ్ విశ్వవిద్యాలయం వారు ‘హాల్మీ’ బిరుదును, 1936లో అమెరికాదేశం ‘డాక్టర్ ఆఫ్ విటరేచర్’ అనే గౌరవ డాక్టరేటుతో సత్కరించారు.

ఆంధ్రాలందరూ గర్యించదగ్గ బహుముఖ ప్రజ్ఞాశాలి. సాహితీమూర్తి అయిన వీరు నిర్విరామ ప్రజాసేవలో ఉండగానే 1945 జనవరి 23వ తేదీన పరమపదించారు. వారి రచనలు, సూక్తలు, చేసిన సేవలు ఎల్లకాలం ప్రజల మదిలో మెదులుతూనే ఉంటాయి.

“ సమాజానికి సామాన్యుడే కేంద్రం”

“విద్య అంటే తనను తాను తెలుసుకోవడం”

“వాక్కే శస్త్రము, కలమే అస్త్రము”

- డాక్టర్ ఉమర్ అలీషా

అభివంపగానగంధర్వుడు - బాలు (1946-2020)

విజయవాడలో ఇళయరాజు ఆధ్వర్యంలో సంగీతకచేరి జరుగుతోంది. ఆ కచేరీలో పాడదానికి వచ్చిన ఒక యువకుడు ఆలస్యంగా ద్వారం దగ్గరకు వచ్చాడు. లోపలికి వెళ్ళడానికి కాపలాదారుడై అనుమతి అడిగాడు. కాపలాదారుడు లోపల ఉన్న వారికి కూర్చోడానికి స్థలం లేదు. తలుపులు మూసి తాళం కూడా వేశాను. తిరిగి వెళ్ళిపో అన్నాడు. ఎలాగోలా ఆ యువకుడు వేదిక వద్దకు చేరుకొని, తన పాటలతో ప్రేక్షకులందరినీ మంత్రముగ్ధులను చేశాడు. కాపలాదారుడు తన తప్పుతెలుసుకొని, ఆ యువకుడి దగ్గరకు వెళ్ళాడు. తనను క్షమించమని ప్రాధీయపడ్డాడు. ఆ యువకుడు వినయంగా చిరునవ్వులు చిందిస్తూ ఘరవాలేదని అతనిని అభిసం దించాడు. అతనే గాన గంధర్వుడు, పాటల మాంత్రికుడు శ్రీపతి పండితారాధ్యుల బాలసుబ్రహ్మణ్యం.

బాలు నెల్లూరుజిల్లా కోనేటమ్యూపేట గ్రామంలో 1946 జూన్ 4వ తేదీన జన్మించారు. తండ్రి శ్రీపతిపండితారాధ్యుల సాంబమూర్తి, తల్లి శకుంతలమ్మ. సాంబమూర్తి హరికథా గేయగాయకులు కావడంతో బాలు తండ్రి వారసత్వాన్ని పుణికిపుచ్చుకున్నారు.

బాలు జీవితంలో జరిగిన మరొక సంఘటన ఉంది. గూడూరులో 'కాళిదాసు కళానికేతన్' సంస్థ ప్రతి సంవత్సరం లలిత, జానపద వాద్య సంగీత కార్యక్రమాలు నిర్వహిస్తూ వుండేది. బాలు ప్రతి యొదూ ఈ కార్యక్రమాల్లో పాల్గొనేవారు. పాల్గొన్న ప్రతిసారి అతనికి బహుమతి వచ్చేది. 1964 లో జరిగిన ఒక కార్యక్రమానికి ప్రముఖ నేపథ్యగాయని ఎస్.జానకి ముఖ్య అతిథిగా వచ్చారు. పోటీలలో గెలుపొందిన గాయనీ గాయకుల పాటలు త్రథగా విన్నారు. అద్భుతంగా పాడిన బాలుకు ద్వితీయ బహుమతి ప్రకటించడంపై ఆశ్చర్యానికి గురయ్యారు. వెంటనే వేదిక మీద నుంచే మైకు తీసుకున్నారు. "ప్రథమ బహుమతి గిల్లుకున్న గాయకుణ్ణి కించపరచడం కాదు. కానీ, నా ఉద్దేశ్యంలో ఆ బహుమతి బాలసుఖిష్యాణ్ణానికి రావాలి. వర్ధమాన కళాకారులకు ఇలాంటి అన్యాయం జరిగితే వాళ్ళ భవిష్యత్తు అంధకారమౌతుంది" అంటూ ఆవేశంతో నిర్మాహమాటంగా తన అభిప్రాయం తెలియజేశారు. అలా వ్యక్తపరిచిన జానకి మాటలే బాలూ గుండెలో ఆత్మవిశ్వాసాన్ని నింపాయి. సభాకార్యక్రమం మగిశాక బాలుతో మాట్లాడుతూ "మీ గాత్రం చాలా వైవిధ్యంగా ఉంది. సినిమాల్లో పాడేందుకు ప్రయత్నించండి" అంటూ జానకి బాలుకు సలహ యిచ్చారు. నాటి నుండి ఆమెనే తన గురువుగా బాలు భావించారు.

"పిట్ట కొంచెం కూత ఫునం" అన్నట్లు ఒకవైపు విద్యాభ్యాసం చేస్తూ మరొకవైపు సినీ నేపథ్య గాయకులుగా పేరు ప్రభ్యాతులు పొందారు. 1966లో ఎస్.పి.కోదండపాణి అండదండలతో సినిపరిశ్రమలోకి అడుగు పెట్టారు. తెలుగు సినిరంగంలోనే కాకుండా తమిళం, కన్నడ, మలయాళం, హిందీ తదితర భాషల్లో మనోరంజకమయిన పాటలు పాడారు. బాలు తన 40 ఏళ్ళ సినీ ప్రస్తావంలో 16 భాషలలో 40వేల పాటలతో శ్రేతలను, ప్రేక్షకులను ఉ ప్రాతలూగించారు. 40 సినిమాలకు సంగీత దర్శకత్వం వహించారు. బాలు పాడిన పాటలు అశేష ప్రజాసీకాన్ని మంత్రముగ్గలను చేశాయి. అలాంటి ఆణిముత్యాలలో 'మేజర్ చంద్రకాంత్' సినిమాలోని పాట ప్రతి భారతీయుని హృదయంలో దేశభక్తిని నింపుతుంది.

పాట - 1

పల్లవి : 'పుణ్యభూమి నాదేశం నమో నమామీ....'

ధన్యభూమి నాదేశం సదా స్వరామీ....'

'బొభీలి పులి' సినిమాలోని ఈ పాట భవబంధాలు శాశ్వతం కాదని తెలియజేస్తుంది.

పాట - 2

పల్లవి: జననీ జన్మ భూమిశ్చ - స్వర్గాదపి గరీయసి.....

ఏ తల్లి నిను కన్నదో .....

బాలులో కేవలం గాయకుడు మాత్రమే కాదు. ఆయనలో ఒక విలక్షణ నటుడు కూడా దాగి ఉన్నారు. 1969లో 'పెళ్లంటే నూరేళ్లపంట' చిత్రం ద్వారా తన నటనాచాతుర్యాన్ని ప్రదర్శించారు. నటుడిగానే గాకుండా

తమిళం, కన్నడ, హిందీ సినీ కథానాయకుల సినిమాలకు తెలుగులో డబ్బింగ్ చెప్పేవారు. ఏ హిరోకి తాను పాట పాడుతుంటే వారి స్వరం లాగే అనుకరిస్తూ పాడడం వీరిలోని ప్రత్యేకత.

టీవీలో ప్రసారమయ్యే ‘పాడుతా తీయగా’ కార్యక్రమానికి ప్రధాన న్యాయనిర్జ్ఞతగా, వ్యాఖ్యాతగా బాలు వ్యవహారించారు. మారుమాల ప్రాంతాల నుండి ఈ కార్యక్రమంలో పాల్గొన్న వేలాదిమంది యువగణాలకు సూచనలిచ్చి తీర్చిదిద్దారు.

టీవీలో ‘స్వరాభిషేకం’ కార్యక్రమంలో బాలు సుమధుర గీతాలను ఆలపించారు. ఈ కార్యక్రమం ప్రపంచ వ్యాప్తంగా ఉన్న తెలుగు సంగీత ప్రియులను అలరించింది.

సంగీత గాయకులుగా వీరు సినీరంగానికి చేసిన సేవలకు గుర్తింపుగా ఎన్నో పురస్కారాలు అందుకున్నారు. తెలుగు, తమిళ పాటలతో పాటు కన్నడ పాటలకు కూడా జాతీయపురస్కారాలు వచ్చాయి. విశిష్ట వ్యక్తుల విశిష్ట సేవలకు భారతప్రభుత్వం ప్రతిష్ఠాత్మకంగా ప్రదానం చేసే ‘పద్మశ్లో’, ‘పద్మభూషణ్’ పురస్కారాలను వీరు అందుకున్నారు. తెలుగు సినీరంగానికి వీరు చేసిన సేవలను గుర్తించి మనరాష్ట్ర ప్రభుత్వం పలుమార్లు నంది పురస్కారాలు ప్రదానం చేసింది.

బహుముఖ ప్రజ్ఞాతాలి, సినీరసమయ జగతికి రాకేందుమూర్తి బాలు. కరోనా మహమ్మరికి గురయ్యారు. 74 ఏళ్ళ వయస్సులో మృత్యువుతో పోరాటం చేశారు. విధిరాత ముందు సుస్వరం మూగబోయింది. 25-09-2020 నాడు కీర్తిశేషులయ్యారు. బాలు మరణానంతరం భారత ప్రభుత్వం ‘పద్మవిభూషణ్’ పురస్కారం ప్రకటించి గౌరవించింది. బాలు జీవితం నేటి తరానికి స్వార్థిదాయకం.

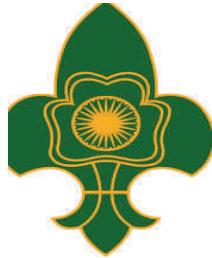
భారత స్వాచ్ఛ - గైడ్

అది వేసవి కాలం. గుంటూరు ప్రభుత్వ ఆనుపత్రి దగ్గర ఒక ప్రత్యేకమైన డ్రెస్ వేసుకున్న బాలుడు, బాలిక నిలుచుని వున్నారు. అక్కడ నడవలేని వృద్ధ దంపతుల చేతులను పట్టుకొన్నారు. దగ్గరలో ఉన్న ఆటోని పిలిచి, వారిని అందులో కూర్చో బెట్టారు. తరువాత కుడిచేతి మూడువేళ్ళతో సెల్యూట్ చేశారు. వారిని పంపిన తరువాత తిరిగి వారు మళ్ళీ ప్రభుత్వ ఆనుపత్రి మెట్ల దగ్గర నిలిచారు. ఇలా దేవాలయాలవద్ద, ఉత్సవాల సమయాల్లో, ప్రకృతి వైపరీత్యాలు ఏర్పడినపుడు ఆపదలో, అవసరంలో ఉన్న ప్రజలకు స్వచ్ఛందంగా సేవకార్యక్రమాలు చేసే బాల బాలికలు పారశాలలో ఒక బృందంగా ఏర్పడతారు. వారినే స్వాచ్ఛ, గైడ్ (బాల భట్టులు) అని అంటారు.

ఆరు నుండి పది సంవత్సరాల వయస్సు గల బాలురను ‘కబ్బీ’ అంటారు. బాలికలను ‘బుల్ బుల్లు’ అంటారు. పదకొండు నుండి పదపోరు సంవత్సరాల వయస్సు గల బాలురను ‘శొట్ట్స్’ అంటారు. బాలికలను ‘గైడ్’ అంటారు.

వదిపేడు నంవత్సరాల నుంచి ఇరవైపెదు సంవత్సరాల వయస్సు గల యువకులను ‘రోఫర్స్’ అంటారు. యువతులను ‘ఎంజర్స్’ అంటారు. ఇది అంతర్జాతీయ సేవా సంస్థ.

సౌట్ శిక్షణలో నేర్చుకొనే అంశాలు

- జాతీయపత్రాకాన్ని, సౌట్టుపత్రాకాన్ని ఎగరవేయడం. వాటి పట్ల మర్యాదగా మసలుకోవడం.
- జాతీయగీతాలను పాడటం
- ప్రథమచికిత్స చేయడంలో శిక్షణ పొందడం.
- తాళ్ళతో రకరకాల ముదులు చేయడంతో పాటుగా, ముదుల ఉపయోగాలను తెలుసుకోవడం.
- రకరకాల వస్తువులతో, రంగురంగుల కాగితాలతో అందమైన వస్తువులను తయారుచేయడం మొదలైనవి.

దీనిని 1907 లో రాబర్ట్ స్టీఫెన్ స్క్రోట్ బెడన్ పవెల్ సాపించాడు. ఈ ఉద్యమానికి ముఖ్యంగా సేవ, సచ్చిలం, ఆరోగ్యం, హాస్టకళలు అనేవి నాలుగు మూలస్తంభాలుగా ఉన్నాయి.

ప్రాథమికస్థాయి నుంచి కళాశాలస్థాయి వరకు చదివేపిల్లలకు ఈ సౌట్ గైడ్స్ సంస్ శిక్షణ యిస్తుంది. ఇందులో సేవ కార్యక్రమాలలో పాల్గొని విశేష సేవలందించిన విద్యార్థులకు రాష్ట్రస్థాయిలో రాజ్యపురస్కార, దేశ స్థాయిలో రాష్ట్రపతి అవార్డులు ప్రదానం చేస్తారు.

సౌట్ లో చేరిన తరువాత వారందరిచే ప్రమాణం చేయస్తారు. కుడిచేతి వందనం ఎడమచేతి కరచాలనం ఏరి సంప్రదాయం. అదే వారి రహస్యసంకేతం. వీరు బూడిదరంగు చొక్క, ముదురు సీలిరంగు ప్యాంట్ ధరిస్తారు. భుజాలపై బ్యాట్ పుంటుంది. సౌట్ బ్యాట్ ని చొక్క ఎడమజేబుకి ధరిస్తారు. మెడకు “సౌర్ష” దానికి హోగల్ పుంటుంది. తలకు బ్లూ బెరట్ క్యాప్ ధరిస్తారు. బూడిదరంగు నైలాన్బెల్లు కట్టుకుంటారు. నల్లనిబూట్లు వేసుకుంటారు. భారత్ సౌట్ గుర్తులో Fleur-de-lis (కలువ పువ్వు), Trefoil, అశోకచక్రం ఉంటాయి.

ప్రతి సౌట్ విద్యార్థి, మాస్టర్ సలహో మేరకు ప్రతీ రోజు ఒక మంచిపని చేయాలని లక్ష్యంగా పెట్టుకోవాలి. ప్రాద్యన్నే లేవగానే ప్రతీ సౌట్ విద్యార్థి తాను ఆరోజు ఒకరికి సేవ చేయడానికి సిద్ధంగా ఉండాలి. ఒకరోజు మరచిపోతే రెండవరోజు రెండు మంచిపనులు చేయాలి. ఒక మంచిపని చేసిన తరువాత సౌర్ష చివర ఒక చిన్న ముడి వేయాలి. ఇలా ప్రతిదినం చేసి తన దినచర్యలో రాసుకోవాలి. 30 రోజులు చేసిన తరువాత తన ట్రూపు లీదర్కి, లేదా సౌట్ మాస్టర్ కి చూపించాలి.

స్వాట్ విద్యార్థులు చేయు సేవా కార్యక్రమాలు

1. ముసలివారిని రోడ్డు దాటించటంలో సహాయపడటం.
2. మూగజీవుల దాఫోర్ని తీర్చి, సేవచేయటం.
3. చెట్టును నాటి రోజు నీరుపోయటం.
4. అనారోగ్యంగా ఉన్న వారికి సహాయంచేయటం.
5. జాతరలో కృయాలను ఏర్పాటుచేయటం.
6. నిరక్షరాస్యాలను అక్షరాస్యాలుగాచేయటం.

స్వాట్ ప్రమాణ చిహ్నం

ఈ విధంగా పారశాలస్థాయిలో స్వాట్-గైడ్ విద్యార్థులకు ఎంతగానో ఉపయోగపడుతుంది. దీనివలన విద్యార్థులలో దేశభక్తి, సేవగుణం, పరోపకారం మొదలైన సద్గుణాలు అలవడి వారు భావిభారత పౌరులుగా తయారోతారసటంలో సందేహం లేదు. మీరు కూడా స్వాట్ - గైడ్ ఉద్ఘాటనలో చేరతారు కదా !

అభ్యాస ప్రశ్నలు

అ) కింది ప్రశ్నలకు నాలుగైదు వాక్యాలలో జవాబులు రాయండి.

1. స్వాట్లో విశేష సేవలందించిన విద్యార్థులకు ఏమే అవార్డులు ఇస్తారు?
2. బహుముఖ ప్రజ్ఞాశాలిగా బాలు ఎందుకు పిలువబడ్డారు?
3. కవిశేఖర ఉమర్ అలీషా తెలుగు సాహిత్యానికి ఎలాంటి కృషి చేశారు?
4. కోడి రామమూర్తిని కలియుగభీముదని ఎందుకు అంటారు?

Z4P8S8

అ) కింది ప్రశ్నలకు 8 మంచి 10 వాక్యాలలో జవాబులు రాయండి.

1. స్వాతంత్ర్యోద్యమ కాలంలో గాడిచర్లవారు అనుభవించిన ఐలు జీవితం ఎట్టిది?
2. అన్నార్థుల పాలిట అపర అన్నపూర్ణగా దొక్కా సీతమ్మను ఎందుకు పిలుస్తారు?
3. స్వాట్, గైడ్ విద్యార్థులు చేసే సేవాకార్యక్రమాల గురించి రాయండి?

తేనెలూరు భాష మన తెలుగుభాష

తేట తెల్లముగ తెలుపు భాష మన తెలుగుభాష

పద విజ్ఞానం

అ	క	కు	గ	చ	జ
అంకుశం	= అడ్డు, ఆటంకం	కటకట	= అయ్యా, కష్టం		
అకుంరితము	= స్థిరం	కదువులు	= మంద, సమూహం		
అనుభూతి	= శరీరానికి, మనసుకు కలిగే అనుభవం	కనకము	= బంగారం		
అనురాగం	= ప్రేమ, స్నేహం	కర్కుశము	= కలిసం		
అమితం	= అధికం	కల	= స్వప్నం, ధ్వని		
అనందం	= సంతోషం	కలవరం	= మనసులో ఆందోళన		
అ	క	కు	గ	చ	జ
ఆశ్చే	= బుద్ధి	కునుకు	= నిద్ర		
ఆచరణ	= ఆమలులో పెట్టుట	కులం	= వంశం, తెగ		
అబ్బి	= సముద్రం	కేరింతలు	= నవ్వులు		
అంకురం	= ఆరంభం	కొక్కురు	= కొంగ		
అంకురితం	= స్థిరము	కోకొల్లలు	= సమృద్ధి		
ఇ	గ	గగ	గగనం	గగనం	గగనం
ఇంపు	= ఇష్టం	గణం	= గుంపు, సమూహం		
శ	గర్భం	గర్భం	గర్భం	గర్భం	గర్భం
ఈడు	= వయసు	చట్టి	= నోరు వెడల్పుగా గల చిన్న మట్టిపాత్ర		
ఉ	చింత	చింత	చింత	చింత	చింత
ఉరూత్రలూగించు	= అధికమైన ఉత్సాహం	చూరు	= ఇంటి మీద కష్టచివర		
	కలిగించు	చెడ	= మిక్కిలి, ఇష్టం వచ్చినట్లు		
ఉసిగొల్పు	= ప్రోత్సహించు	చూక్కి	= పరవశించి		
ఉట్జీవం	= బ్రతుకు, చైతన్యం	చౌచ్చి	= ప్రవేశించి తిరుగునది		
ఎ	జలధి	జలధి	జలధి	జలధి	జలధి
ఎరుగు	= తెలియు, గ్రహించు	జ్ఞావకం	= జ్ఞాపి, గుర్తు, ఎరుక		
ఏ	జలధి	జలధి	జలధి	జలధి	జలధి
ఏడాది	= సంవత్సరం	జలధి	= సముద్రం		
ఒ	జ్ఞావకం	జ్ఞావకం	జ్ఞావకం	జ్ఞావకం	జ్ఞావకం
ఒడిసి పట్టు	= గట్టిగా పట్టుకొను	తగువు	= గొడవ		
క	తగువు	తగువు	తగువు	తగువు	తగువు
కంచె	= గడ్డిబీడు, పొద	తత్పరత	= ఆసక్తి		

తలము	= స్థలము, చోటు	ప్రశ్నయం	= భూమిపై ప్రాణులు నశించేకాలం
తప్పతప్ప	= ఆసక్తి	పొధోధి	= సముద్రం
తువ్వులు	= తుండుగుడ్డ	ప్రాధీయపదు	= బ్రతిమాలు, దీనంగాఅడుగు
తేజం	= ప్రకాశం	పిస్టు	= చిస్టు
	ద	పెళ్ళ	= ముక్క
దగా	= మోసం	ప్రేమ	= ప్రీతి
దమనము	= అణచుట		ఫ
దహనుడు	= అగ్ని	ఘాలము	= నొసలు
దళము	= సైన్యం, సేన		ఋ
దిగంతాలు	= దిక్కుల చివర	బాజాలు	= మంగళ వాయిద్యాలు
దిగులు	= భయం	బీడు	= పనికిరాని, వృథము
దిటవు	= శక్తి, దైర్యం	బృందం	= సమూహం
దృఢము	= గట్టిది		భ
దేవేసినట్టు	= తిప్పినట్టు	భంగి	= విధము
దౌర్జన్యం	= బలాత్మారం, చెడ్డతనం	భత్యము	= చెల్లించే సామ్య
	ఫ	భరోసా	= హామీ
నల్గుడలు	= నాలుగు దిక్కులు	భర్యం	= బూడిద
నిదర్శనం	= ఉదాహరణ	భీతి	= భయం
నిశ్చింత	= దిగులు లేకుండా		మ
నిస్సనము	= ధ్వని	మంద	= సమూహం
నీరెండ	= లేతయొండ	మంతీ	= మట్టి
నెరుసు	= ముక్కులు	మడి	= వరి పొలం, మాగాణిపొలం
	ప	మడిసెక్క	= చిన్న పొలం
పటీము	= నేర్చు	మార్గవం	= మృదుత్వం
పరవశము	= తనను తాను మరచుట	మీరుట	= అతిక్రమించుట
పరాక్రమం	= సామర్థ్యం, శౌరుషం	ముసురు	= విదువక కురిసే వాన
పర్మి	= వ్యాపించు (పరువు రూపాంతరం)	మెదలు	= కొంచెంగా కడులు, తిరుగు
	ప	మెచ్చు	= సంతోషం
పల్లం	= లోతు, గోయి	మైత్రి	= స్నేహం
ప్రతిబింబం	= నీడ	మొన	= కొన, చివరి భాగం
ప్రదానం	= ఇచ్చుట		ర
ప్రబలు	= వృద్ధి పొందు	రణం	= యుద్ధం
ప్రభావితం	= ప్రభావం చూపటం	రిత్త	= వట్టి, కల్ల, ఊరక

లోపంథము	= నెమరువేయుట	వెలితి	= తక్కువ, లోపం
రౌద్రం	= భయంకరం	వైణవికుడు	= వేణువుతో జీవించేవాడు
ల		ర	
లోటు	= లోపం తక్కువ	శక్యము	= సాధ్యము
వ		శాబకం	= పిల్లి కూన
వది	= వేగం	శైలం.	= కొండ
వర్తమానం	= ప్రస్తుత కాలం	శోకం	= ఏడువు
వర్జం	= రూపం, రంగు, కులం	శౌర్యం	= బలం
వాడ	= వీధి, ఇళ్ల వరస	స	
వదలు	= వాడిపోవు	సంకల్పం	= కోరిక పనిచేయాలనే ఆలోచన
వాసన	= సంస్కారం, అనుభూతి	స్ఫుర్పం	= కల, నిద్ర
వాలు	= దిగుట, దుముకుట	సారెకు	= కుమ్మరి వాని చక్రం
విజయుడు	= అర్యునుడు	సాహసం	= తెగింపు
విపంచి	= వీణ	సాళ్వము	= దేగ
విరమించు	= మానుకొను,	స్థావరం	= కదలనిది, స్థిరమైనది
	విశ్రాంతి పొందు	స్వాదు	= ఇంపైన, మధురమైన
విషారించు	= వేడుకగా తిరుగు	సివ్వంగి	= పునుగుపిల్లి, కస్తూరి మృగం
వీచి	= అల	సుమ్మా	= చూడుమి
వీడు	= వదలు, విడుచు	సుర్యాత్మజ	= యమునా నది
వీనులు	= చెవులు	సుష్టూరి	= ప్రకాశం
వీవెన	= విసన కర్త	సోకి	= తాకి
వెచ్చించు	= ఖర్చు చేయు		

విభక్తులు

ప్రత్యుథము	-	విభక్తి
డు, ము, వు, లు	-	ప్రథమ విభక్తి
నిన్, నున్, లన్, కూర్చు, గురించి	-	ద్వితీయ విభక్తి
చేతన్, చేన్, తోడన్, తోన్	-	తృతీయ విభక్తి
కొఱకున్, కై	-	చతుర్థి విభక్తి
వలనన్, కంబెన్, పట్టి	-	పంచమీ విభక్తి
కిన్, కున్ యొక్క లోన్, లోపలన్	-	షష్ఠి విభక్తి
అందున్. నన్	-	సప్తమీ విభక్తి
ఓ, ఓయి, ఓరి, ఓసి	-	సంబోధన ప్రథమ విభక్తి

పర్యాయ పదాలు

అనురాగము	= ప్రేమ, స్నేహం	దుగ్ధము	= పొలు, క్లీరం
అవితము	= మిక్రో, అధికం	పరాక్రమము	= శార్యం, పొరుషం
అరణ్యము	= అడవి, కాన	పల్లము	= లోతు, గోయి
ఆత్మ	= మనస్సు, హృదయం	పెల్లి	= వివాహం, పరిణయం
వీడాది	= ఏడు, సంవత్సరం	ప్రకయము	= యుగాంతం, విలయం
కనకము	= బంగారం, పసిడి	ప్రేమ	= పేర్చి, ప్రీతి
కన్న	= నేత్రం, ర్యాష్టి	ఫాలాక్షుడు	= శివుడు, హరుడు
కర్ణము	= చెవి, వీను	మంద	= గుంపు, సమూహం
కుదురు	= ఊత, అధారం	మైత్రి	= చెట్టు, భూరుపాం
కులము	= తెగ, జాతి	ప్రూణు	= యుద్ధం, పోరు
గగనము	= ఆకాశం, అంతరిక్షం	లేగ	= దూడ, పెయ్యి
గర్జము	= కడుపు, పిండం	లోటు	= లోపం, తక్కువ
గోవు	= ఆవు, ధేనువు	వరము	= కులము, రంగు
చెట్టు	= మాను, వృక్షం	విజయుడు	= అర్జునుడు, గాండీవి
జలధి	= సముద్రం, కడలి	శైలము	= కొండ, అద్రి
తల్లి	= అమ్మ, జనని	శోకము	= దుఃఖం, బాధ
దహనుడు	= అగ్నిదేవుడు, అనలం	శార్యము	= తేజం, ప్రతాపం
దళము	= సేన, సైన్యం	శ్రీరాముడు	= రాఘవుడు, దాశరథి
దిటవు	= శక్తి, దైర్యం	స్వప్నము	= కల, నిద్ర

వ్యాకరణ విజ్ఞానం

- ★ **సంధి** : పూర్వ పరస్పరములకు పరస్పరం ఏకాదేశం కావడం సంధి.
ఉదా : రాముడు + ఆతడు = రాముడతడు
- ★ **నిత్యం** : సూత్రంలో చెప్పిన వ్యాకరణ కార్యం తప్పనిసరిగ జరగడం.
ఉదా : జనకుడు + ఇతడు = జనకుడితడు
- ★ **నిషేధం** : సూత్రంలో చెప్పిన వ్యాకరణ కార్యం రాకపోవుట
ఉదా : మా + అత్త = మాయత్త
- ★ **వైకల్పికం** : సూత్రంలో చెప్పిన వ్యాకరణ కార్యం జరిగిన రూపం, జరగని రూపం రెండూ ఉండడం.
ఉదా : అది + ఏమి = అదేమి, అదియేమి
- ★ **బహుళం** : సూత్రంలో చెప్పిన వ్యాకరణ కార్యం కొన్ని సందర్భాలలో నిత్యంగా, కొన్ని సందర్భాలలో నిషేధంగా, కొన్ని సందర్భాలలో వికల్పంగా, కొన్ని సందర్భాలలో అన్యవిధంగా జరగడం.

ఉదా : రామ + అయ్య = రామయ్య (నిత్యం), దూత + ఇతడు = దూతయితడు (నిషేధం), మేన + అల్లుడు = మేనల్లుడు; మేనయల్లుడు (ప్రైవైకం), ఒక + ఒక = ఒకానొక (అన్యవిధం)

- ★ **ఆగమం** : ఉన్న వర్జులకు అదనంగా కొత్త వర్జం మిత్రునివలె వచ్చిచేరడం.
ఉదా : పండు + ఆకు = పండుటాకు
- ★ **ఆచేరం** : ఉన్న వర్జున్ని తోలగించి దాని స్థానంలో శత్రువులాగా వేరొక వర్జం వచ్చిచేరడం.
ఉదా : తల్లి + తండ్రి = తంల్లిదండ్రులు
- ★ **ఆప్రేండితం** : ఒక పదాన్ని వెంట వెంటనే రెండుసార్లు ప్రయోగిస్తే రెండవ పదానికి ఆప్రేండితం అని పేరు.
ఉదా : అయ్యా + అయ్యా = అయ్యయ్యా
- ★ **ధీష్టం** : ఒకహల్లు అదే హల్లుతో కలవడం.
ఉదా : అమ్మ
- ★ **సంయుక్తం** : ఒకహల్లు మరొక హల్లుతో కలవడం.
ఉదా : పరమేశ్వరుడు
- ★ **సంభేష** : సంధి జరుగునప్పుడు మొదటిపదం చివరిహల్లు, రెండవపదం మొదటి హల్లుతో కలవడం.
ఉదా : పూచెను + గలువలు = పూచెన్లువలు
- ★ **ద్రుతం** : 'స'కారానికి ద్రుతం అని పేరు. సామాన్యంగా ద్రుతం C, O, N, ను అనే నాలుగు రూపాలతో కనిపిస్తుంది.
ఉదా : తోచెన్
- ★ **ద్రుతప్రకృతికం** : ద్రుతం చివర కలిగిన పదం.
ఉదా : తోచెన్
- ★ **త్రికము** : 'ఆ, ఈ, ఏ' అనే సర్వనామాలు
ఉదా : ఆ కాలము, ఈ కన్య, ఏ విధంగా
- ★ **విభక్తి** : పదాలమధ్య ఉండే సంబంధాన్ని తెలిపేది.
ఉదా : భూతదయ కంటే మించిన ధర్మం లేదు
- ★ **పూర్వ పదం** : సమాసంలోని అర్థవంతమైన రెండు పదాలలో మొదటిపదం.
ఉదా : దేవ + ఆలయం
- ★ **ఉత్తర పదం** : సమాసంలోని అర్థవంతమైన రెండు పదాలలో రెండవపదం.
ఉదా : రాజ + ఇంద్రుడు
- ★ **విగ్రహ వాక్యం** : విభక్తులతో కలిసి ఉండి సమాసాన్ని వివరించి చెప్పేది.
ఉదా : రాజు యొక్క భవనం

- ★ **సమాపం** : అర్థవంతమైన రెండు పదాల కలయిక.
ఉదా : గ్రంథాలయం
- ★ **కర్త** : క్రియకు గల ఆధారాన్ని తెలిపే పదం.
ఉదా : రాముడు పండ్చను తిన్నాడు.
- ★ **కర్తృ** : క్రియా ఫలితాన్ని అనుభవించేవాడు.
ఉదా : హానుమంతుడు సముద్రమును దాటేను.
- ★ **సకర్మకం** : కర్మ ఉన్నా, క్రియాపదం వల్ల కర్మ వున్నట్లు తెలిసినా అది సకర్మకం.
ఉదా : క్రేయి రెండువరములను కోరేను.
- ★ **అకర్మకం** : కర్మ లేకున్నా, క్రియాపదంవల్ల కర్మ లేనట్లు తెలిసినా అది అకర్మకం.
ఉదా : దశరథుని మంత్రి సుమంతుడు.
- ★ **క్రియ** : పనిని తెలిపేది.
ఉదా : భరతుడు నందిగ్రామం చేరేను.
- ★ **సమాపక క్రియ** : వాక్యం చెప్పుదలచిన భావాన్ని పూర్తిచేసే క్రియ.
ఉదా : కొసల్య దానథర్మములు చేసింది.
- ★ **అసమాపక క్రియ** : వాక్యం చెప్పుదలచిన భావాన్ని పూర్తిచేయని క్రియ.
ఉదా : సుమిత్ర రాముని తండ్రిగా భావించమని చెప్పి,
- ★ **వాక్యం** : కర్త, కర్మ, క్రియలను కలిగి సంఖ్య అర్థాన్ని ఇచ్చేది.
ఉదా : శబరి పండ్చను పెట్టింది.
- ★ **సామాన్య వాక్యం** : సమాపక క్రియతో పూర్తయ్యే వాక్యం.
ఉదా : రవి పరుగు పెట్టాడు.
- ★ **ఉకార సంధి** : ఉత్తునకచ్చ పరమగునపుడు సంధి నిత్యముగానగు.
ఉదా : భీముడు + ఇతడు
- ★ **ఇకార సంధి** : ఏమ్యాదుల యిత్తునకు సంధి వైకల్పికముగానగు.
ఉదా : మరి + ఏమిటి
- ★ **అకారసంధి** : అత్తునకు సంధి బహుళముగానగు.
ఉదా : దమ్మ + అక్క = దమ్మక్క
- ★ **యడాగమ సంధి** : సంధి లేని చోట స్వరంబుకంటే పరంబైన స్వరంబునకు యడాగమంబగు.
ఉదా : మేన + అల్లుడు = మేనయల్లుడు
- ★ **గసడదవాచేశ సంధి** : ప్రథమ మీది పరుషములకు గ- స- డ- ద- వ లు బహుళంబుగానగు.
ఉదా : వాడు + కొణ్ణె = వాడుగొణ్ణె; వాడుకొణ్ణె
- ★ **సరళాచేశసంధి** : ద్రుత ప్రకృతికము మీది పరుషములకు సరళములగు.
ఉదా : పూచెన్ + కలువలు = పూచెనుగలువలు

పొదుపు కథలు

1. పున్నమికి శూత - అమవాస్యకు ఆరగింపు - తేసెపట్టు 2. ఊరంతటికి ఒకబీ దుప్పుటి - ఆకాశం 3. కోడి కాని కోడి - పకోడి 4. కాయ గాని కాయలు - తలకాయ, ఎండ్రకాయ 5. జీవికి పుట్టింది కాని చలనం లేదు - గ్రుష్ణు 6. నిద్రలో కూడా కన్నులు మూయనిది - చేప 7. వినే వాటికి కనే వాటికి బెత్తెడు దూరం - చెవులు, కన్నులు 8. మా ఊరెద్దు మీ ఊరికి పోదు మీ ఊరెద్దు మా ఊరికి రాదు - చెట్టు 9. ఇంట్లో కలి, ఒంట్లో కలి - వాకలి, అకలి 10. నల్లటి పొదవల్ల పుట్టింది పరరాజు కళ్ళల్లో పడింది అరచేతి పట్టానికి వచ్చింది గోరింక పట్టాన సచ్చింది - పేను 11. ఏడుగురు అన్నదమ్ములం మేము విడివిడిగా ఉంటే చెప్పగలరు కలని ఉంటే చెప్పలేరు - ఇంద్ర ధనస్సు 12. కొనేటప్పుడు నల్లగా తినేటప్పుడు ఎర్గా పారేనేటప్పుడు తెల్లగా - నేరేడు పండు 13. ఉరుములు మెరుపులు లేకుండా వానలు వరదులు లేకుండా ఉత్తరాది చెరువు ఊరకనె నిండింది - కొబ్బరి కాయ 14. చూస్తే చూపులు నవ్వితే నవ్వులు గుద్దతే గుద్దులు - అడ్డం 15. చెట్టున పుట్టిన చెంగి రాతిన పుట్టిన రంగి తీగన పుట్టిన తిమ్మి బావ నోట్లో వసంతములాడె - తాంబూలం	16. గోద మీద బొమ్ము గొలుసుల బొమ్ము వచ్చి పోయే వారికి వడ్డించు బొమ్ము - తేలు 17. శిలవృక్షం తలబుట్టిన చెలువలు మువ్వురును గూడి చిడి ముడి పదుచున్ దలవాకిట రమియింతురు సలలితముగ దీని నెరుగు సరసులుగలరే? - సున్నం, వక్క, ఆకు 18. తెల్లబీ భూమిలో నల్లటి విత్తనాలు చేతితో చల్లుతారు నోటితో వేరుతారు - కాగితం, అక్కరాలు 19. కిటంకిట తలుపులు కిటారు తలుపులు ఎప్పుడు తెరిచిన చప్పుడు గావు - కట్టు 20. అడవిలో పుట్టింది అడవిలో పెరిగింది మాయింటి కొచ్చింది తైతక్కుాడింది - మజ్జిగ కష్టం 21. ముక్కున పైనము నడుచును ప్రక్కన నోరుండు గాలి పారణ సేయున్ గ్రక్కున వేసిన కూయున్ మక్కువతో దీని దెలియ మనుజులుగలరే? - బొంగరం 22. కాళ్ళు రెండు గలవు గాని మానిషి గాడు నోరు గల్లి యెదుటి వారి నరుచు గాలి మేసి లెస్సగానరుఁమోయును దీని భావమేమి? తిరుమలేశ - పైకిలు

తొలి తెలుగు రచనలు

1. తొలి తెలుగు ఇతిహాసం	- ఆంధ్రమహాభారతము	(నన్నయ, తిక్కన, ఎరన)
2. తొలి తెలుగు రామాయణం	- రంగనాథ రామాయణం	(గోన బుద్ధారెడ్డి)
3. తొలి తెలుగు శతకం	- వృషాధివ శతకం	(పాలుగ్రికి సోమనాథుడు)
4. తొలి తెలుగు పురాణం	- మార్గందేయ పురాణం	(మారన)
5. తొలి తెలుగు ప్రబంధం	- మనుచరిత్ర	(అల్లసాని పెద్దన)
6. తొలి తెలుగు యక్కగానం	- సుగ్రీవ విజయం	(కందుకూరి రుద్రకవి)
7. తొలి తెలుగు అచ్చుతెనుగు కావ్యం	- యయాతి చరిత్ర	(పొన్నగంటి తెలగనార్యదు)
8. తొలి తెలుగు నాటకం	- మంజరీ మధుకరీయం	(కోరాడ రామచంద్రశాస్త్రి)
9. తొలి తెలుగు నవల	- రాజశేఖరచరిత్ర	(కందుకూరి వీరేశలింగం)
10. తొలి తెలుగు కథానిక	- దిద్దుబాటు	(గురజాడ వేంకట అప్పురావు)
11. తొలి తెలుగు యూత్రా చరిత్ర	- కాశీయూత్రా చరిత్ర	(ఎనుగుల వీరాస్యమి)

తెలుగులో జ్ఞానపీత పురస్కార గ్రహీతలు

సంఖ్య	కవి	సంవత్సరం	రచన
1	విశ్వనాథ సత్యనారాయణ	1970	శ్రీమద్రామాయణ కల్పవృక్షం
2	సి. నారాయణ రెడ్డి	1988	విశ్వంభర
3	రావూరి భరద్వాజ	2012	పాకుడురాళ్ళు

ముఖ్యమైన దినోత్సవాలు

- ఫిబ్రవరి-21 : ప్రపంచ మాతృభాషా దినోత్సవం
- ఫిబ్రవరి-28 : జాతీయ ఔన్సు దినోత్సవం
- విప్రిల్-16 : ఆంధ్ర నాటకరంగ దినోత్సవం (కందుకూరి వీరేశలింగం జయంతి)
- విప్రిల్-23 : ప్రపంచ పుస్తక దినోత్సవం
- విప్రిల్-30 : బాలకార్యికుల దినోత్సవం
- జూన్-5 : ప్రపంచ పర్యావరణ దినోత్సవం
- ఆగష్టు-29 : జాతీయ క్రీడాదినోత్సవం (ధ్యానిచంద్ర జయంతి)
- ఆగష్టు-29 : తెలుగు భాషా దినోత్సవం (గిడుగు వేంకటరామమూర్తి జయంతి)
- సెప్టెంబర్-5 : జాతీయ ఉపాధ్యాయ దినోత్సవం (డా॥ సర్వేషణ్ణి రాధాకృష్ణ జయంతి)
- నవంబర్-7 : బాలల సంరక్షణ దినోత్సవం
- నవంబర్-14 : జాతీయ బాలల దినోత్సవం (జవహర్లాల్ నెహ్రూ జయంతి)
- నవంబర్-20 : ప్రపంచ బాలల హక్కుల దినోత్సవం
- డిసెంబర్-22 : జాతీయ గణిత దినోత్సవం (ల్రీనివాస రామానుజన్ జయంతి)

ప్రాథమిక విజ్ఞానం

త్రికరణములు

1. మనసు
2. వాక్య
3. కర్మ

చతుర్భేదములు

1. బుగ్గేదము
2. యజ్ఞేదము
3. సామవేదము
4. అధర్యణవేదము

వేదాంగములు

1. శిక్ష
2. ఘండస్సు
3. వ్యాకరణము
4. నిరుక్తము
5. జ్యోతిష్యము
6. కల్పము

పంచమాత్మమూర్తులు

1. కన్సు తల్లి
2. అన్న భార్య
3. గురుని భార్య
4. భార్య తల్లి (అత్త)
5. రాజు భార్య

పంచగంగలు

1. గంగ
2. కృష్ణ
3. గోదావరి
4. తుంగబహు
5. కావేరి

షట్టుకవయ్యలు

1. హరిశ్చంద్రుడు
2. సలుడు
3. పురుకుస్సుడు
4. పురూరవుడు
5. సగరుడు
6. కార్తవీర్యార్జునుడు

ప్రధాన పదములు

1. తీపి
2. పులుపు
3. ఉప్పు
4. కారం
5. చేదు
6. వగరు

సప్తభుషులు

1. కశ్యపుడు
2. అల్మి
3. భరద్వాజుడు
4. విశ్వమిత్రుడు
5. గౌతముడు
6. వశిష్ఠుడు
7. జమదగ్ని

అష్టదిక్షలురు

1. ఇంద్రుడు
2. అగ్ని
3. యముడు
4. నిర్ఘతి
5. వరుణుడు
6. వాయుదేవుడు
7. కుబేరుడు
8. ఈశానుడు

సపరత్నాలు

1. వజ్రం
2. వైష్ణవ్యం
3. గోమేదికం
4. పుష్యరాగం
5. మరకతం
6. మాణిక్యం
7. నీలం
8. వగడం
9. ముత్యం